ARCHIEFJES

IX

Joannes-Augustinus Van Caneghem

(1770-1858)

Van 'Architecte-Voyer' tot 'Provincialen Bouwmeester'

3 - Periode 1807-1814

Marc VANDAELE

ARCHIEFJES

JOANNES-AUGUSTINUS VAN CANEGHEM 1770 – 1858

Van Architecte-Voyer tot Provincialen Bouwmeester

Periode 1807 – 1814

In de koffer is er een 'black-out' van zeven jaar (1800-1807). We kunnen veronderstellen dat de **expert-ingenieur-landmeter-agent d'affaires** en **Chef du 4e Bureau** gewoon zijn loopbaan verder gezet heeft en als collaborerende burger een goede reputatie heeft opgebouwd bij de Franse overheid, zodanig dat hij in aanmerking komt voor een nieuw ambt : dat van **"architecte-voyer"**. Eigenlijk een mooie naam want hij is architect maar met daarbij 'aanleg en onderhoud' van "les voies, la voirie", dus alles wat maar met de wegen te maken heeft (bruggen, waterleidingen, muren e.a.). Dat officiële ambt werd bij besluit ingesteld door de prefect, de markies de CHAUVELIN, op datum van 31 maart 1807 (**Recueil des Arrêtés, Décisions, Lettres et Autres Actes de la Préfecture du Département de la Lys - 1807 - Tom. IV.** - *Dank U wel, Google-boeken*). De bedoeling was : vereenvoudiging van de formaliteiten en eenvormigheid in het gebruik van documenten. In het verleden leidden de veelheid van verantwoordelijke ambtenaren en de verscheidenheid in methode van werken vaak tot vertraging en betwisting. De architecte-voyer moest de centrale figuur worden om het vlotte verloop van zaken te verzekeren. Hij werd dus de tussenschakel tussen de Prefectuur en de lokale besturen. De architecte-voyer ging zich in de gemeente vergewissen van de noodzaak der aangevraagde werken, maakte de bestekken en plannen op, legde die voor aan de Prefect, en oefende nadien controle uit op de kwaliteit der uitgevoerde werken (Certificat de réception). Daarna kon de uitbetaling geschieden.

Steeds volgens dezelfde bron, betekende het ambt van Architecte-Voyer du Département **niet** dat hij het overal in het departement voor het zeggen had; steden als Brugge, Oostende, Ieper en Veurne hadden hun eigen stadsarchitect. De bouwwerken en reparaties aan bruggen en kades langs bevaarbare rivieren en kanalen , vestinggrachten en afwatering, vielen onder de bevoegdheid van de ingenieurs van Bruggen en Wegen (Ponts et Chaussées). De 'Wateringues' hadden een afzonderlijk statuut. Sommige werken waren ook onderworpen aan het toezicht van de 'Administration Forestière' en het 'Corps Impérial des Ponts et Chaussées'. De architecte-voyer van het Leiedepartement moest in Brugge wonen en zijn jaarlijkse wedde werd vastgesteld op 4.500 francs. Die bezoldiging kwam van de Gemeenten ; zij moesten bijdragen in verhouding tot hun inkomsten. De architect moest eveneens instaan voor het onderhoud van een rijpaard. Ook de schalen die hij moest gebruiken bij het opmaken van de plannen, werden

ARCHIEFJES

gedetailleerd opgegeven : 1 cm per meter voor gewone gebouwen, 5 mm per meter voor de andere, 2 mm per meter voor wegen …

In de koffer vinden we voor de periode **1807-1814** :

- BRIEVEN die J.-A. Van Caneghem ontvangen heeft van familie, vrienden, kennissen, collega's, dienstoversten, burgemeesters en van de prefect,
- BESTEKKEN
- TEKENINGEN …

Een grote verandering : J.A. Van Caneghem is nu niet meer werkzaam in de *'Administration Centrale aen de Mariabrugghe'* maar *'in het gewesen klooster der predickheeren - tot Brùgge'*.

(eigen foto)

1. Brieven van het jaar 1807

De eerste brief is van de monnik **Charles Braemt (J.-.A. VC 1795-1800**), gedateerd **17 mei 1807.** De stijl is nog steeds dezelfde en verdient volledig weergegeven te worden … De monnik heeft aan zijn vriend gevraagd een partij land te kopen, wat erop wijst dat J.-A. VC nog steeds een beetje 'agent d'affaires' is …
Die brief werd geschreven een zestal jaren na het Concordaat van 1801 tussen de paus en Napoleon (als Eerste Consul). Er was opnieuw vrijheid van eredienst en er kwam nu een staatsbezoldiging voor de geestelijkheid in ruil voor de aangeslagen en verkochte goederen (zie ***Concordaat 1801 – Wikipedia***), het bleef een moeilijke tijd. De monnik heeft aan VC gevraagd een partijtje land te kopen, maar daar geen ruchtbaarheid aan te geven … Het zijn niemands zaken !

Mijn heer
Met groote pijnelijckheijt hebbe ick ùl kennisse gegeven van eenen particulieren voorval die oorsaeke is geweest dat ick ùl versogt hebbe van de voijage van gent, eenen korten ùijtstel te geven, maer nù alles in order sijnde, versoeke ick ùl van den teijt ofte dag te fixeren om d'eere te hebben van ùl te mogen ontfangen,

ARCHIEFJES

in cas ùl dat parteijjen land gecogt hebt, zijt soo goet van dat te secreteren, want mijne religeuse ofte aendere hebben ten minsten geen affairens daer mede, want den teijt en is niet meer gelijck hij geweest is.
Blijve met veel complemente ende offer van dienst gelijck
Ick oock ben doende aen ùwe Beminde hùysvroùwe
Mijnheer
UL O(otmoedige) D(ienaer)
gent den 15 meije 1807 ***C. Braemt***

De volgende brief - **gedateerd 16 juli 1807** - is afkomstig van de heer **Callebert**, een bekend figuur in het Brugse, tijdens die Franse periode. Fantastisch dat we tegenwoordig, dank zij de **Google**-boeken, onmiddellijk toegang hebben tot die 19de-eeuwse documenten. Zo zien we dat in de **Almanach van het Departement der Leye** van **1812,** Jacques **Callebert** *'ontfanger'* is en woont aan de zuidkant van de O.-L.-V.-kerk (O.-L.-V.-Kerkhof). Hij is tevens **secretaris** voor de gemeenten rond Brugge, als Sint-Andries, Sint-Michiels, Varsenare, Assebroek, Snellegem, Jabbeke, Lissewege.

Monseuir
VanCaeneghem Debeir près
le pont des Domin*(icain)***s**
à Bruges

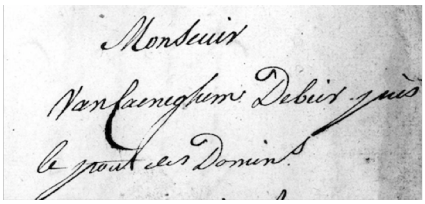

Bruges le 16 juillet 1807

Le Secretaire de la Commune de Varssenare
à Monsieur Van Caeneghem architecte voyer

Monsieur
J'ai l'honneur de vous prévenir, que les deux ***piliers*** *qui se* (pijler, paal, zuil)
trouvent devant la ***maison curiale*** *de Varssenaere ont coutés une* (pastorie)
somme de 211 francs 77 cent(ime)s sur quoi il a été payé pendant
l'année 1806 la somme de 100 francs reste à payer pendant
cette année 111 francs 77 centimes. En conséquence je vous prie
de comprendre dans ***le devis estimatif*** *la dite somme de* (bestek, raming)
111 francs 77 centimes qui doit être payé sur l'exercice courant.
Les communes ***de mon ressort*** *où vous devez dresser des devis* (onder mijn bevoegdheid)
estimatifs sont celles de St-Michel, St-André, Varssenaere,
Assebrouck, Snelleghem et Jabbeke. Je vous prie d'avoir
la bonté de me prévenir lorsque vous vous rendrez dans
ces communes, je désire de vous accompagner.
J'ai l'honneur de vous saluer
J Callebert

ARCHIEFJES

Interessante brief want hier gaat het alweer over de klassieke procedure die moet gevolgd worden in de departementen van het keizerrijk Frankrijk. Voor het uitvoeren van departementale werken van enig belang, moet eerst een **aanvraag** ingediend worden. De **architecte-voyer** krijgt dan de opdracht om ter plaatse te gaan bekijken wat eigenlijk gepland is, om daarvan een **Devis Estimatif** of **Devis Détail Estimatif** op te maken. In de Hollandse periode wordt dat een **Bestek**. Dan volgt de **Adjudication** van de werken ofte **Aenbesteeding** (de gemeente kan ook **'construire par économie'** = in eigen beheer ; na Waterloo zal dat worden **'bij gespaerzaemheyt'**). Nadien moet de architect ter plaatse gaan zien of de uitgevoerde werken beantwoorden aan het bestek. Bij goedkeuring wordt een certificaat opgemaakt : dat is **le Certificat de Réception**. In de Nederlandse periode wordt het een **Getuigschrift**.

Voor de uitvoerder van de werken (aannemer) is dit het onontbeerlijk document voor de uitbetaling. Heelwat van de correspondentie van de architecte-voyer wordt besteed aan het herinneren aan zijn belofte van te komen zien, hetzij voor het opmaken van het bestek, hetzij voor het afleveren van het certificaat. Burgemeesters, schepenen, secretarissen… van de gemeenten zullen pogen hun geprojecteerde werken zo vlug mogelijk te realiseren. Het is dus interessant, vergezeld van de architecte-voyer in hoogst eigen persoon, op het terrein aan te duiden wat dient uitgevoerd te worden. Dat "zo vlug mogelijk" moet met een korrel zout genomen worden want we leven in een tijd zonder trein, auto, elektriciteit, e-mail ……. De heer Van Caneghem begeeft zich dus ter plaatse en maakt **aantekeningen** op een blaadje papier **(Notes et Brouillons …)**.

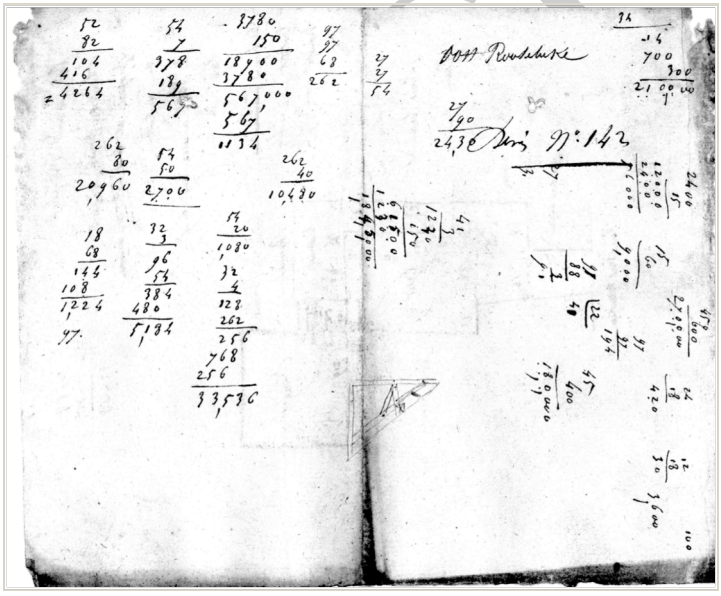

In de koffer bevonden zich heelwat van deze **aantekeningen**. Soms mooi ingepakt, maar de meesten moesten eruit gevist worden en chronologisch geklasseerd. Dit gebeurde aan de hand van een datum die er soms op vermeld was, of het nummer van **het bestek (Devis N° …)** waarnaar verwezen werd. De graad van beschimmeling of aantasting door hout- of papierwormen kon ook een aanduiding zijn. De vroegste persoonlijke aantekeningen verwijzen naar **Devis N° 142**. Het betreft werken in de gemeente ***Oostrozebeke***.

Gelukkig staat het nummer van het bestek erbij. Heel dikwijls staat alleen *Devis N°*. De architect zal dan waarschijnlijk nagelaten hebben het nummer in te vullen tot

hij over de volledige zekerheid beschikte. Dat gebeurde bij het opmaken van zijn modelexemplaar dat door de 'schrijver' moest gekopiëerd worden voor de officiële instanties. Deze 'schrijver' was in dienst van de architecte-voyer.

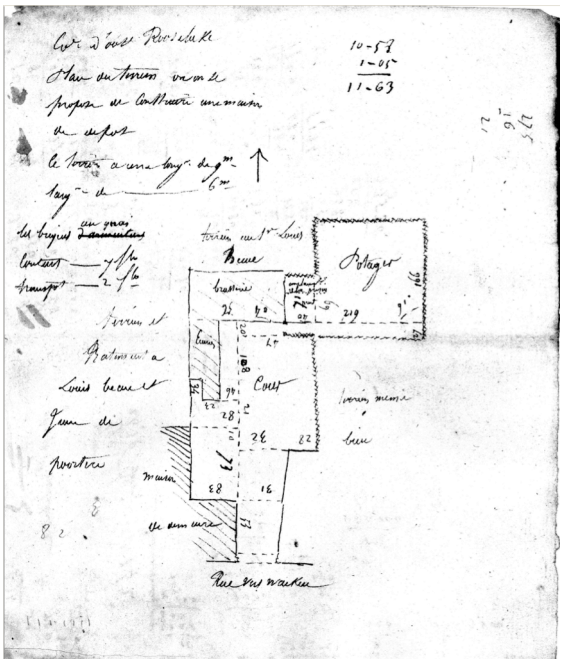

<= Commune d'Oost Roosebeke - Plan du terrein ou on se propose de construire une maison de depot

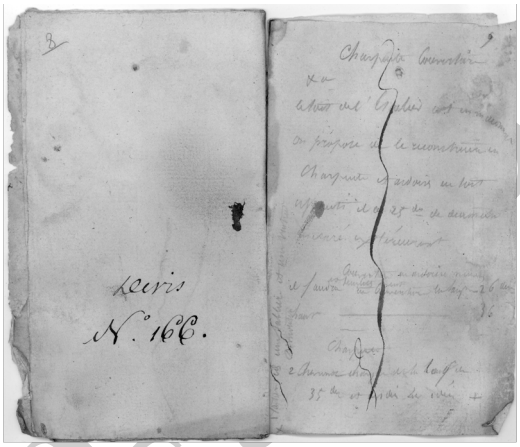

In Devis N°166 gaat het over de herstelling van de toren van Merkem.(gebinte en dakbedekking ...)(Afm. 19 x 16 cm)

De aantekeningen van juni 1808 tot 1 juli 1809 en van 1 juli 1809 tot einde december 1809 waren nog mooi gebundeld, met het koordje errond. Op het omslagpapier is geschreven : ***Notes et Brouillons pris sur les lieux pour rédaction des Devis et Détails Estimatifs &a .***

De eerste aantekeningen van het eerste pakje (18 juni 1808 - 1 juli 1809) werden genomen voor het opstellen van *Devis 192 & 193 : Commune de Zuyenkerke, ferme de l'hopital tenu en bail* (in pacht) *pr le Sr E: bossier.* Het laatste bestek is *Devis 282 - La commune de Wilsbeke - l'Eglise - Charpente - au Grenier au-dessus du Jubé* (oksaal).

De aantekeningen zaten niet volledig in volgorde en sommige aantekeningen vermelden geen besteknummer. We constateren in ieder geval dat over een periode van ongeveer één jaar, de architecte-voyer een klein honderdtal bestekken behandelde.

De eerste aantekeningen van het tweede pakje *(een vies dingetje, alweer om een stukje stoflong op te doen!)* verwijzen naar *Devis 283 & 284*. Het gaat over een herstelling aan het pastoorshuis van Oostkerke (Diksmuide): *Commune d'Oostkercke - maison curiale - charpente en chêne + pont sur le chemin a cheval et a pied d'Oostkercke a Lettenburg.* Laatste bestek is nummer 363 aangaande het 'bestraten, plaveien' *(pavage)* in de gemeente Ingelmunster. Nu worden in zes maanden een tachtigtal bestekken verwerkt.

De eerste **bestekken** (*in koffer*) die de vorm aannemen van een officieel document en tot het persoonlijk archief van de architecte-voyer behoord hebben, steken in een

ARCHIEF

pak, gedateerd **1814**, waarvan de bovenste bladen vermelden : *1814 - Affaires rélativement aùxquelles les operations sur les lieux sont faîtes et qui restent a terminer.*
De eerste kolom geeft de naam van de gemeente, de tweede vermeldt de datum van de verplaatsing voor de aantekeningen ter plaatse *(date des vacations faites sur les lieux)*, een derde kolom vermeldt de verzending *(date de l'expedition).* Een laatste kolom geeft het aantal verstuurde stukken, een onderscheid makend tussen 'bestek' en 'getuigschrift' *(Nombre des pièces expédiées - Devis - Certificats).*

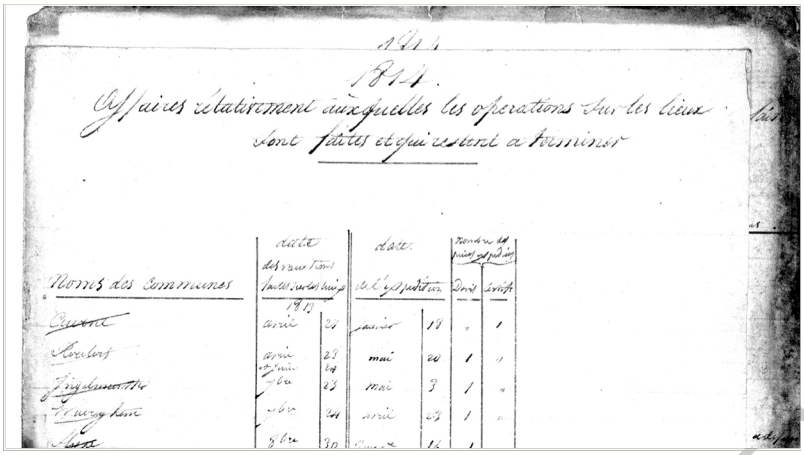
1814.
Affaires rélativement auxquelles les operations sur les lieux sont faites et qui restent a terminer

Noms des Communes	date des vacations faites sur les lieux		date de l'expedition		nombre des pièces expédiées	
	1813				Devis	Certif.
Cuerne	avril	21	janvier	18	"	1
Sweveghem	avril	23	mai	20	1	"
Engelmunster	idem	24	mai	3	1	"
Heurne	idem	26	avril	29	1	"
Anzegem	idem	30	[illegible]	12	1	

We constateren dat soms heelwat tijd verloopt tussen kolom 2 en kolom 3.
vb. Voor **Cuerne (Kuurne)** heeft de architecte-voyer zich op 21 (23 ?) april 1813 ter plaatse begeven. Het 'certificat' werd opgestuurd op 18 januari 1814 d.w.z. een aantal weken voordat de Fransen uit onze streken verdreven werden

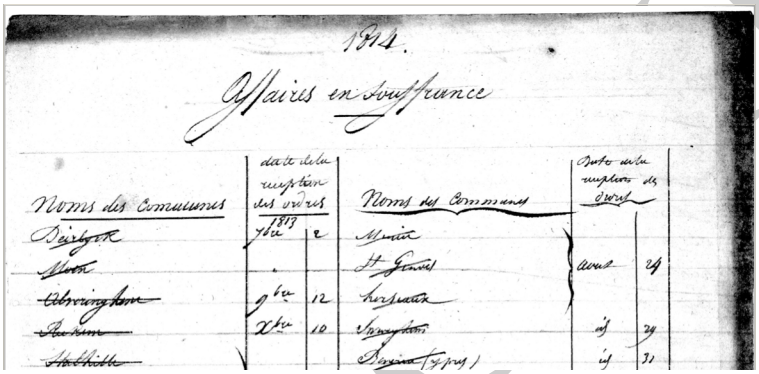
1814.
Affaires en souffrance

Noms des Communes	date de la reception des ordres 1813		Noms des Communes	Date de la remise de devis	
Beirlegem	9bre	2	Meulebeke		
Meulebeke			St Genois	avril	29
Eckergem	9bre	12	Heestert		
Harlebeke	10bre	10	Spiere	id	29
Hulste			Bavichove (typog.)	id	31

Daartussen een blad met zaken die nog geen oplossing gekregen hebben : *1814 - Affaires en souffrance - Noms des communes - date de la reception des ordres.* De 'te doene werken' op de lijst, dateren van 1813.

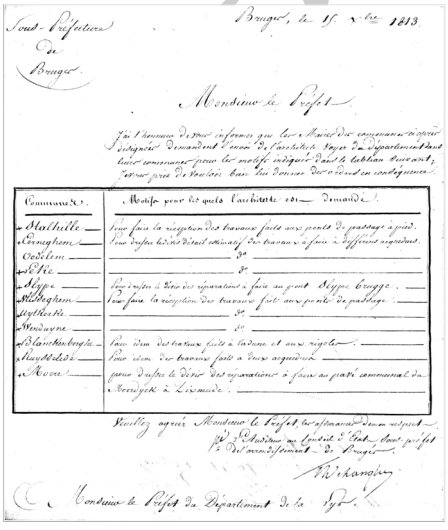
Sous-Prefecture de Bruges

Bruges, le 15 x^bre 1813

Monsieur le Préfet

J'ai l'honneur de vous informer que les Maires des communes ci-après désignées demandent l'avis de l'architecte voyer du département dans leurs communes pour les travaux indiqués dans l'état ci-joint, dressé par les Maires dans les formes prescrites par les ordres.

Communes	Motifs pour lesquels l'architecte est demandé
Malthille	pour faire la réception des travaux faits aux ponts de passage à pied.
Eeneghem	pour faire la réception des travaux à faire à différents ouvrages.
Oedelem	Id.
Sijsele	Id.
Aleyde	Pour visiter et faire les réparations à faire au pont Aleyde Bruges.
Assebroek	pour faire la réception des travaux faits aux ponts de passage.
Zuydcoote	Id.
Woumen	Id.
Blankenberghe	Pour dem. des travaux faits à l'église et aux règles.
Nieuwkerke	pour idem des travaux faits à l'église acquisitive.
Roesbrugge	pour visite et devis des réparations à faire au grand communal de Roesbrugge à Lisseweghe.

Veuillez agréer, Monsieur le Préfet, l'assurance de mon respect.
Le Sous-Préfet de l'Arrondissement de Bruges
[signature]

Monsieur le Préfet du Département de la Lys.

De aanvragen van de gemeenten werden door de onderprefect verzameld en naar de prefect gestuurd. De laatste aanvraag voor de periode 1807-1814 (in de koffer aanwezig), ondertekend door onderprefect F. De Langhe, dateert van 15 december 1813.

De prefect heeft die doorgestuurd naar de architecte-voyer met het verzoek eraan te voldoen.

ARCHIEFJES

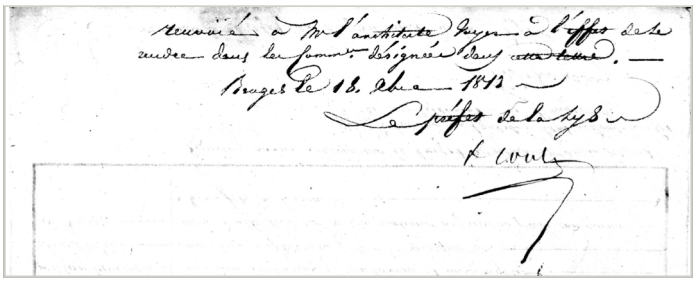

De prefect (Jean-François SOULT, maar hij tekent meestal met F. SOULT) heeft op de keerzijde (blz. 2) geschreven *: renvoié à l'architecte voyer à l'effet de se rendre dans les communes désignées dans cette lettre. -* ***Bruges le 18. xbre 1813*** *- F. Soult .*

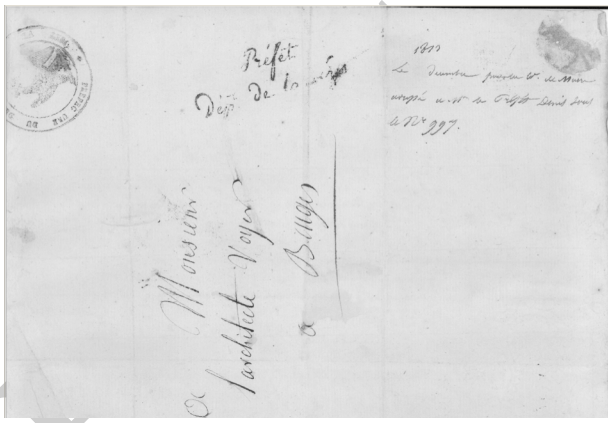

Bruges le 18. xbre 1813 **–** Op het ogenblik dat F. Soult dit document ondertekent (18 dec. 1813) is het Franse leger zich volop aan het terugtrekken na de nederlaag in **Leipzig (Volkerenslag)**. Voor de prefect en de Franse overheid breekt een zeer onzekere tijd aan.

Op de adreszijde (blz. 4) heeft de architect genoteerd*: 1813 - Le … decembre pour les t(ra)v(aux) de Moere adressé a Mr le Préfet Devis sous le Nr 997.* De heer Van Caneghem heeft dus een duizendtal bestekken opgemaakt in zeven jaar tijd.
De **DEVIS ESTIMATIFS** (1807-1814) uit de koffer , zullen we later van nabij bekijken. We keren terug naar onze **brieven** …

Brief van **27 juli 1807** van de 'monnik', **Charles Braemt**. Het loont de moeite de brief eens volledig uit te schrijven teneinde de sfeer van de tijd op te snuiven. Er is sprake van de *'baerseman'*, van een *'rim'* papier (een riem papier is ± 500 bladen cfr. En. ream Fr. rame), van dubbele *'Louis'* en van *schellingen* … Hij tekent nu met **C: Braemt p:b:r** (presbyter = priester) en logeert in het **Drongenhof**.

Mijn heer j van caneghem de beir
In t' gewesen clooster der
predickt heeren
Tot Brùgge

Met eenen rim papier

Mijn heer en vrint
Ick sende hier nevens met ***baerseman*** *de rùddere vier* bargeman
dobele loùien (Louis) met eenen rim papier a Schellinge ***wisglt*** wisselgeld
iets voorders van mijnen dienst noodig hebbende, mag ùl
ten allen tijden disponeren aen den gonne die segt
ende blijft met veel veneratie
Mijn heer en vrint
UL: O(otmoedigen): D(ienaer):
C: Braemt p : b : r
gent den 27 jùlij 1807 *Nr 186 drongenhof*

ARCHIEF

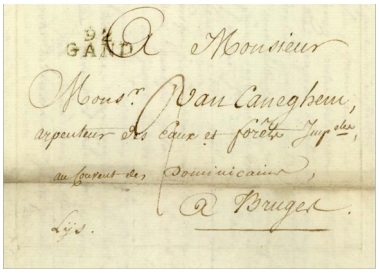
GAND
Monsieur
Monsr. Van Caneghem,
arpenteur des eaux et forêts Impres,
au couvent des Dominicains,
à Bruges.

In een brief van **15 oktober 1807** maken we kennis met de heer **Champs,** van Gent. Die M. **Champs** is, zoals VC, *arpenteur forestier*. In de **Annuaire du Département de la Lys pour l'an 13** (1804-1805) staat hij vermeld – samen met VC – in de lijst van de *'agens forestiers'* ; op dat ogenblik is hij *'arpenteur forestier à Ypres'*. In zijn brief aan collega J.A. VC schrijft hij … *'Arpenteur des Eaux et Forêts Impériales'* maar dan in het Departement van de Schelde (Oost-Vlaanderen). In de **Almanach** van het jaar **1812** staat hij op bladzijde 72 vermeld in *'Bestiering der Vaerden en Bosschen'*, samen met collega VC.

***Champs**, Bosch-meeter, tot Gend*
***Van Caneghem**, idem, woonende by Keyzerlyke brugge, tot Brugge.*

J.A. Van Caneghem is nu woonachtig aan de Predikherenbrug ofte **Keyzerlyke brugge**. Die Keyserlyke brugge is te situeren aan het einde van de **rue Impériale** ofte Predikherenstraat. Het deed goed nog eens het boekje door te nemen, geschreven door de Eerwaarde Heer **Antoon Viaene** - ***Napoleon en Marie-Louise te Brugge*** **-** om de Franse namen van de verscheidene Brugse straten weer in herinnering te brengen. In een brief van het jaar 1810 zal het immers gaan over de **rue d'Austerlitz** of Katelijnestraat…
Andere namen uit die lijst van de **Almanach** (1812) die we nog regelmatig zullen ontmoeten …

***Lernould**, Onder-Inspecteur, tot Yper.*
***Debaene,** Opper-wagter en secretaris van den Inspecteur, woonende in Oudenburg, (= Oude Burg) tot Brugge.*

In hun brieven gaat het hoofdzakelijk over hun activiteiten als landmeter en schatter want, als collega's bewijzen ze elkaar goede diensten bij het kwijten van hun taak. Even zien …

Gand ce 15. 8bre 1807

À Monsieur Van Caneghem, arpenteur forestier à Bruges

Monsieur,

*Il y a plus de 18 jours que votre **mandat**, pour **réarpentage** **an 13** (23 sept. 1804- 22 sept. 1805) au Dept. de l'Escaut, et le mien pour mon* het opnieuw opmeten

***arpentage an 1807** même Dépt, sont arrivés. on les avait remis à **Mr. Desroches** pour nous les adresser, mais **Mr Delmarmol** les avait réclamés et je ne doute point que lorsqu'ils seront bien conservationnés* onderstreept in brief

*qu'**on nous les enverra par la diligence embourbée qui fait une** vast in het slijk*

***demi-lieue par jour**. Sans-doute que celui de votre arpentage* halve mijl

***an 1807**, Dépt. de la Lys, fera parti du même voyage; ainsi, Mr.*

consolez-vous, votre fortune va être bientôt faite.
Votre dernière lettre m'a fait beaucoup de peine, parce qu'elle m'a
*dit que vous étiez dans l'**affliction** la plus complette : ayant suivi* droefenis
votre exemple, n'ayant pas de quoi acheter des tartines, j'ai eu
la bêtise de me laisser tomber malade. Présentement je suis
*convalescent et **j'en ai l'obligation à mon Biribi**, mon ami.* …ben het verschuldigd aan
Cette grosse indisposition fut cause que je ne vous ai point
écrit plutôt pour vous donner connaissance d'une phrase
*de lettre, du 22 7bre, de **Mr Delemotte**. Il dit "Je verrai*
avec plaisir que vous écriviez à Mr. van Caneghem pour l'inviter
*à faire l'arpentage du n° 18 du **mandement** des bois communaux,* verordening bevelschrift
au moyen de quoi mon arrondissement sera complet.
*Ce N° 18, Monsieur, est un bois **taillis** de 46 ares, environ,* kaphout
appartenant aux pauvres de Bruges, situé sur la commune de
Moerkerke, village au-delà de Damme - Après avoir trotté
pendant sept heures avec mon grand coquin de Mynsberghe
qui m'a conduit chez plusieurs paysans, nous n'avons pu découvrir
ni le bois, ni le taillis, ni les 26 ares, et quand j'y pense encore
*je ne peux m'empecher de murmurer contre ce grand **vaurien**.* deugniet
Enfin, mon ami, si vous voulez faire cet arpentage vous
obligerez notre très-cher et trop-bon papa Delemotte.
*Je dis papa **Delemotte** parce que je l'estime comme mon père,*
*ne doutant point que vous l'**estimié** de même, il en résulte de* estimer = achten
nos deux estimes que nous sommes frères, ainsi soit-il, et que
ma femme est une descendante , en ligne droite, de ce vieux Mijnheer
que l'écriture S(ain)te a nommé Adam. - rappelez-vous que Mr
De Graeve a dit " que ce premier père était un hollands-man".
*Lorsque j'adresserai mes **Expéditions** à **Mr Delemotte**, j'y*
*joindrai **quelques plans de l'ord(inai)re an 1807** des **coupes de bois***
qui n'ont point été vendues dans le Dept. de l'Escaut. Je
vous prie, à l'avance, de les joindre avec les vôtres pour les
***adjudicataires** des coupes an 1808. - Ces coupes de 1807, non* die meest geboden hebben
vendues, devant l'être cette année.
Ma femme vous salut; nous Embrassons Madame
et votre intéressante petite famille.

Je vous embrasse et vous
salut d'amitié.
Champs

(P.S.) Je vais aussi faire fortune, moi,
car mon mandat, que je ne tiens

ARCHIEFJES

pas encore, est de sept cents
trente sept <u>milles</u> francs, moins (737 000 f)
trois zéros. (737 ~~000~~ f)
adieu

Bij de eerste lectuur van de brieven van de heer **Champs** was het af en toe wel eens verbaasd opkijken … Sommige termen, specifiek voor het beroep van landmeter en gebruikelijk tijdens het Ancien Régime, komen er steeds in terug. Zelf heb ik veel kunnen leren in het google-boek *L'ARPENTEUR FORESTIER par M. Guiot (1770)*, een soort van cursus voor de 'goede' landmeter. Zoals de auteur in zijn *Voorwoord* aanduidt was het landmeten, vòòr zijn tijd (= tijd vòòr Guiot), geen voorbeeld van precisie. Dat illustreert hij in het tweede deel, wanneer hij het heeft over **'des bornes'** = merkstenen, hoekstenen om een gebied te begrenzen (p. 99 - 100).
Een ander google-boek, *DICTIONNAIRE de LEGISLATION USUELLE (1833),* was eveneens een nuttige hulp bij het 'decoderen' van de brieven.
De terminologie in deze brief gebruikt, wilde ik toch eens degelijk onder de loep nemen …

- **mandat** = een mandaat = hier -> document waarbij aan de 'Staat' (schatkist) opdracht wordt gegeven een bepaalde som uit te betalen aan de bezitter van het document.
- **arpenter - arpenteur - arpentage** hebben betrekking op het opmeten van land. Het basiswoord is **'arpent'**, hetgeen volgens *LE NOUVEAU DICTIONNAIRE ILLUSTRE* - erfstuk van mijn moeder - betekent : *Ancienne mesure agraire. L'arpent variait selon les provinces; celui de Paris valait 34 ares 19 centiares. LE DICTIONNAIRE CLASSIQUE UNIVERSEL* definieert het als volgt : *Ancienne mesure agraire qui variait de 30 à 51 ares suivant les pays*. In het Nederlands wordt **arpent** aangeduid als *'landmaat van een derde tot een halve hectare*' (Gallas - 5de druk). In de **Almanach van het jaar 12** wordt l'arpenteur als ***bosch-meeter*** bestempeld.
- **réarpentage** is het opnieuw opmeten van het stuk land, bos … In de *'DICTIONNAIRE de LEGISLATION USUELLE - 1833* (Google-boek) lezen we : *Le réarpentage est une opération ayant pour but de reconnaître définitivement la contenance de ce qui est compris dans la vente de coupes de bois soumis au régime forestier.* ***Le premier mesurage*** *fait avant l'exploitation n'est jamais regardé en général que comme* ***provisoire et incertain*** *lors même qu'il y a été procédé contradictoirement entre les parties, à plus forte raison, celui qui précède une adjudication publique, lequel est absolument étranger à l'adjudication qui ne pouvait être appelé à y concourir.* M.a.w. de **'réarpentage'** was een gewone procedure om definitief de inhoud te erkennen van wat begrepen was in de verkoop van het hakhout. De eerste opmeting (vòòr de houthak) werd beschouwd als voorlopig en onzeker. De

ARCHIEFJES

'réarpentage' zal zeker ook uitgevoerd geweest zijn in gevallen van betwisting.

- **Mr. Desroches** is het hoofd van deze afdeling (Eaux et Forêts) in het Scheldedepartement.
- **Mr. Delmarmol** is de grote chef te Brussel - "*Conservateur, tot Brussel.*" *(24e Conserv.)*
- **on nous les enverra par la diligence embourbée qui fait une demi-lieue par jour** = men zal ons die mandaten opsturen met de diligence die (regelmatig) vastzit in het slijk en een halve mijl aflegt per dag, m.a.w. we moeten ze niet al te vlug verwachten. De Gentse *'arpenteur impérial'* heeft zin voor humor. Dat merken we ook in zijn P.S.
- **j'en ai l'obligation à mon Biribi** = nu ben ik aan de beterhand en dat ben ik verschuldigd aan = heb ik te danken aan mijn **Biribi** (een soort kansspel dat populair was op het einde van de 18de en in het begin van de 19de eeuw). Zijn Biribi heeft hem de nodige rust en ontspanning gegeven.
- **taillis** = kaphout, maar dan de opschietende nieuwe takken aan de overblijvende stomp van de omgehakte boom (stronk).
- mes **expéditions** = hier : **une copie** vb. *une expédition de l' acte d'adjudication* / *une expédition du procès-verbal*
- **mandement** des bois communaux : mandement is een schriftelijk gebod, bevel … maar kan ook slaan op het gebied waar dit bevel van kracht is.
- … **quelques plans de l'ordinaire an 1807 des coupes de bois** … Met *'plans'* wordt bedoeld 'plans d'arpentage'. Op blz. 15 van L'ARPENTEUR FORESTIER is "ordinaire' mooi uitgelegd : ***Ordinaire*** *est un nom attribué à la vente entière des coupes annuelles des triages (stukken bos) dépendans d'une maîtrise. L'ordinaire* ***d'une année*** *se dit de celle dans laquelle* ***on fabrique*** *les bois, & non de celle dans laquelle on les vend.* Het gaat dus over de voorziene houtkap voor een bepaald jaar. (Gezien deze 'coupes' aangeduid worden met nummers, spreekt het vanzelf dat met 'coupe' ook de oppervlakte bedoeld wordt waar moet gekapt worden.) *'Maîtrise'* is het gebied dat behoorde tot de jurisdictie van de 'maître des eaux' (Ancien Rég.)
- **adjudicataire** = persoon aan wie iets toegekend wordt vb. de uitvoering van een werk, van een dienst … Hier gaat het over de persoon die het hoogste bod gedaan heeft, of als laagste ingeschreven heeft *(adjudication au rabais)*, en aldus de exploitatie van het stuk bos kan aanvatten.

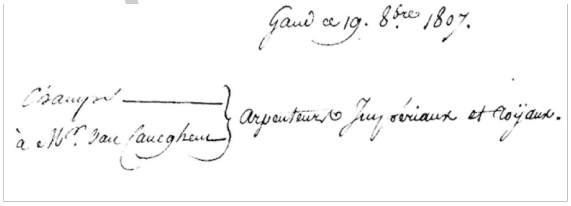
Gand ce 19. 8bre 1807.
Champs
à Mr. Van Caneghem
Arpenteurs Impériaux et Roijaux.

Op **19 oktober 1807** schrijft **Champs (Gent)** opnieuw een brief aan zijn collega van het Departement van de Leie. De aanspreking *Champs à Mr Van Caneghem : arpenteurs impériaux et roijaux* lijkt wat pompeus**.** Te oordelen naar de stijl van zijn andere brieven is dat *'impériaux'* en *'royaux'* vermoedelijk ironisch bedoeld, maar correct : ze staan ten dienste van de **Keizer** der Fransen, die eveneens **Koning** van Italië is.

ARCHIEFJES

Champs wil hem 12 plannen en processen-verbaal toezenden …
.. savoir; un à six francs et 11 à chacun quatre francs, des coupes non vendues en 1807 dans le Dépt de l'Escaut. quatre sont de l'arrondt de gand, les 8 autres sont de celui d'Eecloo.
Dan volgt een speciale passage : *Vous pourrez les joindre avec les vôtres, et vous m'adresserez l'argent, pas avant que vous l'eussiez reçu … e*n dan voegt Champs er weer ironisch aan toe … *entendez-vous* ***mr l'architecte voyer****?* Dit wijst erop dat de heer Van Caneghem recentelijk benoemd werd tot 'architecte-voyer'.
Wat verder ontmoeten we de namen van **Delemotte** en **Lernould** … *Il en est de même des vôtres, de la même année pour la Lys; vous pouvez, ce me semble, les remettre à Messieurs* ***Delemotte*** *et* ***Lernould****.* Beiden staan vermeld in de ANNUAIRE DU DEPARTEMENT DE LA LYS, POUR L'AN XII p. 107 – BOIS ET FORÊTS NATIONAUX– **Delmotte, inspecteur, résidant à Bruges.** ***Lernout*****, sous-inspecteur, à Ypres. In de ALMANACH DEPARTEMENT LEYE van 1812 p. 72** staat **Lernould (**geen **Lernout)** vermeld als **Onder-Inspecteur, tot Yper** in de rubriek **BESTIERING DER VAERDEN EN BOSSCHEN.** (google-boeken)
De brief van Champs eindigt met : *Vous trouverez dans le petit paquet quelques fragments de corbeau*. Mysterie ! We weten wat *fragment* is, en dat *corbeau* een *raaf* is. In de oude betekenis kan *corbeau* ook *prêtre* zijn (Le Petit Robert). *Fragments de corbeau* = kunnen stukken geweest zijn van een anonieme brief die belastend is. Is het een allusie op de Noordse verhalen waarin raven informatie doorspelen aan de Walkuren ? De inhoud van het pakje dat de brief vergezelde, zal zeker informatie bevat hebben die voor beiden veelzeggend moet geweest zijn.
Als P. S. : *Nos amitiés et Embrassades à Mr et dame Van Caneghem et à leur chère petite famille. Adieu.*

De Gentse monnik **C. Braemt** stuurt op **1 november 1807** een brief aan J.-A. VC waarbij hij zijn rekening maakt … De architect annoteert : *niet te antwoorden.*

Mijn heer
Mijn heer j van caneghem de beir
in t' gewesen clooster der predickheeren
tot Brugge
met een paxken geldt **vregt f 0.7.0**

gend den 1 9ber 1807

Mijn heer en vrint
met de wenschen van den teijt (= Allerheiligen) *als oock met allen offer van dienst, ben ick aen ùl toesendende per baerseman (bargeman) de rùdder de somme van 129 - 15 - 6 c:rt naer aftreck van 32 fransche croonen maekende in gùldens L 104 - 12 - 3 c:rt ùl heeft voor mij betaelt de somme van 18-3-9 dieniers*

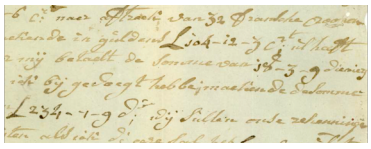

die ick bij gevoegt hebbe; maekende de somme van L 234- 7 - 9 d^rs^: wij sullen onse rekenningen slùyten als ick de eere sal hebben van ùl te mogen ontfangen.
blijve met veel compl aen ùwe beminde
UL:O:D:
P: S: ***C: Braemt***
differente mael hebbe ick
geweest om ùwe ***pretentie*** schuldvordering
te ontvangen heden op 31 8ber hebbe ick
ùwe pretentie gekregen.

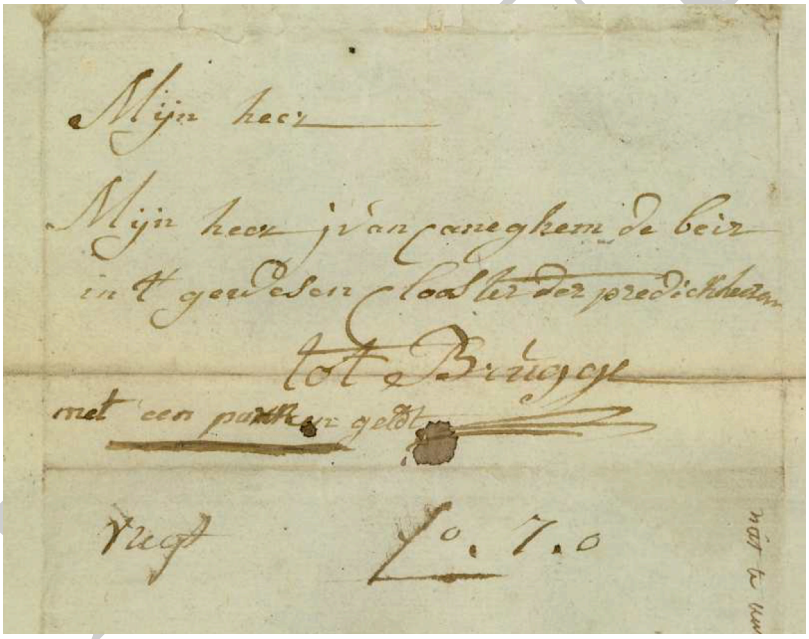

ARCHIEFJES

2. Brieven van het jaar 1808

Brief van **1 januari 1808 -** Op nieuwjaarsdag antwoordt **Champs (Gent)** op de brief van zijn Brugse collega (27 december 1807) waarin die zijn nieuwjaarswensen heeft aangeboden. Het adres is … ***À Monsieur – Monsieur Van Caneghem, - Arpenteur forestier, au Couvent – des ci-devants Dominicains, - À Bruges – (Dép. de la Lys)***

Gand *ce 1er Janvier 1808*

Monsieur et Collegue,

Très sensible aux bons souhaits que vous m'adressez par votre lettre du 27 d(ernie)r, Je vous prie de recevoir également les miens. Que Dieu vous conserve une longue vie et la santé , le tout accompagné de toutes sortes de bonheurs.
En remettant à Monsieur l'inspecteur ***Desroches*** *mes plans d'arpentage ord(inai)res an 1809 de son inspection. Je lui ai demandé ce qu'il préférait d'avoir le premier, ou le réarpentage de l'an 11 ou celui de 1808. Monsieur* ***Desroches*** *m'ayant répondu positivement que le réarpentage 1808 pressait d'avantage que celui de l'an* (18)*11, je me suis donc occupé des plans de 1808 qui seront terminez dans un mois.*
Je m'en occuperai ensuite et ***sans délai*** *de celui de l'an 11 (Arrondissement de Gand et Termonde) J'irai moi-même à Bruges pour vous en faire* ***la remise*** *et en même temps pour percevoir mes 35 francs 55 centimes montant des trois états que je vous ai adressé – plus les six qui sont chez Mr Debaene, et pour lesquels neuf états vous ne vous souciez pas de m'obliger.*

zonder uitstel

remettre = afgeven

J'ai l'honneur d'être
Monsieur et Collegue
votre serviteur
Champs

De architecte-voyer heeft op de adreszijde genoteerd *: Soldé et Liquidé.*

Er volgen enkele aanwijzingen i.v.m. 'réarpentages' en hierbij valt opnieuw de naam **Desroches**, hoofd van de dienst **Eaux et Forêts** voor het departement van de Schelde (Google-boek). Hij belooft ook naar Brugge te komen om 35 francs 55 centimes te ontvangen voor de 3 **'états'** (later worden dat '**Staeten'**) die hij de heer VC heeft toegezonden + de zes **'états'** die zich bij de heer **Debaene** bevinden. In de **Annuaire du Département de la Lys pour l'an 13** *(Google-books)* staat **De Baene** vermeld onder de *Agens Forestiers* als *Garde-général surnuméraire, à Bruges*. In de

ARCHIEFJES

Almanach van het Departement der Leye 1812 *(Google-books)* wordt **Debaene** vermeld in de rubriek **Bestiering der Vaerden en Bosschen** als *Opper-Wagter en Secretaris van den Inspecteur, woonende in Oudenburg, tot Brugge.*

Met een brief van **5 januari 1808** van de heer **Spilliaert** uit **Veurne** komen we al volop in de echte sfeer van de correspondentie van de architecte-voyer. Zoals aangeduid bij de brief van de heer Callebert - 16 juli 1807 - is de normale procedure voor het uitvoeren van werken :

1 ***Aanvraag*** *werken =* ***Demande***
2 Architecte-voyer moet komen om ***Bestek*** *op te maken =* ***Devis*** *Estimatif*
Goedkeuring *van Bestek =* ***Approbation***
3 ***Aanbesteding*** *=* ***Adjudication***
4 ***Uitvoering*** *door de* ***'adjudicataire'*** *= aan wie het werk toegekend werd*
5 Architecte-voyer moet ***komen*** *om zijn* ***Goedkeuring*** *te verlenen in de vorm van een* ***Certificat de Réception =*** *Certificaat van Overneming*
6 Dit leidt tot het verkrijgen van een ***'Mandat'*** *(nodig voor uitbetaling)*
7 ***Uitbetaling****.*

Adres **: A Mijnheer - Mijnheer Van Caneghem - Woonende by de predickheers - Brugge - Tot Brugghe** *Sito sito (= dringend !) = gewoonlijk* ***cito***

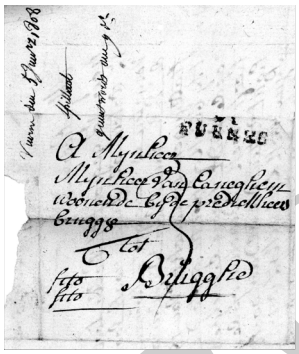

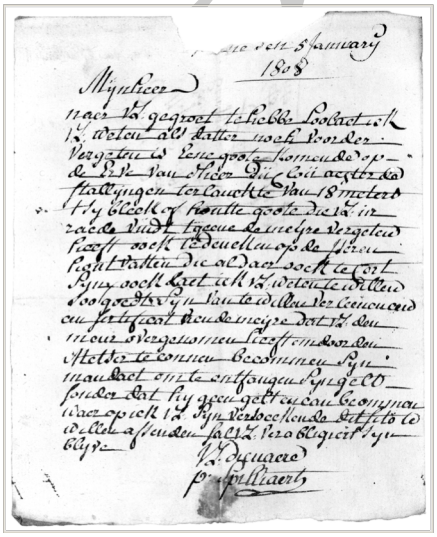

Veurne den 5 january 1808

Mijnheer

Naer UL: gegroet te hebben soo laet ick UL: weten als datter noch voorder vergeten is eene goote komende op de erve van dheer Diicloii aegter de stallyngen ter lanckte van 18 meters t sij bleck of houtte goote die UL. in raede vindt tgeene de meyre vergeten heeft oock te dencken op de iseren houtvasten die aldaer oock te cort syn / oock laet ick UL: weten te willen soo goedt syn van te willen verleenenend een ***sertificat*** *aen de meyre dat UL: den meur* ***overgenomen*** *heeft om door den metser te connen becommen syn* ***mandaet*** *om te ontvangen syn geld sonder dat hij geen gelt en can becommen waerop ick UL: syn versoeckende dit sito te willen afsenden Sal UL: verobligiert syn*

ARCHIEFJES

blijve UL. dienaere
P. Spilliaert

Zoals te merken is in de brief, is het probleem te situeren op het niveau van het **Certificat de Réception (recevoir -> réception** wordt hier gezien als **aanvaarding, overneming).** Als de *'maire'* geen *'certificat de réception'* krijgt waarbij de architecte-voyer verklaart dat de werken op een correcte wijze werden uitgevoerd, zo kan hij geen mandaat krijgen. Dat mandaat stelt de metselaar in staat zijn geld te bekomen.

Een groot deel van de **correspondentie met de gemeenten** of met **plaatselijke aannemers is** besteed aan …

1 - ***Vragen*** *of de architect wil ter plaatse komen zien, teneinde een* ***Devis estimatif*** *=* ***bestek*** *op te maken van de geplande / geprojecteerde werken,*
2 - *Hem eraan* ***herinneren*** *dat er (zoveel tijd geleden) gevraagd werd te komen zien teneinde een* ***bestek*** *op te maken …*
3 - ***Vragen*** *of de architect wil ter plaatse komen zien of de werken volgens het bestek werden uitgevoerd teneinde een* ***Certificat*** *te bekomen*
4 - *Hem eraan* ***herinneren*** *dat er (zoveel tijd geleden) gevraagd werd te komen zien teneinde een* ***certificaat*** *te verlenen …*

Anderzijds is er de **correspondentie tussen de architecte-voyer en zijn overheid (de prefect van het departement) die eveneens hetzelfde patroon vertoont …**

1 - Opdracht *geven aan de architect zich ter plaatse te begeven, hetzij om een* ***bestek*** *op te maken, hetzij om de werken te keuren en een* ***certificaat*** *toe te kennen (= de werken* ***overnemen****)*
2 - Herinnering *voor beide gevallen : bestek maken of certificaat toekennen.*

De **12de januari 1808** schrijft de monnik **- C. Braemt -** aan zijn vriend, J.A. VC …

Mijn heer en waeren vrint *Gend den 12 jan 1808*
Ick hebbe ùl(ieden). vrindelyck bij mijnen lesten brief
versogt ingevolge ùwe ***presentatie*** *gedaen van mij* voorstel
aftesenden t' ***montan*** *van mijne* ***verschoten*** bedrag / voorgeschoten geld
Soo aen ùwe moeder als aen ùl(ieden) te weten 25 gùldens
ses guldens en 1 schelling aen ùl. een eenen ***rim*** riem
in den somer, en nog drij rimen aen ùl lest toege-
sonden , hopende dat ùl sal volcommen aen mijn
versoek, ***mits*** *dat ick dat grootelycks noodigh* aangezien
hebbe om eene betaelinge te doen.
blijve met veel groote groetenisse aen ùwe
alderliefste *als oock met allen offer van dienst* echtgenote

ARCHIEFJES

Mijn heer en waeren vrint
UL(ieden) O(otmoedigen).D(ienaer) ***C: Braemt***

Vanuit **Gent** komt nu een lange brief van **Champs (17 januari 1808),** bestemd voor ***Monsieur Van Caneghem, arpenteur forestier, au Couvent des Dominicains.*** De architecte-voyer heeft hem gevraagd een *'réarpentage'* te doen maar hij is niet in staat dit te doen wegens gezondheidsredenen. Het is een goede tijd voor landmeters want we zijn volop in de periode waar aan het kadaster wordt gewerkt, het zorgvuldig opmeten van alle eigendommen, zodat de belastbaarheid nauwkeuriger kan bepaald worden.

Champs *Gand ce 17 Janvier 1808*
à son ami van Caneghem, à Bruges.

J'ai reçu avec plaisir, Monsieur, la lettre que vous m'avez fait l'amitié de m'écrire et avec laquelle étaient joints vos Brouillons d'arpentage an 1807 que je me permettrai de garder encore quelque tems m'étant très utiles et ***présument*** *bien que vous n'en avez pas besoin pour le présent. Je vais vous observer que j'ai trouvé le plan brouillon d'un petit bois de figure quarrée, située à* ***St-André****, provenant de l'abbaye de St-André et situé près de l'ancienne porte et muraille de la dite abbaye. – Comme je n'ai point trouvé le plan ni son procès-verbal, je vous prie de me faire connaître si vous l'avez livré.*

présum**a**nt = vermoedend

Je suis fâché du ***reproche*** *que vous me faites en me disant que je n'ai point voulu me charger de votre réarpentage an 11. Soyez juste, mon ami, et ne m'accusez pas de mauvaise volonté. Je vous rappele ma lettre du 16 août dernier par laquelle je vous ai dit qu'il m'était im-possible de me charger de cette besogne et si je pouvais la faire, soyez persuadez que je ne voudrais pas recevoir de vous un supplément de* ***Gratification****. L'argent ne me tente pas et je préfère ma santé à toutes les richesses.*

verwijt

beloning, premie …

Vers la fin du mois de novembre j'ai adressé à Monsieur Delemotte à Bruges, mes dernières Expéditions avec mes états ***de rétribution*** *de l'ord(inai)re an 1808. – Je fis ensuite une sortie de quatre jours pour arpentage de propriétés* ***en litige*** *entre l'ad(ministrati)on et des particuliers, il m'a* fallu *rédiger le procès-v(erb)al et faire des plans. Présentement je travaille à mon arpentage 1807. Je suis*

verloning, bezoldiging

waarover getwist wordt

ARCHIEFJES

dans le deuil, dans le chagrin et par conséquent
en affaires de famille. – je suis toujours fortement prononc(é)
pour ne plus arpenter dans le Dépt de l'Escaut –
malgré que je sois très bien avec Mr Desroches.
quand je pense au Nord de ce Dépt. je ***frémis****, et* bibber
pour vous donner une forte preuve de mes sentiments
à votre égard et vous faire connaître qu'il n'y a point
de mauvaise volonté de ma part en n'acceptant
pas votre réarpentage, c'est que dimanche passé
l'on m'a offert une place de ***Géomètre du cadastre*** *et*
que j'ai refusé pour la seule raison qui me fait craindre
d'attraper une seconde maladie.
D'après ces détails vous voyez, Monsieur, que je
ne pouvais me charger ni entreprendre votre réarpentage.
Je vous salue et vous embrasse
Champs

Mes amitiés à votre chère famille
vous avez sans doute connaissance des malheurs arrivés dans les polders?

De architecte-voyer heeft geantwoord op 13 februari 1808.

Op **20 januari 1808** : Brief van burgemeester **Bogaert** van **Blankenberge** met het verzoek *zo vlug mogelijk werkstelling te maken* van zijn voorziene *'operatie'*.

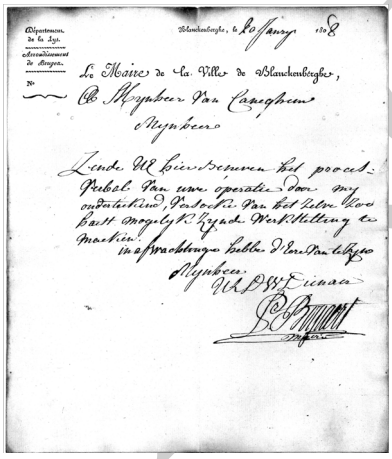

Le Maire de la Ville de Blanckenberghe,
A Mynheer Van Caneghem
Mynheer
Zende Ul hier beneven het proces-
verbal van uwe operatie door my
onderteekend, versoeke van het zelve zoo
haest mogelyk zynde werkstelling te
maeken.
In afwachtinge hebbe d'Eere van te Zyn
Mynheer
UL D W Dienaer
P(ierre) ***Bogaert*** *(maire)*

De brief heeft geen adres. De architect heeft erop geschreven : *niet te antwoorden.*

De heer **Lernould**, sous-inspecteur te **Ieper**, vraagt op **26 januari 1808** aan de architect of hij een *Devis Estimatif* enkele dagen kan missen zodat hij het als modelbestek kan gebruiken. Het zal zeker te pas komen want de sous-inspecteur

is gelast geworden met het maken van een bestek voor de *'ospices'** van de stad. Hij belooft ze onmiddellijk terug te sturen.

* Bij ***'hospices'*** denk ik natuurlijk aan de *Hospices de Beaune*, dat als armenhospitaal bedoeld was, en het onderscheid tussen *hospice* en *hôpital* was niet altijd duidelijk. In het Departement van de Leye leren we uit de ***Recueil des arrêtés, décisions … (Google-boeken)*** dat het wel een huis is voor ouderlingen => cfr. p. 305 (1806) *l'Hospice dit de la Potterie*, en p. 442 (1807) de 34 personen uit de arrondissementen van het departement die toegelaten worden in het *Hospice de Messines* (uit de Oostenrijkse tijd !), zijn gebrekkig en hulpbehoevend. Uiterst interessant ook, de geschiedenis van het nu **méér** dan 800 jaar oude Sint-Janshospitaal (Brugge) dat ten andere, 'verwant' is met Beaune.

Op de envelop : ***A Monsieur Van Caneghem – a bruges***

Ypres le 26 janvier 1808

Monsieur et ami
*Je vous **pirai** Mon Cher Van Caneghem De* prierai
me faire passer pour quelques jours un Devis
Estimatif - qui comprens apeupres tous ce qui
concerne un batimens, pour me mettre a
meme De rediger ceux que je ferais dans le
cas de faire conforme aux votres ou pour
mieux Dire et Suivre la meme forme vous m'obligerez
de me le faire passer tout de suite, attendue
*que je suis chargé de faire un Devis pour **les ospices***
de cette ville – Et je desirerais de suivre la
meme marche que vous Dans çes circonstances
*vous pouvez Etre sur que je vous les **envreez*** enverrai
aussitot Salut Et amitié
(signé) *Lernould* *Repondu le 31 dud(i)t*

Een brief van **Carel Courtens**, gedateerd **15 februari 1808 …** De architecte-voyer - die wegens zijn ***functie*** en via ***familiebanden*** goed thuis is in administratie- en gerechtsmiddens – wordt ook aangeschreven om raad en voorspraak te bekomen. Het adres : ***Aen Mijn heer - Mijn heer – Van Caenegem - In het geweesen prederhee - ren clooster - tot Brugge***

Langhemarcq 15 Februaryus 1808 -

Mijn heer van caenegem
*Den Bringer deeser P Joannes **~~con~~nojez** (?)*
den welken uyt mynen naeme UL is Biddende
van met hem te willen gaen tot sulken
advecaet als hij UL sal vraegen ende aen den
selven de reedens over te setten de gonne hij UL sal

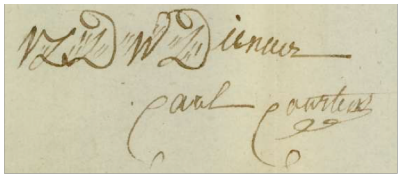

ARCHIEFJES

vooren houden dienende tot dyfanse ten voordeele
van syn vrouwe die criemeneel tot Brugge Sal
gejugeert worden hy Sal UL met veel dankbaer
heydt ten uyttersten voldoen, waer op Betrouwe
*hebbe **D'heere** van UL te groeten met de comple=* de eer
menten aen uwe huysvrouwe ende aen mijne heer
delemotte
UL:D:W:Dienaer
Carel Courtens

Op **20 februari 1808** krijgt de architecte-voyer zijn gevraagde informatie van de heer **Van Canneyt**, burgemeester van **Koolskamp.** Adres ontbreekt**.** De burgemeester maakt van de gelegenheid gebruik om nog vlug enkele reparaties aan de lijst toe te voegen. De architecte-voyer heeft erop aangeduid : *rien a repondre.*

Cools camp le 20 fevrier 1808

Le Maire de la commune de coolscamp
A Monsieur van Caneghem
inspecteur de notre commune

*aprês avoir mesuré **le verger** dependant* boomgaard
a notre cure pour la plantation d'une
haye** j'ai y trouvez le nombre 62 **verge haag roede
mesure de Courtray
De quoi j'espère avoir satisfait à votre
demande,

nota - après avoir fait mesuré le chaussé
***qu'il** traverse notre commune je* qui
trouve vingt cinq verges a reparré
et cinq acqueducs qu'ils sont aussi à reparré
J'ai l'honneur de vous salué
***J(ohan) Van Canneyt** (maire)*

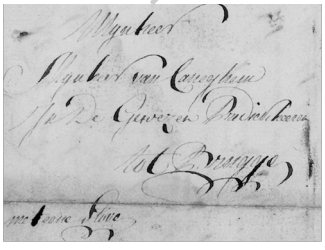

Op de handtekening werd ingezoomd en het resultaat leek te zijn *J Van Canneyt*. Bevestiging vond ik op de mooie website van de **Inventaris Onroerend Erfgoed (Koolskamp)** waar aangeduid staat dat **Johan Van Canneyt** in 1827 de toelating kreeg tot het oprichten van een molen.

ARCHIEFJES

Jean-Augustin Van Caneghem heeft nog altijd goede kennissen in het Gentse want **op 9 maart 1808** schrijft Juffrouw of Mevrouw **De Plancke** een mooie brief om te melden dat de kachel hersteld is. Behalve de onderste bak en de oven, is alles vernieuwd. Wie ooit de *Leuvense stove* gekend heeft, weet wat bedoeld wordt met een dubbele pot. Wat de prijs betreft, dat zal hij te weten komen wanneer hij bij hen, te Gent, op bezoek zal gaan *(Surprise … ?!!).* Op de brief is aangeduid : *niet te antwoorden.*

Adres : ***Mijnheer Van Caneghem – In De Gewezen Predickheeren - tot Brugge – met eene Stove.***

Gend den 9 Maerte 1808

Mijnheer van Caneghem
Het doet ons groot plaisir te vernemen dat U: benevens uwe
Lieve famille nog al in goede gezontheyd zyt, gelyck wy God lof ook
zyn. aengaende uwe Stove Vader heeft dezelve in Staet gestelt met
geheele Kloeke materiaelen zoo dat dezelve wederom gelyck eene
nieuwe stove is, want hy en heeft niet anders Laeten Dienen
als den ondersten Back en den ***hoven*** *het welke nog zeer Kloek* de oven
is alsof het nieuwe zoude zyn en hy heeft ook eenen dobbelen
pot genomen, aengaende den prys wy zullen dat wel zeggen
als wy het plaisir zullen hebben van uw tot gend te zien.
waer mede wy blijve in hope dat U: content zult zyn,
En verzoeke myn complimenten aen Joffrauw uw Beminde
als ook van vader en Moeder,
Hebbe d'Eere van te wezen.
Mijnheer UL: D: W: Dienaeresse
J: C: De Plancke

Rond deze periode (**maart 1808**) moet een brief te situeren zijn van de heer **Douvan** uit Brugge, gericht aan de ***architecte voyer du Dépt-de la Lys***. Weer een brief die verwijst naar een vertraging in de uitbetaling. Hier komt de naam **Lagache** ter 'sprake'. De heer **Lagache** vinden we o.a. terug in de *ANNUAIRE … l'an 13 : p. 188 - Tweede divisie*, als zijnde de chef van de *'Travaux Publics'*. De heer **Douvan** spreekt hier van ***'le toisé'*** = de opmeting, in ons geval : evaluatie van de gedane werken. Van zodra die werken officieel zullen 'overgenomen' zijn *(certificat de réception)*, kan de man zijn mandaat krijgen en dus uitbetaald worden … maar het document met de goedkeuring van de architecte-voyer ontbreekt. De heer **Douvan** richt zich rechtstreeks tot de architecte-voyer …

Monsieur Van Caneghem
architecte voyer du Dept de la Lys

ARCHIEFJES

J'ai été hier au Bureau de ***Mr lagache***
pour le prier d'accélérer autant qu'il pouvait
dependre de lui, l'expédition du mandat
de payement des travaux que mon beaupère
a exécutés l'an passé, à la Gazerne de
la Gendarmerie. il m'a dit qu'il attendait
de vous ***le toisé*** *et qu'aussitot sa reception*
il ferait ***ordonnancer*** *le montant du prix* de toelating geven tot het uitbetalen
des travaux.
Je viens vous prier, Mon cher, de
vouloir remettre le plus promptement possible ce
toisé, afin que cette affaire finisse et que
mon père soit payé: il a réellement très
besoin d'argent et moi aussi.
Agréez, mes sincères et cordiales
salutations
Douvan

De architect heeft op de adreszijde geschreven : *Mr Douvan - en ville – rien a repondre*

Op **21 maart 1808** schrijft de heer **Spilliaert** uit **Veurne** ***'aen Mijnheer Kannenighem, Expecteùr van alle de Stadts - wercken woonende - tot brùgghe''***. Er lijkt een misverstand te zijn i.v.m. het uitgevoerde werk … waaruit volgt : geen *'betaelynge'*. De briefstijl van de heer Spilliaert is steeds een pareltje van toenmalig Vlaams …

Veurne den 21 maerte 1808

Mijnheer Kannenighem
tot brùgge

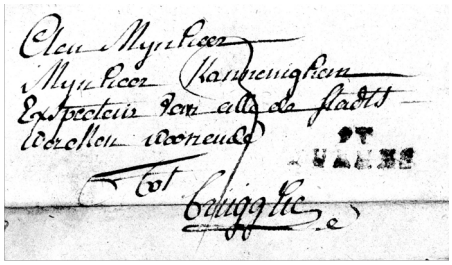

Mijnheer ick hebbe UL. brief ontfangen
den 9 January 1808 waeruyt ick verstaen hebbe
dat het werck van het geene regardeert het
metsewerck geen voortganck en mogst hebbe
maer Mijnheere ick laet UL. weten dat de
conditien van aenbestedinge vermelt dat het
moeste gedaen syn naer de aenbestedinge
binnen de twee maenden Soo moet men wel
sig verobligieren van die naer te volgen want de
conditie die maecken een vaste weth Als UL: het
werck sal comen overnemen verhope UL: de
conditien van diere wel sal naerzien ick ben

ARCHIEFJES

verwondert mijnheer dat UL: vermaendt syt
by brieve van onze meyre van over vierthien
dagen om naar Veurne te commen om onse
wercken over te nemen die al gedaen is van
over de vierthien dagen en wy maer en verlangen
om de betaelynge te connen becommen maer
nochtans op UL: goedtheydt van te willen naer Veurne
commen soo haest mogelyck sijnde waer op
wy ons betrouwen stellen ende Mijnheer
Sullen verwaegten waermede Sluyte ende
blyve met veele veneratie ende Respect
met veel offer van dienste
Mijnheer *UL. Dienaere*
pieter Spilliaert Daarbij genoteerd : *niet te antwoorden*

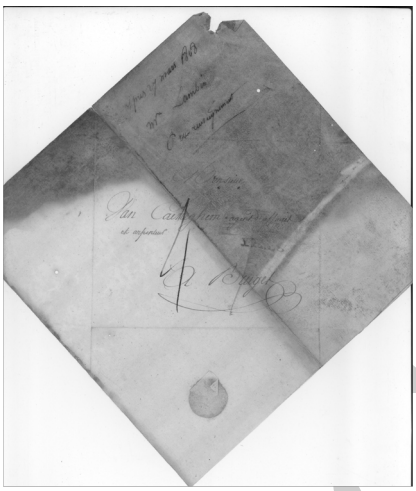

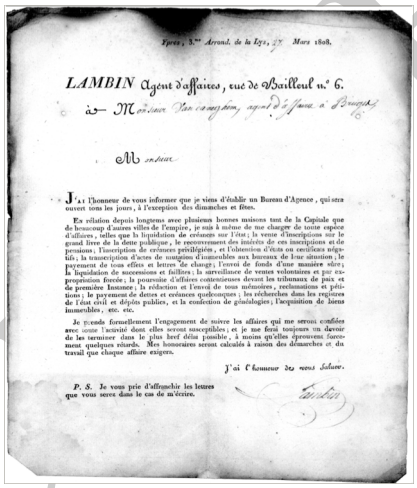

Ypres, 3.me Arrond. de la Lys, 27 Mars 1808.

LAMBIN Agent d'affaires, rue de Bailleul n.° 6.

à— Monsieur Van Caneghem, agent d'affaires à Bruges

Monsieur

J'ai l'honneur de vous informer que je viens d'établir un Bureau d'Agence, qui sera ouvert tous les jours, à l'exception des dimanches et fêtes.

En relation depuis longtems avec plusieurs bonnes maisons tant de la Capitale que de beaucoup d'autres villes de l'empire, je suis à même de me charger de toute espèce d'affaires, telles que la liquidation de créances sur l'état; la vente d'inscriptions sur le grand livre de la dette publique, le recouvrement des intérêts de ces inscriptions et de pensions; l'inscription de créances privilégiées, et l'obtention d'états ou certificats négatifs; la transcription d'actes de vaisons d'ensemble aux bureaux de leur situation; le payement de tous effets et lettres de change; l'envoi de fonds d'une manière sûre; la liquidation de successions et faillites; la surveillance de ventes volontaires et par expropriation forcée; la poursuite d'affaires contentieuses devant les tribunaux de paix et de première Instance; la rédaction et l'envoi de tous mémoires, reclamations et pétitions; le payement de dettes et créances quelconques; des récherches dans les registres de l'état civil et dépôts publics, et la confection de généalogies; l'acquisition de biens immeubles, etc. etc.

Je prends formellement l'engagement de suivre les affaires qui me seront confiées avec toute l'activité dont elles seront susceptibles; et je ne ferai toujours un devoir de les terminer dans le plus bref délai possible, à moins qu'elles éprouvent forcement quelques retards. Mes honoraires seront calculés à raison des démarches et du travail que chaque affaire exigera.

J'ai l'honneur de vous saluer.

P. S. Je vous prie d'affranchir les lettres que vous serez dans le cas de m'écrire.

27 maart 1808 – Er komt een stukje drukwerk toe vanuit **Ieper.**

Zoals te zien is in de bijgaande illustraties, werden de meeste brieven verzonden zonder envelop. Het briefblad werd dichtgeplooid en het adres werd op het middendeel geschreven. Vaak zie je nog de sporen van een lakstempel. J.-A. VC noteerde telkens ontvangst-datum, naam van afzender en al of niet beantwoord.

Het is geadresseerd aan ***'Monsieur Van Caneghem agent d'affaires et arpenteur - A Bruges'***. Afzender is de heer **Lambin** die nu zelf een zakencabinet heeft te Ieper, in de *rue de Bailleul n° 6*. Inhoud is drukwerk met reclame voor zijn kantoor. Op de achterzijde van het envelopje heeft de architecte-voyer geschreven : *pour renseignement*. Wat uit de inhoud blijkt, is dat de heer Lambin inderdaad goede relaties moet gehad hebben *'avec plusieurs bonnes maisons tant de la Capitale* (Parijs) *que de beaucoup d'autres villes de l'empire'* om in zijn 'programma' op te nemen : *liquidation de* ***créances sur l'état*** (schuldvorderingen op de Staat), *la vente d'inscriptions sur le grand livre de* ***la dette publique*** (Openbare Schuld), ***recouvrement*** (innen - terugkrijgen) *des intérêts de ces inscriptions …* Het is inderdaad een waaier van aangeboden diensten : het opstellen van memoires, reclamaties, protestbrieven, opzoekingen in de registers van de Burgerlijke stand, opmaken van stambomen, aankoop van onroerende goederen …

ARCHIEFJES

ARCHIEFJES – J.-A. V.C. 1807-1814 – M. Vandaele 24

Op **28 maart 1808** maken we kennis met het handschrift van de heer **Lagache** die - in het departementaal bestuur - Division II - het hoofd is van Openbare Werken *(ANNUAIRE pour l'An 13 - Google-book)*. Enkele jaren geleden (2008) was er - via Seniorennet - een oproep om eventueel informatie over de naam **LAGACHE** door te spelen. De grootmoeder heette **Lagache** en wilde meer weten over haar voorouders. Toen ik verder contact wilde opnemen met de persoon die de oproep had gelanceerd, kwam uiteindelijk een mail met het bericht dat de grootmoeder ondertussen overleden was (94).

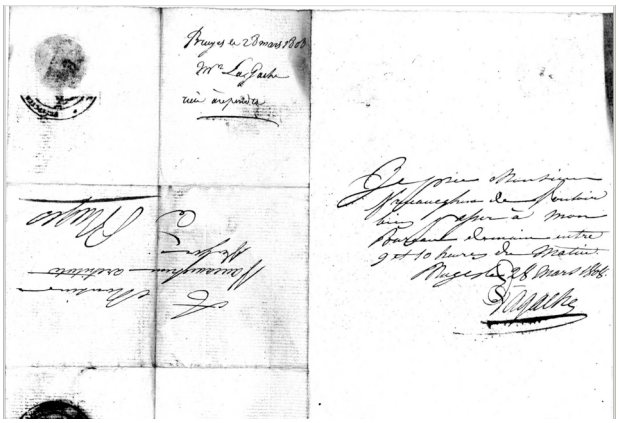

A Monsieur
Vancaneghem architecte
voyer
à Bruges

Je prie Monsieur
Vancaneghem de vouloir
bien passer à mon
Bureau demain entre
9 et 10 heures du matin.
Bruges le 28 mars 1808
Lagache

De architect heeft erbij geschreven : *rien à répondre*

De heer **Spilliaert** van **Veurne** neemt op **30 maart 1808** weer de pen ter hand. Bij het doornemen en scannen van de correspondentie, had ik al vlug door dat de naam van heelwat briefschrijvers-aannemers onvermijdelijk verbonden was met het *niet-betalen* van de geleverde prestaties, of het *niet-komen* voor het inspecteren van de voltooide werken, wat dan tot het *niet-betalen* leidde. Met de brieven uit Veurne viel er altijd iets te beleven. Hier vraagt de heer Spilliaert zich in zijn brief af of de architecte-voyer misschien ziek is *(onpasselyck)*, aangezien hij zo lang wacht van komen om het 'certificat de réception' toe te kennen. Diplomatisch niet zò slecht gezien !

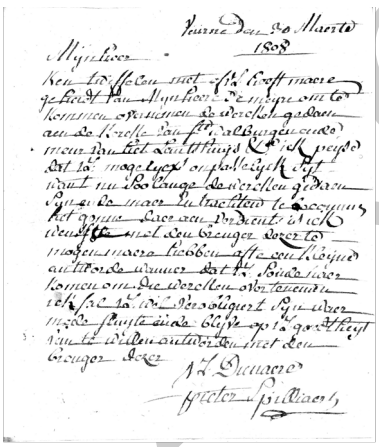

A Mijnheer
Mijnheer Van Candighem
arsiteck woonende in het
closter der prediekeeren
sito **tot Brugghe** = cito = dringend
franck

ARCHIEFJES

Veurne den 30 Maerte 1808

Mijnheer
Ken twiffelen niet *of UL heeft maere gehadt van Mynheer de meyre om te kommen overnemen de wercken gedaen aen de Kercke van Ste Walburgen en de meur van het Lantshuys & ick peyse dat UL: mogelycx onpasselyck sijt want nu soo lange de wercken gedaen syn ende maer en trachten te becommen het gonne daer aen verdient is ick wensche met den brenger dezer te mogen maere hebben ofte een kleyne antworde wanner dat UL: Soude naer komen om die wercken over tenemen ick sal UL: wel verobligiert syn waer mede sluyte ende blijve op UL: goedtheyt van te willen antworden met den brenger dezer*

UL: Dienaere
pieter Spilliaert

Ik en twijfel niet of …

De architect heeft op de adreszijde genoteerd *: Furnes, le 30 mars 1808 – Mr Spilliaert – niet te antwoorden.*

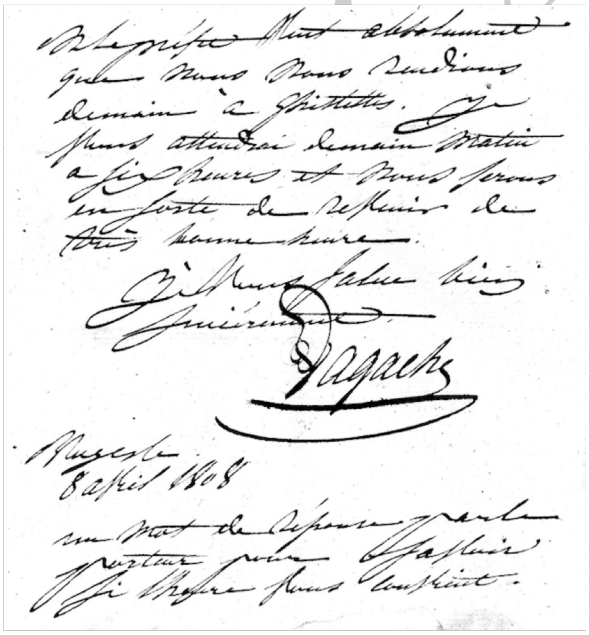

Op **8 april 1808** laat de *'chef'* van de *'Travaux Publics'* - de heer **Lagache** - weer iets van zich 'horen' ...

Adresse : **A Monsieur**
Vancaneghem
à Bruges

M le préfet veut absolument
que nous nous rendions
demain à Ghistelles. Je
vous attendrai demain matin
à six heures et nous ferons
en sorte de revenir de
très bonne heure.
Je vous salue bien
sincèrement.
Lagache

ARCHIEFJES

Bruges le
8 avril 1808
un mot de réponse par le
porteur pour savoir
si l'heure vous convient

De architecte-voyer voegt erbij *: repondu verbalement.* Het is reeds de **8** ste **april** en de dagen worden langer. Zich reeds op weg begeven om 6 uur 's morgens … Met wat verbeelding zien we de wegen, het transport, de personnages … in het jaar 1808. Tijdens verplaatsingen doorheen de provincie West-Vlaanderen, heeft het doorkruisen van de verscheidene gemeenten mij dikwijls doen denken aan de architecte-voyer, aan zijn *'tournées',* aan zijn *devis estimatifs* ofte *bestekken,* en aan zijn *certificats* . Bij het zien van de naamborden der gemeenten, komen de verscheidene brieven voor de geest.

Cornelis Vlamijnck van ***'Snaerskerke'*** schrijft op **14 april 1808** een briefje aan de architecte. Hij lijkt de architect goed te kennen want hij vermeldt de voornaam.

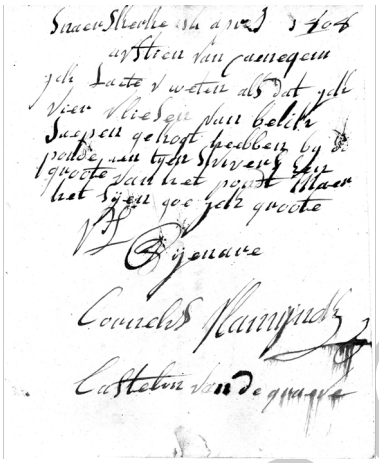

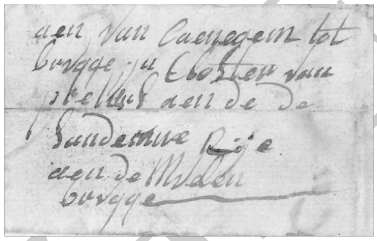

aen van caenegem tot brugge yn closter van prekers aen de de Sandanne Rije aen de Muelen brugge

Het adres was een raadsel. Het herhaaldelijk inzoomen 'deed het lampje branden': *Klooster van de Prekers aan de* ***Sint-Annarei****, aan de Molenbrug.*

Dat we dergelijke briefjes in het VC-archief vinden, wijst erop dat de architecte-voyer praktisch alles spaarde …

Snaerskerke 14 april 1808 – austien (Augustin) *van caenegem – yck Laete u weten alsdat yck vier vliesen van belik Seepen gekogt heebben by de ponde aen tyen stuivers een groote van het pondt maer het sijen goe yck groote* (ik groet) *– UL Dijenare – Cornelis Vlamynck – Castelin van de graeve.*
Commentaar van de architect *: **Snaeskerke** 14 april 1808, - Cornelis Vlaeminck – voor onderrichtingen – niet te antwoorden.*

Op **3 mei 1808** schrijft de **Diksmuidse** uurwerkmaker **Hardy** aan …

Mijn heer Van Caneghem – bij de predickheers Brùgge – tot Brùgge franc

Mijnheer
Eenigte klachten komende van d'inwoonders der

ARCHIEFJES

Commùne van Woùmen dat de commùnale horlogie
niet erstelt en worde: heeft D'heer Amerij,
Maire dito commùne, mij versocht UL daer van
Kennisse te geven; verwondert zijnde dat hij nogh
geen tijdinge ontfangen heeft van het gemaekt
Dévis Estimatif *en dat hij iegens den 15 dezer*
de Commùnale rekeninge moet opstellen zoo ver=
=volgens de, in de bùdget / van het jaer 1808 / toe gestemde Somme, in
Baeten zoude moeten brengen, en dat ik van de
reets gedaene reparatie geen betaelinge zoùde
konnen genieten.
Zoo zijn wij UL biddende d'hand te willen leenen,
op dat dito Devis Estimatif Onder d'Oogen
van Mijnheer den Prefect gebracht, en zoo aen=
=belangende nùt voor de g'heele Commùne, geaccordeert
worde. Zùlks doende zal UL grootelijks
verplichten D'heer Amerij Maire En ook die
D'Eere heeft te teekenen met Offer van Dienst
UL DW Dienaer ***frans hardy***
horloger

PS 'K Bidde UL Antwoorde

De architect heeft genoteerd : *geantwoordt den 6 dito*

Op **4 mei 1808** is er weer een brief van **Pieter Spilliaert** van **Veurne**. Nog steeds betalingsprobleem, want *geen certificaat, geen centen!* De architecte-voyer heeft erbij geschreven : *Geantwordt den 6 dito.* Wat J.-A. VC geantwoord heeft kunnen we raden want in een volgend schrijven (23 juli 1808) vraagt Pieter Spilliaert meer inlichtingen over een ander werk dat hij aanvaard heeft. Het adres luidt …

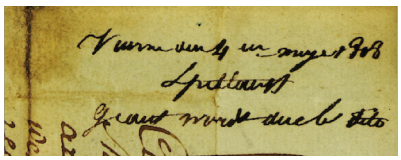

Aen Mijnheer
Mijnheer Van Canighem
architeck der Stadts
wercken woonende in het
recollette closter ***(!)***
tot
Brügghe

Veurne den 4 Meye 1808

Mijnheer
naer UL: gegroet te hebbe ick laet aen UL:
weten dat wy tot heden noch geen sertificat

ARCHIEFJES

ontfangen en hebben om te connen ontfangen
ons gelt van ons aengenomen werck die UL:
overgenomen heeft belovende dat wy soude
betaelt connen syn binnen de vier dagen en
tot heden sonder de permisse van brügge wy
niet en connen betaelt worden daerom
ben ick UL: verzoeckende te willen soo goedt
sijn van te trachten te becommen de permisse
van de betaelynge want van het geene Ul: versocgt
heeft van het volsetten wy daer aen voldaen
hebben het geene noch al gecost heef twaelf
guldens het geene buyten de conditien is
want als wij het sertificat sullen ontfangen
hebben sullen wy noch al lange moeten
wachten by den ontfanger van betaelt te syn
want daer veele sullen voorengaan die eerst
comt wordt eerst betaelt als De betaelynge
van diere soo lange deurt ick gelove waerelyck
datter weynig ammauteurs sullen syn van
voorder aen te nemen aen de merrerie van
Veurne waermede sluyte ende UL: syn ***bidden*** *van* biddende
dit voor my trachten te becommen ick sal wel
danckbaer syn .

UL: D ***p: Spilliaert***

De **burgemeester van Tielt** - de heer **Mulle** (naam die we nog zullen ontmoeten) - doet op **23 mei 1808** zijn aanvraag bij de ***ingenieur lantmeter, in d. preekers Tot Brugge*** . Hij is enkele zaken vergeten te vermelden tijdens het bezoek van de architecte-voyer aan Tielt …

Mijn heer *Thielt 23 meije 1808*

als wanneer (Ul) *tot Thielt sijt geweest hebbe* (ick) *UE vergeten aen te*
toonen de noodsaekelijckheyt der reparatien van de kozijnen
Der stadsvijvers de gonne niet langh meer en konnen
uytgestelt worden sonder ***pryckel*** *dat sij gants soud* gevaar
vervallen, gelijck (ick) *oock vergeten hebbe UL aen te toonen*
eene veranderinge van platse op het stadhuys voor
het formeren van een secretariaet die aldernootsaecke-
liekst is en selfs soude dienen gemaekt te worden
voor alderande wercken te meer het octroÿ municipal

ARCHIEFJES

staet geEtablisseert te worden en al de werckingen op
het stadhuys sullen moeten gedaen worden met
min al de papieren voor de meijerie dan sal konnen
met sekerheyt doen inventareeren en placeren in
de selve platse dan dat ik die alsnu tegen danck
maer aldersteydt gearrangeert vinde dus mijnheer
Het spreekt vanzelf dat de architect daar niet zelfstandig kan over beslissen en daarom …
Soude uL: versoucken van dese wercken namentlyck
tsecretariaet te proposeren voor alle ander werck
aen d' heer Prefect als soo van het Ront duijncken
Dit het aldernootsaeckelyckste is, insiende de
aengelegentheyt van den Depot der Papieren gants de
comune ***Raekende*** *ondertusschen verhopende hebbe* betreffende
(ick) D'Eere UL: te groeten
J Mulle

De architect heeft geannoteerd *: Thielt 23 mai 1808 – Mr Lemaire – rien a repondre.*

Een brief van **30 mei 1808** is afkomstig van de gemeente **Lendelede,** die de kosten gedaan heeft om mooi briefpapier met hoofding te laten drukken. We weten dat de revolutionairen de oorlog hadden verklaard aan al wat adel was. Keizer Napoleon zal in 1808 het blazoenrecht herstellen. We zien hier de gekroonde keizerlijke arend - op schild met bliksems, in een krans van eikenloof en lauweren - die het briefhoofd versiert. Het watermerk is de jachthoorn + kroon + 4 + Vanderley (5.16). Zo te zien zal burgemeester **Wallays** een fervent voorstander van het *Empire Français* geweest zijn … De burgemeester wil wegeniswerken laten uitvoeren *(construction de pavé à neuf + reparation de pavés construits precedemment)* en heeft daarvoor een Devis Estimatif nodig …

'ARTEMENT
DE
LA LYS.
ARRONDISSEMENT
DE
COURTRAY.
Commune de
LENDELEDE.
EMPIRE FRANÇAIS.
Lendelede, le 30 Mai 1808.
Le Maire,

A Monsieur L'architecte Voier Pour
Le departement De La Lys
Monsieur le Préfet de Ce departement ayant ***alloué*** *Monsieur* toegekend
au Budget de Cette Commune pour 1808 Entre autres 1800 francs
Pour Construction de pavé à neuf, & 300 francs pour Reparati-
-on De pavés Construits Precedemment; Et les mêmes Sommes
allouées ne Pouvant être Emploiées qu'après Devis Estimatif de
L'architecte Voier & adjudication publique ***au Rabais*** *approuvée;* aan laagst biedende
or La Saison étant Devenue très favorable Pour Commencer ces

ARCHIEFJES

Travaux, La presente Est Pour avoir L'honneur Mons(ieu)r
L'architecte De Vous Inviter, à Bien Vouloir Vous
Rendre En Cette Commune Pour L'objet ***Sus Enoncé****, Et* hierboven vermeld
M'Indiquer Par un Mot De Reponse le Jour
ou Jours aux quels Cette ***Vacation*** *aura Lieu, Pour* werk als expert (arch.-voyer)
Me Regler En Conséquence.
J'ai L'honneur De Vous Saluer
Wallays

Op **30 mei 1808** schrijft de heer **L. Dela Rue** *A Monsieur van Caeneghem - A Bruges* i.v.m. het hakken van bomen aan de weg Sijsele - Oedelem + hakken van bomen op privéterrein … De correspondentie toont de hiërarchie aan in de '*Bestiering der Vaerden en Bosschen'* : Monsieur **Delmarmol** is als Conservator te Brussel, de absolute top voor de nieuwe gewesten.

bruges ce 30 Mai 1808

Monsieur
La demoiselle Therese Maertens
a bruges, propriétaire de plusieurs
arbres croisant sur le chemin
public conduisant de Zysseele
a oedelem, est ordonnée par
commissaire de la prefecture d'abatre
les memes arbres, et voulant y
obeir, et en meme tems faire
vendre d'autres arbres sur les
terres de sa ferme, Je vous prie
de me faire savoir, à qui elle
devrait ecrire, ou presenter
petition*, pour en obtenir permis=* verzoekschrift
=sion, J'ai lhonneur de vous
Saluer = ***L. Dela Rue***

Antwoord van de architecte-voyer (klad) …

Bruges ce 31 mai 1808
Monsieur
Je pense que la demoiselle Therese Maertens à Bruges ne
doit pas demander permission pour abbatre les arbres
au long du chemin de Zusseele
à Oedelem par ce que (cela) *lui est ordonné de la part de Mr le Préfet*
Quant aux autres c'est à Mr ***Delmarmol*** *Conservateur des Eaux et Forets a Bruxelles*
qu'elle doit faire sa declaration en duplicata.

ARCHIEFJES

Op **2 juni 1808** schrijft **F. De Brauwere fils** (adjoint – Nieuwpoort – vermeld in **Annuaire de l'an 12 Département de la Lys** – google-boek) in naam van de burgemeester, om de architecte-voyer te herinneren aan zijn belofte, binnenkort de bestekken, de aanbestedingsvoorwaarden en het lastenboek te bezorgen van de meest dringende en hoogstnodig te herstellen zaken …
De architect heeft op de adreszijde geschreven : *Rien a repondre.*

Nieuport le 2 Juin 1808

Le Maire de la ville de Nieuport
A Monsieur van Caneghem architecte

Lors vôtre tournée et L'inspection que vous ayiez prise des batimens pour l'execution des réparations a y faire, vous nous promettiez Monsieur, que sous peu de tems nous aurions récu des devis & conditions d'adjudication pour les articles les plus urgents et indispensables à reparer.
Nous désirons fortement d'en avoir afin que pour les petites réparations nous pouvons les ordonner ***et s'il y en a de 200 francs et audessous les faire faire par economie****, la présente est pour vous inviter Monsr de vouloir m'envoyer des devis et cahier des charge*
Entretems
J'ai l'honneur de vous Saluer cordialement
= ***J. De Brauwere fils***
Adjt (adjoint)

Staat inderdaad vermeld in de **Annuaire … de l'an 12**, p. 23 als adjoint bij de maire **Blankaert** (médecin) – in de **Annuaire … pour l'an 13**, p. 293 als directeur du **bureau de Poste aux lettres** te Nieuwpoort.

4 juni 1808 : De burgemeester van **Tielt - de heer Mulle** - herinnert de architecte-voyer aan zijn brief van **23 mei 1808** om zo vlug mogelijk naar zijn gemeente te komen zodat hij de voorziene veranderingen kan evalueren - *établir le secrétariat* - en een *'Devis Estimatif'* opmaken. In tegenstelling tot zijn brief van 23 mei 1808, is zijn brief nu in het Frans opgesteld. Misschien denkt de burgemeester dat zijn zaak daarmee zal bespoedigd worden. Er is weer … *rien arepondre.*

Thielt le 4 juin 1808

Le Maire de la Ville de Thielt
A Monsieur L'architecte voyer

ARCHIEFJES

Par Ma Dernière je vous ai Marquer que
j'aimerai de proposer a Monsieur le Prefet un
Changement de quelque Places Dans La maison de
ville Pour Etablir Le Secretariat et mettre Plus
En Règle et Plus En Surete Les Papiers de La
Comune à L'Exemple de Roulers et comme je ne doute
que ***Ce Changement Couterai un Peu Plus de***
Deux Cent francs *Dont avant de Le Pouvoir* … dus **devis** noodzakelijk !
Proposer à Monsr Le Prefet Suivant Sa circulaire
Du 18 mai Dernier, il devrait etre faite Par vous
une Devis estimatif *de Cet ouvrage ainsi monsieur*
Je vous Prie de Me faire le Plaisir de venir
Examiner le Changement que je propose a faire le
Plutot Possible, que j'estime le Plus necessaire
avant toute autre et que vous ***jugere*** *de Meme* jugerez
le Plus utile de La Comune, Plaisir De Plus Monsr
que je crois que vous ne me ***Refuseré*** *point Ce Plaisir* refuserez
En attendant
j'ai L'honneur de vous Saluer avec
Respect (signé) ***J Mulle C***

PS: vous me ***Rendre*** *un Plaisir* rendrez
infini de venir et de me L'avertir
huit jour avant

Op **5 juni 1808** antwoordt de heer **Lernould** - sous-inspectuer à **Ypres** (Agens Forestiers – cfr. *Annuaire du Département de la Lys pour l'an 13 – Google-boek*) op een brief van de architecte-voyer waarin hij vraagt een bepaald werk voor hem te willen doen. Lernould kan dat gevraagde werk onmogelijk doen omdat de nieuwe inspecteur hem werk geeft 'tot over zijn oren'…

A Mr Van Caeneghem
arp(enteu)r forestier a bruges *Ypres le 5 Juin 1808*

Monsieur

En réponse a la votre Du jour D'hier, j'ai l'honneur De vous
observer que malgré La bonne volonté a vous obliger, il m'est
De toute impossibilité De me charger De cette bésogne
car Le nouvel inspecteur me procure De ----------
L'occupation jusque pardessus mes oreilles , de sorte
qu'il m'est impossible de me mettre au courant,

ARCHIEFJES

Vous connaisez le Monsieur, et combien il est
exigeant – il ne me laisse en vérité point Le temps pour
aranger mes propres affaires – En conséquence vous devrez
chercher quelcun D'autre en etat de vous aider Dans cette
operation. Vous aurez de la peine Dans ce pays car
personne n'est assé adroit pour faire ce travail Dans
Le term voulu par L'inspecteur Dautant plus qu'il
ne se trouve point D'arpenteur ***atitré****, il font generalement* officieel erkend
mixte – et font d'autre besongne plus considérable qui
Les Empeche de se livrer un mois a ce genre de travail
J'ai récu avec plaisir l'analise Des prix. Je devrais
faire poster Des fonds a bruges, En meme temps je ***prieré*** prierai
Monsieur De baene De satisfaire la personne qui
a copié cette piece
recevez monsieur Les assurances
de ma plus ***aute*** *consideration* haute

geen naam

Zoals gewoonlijk … *Rien arepondre.*

De **Gent**se collega - **Champs** - schrijft hem op **9 juni 1808**, een humeurige brief waarbij hij zijn Brugse collega aanmaant …

J'ai l'honneur de vous donner avis que Dimanche
prochain 12 Je pars pour commencer mes
mesurages et que si au reçu de la présente
vous ne m'adressez l'Etat des ***coupes an*** houthak van het jaar 1811
onze *que je vous ai demandé et que vous*
deviez remettre à ***Mr Desroches*** *dans*
son d(erni)er voyage à Saffelaere. Je serai
contraint de vous renvoyer tous les plans
de votre réarpentage an 11. ***Ces***
plans et les procès v(erbau)x font pitiés *et il* zien er triest uit !
me serait impossible de me reconnaître
sans l'état que je vous demande.
ayant des renseignements à prendre sur
cet état je l'attend pour samedy 11 courant
au plus tard. – passé ce jour je ne pourrai
me chargé de votre réarpentage susdit.
Je vous embrasse
Champs

onmogelijk voor mij mijn werk te doen als ik die gevraagde ***état*** (Staet) niet heb, want er steekt informatie in die ik nodig heb.

ARCHIEFJES

Het was indertijd soms wel eventjes wennen, na een punt de zin gewoon verder te zien gaan. Er waren allerlei 'verzachtende omstandigheden' ! Misschien was de brief ***'inderhaast'*** geschreven, misschien … Zo kan je dat punt na Saffelaere vervangen door een komma, en de **Je** als **je** lezen.
De brief heeft zijn uitwerking gehad want J.A. VC noteert - zoals altijd - zijn commentaar op de ontvangen brief : *les Etats dont s'agit ont été adressé p(a)r m(on) (beau-) frère frans de beir le 9 dudit mois.*

Daar is een brief van **11 juni 1808**, afkomstig van **Rosalie Ryckaseys**, de schoonzuster van de heer **Vanlerberghe**, van Ieper (de man die zo bedrijvig was in het aankopen van nationale goederen - periode 1796 - 1800 …). Het adres is herleid tot zijn eenvoudigste vorm : *A Monsieur - Mr Vancaneghem - à Bruges* … en die brief wordt besteld bij de juiste persoon, op de juiste plaats !
De inhoud luidt als volgt :

Ypres le 11 juin 1808

Monsieur vancaneghem
Mr ***busscher*** *receveur des*
contributions *m a averti de* belastingen
paier ***les fonciers*** *don't* grondbelasting
votre maison est compris
dedans parconsequent je
prie de vouloir le paier
pour inviter (éviter) *les frais*
il y a cinq a six ans
que vous n'avez rien paié et comme
je ne suis point a bruges
je ne veux point avoir des
frais sur quoi je me
repose
J'ai l'honneur de vous saluer
p(our) m(on).b(eau).frere Vanlerberghe
= Rosalie Ryckaseys

Nog eens mysterie! Die **Rosalie Ryckaseys** is de jongste dochter van Jean-Baptiste Ryckaseys (2de huwelijk) en dus halfzus van de echtgenote van Vanlerberghe, halfzus van de echtgenote van Verminck (le commis de Vanlerberghe) en schoonzuster van de zus van de architecte-voyer. De aanspreking in de brief *Monsieur Vancaneghem* lijkt dus zeer afstandelijk. Het onderwerp is ook niet om er vrolijk bij te worden … Er is sprake van *'les fonciers'*, waarmee bedoeld wordt *'les impôts fonciers'* = grondbelasting. Niet vergeten dat we nu in de eerste jaren zijn na de instelling van het kadaster en er sinds 1796 enorm veel veranderd is in het

ARCHIEFJES

'grondbezit'. Het instellen van het Kadaster heeft 'nauwkeurigheid' bijgebracht en slordigheden weggewerkt. *'Il y a cinq à six ans que vous n'avez rien payé'* … Gedaan daarmee ! Verwonderlijk is, dat het niet Vanlerberghe zelf is die schrijft, maar wel een familielid! De architect heeft erbij geschreven : *geantword den 23 dito.*

Op **24 juni 1808** schrijft de burgemeester van de gemeente **Voormezele** (Ieper) - de heer **F. De Patin** - een lange brief naar de architecte-voyer. Er zitten zelfs 'aandoenlijke' passages in …
Vooreerst is de burgemeester spijtig dat hij niet thuis was wanneer de architect gekomen is om de werken ter reparatie te evalueren. Tot overmaat van ramp heeft de veldwachter (garde-champêtre) hem de kasseiweg naar Kemmel getoond, terwijl het ging over de kasseiweg naar Mesen. Wat betreft de kerk had de prefect een som van 1200 francs beloofd voor de restauratie. Gezien de parochianen al heelwat van hun eigen middelen geïnvesteerd hebben in de heropbouw van de kerk, zouden ze toch over die som mogen beschikken op voorwaarde dat er een *Procès-Verbal de Réception* zou afgeleverd worden door de architecte-voyer. Volgende passage verwijst naar een toen recent verleden waaraan geen mooie souvenirs verbonden waren …

Voormezeele le 24 juin 1808

Le maire de la commune de Voormezeele
A Monsieur Van Caneghem architecte voyer

J'ai été bien faché Mr de n'avoir pas été à la maison lorsque vous etes venu pour faire votre tournée en notre commune , J'espère qu'une autre fois , je serai plus heureux,
*ont vous a conduit au pavé de Kemmel Seulement, c'est la faute du garde champêtre, vous deviez etre conduit a celui de Messines donc les reparations contenu dans les devis estimatif que j'ai fais passer a mr le préfet était tres necessaire, je vous prie, si votre rapport n'est pas encore fait de le prendre en consideration, quand à l'eglise le prefet nous a accorde au budget de cette année une somme des 1200 francs sous la condition qu'il nous **dispensait de** faire faire un devis estimatif en consideration*
ontsloeg van
que quelques ouvriers ont travaillé gratis, que plusieurs personnes donnaient des briques
*ardoises, bois gratis ainsi que les convois, il disait en sa reponse que lorsque les ouvrages seront terminé et après qu'il aura été dressé un procès verbal de réception par l'architech voijer Mr le prefet autorisera l'emploi de la somme ci-dessus au paijement des depenses **non soldées**, comme nous ne pouvons disposer* niet vereffend
de cette somme jusqu'à que cette formalité eu été rempli, je vous prie donc Mr de presenter à Mr le préfet votre proces verbal de reception pour que nous puissions disposer de cette somme, car vous avez vu que l'ouvrage deja execute

ARCHIEFJES

surpasse de beaucoup la ditte somme, laquelle nous avons presentement indispensablement besoin pour faire les paijements à plusieurs ouvriers, vous pouvez bien considérer qu'avec 1200 francs ont ne peut pas construire une église, nous n'avons proposé que cette année cette somme , étant dans l'intention de faire la reconstruction générale qu'en plusieurs années en considération des petits moyens et la petite etendu ***de cette malheureuse commune, qui a été pillée***

geplunderd

deux fois et entièrement brulée à l'entrée des troupes francaises *dans ce pays donc le plus grand nombre des habitans se trouvent entièrement* ***sucrees*** *par*

± ze hebben veel van hun bezittingen verloren – bezetter heeft zijn zakken gevuld

cet accident, mais nous esperons avec 1200 francs chaque année plusieurs annees de suite de la reconstruire entierement, je vous prie monsieur de faire de votre part tout ce qui dependra de vous de nous procurer cette disposition - en attendant un mot de reponse J'ai l'honneur de vous saluer,

signé *:* ***F: De Patin***

Het spreekt vanzelf dat de burgemeester - via de architecte-voyer - het schuldbesef van de prefect wenst aan te spreken, wiens landgenoten verantwoordelijk zijn geweest voor de vernielingen aangericht in zijn gemeente. Er is nog een P.S. *:*

P.S. J'espere quand vous passerez encore en notre commune de venir prendre la soupe et (le) logement chez moi

De architect heeft erbij genoteerd *: Mr Pattin maire – rien a repondre*

Op **9 juli 1808** schrijft collega **Champs** van **Gent** een brief gericht aan zijn West-Vlaamse collega. Nogmaals een idee geven van het soort brieven dat toen gebruikelijk was te versturen. Het is een blad papier dat meermalen opgeplooid is en waarvan één zijde de naam en het adres van de bestemmeling bevat. Het heeft de afmetingen van ± 11cm bij 6,7 cm, en vermeldt de verzendingspost van de afzender (Gand) met het nummer van het departement (92).

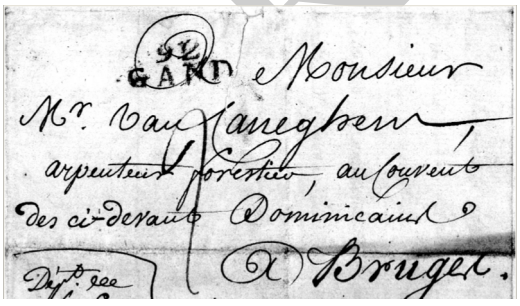

De brief is niet van de vriendelijkste : het gaat over *'les états'* die J.-A. VC heeft laten bezorgen door zijn schoonbroer (Frans De Beir). De kwaliteit van zijn werk liet klaarblijkelijk te wensen over …

Monsieur
Le neuf juin à 7 heures du soir je vous écrivis pour vous

ARCHIEFJES

demander les deux Etats de réarpentage an 11 des 1er et 3e arrond(issement)s communaux du Dépt de l'Escaut. Le dit jour à 9 heures du soir j'ai reçu de Mr Debeir (à qui je vous prie de présenter mes civilités) deux copies de ces Etats.
Elles sont remplies de fautes et m'ont souvent mis dans l'embarras par leur inexacte confection.
En vain j'ai cherché et ait fait chercher après le garde Livin Meire de Meirelbeke; cet homme est inconnu sur cette commune et sa vraie demeure (m'a dit Mr Desroches) est désignée ou Enseignée sur l'un des Etats que je vous demandais.
Après trois heures d'attente, de recherches et de marche je fus obligé de rentrer chez moi sans avoir pû réarpenter les deux bois situés sur cette dite commune; le garde susdit n'était point connu.
C'est pourquoi je vous écris, Monsieur, pour vous prier de vouloir bien me donner connaissance de la demeure positive de cet ancien garde àfin que je sois à même de réarpenter les deux bois ***susdits*** hierboven vermeld *en retournant une seconde fois sur les lieux.*

De heer **Champs** wil verder het adres weten van die mysterieuze veldwachter zodat hij zelf die opmetingen kan doen.
Wat verder in de brief is er sprake van de heer **Debaene** …

…… Il y a plusieurs mois que j'ai adressé à Mr Debaene plusieurs ***états de rétributions*** *qui me sont dues les environs de Bruges - je vous prie de lui présenter mes amitiés et lui rappeler cet article.*
J'attends de suite l'adresse que je vous demande et suis pour toujours votre dévoué ***Champs*** bezoldigingsstaten

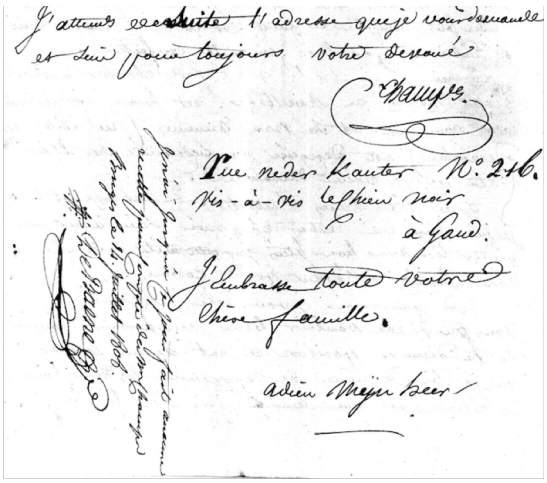
J'attends de suite l'adresse que je vous demande
et suis pour toujours votre dévoué
Champs.
Rue neder Kauter N°. 216.
vis-à-vis le chien noir
à Gand.
J'embrasse toute votre
chère famille.
adieu Mijn heer

Onderaan staat zijn adres :
rue neder kouter N° 216.
vis-à-vis ***le chien noir***
à Gand.
J'embrasse toute votre chère famille.
adieu Mijn heer

ARCHIEFJES

J.A. VC moet contact opgenomen hebben met de heer **Debaene** (in de **Annuaire An 13** = 1804-1805 vermeld bij de Agens Forestiers als zijnde *Garde-général surnuméraire, à Bruges*) want op diezelfde brief heeft de heer Debaene op 14 juli 1808, te Brugge, eigenhandig bijgeschreven :
Je n'ai jusqu'à ce jour fait aucune
recette pour compte de M. Champs
Bruges le 14 juillet 1808
= ***De Baene***

De architect heeft antwoord gegeven op 22 juli.

Op **15 juli 1808** schrijft **Lernould** dat hij vier **landmeterskruisen** *(équerres)* heeft gekocht, twee in koper en twee in ijzer, waarvoor hij vier Louis betaald heeft. Hij wil weten of hij ze moet laten bezorgen via de boodschapper, ofwel of ze bestemd zijn voor ergens anders. (K.R. GALLAS – F/N – Equerre = Landmeterskruis)

J'ai l'honneur de vous donner avis Monsieur que j'ai
recu pour vous le 7 de ce mois quatre ***écaire*** *deux en* équerres
cuivre et deux en fer pour les quelles j'ai deboursé
quatre Louis, veuillez s'il vous plaît me dire si
vous aimez que je vous les faites passer a bruges
par le messager a bruges ou s'il sont destiné pour
un autre endroit
Recevez je vous prie l'assurance
de mon plus profond respect - ***Lernould***

Erbij genoteerd *: rien arepondre*

De burgemeester van **Dikkebus - Charles Van Eecke -** schrijft op **16 juli 1808** een brief aan ***Monsieur Van Caeneghem - agent d'affaires - A bruges***. Het is nog even herinneren aan zijn belofte van zo vlug mogelijk het bestek te bezorgen van de te bouwen brug onder de Meessenstraete (grens tussen Kemmel en Dikkebus), immers : *geen devis - geen werken - geen certificaat - geen geld !*

Monsieur
En suite de vos promesses lorsque vous étiez
dernièrement chez moi, Je vous prie avoir la
bonté de me vouloir faire passer aussi-tot que
possible, les notes du devis estimatif du pont,
que cette commune et celle de Kemmel doivent
nouvellement faire construire pendant cette
année, en sous le chemin dit meessenstraete.
Vous obligerai infiniment celui qui a l'honneur

ARCHIEFJES

d'être très sincèrement
Monsieur,
Votre tres h(umble) et tres
obeiss(an)t S(erviteu)r
Charles Van Eecke

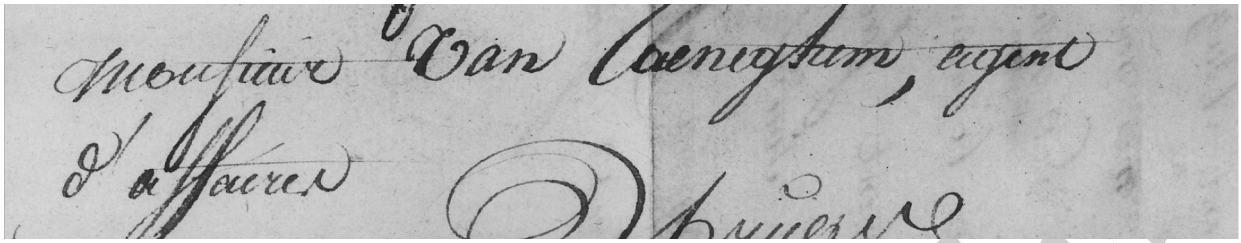

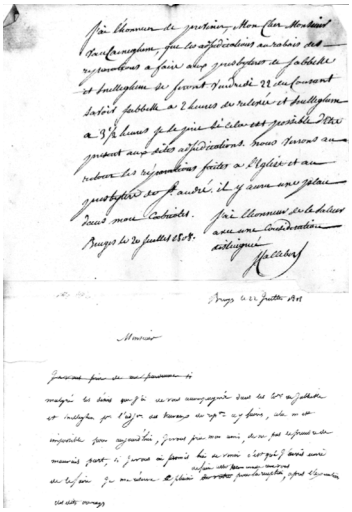

Op **20 juli 1808** schrijft de heer **Callebert**, secretaris van enkele gemeenten rondom **Brugge**, aan ***Monsieur Van Caeneghem - architecte-voyer du dept. de la Lys - En Ville.*** De heer Callebert woont immers dichtbij de O.L.V.-kerk. Hij vraagt of de architect wil aanwezig zijn op de aanbestedingen van de werken ter reparatie van de pastorieën van de gemeenten Jabbeke en Snellegem. In het terugkeren zouden ze de herstellingen gaan bekijken die verricht werden aan de kerk en de pastorij van **Sint-Andries.** Wat betreft hun vervoermiddel krijgen we alle informatie …

J'ai l'honneur de prevenir, Mon Cher Monsieur Van Caeneghem, que les ***adjudications au rabais***
wordt toegewezen aan wie laagst
ingeschreven heeft voor …
des reparations a faire aux presbyteres de Jabbeke et Snellegem se feront vendredi 22 du courant savoir Jabbeke a 2 heures ***de relevée*** *et Snelleghem*
in de namiddag
à 3 1/2 heures je te prie si cela est possible d'être present aux dites adjudications. nous verrons au retour les réparations faites à l'Eglise et au presbytere de ***St.andré. il y aura une place dans mon cabriolet***
Bruges le 20 juillet 1808 *J'ai l'honneur de te saluer avec une consideration distinguée*
Callebert

Kerk - Sint-Andries

ARCHIEF

De architecte-voyer heeft zijn antwoord - in het klad - op de brief geschreven : *Bruges le 22 juillet 1808 - Malgré les désirs que j'ai de vous accompagner dans les com(mune)s de Jabbeke et de Snelleghem p(ou)r l'adj(udicati)on des travaux de réparation a y faire, il m'est impossible pour aujourd'hui, Je vous prie mon ami, de ne pas le prendre de mauvaise part, si Je vous ai promis hier de venir c'est que j'avais envie de le faire Je me réserve le plaisir de faire cette promenade avec vous pour la réception, après l'exécution des dits ouvrages.*

Telkens ik op bezoek ga bij familie in de seniorie van Betferkerke te Sint-Andries, en ik de kerktoren zie, denk ik aan die passage in de brief van Callebert en aan de bestekken opgemaakt door de architecte-voyer, die toen inmiddels provincialen bouwmeester geworden was (vb. Bestek 3185 -> 1831 - voor de herstelling van de geschonden klok van de kerktoren. - Bestek 3461 -> 1834 - voor de bouw van een nieuw pastoorshuis met toebehoorten. - Bestek 3462 -> 1834 - voor het vergroten van het kerkhof …).

Weer een brief van de heer **Pieter Spilliaert**, gedateerd **23 juli 1808**. Een schrijven van die plichtsbewuste man uit Veurne verrijkt de schets van die vroege negentiende eeuw in onze gewesten. We stellen ons de aannemer voor, die na zijn dagtaak, een zaterdagavond (… of zondag ?), zijn tijd moet besteden aan de schriftelijke communicatie - in zijn sappig Vlaams - met de architecte-voyer. Meestal is het een argumenteren om toch maar dat *devis* te krijgen of het *certificat* te bekomen. Als we weten dat in de departementale administratie personeel voorzien was voor *'la traduction des pièces écrites en langues étrangères, et de l'idiome flamand en français'*, dan was de tweetalige J.A. VC dus een praktische (en goedkope) schakel tussen de Franse overheid en de bevolking …

Pieter Spilliaert van **Veurne** heeft een nieuwe opdracht aanvaard. Deze brief van **23 juli 1808**, is om zich te informeren …

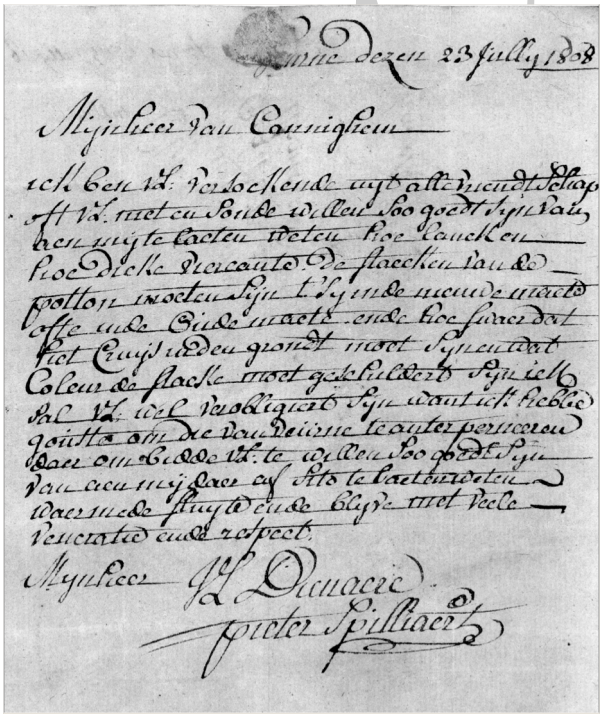

Veurne dezen 23 Jùlly 1808

Mijnheer Van Cannighem
ick ben UL: versoekende uyt alle vriendtschap oft UL. niet en soude willen soo goedt syn van aen mij te laeten weten hoe lanck en hoe dicke viercante de staecken van de (ponton) *potton moeten* ***sijn t' Sij in de nieuwe maete ofte inde oude maete*** *ende hoe swaer dat het cruys in den grond moet syn en wat coleur de staeke moet geschildert syn ick sal UL: wel verobligiert syn* ***want ick hebbe goùste*** *om die van Veürne te* ***anterperneeren*** *daer om bidde UL: te willen soo goedt syn van aen mij daer af iets te laeten weten waermede sluyte ende blijve met veele veneratie ende respect.*
Mijnheer UL(ieden) Dienaere
pieter Spilliaert

Teken van de tijd : *in de nieuwe maete (m en cm) of in de oude ?*
De architect schrijft : *rien a repondre.*

Op **8 augustus 1808** reageert collega **Champs** van **Gent**, op het schrijven van de architecte-voyer, daterend van 22 juli 1808. Hij zou willen dat de architect een vriendendienst bewijst door het bedrag van 9,94 francs te willen innen voor de *'réarpentage'* van het jaar 1807. Het gaat over de kerkfabriek van Oostkamp, en de *'Bureaux van Weldaedigheyd'* van Oostkamp en Dudzele.

Puisque vous ne venez pas à Gand, je me décide à vous renvoyer vos plans brouillons de mesurage ord(inai)re an 1807 de la Lys que vous avez eu la bonté de m'adresser dans le tems. Je vous prie de recevoir mes remerciements pour cet article.
Vous n'ygnorez point le service que je vous ai rendu en partageant, avec vous, votre réarpentage de l'an 11 (Escaut) je ne vous rappele ceci, Monsieur, que pour vous prier de me rendre aussi service, si cela vous fait plaisir.
Il s'agit de toucher pour moi la grosse somme de 9 francs 94 centimes, mentionnée dans les trois états de rétribution de réarpentage an 1807 que je prends la liberté de joindre au présent paquet, savoir ;

fabrique de l'Eglise d'Oostcamp	*3 fr.*	*69 centimes*
Bienfaisance d'Oostcamp	*2,*	*44. -*
et Bienfaisance de Dudzeele	*3,*	*81. -*
Somme	*9,*	*94.*

Par votre lettre du 22 Juillet d(erni)er. vous me dites que Mr. Debaene n'a encore rien reçu pour mon compte des six états de rétribution que je lui ai adressés le 8 mars d(erni)er. - Sans doute que Mr Debaene n'a point d'occasion - mais vous, Monsieur, vous en avez tous les jours. - Votre place d'Architecte, m'avez-vous dit, vous fait courir comme un petit lapin dans tout votre Département: ceci est une forte raison, Monsieur, pour croire que vous ne vous refuserez pas au service que je vous demande.
Ainsi, 9,94 cents + 25 fr. 61 centi. = 35 fr. 55 centimes. avec cela l'on peut vivre.

Mes civilités à votre chère famille.
J'ai l'honneur de vous saluer
Champs

Rappelez-moi, je vous prie, aux souvenirs de Messieurs Debaene et Debeir-Monfort.
Je vous observe que ce paquet vous parviendra franc de port

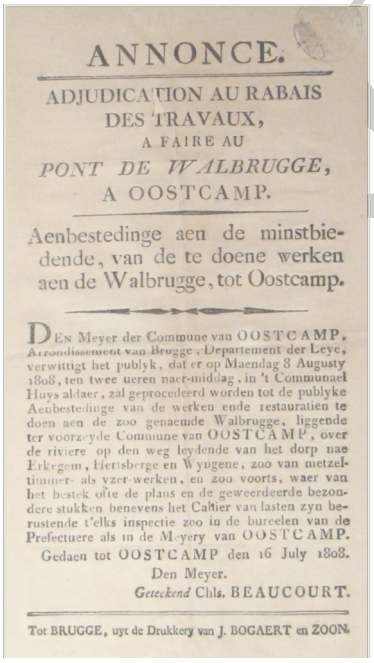

ANNONCE.

ADJUDICATION AU RABAIS DES TRAVAUX, A FAIRE AU PONT DE WALBRUGGE, A OOSTCAMP.

Aenbestedinge aen de minstbiedende, van de te doene werken aen de Walbrugge, tot Oostcamp.

DEN Meyer der Commune van OOSTCAMP, Arrondissement van Brugge, Departement der Leye, verwittigt het publyk, dat er op Maendag 8 Augusty 1808, ten twee ueren naer-middag, in 't Communael Huys aldaer, zal geprocedeerd worden tot de publyke Aenbestedinge van de werken ende restauratien te doen aen de zoo genaemde Walbrugge, liggende ter voorzeyde Commune van OOSTCAMP, over de riviere op den weg leydende van het dorp nae Erkegem, Hertsberge en Wyngene, zoo van metzeltimmer- als yzer-werken, en zoo voorts, waer van het bestek ofte de plans en de geweerdeerde bezondere stukken benevens het Cahier van lasten zyn berustende t'elks inspectie zoo in de bureelen van de Prefectuere als in de Meyery van OOSTCAMP.
Gedaen tot OOSTCAMP den 16 July 1808.
Den Meyer.
Geteekend Chls. BEAUCOURT.

Tot BRUGGE, uyt de Drukkery van J. BOGAERT en ZOON.

ARCHIEFJES

Op **14 augustus 1808** schrijft de burgemeester van Oostkamp - **Charles Beaucourt** - aan de architect. Hij wil een kopie van het bouwplan van de Walbrugge. Van het plan … geen spoor gevonden in de koffer. Wel van de aanbesteding … ***Adjudication au rabais*** (toewijzing aan degene die laagst ingeschreven heeft) ***des travaux à faire au pont de Walbrugge à Oostcamp***

Oostcamp, 14 août 1808
Monsieur Van Caneghem
Je vous renvoij ci-joint le Plan du Walbrugge.
Le sr (sieur) Jean Vandeplassche d'Oostcamp ayant entrepris la reconstruction dudit pont pour f 2340
Désir pouvoir obtenir une Copie dudit Plan pour S'y Conformer, s'il est possible d'en faire une, il la paijerait.
J'ai L'honneur de Vous saluer
Chls (Charles) Beaucourt

Weer een brief van **Lernould**, gedateerd **16 augustus 1808.** De 'sous-inspecteur' van **Ieper** heeft inlichtingen tekort om zijn processen-verbaal te kunnen opstellen. Aangezien telkens het nummer van **L'Etat d'Assiette** moet ingevuld worden, en hij deze nummers niet kent, vraagt hij de **Etats d'Assiette** onmiddellijk terug te sturen : *par le retour De La Diligence*. De architect heeft geantwoord op 16 augustus.

Ypres le 16 aout 1808
Monsieur Van Caeneghem
a Bruges
J'ai récu monsieur ***La notte*** *indiquant* la note
Les arbres D'assiettes*; mais comme* ***les Etats***
ne donne aucune autre indication que le
n° De ***Letat D'assiette*** *et que j'ignore les*
numeros; il m'est impossible De remplir -
mes ***proces verbaux****, en consequance je vous prie*
De vouloir me faire passer ***par le retour De***
La Diligence les Etats D'assiette *afin que*
je puisse anotter sur les (= ces états) les retenues que j'ai
Le n° de L'etat général vous obligerez celui
qui reste votre dévoué serviteur. ***Lernould***

De brief van Lernould was een uitnodiging nog eens de google-boeken ***Dictionnaire Forestier*** *par* ***Ch. Dumont*** (an 11) en ***Cours complet d'agriculture ou nouveau dictionnaire d'agriculture théorique*** *par* ***Louis Vivien*** te raadplegen. In die landmeterswereld is de bijvoeglijke bepaling ***d'assiette*** veelvoorkomend. Zo wordt gesproken over ***arbre d'assiette, procès-verbal d'assiette, état d'assiette*** … .

ARCHIEFJES

We mogen aannemen dat ***assiette*** in dergelijke combinaties de betekenis kan hebben van ***basis, norm, grondslag, uitgangspunt, evenwicht …*** In het google-boek **Cours complet d'agriculture – Tome II** wordt **ASSIETTE** omschreven als … ***en terme d'eaux et forêts, la désignation et le mesurage de la partie d'une forêt que l'on destine à être coupée*** m.a.w. het aanduiden en afmeten van een stuk woud dat bestemd is om gehakt te worden. In hetzelfde boek wordt **ARBRE D'ASSIETTE** verklaard als ***arbre qui marque l'endroit où l'assiette d'une vente a été faite.*** *In het* ***Dictionnaire Forestier*** wordt **ARBRE D'ASSIETTE** uitgelegd als ***l'arbre qui indique l'endroit par où les officiers forestiers ont fait assiette d'une vente.*** Zo'n ***arbre d'assiette*** is dus een boom die gemarkeerd wordt door een ambtenaar van de dienst **Woudbeheer** en die aldus de basis vormt voor de afbakening van het stuk bos dat zal gekapt worden en waarvan het hakhout zal verkocht worden. In de thesaurus *Inventaris.onroerenderfgoed.be* wordt melding gemaakt van **markeringsbomen**, en meer bepaald bakenbomen, grensbomen, **hoekbomen** (voor het vastleggen van kadastrale percelen) en kruispuntbomen. In een **PROCES-VERBAL D'ASSIETTE** wordt nauwkeurig aangeduid waar en wat mag gekapt worden. De landmeter maakt er een plan van, die bij het p-v wordt gevoegd. **L'ETAT D'ASSIETTE** is een verzamelstaat van alle informatie i.v.m. een ***'Assiette'*** *(afgebakend stuk bos – perceel - om gekapt te worden)* **.**

Tijdens het doornemen van **Le Dictionnaire Forestier** viel mij (blz. 199) het betoog op van de prefect van het département Rhin-et-Moselle i.v.m. de misbruiken die bij de jacht werden vastgesteld (***Ecologie*** *avant la lettre …*) : *Maintenant, dit-il, on assassine la tendre* ***perdrix*** *(patrijs), couvant sa naissante famille; on tue la femelle timide du* ***lièvre****, qui porte* ***dans son sein sa postérité*** *(= in haar schoot haar nageslacht); on se fait un jeu barbare de tirer la* ***fauvett****e (grasmus –* ***Van Dale F-N****) qui chante sur la branche, et d'abattre* ***l'hirondelle*** *(zwaluw) confiante qui apporte la nourriture à ses petits. Bientôt les forêts, sans ombrages et sans habitans, seront d'affreuses solitudes …*

Op **7 september 1808** schrijft de burgemeester van **Alveringem** - **Felicien de Cae** - om te vragen waar *' **les devis et détails** relatifs aux travaùx à exécùter à l'école et à la maison de l'institùteùr de ce lieù '* blijven. Ook hij moet het Keizerrijk gunstig gezind zijn want hij gebruikt briefpapier met de keizerlijke arend. Het wapen is deze keer omslachtiger dan het wapen in de brief van Lendelede (30 mei 1808). We vinden er elementen in terug van het Ancien Régime, waaronder de kroon, de scepter en het handje van gerechtigheid. Ook halsketting, mantel en medaille komen erin voor. Het papier is niet voorzien van het watermerk met de keizerlijke arend maar met een leeuw (9.25).

ROHEFJES

Alveringem le 7 7bre 1808

Le Maire de la Commune d'Alveringhem
à Monsieur *Van Caneghem architecte*
voyer du Dépt de la lys

Monsieur,

Je vous ai demandé par ma lettre du 6 août d(erni)er les devis et détails relatifs aux travaux à exécuter à l'école et à la maison de l'instituteur de ce lieu lesquels vous avez formés lors de votre tournée dans cette commune. Je suis surpris, monsieur, que vous ne m'avez encore rien envoyé, ni répondu à ma dite lettre; je vous prie donc, monsieur, de m'envoier aussitôt possible lesdits devis et détails estimatifs approuvés par mr le préfet pour que je puisse faire commencer dans cette saison favorable à ladite reparation très urgente

J'ai l'honneur de vous saluer
(Maire) ***F De Cae***

In een brief van **27 september 1808** maant de heer **Dubas** uit **Brugge**, de architect aan ten laatste tegen morgen het 2de vijfde van affiche 10 in Damme te betalen : 90 francs + 20 % intrest = 108 francs. Zoniet … wordt het gerecht ingeschakeld !

Bruges ce 27 7bre 1808

Monsieur Vancaeneghem

Veuilléz- paijer au plus tard demain dans la matinée Le 2eme 5eme de votre objet à Damme resté pour mon nom il monte a
ce 2eme 5eme *90 - 0*
Les interets 20 p % *18 - 0*
francs *108 - 0*
J'espère que vous n'y manqueréz pas ne voulant pas avoir le desagrement d'une ***contrainte*** *que dans tous les cas* dwangmaatregel
je vous ferai ***reessignifier*** *./.* ***ré***assigner => à nouveau = dagvaarden
J'ai l'honneur de vous saluer

AJ: Dubas

aff -10eme art. 2

L'architecte heeft aangeduid : *Rien arepondre.*

Een briefje van **29 september 1808** is afkomstig uit **Ieper** en is gericht aan ***Mijn heere - d'heere Canegem bij de – jandarmerie – tot brugge***. Het adres klopt, want

ARCHIEFJES

dat gewesen klooster is een toevluchtsoord geworden voor heelwat stedelijke en departementale diensten, o.a. de gendarmerie. De tekst op zichzelf is een test voor de ogen. Een deel van de brief is ook gericht aan mevrouw VC …

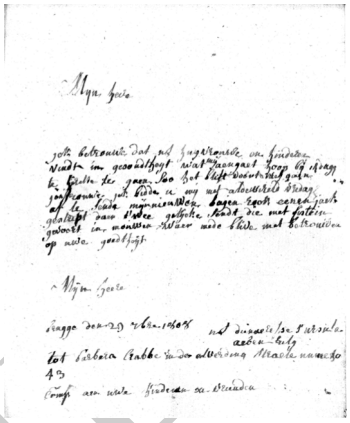

Mijn heere
Ick betrouwe dat ul huysvrouwe en kinderen
vindt in gesondtheyt - wat mij aengaet hoop bij 14 dagen
te kercke te gaen Soo het blift voort wel gaen
***jouffrouwe** ick bidde u mij met **aldewireld** vridag*
af te sende mijn nieuwen bajen (= wollen) *rock eenen jack*
gestript daer t'wee gelijcke sendt die met fistein (feston?)
gevoert in mouwen waer mede blive met betrouwen
op uwe goedtheyt …

Jouffrouwe VC zou kledij moeten afzenden met *aldewireld* (alderweireld - voerman ?) en afgeven *tot Barbara Crabbe in de elverding straete numero 43. Comp(limenten) aen uwe kinderen en vrienden.* De architect heeft genoteerd : *Mme **ursula aben** - geantwordt den 2 8bre 1808.*

Bruges le 3 8 bre 1808 - Een brief van de heer **Maertens,** gericht *A Monsieur Van Caneghem – A Bruges.* De architect is nog altijd betrokken in aan- en verkoop van stukken nationale goederen, of fungeert als tussenpersoon. Hij stelt de architect op de hoogte van het feit dat er in Oostkerke een stuk grond te koop is (art. 10) van 13 are groot, palende aan de gronden van de heer Braems en die van de *'trésorie de Bruges'*, geschat op 60 francs.

… à 60 francs celle-ci pour votre information et gouverne avec Mr
braems susnommé auquel je vous prie de présenter mes res-
pects et lui rappeller ma petite commission au sujet de
l'art. precedent que vous avez acquis pour son compte.

Terloops is hij ook geïnteresseerd in een stukje grond …

*en meme tems Monsieur **J'ose vous demander si vous êtes***
encorre proprietaire d'une partie de terre située à War-
***damme que vous avez acquise il ij** **(a) 3 ou 4 ans** Comme*
j'ai de terres dans cette commune Je desirerai l'acquerir si
toutefois elle ne me serait pas trop eloignée et vous seriez rai-
sonnable à l'égard du prix J'attendrais a votre loisir une
note de la situation et le nom du locataire et vous salue
avec parfaite estime

F Maertens

ARCHIEFJES

Zo zijn we ervan op de hoogte dat de architecte-voyer ook een stuk grond bezit in Waardamme. Voor de architect … *rien arepondre.*

De **10de oktober 1808** schrijft de heer **Callebert** dat hij bericht gekregen heeft van de voltooiing der werken aan de pastorie van Snelleghem. Belangrijke fase, dat *'recevoir les dits travaux'*, in het Nederlands wordt het *'overnemen'*. De secretaris - **Jacques Callebert** - kent de traagheid van de administratie en neemt het 'heft in eigen hand' ; hij stelt de architecte-voyer voor hem persoonlijk te vergezellen bij het inspecteren van de werken. De *namiddag* was toen *l'après-dîné, l'après-dînée of l'après-dîner*.

Bruges ce 10 8bre 1808 - Monsieur ! Je viens d'apprendre que les réparations du presbytère de Snelleghem sont achevées Les après dinés de mercredi, jeudi et vendredi, me conviendraient pour vous accompagner au dite Snelleghem pour recevoir les dits travaux. Veuillez, je vous prie, me faire Savoir dans la Journée de demain Le jour et L'heure que vous pourriez aller à Snelleghem - J'ai l'honneur de vous Saluer - Cordialement - ***J Callebert***

Zijn verplaatsingsmiddel kennen we ondertussen : de **cabriolet** = licht open voertuig – met afscherming in zeildoek - 2 wielen – door paard getrokken. Op de adreszijde van het bericht heeft de architect geschreven : *rien a repondre*.

Op **11 oktober 1808** schrijft de burgemeester van **Aartrijke – C. Van Houtte -** aan J.-A. VC dat de heer Cool, verantwoordelijk voor de uitvoering van de openbare werken in die gemeente, hem gemeld heeft dat de werken voltooid zijn, en volgens de regels. We mogen dus verwachten dat er inspectie wordt verwacht + goedkeuring + verlenen van de mandaten om de betalingen te verrichten. Op zichzelf niets speciaals als brief, ware het niet dat de gemeente zich ook de luxe permitteert om papier met een voorgedrukte hoofding te gebruiken. Het wapen is echter wat kleiner dan dat van Alveringem van 7 september.

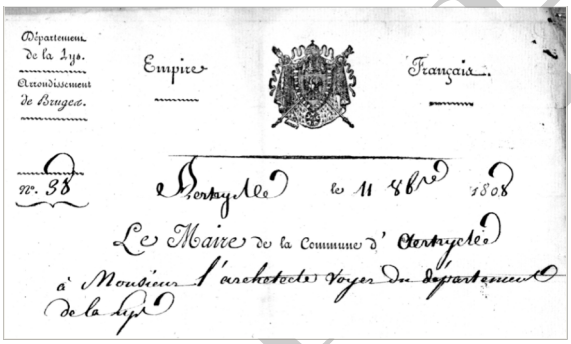
Département de la Lys. Arrondissement de Bruges. Empire Français. nr. 38 Aertrycke le 11 8bre 1808 Le Maire de la Commune d' Aertrycke à Monsieur l'architecte voyer du département de la Lys

EMPIRE FRANÇAIS

Aertrycke le 11 8 bre 1808

Le MAIRE de la Commune d'Aertrycke
à Monsieur l'archetecte voyer du département
de la Lys

Monsieur,
Le Sieur Joseph Cool regisseur nommé pour faire exécuter les

*travaux publics en cette commune, vient m'annoncer **qui*** que
maintenant, il les à exécuté entierement, et en règle, et aussi`
il me vient démander des mandats pour faire des payements.
Je vous prie, en consequence, monsieur, d'avoir votre
avis sur sa demande le plus (vite) *possible.*
J'ai l'honneur de vous Saluer d'un très profond respect.
Le Maire
C. Van houtte

De architect heeft genoteerd *: Aerderycke le 11 8bre 1808 – Le maire – Rien àrepondre*

Op **14 oktober 1808** is er een schrijven van de heer **Vanderhaeghen (Zuienkerke)** aan *Van Caeneghem in de gewesen predykheeren tot Brùgge.* Twee kopers hebben hun koop onderling verwisseld …

Zuijentkerke den 14 october 1808

Mijnheer Van Caeneghem
Zende Ul: met mijn dochter vier pond vier schellg
… cour(an)t over en in voldoeninge van coop (8) ***12*** **correctie**
die ik verwisselt hebbe met Joseph berton
*in plaetse van coop **8** die cost 30 guldens*
ik hebbe mij betrauwt dat berton u hier af
part heeft gegeven de coopen schillen juste in prijs
ses guldens dus is voor mij met tellen L 4" 4" 09"d
*belieft mij een kleyn **acquit** te geven, xxxxxxx* kwitantie
xxxxxxxxxxxxxxxxx (onleesbaar gemaakt)
hadde Ul selfs kommen spreken en voldoen
maer ben alrecht zelf 14 dagen siek.
In hope dat ul content sijt
groete minsaem
*getekend : **Vanderhaegen***

Op **25 oktober 1808** schrijft collega **Champs** van **Gent** een lange brief. Het adres : *A Monsieur – Monsieur Van Caneghem, Arpenteur forestier, au couvent des ci-devants Dominicains A Bruges*. In feite is er betwisting i.v.m. de 3 francs 69 centimes van de kerkfabriek van Oostkamp die de som niet wil betalen (zie brief 8 augustus 1808). Volgt een lang betoog om te bewijzen dat de kerkfabriek het bij het verkeerde eind heeft. Besluit lijkt eenvoudig …

Het schrijven van **Champ**s lijkt me wel een schoolvoorbeeld van overredingskunst. De brief geeft ook een klein overzicht van de landmeterstermen in gebruik in die tijd, en nog steeds.

ARCHIEFJES

à MR Van Caneghem *Gand ce 25 8 bre 1808*
à Bruges

Monsieur et Collegue,

J'arrive de campagne et m'empresse de répondre à la lettre que vous m'avez fait l'honneur de m'écrire le 7 courant relativement aux trois parties de bois du ***Bureau de bienf(aisan)ce*** *de Vlamertinghe.* Armenzorg – den Disch
Je n'ai arpenté que deux bois app(artenan)t audit ***Bureau de bienfce*** *- Le 3e designé sur votre note fait parti, sans doute, du 2e auquel vous dites qu'il tient: que* ***les tenans et aboutissans*** (alles wat eraan paalt, wat ermee in verband staat) *y mentionnés sont les mêmes que l'on m'a indiqués.*
Quant à mes procès verbaux et plans de ces deux coupes que vous avez la bonté de me demander, j'ai l'honneur de vous observer que j'en ai fait, moi-meme, ***la remise****.* remettre = afgeven, indienen
Puisque vous etes si aimable je vais prendre la liberté d'exiger de vous un service de même genre.
Mr. Debaene en m'adressant mes fonds provenant de la distribution de mes procès verbaux et plans pour les ***adjudicataires*** *m'a observé que* opdrachtnemer *sept coupes de bois (dont trois à l'Empire) dans le 1er arrondissement, étaient resté invendues et qu'il avait deposé mes sept plans, de ces coupes, dans le Bureau de Mr L'inspecteur à Bruges.*
Ce sont ces plans, M., que je vous recommande, vous priant d'en toucher le montant qui doit me rentrer naturellement.
Vous me dites que des trois mandats que je vous ai adressés, vous avez perçu de la bienfce d'oostcamp, et que celui pour ***la fabrique*** de kerkfabriek *de cette dite commune ne peut être payé à cause que le Gouvernement a pris ces bois. - Je vais vous prouver le contraire.*
Il s'agit ici de ***réarpentage****.* het opnieuw opmeten
Lorsque l'arpentage de ces bois eut lieu assurement ils appartenaient à la fabrique. Donc ***le bois taillis*** *a été vendu au profit de la dite* kreupelhout, hakhout *fabrique. que le gouvernement se soit rendu propriétaire de ces bois avant ou après* ***le récolement****, cela n'y fait rien: car,* het verifiëren na de houthak *dans l'un et l'autre cas* ***le réarpentage*** *devait toujours avoir lieu, mais au compte, bien entendu, de la susdite fabrique.*

Démonstration

1er. S'il résulte des proces verbaux de ***réarpentage*** *ou* ***récolement*** *des coupes, un* ***excédant de mesure****, les adjud(icatai)res s'obligent d'en payer* een overschot *le montant en proportion du prix de l'hectare, etc.*
2e. S'il y a ***un moins****, ils en seront remboursés dans la même* een tekort *proportion, etc. (Art. 84 du cahier des Charges)*
Dans le second cas, les adjud(icatai)res seront remboursés; hé! par qui? par la

ARCHIEFJES

fabrique qui a reçu le produit de la vente.
Dans le premier cas, les adjud(icatai)res. s'obligent de payer l'excédant de mesure; à qui? à ladite fabrique comme étant propriétaire au moment de l'arpentage. - J'ai procédé, par ordre, au réarpentage des bois susdits, non pas pour le nouveau propriétaire mais pour la susdite fabrique qui l'était lors de ***l'assiette****: c'est donc la fabrique qui doit me paijer et non le Gouvernement. (Décision du Ministre des Finances énoncée en la circulaire de l'ad(ministrati)on g(énér)ale des forêts du 6 Nivôse an 12.)*
Il m'est arrivé plusieurs fois d'avoir fait les réarpentages (dans les Dep(artemen)ts de la Lys et de L'Escaut) de bois Impériaux qui étaient ***aliénés*** *ou rendus à leur ancien propriétaire avant le récolement; cependant, mes* ***vacations*** *m'ont été payées par le gouvernement parce qu'il était propriétaire au temps de l'arpentage. (ceci est la même chose). - Si d'apres ces preuves, qui tombent dans le sens , Mrs les* ***marguillers*** *de la fabrique de l'Eglise d'Oostcamp refusent de payer, Veuillez, je vous prie, me renvoyer mon mandat que j'adresserai à M. Le* ***Conservateur*** *qui le transmettra ainsi que ses plaintes à M. Le Préfet de votre Département qui me fera payer mes 3 fr. 69 centimes, plus les frais.*
Vous avez raison, M., d'attendre une occasion d'Ami pour me remettre mes petits écus. Ce n'est point les 2 fr 44 c que vous avez reçu, ce sont les 9 fr. 94 c. montant des trois mandats, plus 25 fr. 61 c. montant des six mandats que j'ai adressés à Mr Debaene - Donnez vous la peine de relire ma lettre du 26 août dernier et obligez-moi puisque l'on ne peut vivre sans cela.
J'ai l'honneur de vous saluer
Champs
Mes civilités à votre chère famille

bestemmen stuk bos voor houthak

van eigenaar veranderen

werk als expert

kerkmeesters - kerkfabriek

Delmarmol - Hoofd van Bosbeheer Brussel

l' adjudicataire : de opdrachtnemer
- is de hoogste bieder bij openbare verkoping
- is de laagste inschrijver bij openbare werken

De burgemeester van R**uiselede - de heer Demeùlenaere -** is sober in zijn brieven en maakt zijn hoofding zelf, in sierlijke letters. In zijn schrijven van **28 oktober 1808** merkt de burgervader op dat de leidekker, le sieur **Mortier**, beweert dat de herstelling van de torenspits beter zou geschieden met loketlood Het gebruik van loketlood zou een bijkomende kost van 25 francs met zich meebrengen; daarvoor is de toestemming nodig van de prefect.

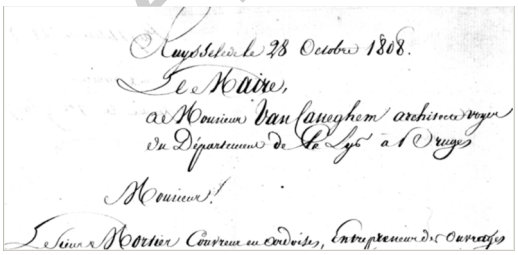
Ruiselede le 28 Octobre 1808.
Le Maire,
à Monsieur Van Langhem architecte voyer
du Département de la Lys à Bruges
Monsieur!
Le Sieur Mortier Couvreur en ardoises, Entrepreneur de ouvrages

Monsieur!

*Le Sieur Mortier **Couvreur en ardoises**, Entrepreneur des ouvrages* leidekker
en réparation à l'Eglise extérieure de cette commùne, ij travaillant présentement, me fait connaitre, que pour empêcher que la pluie ne penétre entre le clocher et le toit de l'Eglise, il est nécessaire d'y appliquer du plonb que l'on attache au clocher, ce qui - jusqu'à présent n'a pas été pratiqué. L'entrepreneur estime que le nombre de 20 kylogramme (de) plond / dit Locket-lood / serait suffisant pour cet ouvrage.
En conséquence Je vous prie Monsieur, de Juger de son utilité et me vouloir Dire en réponse si vous croyez que d'après votre examination, les frais en résultant et qui sont évalués à 25 frs seraient autorisé par Monsieur le Préfet.
En attendant J'ai l'honneur de vous Saluer avec considération.

***B. Demeùlenaere** maire*

Op de keerzijde heeft de architecte-voyer zijn antwoord gekrabbeld …

… Comme il n'est pas en mon pouvoir de rien changer aux dévis details estimatifs arrêté par monsieur le Préfét Je ne peux non plus vous garantir l'autorisation de payement de la plus de depense qu'occasionnerait ce travail, Je vous promet cependant pour autant que mes devoirs me le permettent de vous aider pour que cette depense puisse passer en compte si ce n'est pour l'exercice de cette année xxxxxxxxxxx(doorstreept)xxxxxxxxxxxxxxx nous la comprendrons – s'il est possible – parmi des reparations de l'exercice d'une autre année Je suis …

2 november 1808 - Een briefje van de sous-inspecteur **Lernould**, uit Ieper, i.v.m. een vergissing in het bedrag van een uitbetaling.

Ypres le 2 9bre 1808
Monsieur Van Caeneghem
arpenteur forestier a bruges

Je vous renvoie, Monsieur, un Etat De la Somme De 16 francs, qui n a Eté mandatté par Mr le Préfet que pour celle de quatre francs, veuillé je vous prie faire rectifier cette Erreur - pour que je puisse en toucher le montant
J'ai l'honneur De vous saluer
Lernould

ARCHIEFJES

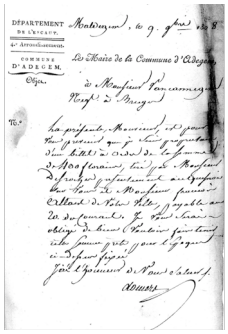

Op **9 november 1808** is er een brief van de burgemeester van **Adegem** - de Fransman **Domers** *(even googlen met* Domers *en* Adegem*)* - gericht aan ***Monsieur Vancannegem, Négociant près des dominicains***. Hij is in het bezit van een orderbriefje voor de som van 400 florijnen, getrokken door de heer **Desroches** op **J.-A. VC** en op de heer **François Allaert**, van Brugge. Dit bedrag moet vereffend worden ten laatste op 20 november.

La présente, Monsieur, est pour
vous prevenir que je Suis proprietaire
d'un billet à ordre de la Somme
de 400 florains, tiré par Monsieur
Desroches presentement au Quesnoi
sur Vous et Monsieur ***françois***
Allaert *de Votre Ville, payable au*
20. du courant. Je Vous Serai
obligé de bien Vouloir faire tenir
cette Somme prête pour l'époque
ci-dessus fixée
J'ai l'honneur de Vous saluer

Domers

Eveneens op **9 november 1808** dankt de burgemeester van **Ruiselede** voor de gunstige brief die J.A. VC gestuurd heeft op 1 november. Gewone procedure : de architect wordt uitgenodigd voor de *'reconnaissance des dits travaux'* want … zonder certificaat, geen centen.

Ruysselede le 9 novembre 1808

Le Maire,
A Monsieur Van Caneghem
Architecte Voyer du Département de la Lys

Monsieur,

J'ai récu avec Satisfaction votre lettre du 1r de ce mois.
La présente pour vous informer que le Sieur ***Mortier***
entrepreneur des réparations à l'église de cette commune, a
achevé son ouvrage.
Je vous invite en conséquence, Monsieur, à venir faire
la reconnaissance des dits travaux, par première occasion,
En attendant.

J'ai l'honneur de vous saluer

B. Demeulenaere *maire*

De architect heeft erbij geschreven *: rien a repondre.*

ARCHIEFJES

Het gemeentebestuur van **Ichtegem** schrijft op **11 november 1808** een brief aan de architecte-voyer. De burgemeester heeft zich reeds meerdere keren tot de prefect gewend om te verkrijgen dat de architecte-voyer naar Ichtegem zou komen teneinde de reparatiewerken te komen inspecteren. Wanneer de werken worden goedgekeurd, kan het *certificat de réception* verkregen worden en volgen mandaat en uitbetaling … L'architecte voyer heeft geantwoord op 14 november.

Monsieur *Bruges le 11 9bre 1808*

Le Maire de la commune d'Ichteghem, a déjà plusieurs fois, prié Mr Le Préfet, qu'il lui plairait de Vous Envoyer, à cette dernière Commune, pour ij prendre L'inspection des réparations à faire tant à L'eglise qu'à la maison curiale, Jusqu'à présent vous ne vous y êtes transporté, apparemment aucun ordre ne vous a été donnez à cet égard où votre besogne Infinie , aura Empêché de vous y Rendre.

La nécessité absolue, Monsieur, Exige, ne de permettre aucun delai à ces réparations, et je prends en conséquence la liberté de vous prier, d'avoir la bonté de me fixer un jour pour la semaine prochaine, qu'il vous conviendrez de vous y Rendre.

Vous obligerez Infiniment Votre Dévoué Serviteur

handtekening ***Vandenkerckhove***

Op **26 november 1808**, opnieuw een brief van de burgemeester van **Tielt**, de heer **Mulle,** dit keer om een nieuw venster (une croisée = kruisraam) te vragen voor het bureau van de *'mairie'*, opdat er meer lichtinval zou zijn. Die onkost was echter niet in het bestek begrepen …

Monsieur

Le Sieur J. Oosterlinck porteur de la présente, adjud(icatai)re des travaux à exécuter aux Batimens de la maison commune, ayant commencé ces travaûx, il est d'une necessité indispensable de pratiquer une nouvelle croisée au B(ure)au de la mairie pour y donner suffisante clarté, c'est pour se concerter sur cette nouvelle addition a votre plan, que le dit adjudicataire se rend prés de vous.

Je vous prie en consequence d'ij consentir Si toutefois la chose est possible sans nouvelle autorisation de Mr le préfet.

J'ai l'honneur de vous saluer

ARCHIEFJES

Le maire
JM mulle
De architecte heeft erop geschreven *: rien arepondre.*

De heer **Callebert** wil alweer op stap gaan met de architecte-voyer : op **6 december 1808** schrijft hij een briefje aan de architecte-voyer i.v.m. de werken aan de pastorie te **Jabbeke** . Hij wil een afspraak maken om er samen met **J.-A. VC** heen te gaan. De geschikte dagen voor de secretaris zijn dinsdag en woensdag van volgende week. De architect noteert erbij dat hij geantwoord heeft op 9 december en dat hij *maandag* de 12de, *'s morgens*, naar Jabbeke zal gaan.

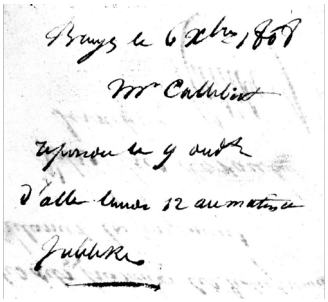

J'ai l'honneur de ***prévenir*** *mon Cher Monsieur* op de hoogte brengen
Van Caeneghem, que le Maire de ***Jabbeke*** *a*
Ecrit ***depuis longtems*** *a Mr le préfet pour*
le prévenir que les réparations au presbytêre
Etaient ***achevés****: je prie* ***moncher*** *de* mon cher
fixer jour et heure pour le mardi
ou mercredi de la semaine prochaine
*pour recevoir les dits travaux****. les entrepreneurs***
ne cessent de Réclamer le payement.
Votre tres devoué
Serviteur
Br 6 x bre ***Callebert***

Op **7 december 1808** is het de burgemeester van **Zillebeke (Vandermersch)** die vraagt om de uitgevoerde werken aan de pastorie te komen inspecteren. Hij had al *depuis longtems* geschreven naar de *sous-préfet* en daarom neemt hij nu direct contact op met de architect aangezien de aannemer geen geld kan krijgen vooraleer de werken worden goedgekeurd door de architect. De man heeft zijn geld nodig voor het onderhoud van zijn familie.

Zillebeke le 7 X bre 1808

Le maire de la comm(une) de Zillebeke
A Mr. Van Caneghem architecte
voier a bruges,

Monsieur
Les reparations a la maison curiale de
cette commune Etant achevés depuis long=
=tems J'ai prié Mr le Sous prefet de bien

ARCHIEFJES

vouloir vous en prevenir et vous Inviter
de vous rendre dans la commune pour aux
termes de l'art 3 du cahier des charges
prendre Inspection et recevoir les memes
travaux ; Comme vous n'Etes venu jusqu'a
present Je prend le parti de vous inviter
derechef, d'autant plus que l'entrepreneur
ne peut rien Toucher avant que les
ouvrages soient reçus par vous et que
Et que cet homme a besoing ses fonds
pour l'entretient de sa famille, En
vous attendant
J'ai l'honneur de vous saluër
A Vandermersch

Volgens de architect is er … *rien arepondre*

Bruges, le 10 x bre 1808 - Briefje van Jacques **Callebert**, de secretaris van **Jabbeke.**

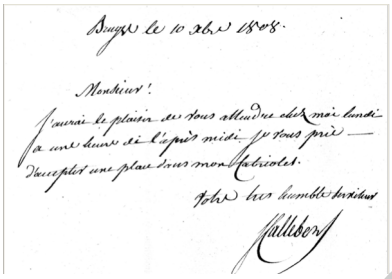

Monsieur !

J'aurai le plaisir de vous attendre chez moi lundi
a une heure de l'après midi Je vous prie
d'accepter une place dans ***mon cabriolet****.*
Votre tres humble serviteur

J Callebert

De brief van **Pieter Spilliaert (Veurne)** van **24 december 1808** is de laatste van het jaar 1808. Er zal dus weer iets niet in de haak zitten met een uitbetaling …

Pieter Spilliaert vraagt dus aan de architecte-voyer of hij eens wil informeren bij de heer **Benedictus-Josephus Holvoet (***advocaat – raadpensionaris in Oostende – 1802 lid van de prefectorale raad in het Leiedepartement, … Gouverneur van West-Vlaanderen* => zie **Wikipedia)** hoe het komt dat de herstellingen die hij uitgevoerd heeft aan de gevangenis van Veurne (*staet van refectien)* ten belope van 70 francs – en die de heer VC heeft goedgekeurd – nog steeds niet werden uitbetaald. Hij vermoedt dat het is omdat het mandaat niet werd betaald. Om dat document te bekomen moet een klein bedrag worden betaald (± twee schellingen), wat waarschijnlijk niet gebeurd is. Pieter vraagt aan de heer Van Caneghem of hij zich daarmee wil *'chargeeren'*. Het zou hem eveneens plezier doen indien de architect de moeite zou willen doen te vragen aan B.J. Hollebeke (hier heeft P. Spilliaert waarschijnlijk diezelfde ***B.J. Holvoet*** bedoeld, maar heeft geschreven *B.J. Hollebeke*) of de *Staeten* van het Hospitaal van

ARCHIEFJES

Veurne, niet in zijn kantoor zijn blijven liggen, met o.a. de aanbesteding van de lijkkisten voor het hospitaal. Die zijn gisteren *aanbesteed, en aangenomen door den baes Roelandt, aubergiste tegen 12 francs*. Pieter – die van die aanbesteding niets afwist – wil dat echter doen voor 8 francs en zelfs voor 7,5 francs. Die aanbesteding is echter al vertrokken naar Brugge, *op het advis van de prefect van Brugge tot 12 francs.* Als de architect dit kon klaarspelen voor P. Spilliaert (8 francs) , dan zou hij wel duizend keer dankbaar zijn. Als er iets is waarmee hij plezier zou kunnen doen, dan moet de architect hem niet *spaeren* / ontzien = hij mag het zeggen. Hiermee sluit hij zijn brief en blijft met veel ontzag en eerbied voor de heer Van Caneghem.

Adres : ***Aen Mijnheer – Mijnheer Van Canighem – Argiteck bij de predickeers brugge – tot Brügghe***

Veurne den 24 X bre 1808

A Mijnheer Van Canighem argiteck

naer UL: seer vriendelick gegroet te hebben ick ben UL:
versoekende of UL: niet en soude willen de goedtheydt
hebben van te informeeren aen Mijnheere ***BJ: -*** ***Benedictus Josephus Holvoet*** *= gouv. 1822-1826*
hollevoet *waerom mijn staet van de refectien die gedaen*
zijn in de gevangenisse tot Veurne *(in de kantlijn)*
UL: overzien heeft niet afgecomen en syn die bedraeggt
t'seventig frans ick duncke dat het mankeert om
des wille dat aldaer het mandaet moet betaelt
worden die bedraeght mogelicks een schellinck of
twee dat ick mochte UL daer mede chargeeren UL: die
soude my veele plesier doen oock terwylle UL: de
moyte soude nemen oock aen hem b:J: hollebeke
te versoecken of de Staeten van Veurne van het hospitael
ìn syn ***condoor*** *niet en syn rüstende waeraf de* kantoor
aenbestedijngge van de kisten van het hospitael
gisteren syn aen besteedt ende aengenomen voor een
Jaer die te leveren voor al diegeene die daer komen te
sterven door den baes roelandt ***hobergist*** *tot 12 frans* aubergiste
voor ider ende wilt aen hem versoecken dat ick die wil
verminderen van vier frans soo dat ick syn presenteerende
die te leveren ider voor aegt frans ende soo de
verminderynge gedaen is sal ick het wel willen doen
tot seven frans en half want ick van die bestedingge
niet geweten en hebbe die tegewordig al naer brugge
vertrocken is op het advis van prefect van brugge tot
12 frans ***cont UL:*** *dit voor my doen tot 8 frans ick* kon U = indien U zou kunnen

ARCHIEFJES

sal UL: duysent mael danckbaer zijn ende al
waer in ick UL: soude connen plesier doen ick bidde
UL: van mij niet te willen spaeren waer mede sluyte
ende blyve met veele veneratie ende respect tot UL:
Mijnheer

UL Dienaere = ***pieter Spilliaert***

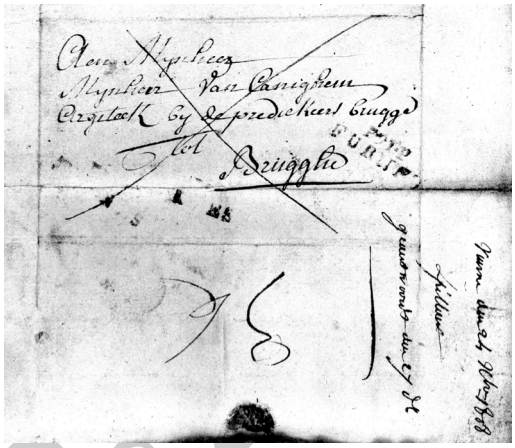

De architecte-voyer heeft *geantwoordt den 27 de(cember)*.

Dit is de laatste brief *(in de koffer)* van het jaar 1808 …

ARCHIEF

3. Brieven van het jaar 1809

Het nieuwe jaar begint 'goed' voor de architecte-voyer : een brief van **J. Callebert**, secretaris voor een zevental gemeenten in de omgeving van Brugge. Deze keer gaat het over de burgemeester die bij hem zijn beklag gedaan heeft dat het 'certificat de réception' maar uitblijft nadat de werken aan de pastorie zijn beëindigd. Deze werken moeten beperkt geweest zijn in omvang want ze werden uitgevoerd *'par économie'* , later zal dat heten *'bij gespaerzaemheyt'*. De burgemeester wil weten of ze 'aanvaard' of 'verworpen' zullen worden. De brief heeft geen datum maar de architect heeft erbij geschreven dat hij dateert van **5 januari 1809.**

Monsieur et ami !
Le maire de la Commune de ***Jabbeke*** *n'a pas encore reçu votre certificat de reception des travaux faits au presbytère, les Entrepreneurs reclament sans cesse les payemens. Je vous prie, Monsieur, d'adresser à Mr le Préfet, le plutot possible le certificat dont s'agit afin que le Maire puisse délivrer le mandat.*
Le Maire de la Commune de ***St-andré*** *a Ecrit à Mr le Préfet, que les réparations* ***par Economie*** *Etaient achevées au presbytère et l'a prié de vous envoyer sur les lieux pour recevoir ou rejetter les dits travaux.*
Je vous prie de m'envoyer, aussitôt que possible une ***rasiere*** *dites* ***een hoet*** *de charbon bonne qualité à mon nouveau domicile chez Mr Royer Contrôleur des Contrib(ution)s Cimetière de notre Dame n° 18*
J'ai l'honneur de vous saluer
Cordialemens
J. Callebert

De heer Callebert heeft een nieuw domicilie … bij de heer **Royer,** die Belastings-controleur is en aan het Onze-Lieve-Vrouw-kerkhof woont. Die **Royer** wordt vermeld in het *Annuaire du Département de la Lys pour l'an 13*, p. 274 – Google-boek) als zijnde een van de zeven belastingscontroleurs voor het departement. Hij en **Devrière** zijn aangesteld voor Brugge.
Callebert vraagt aan de architect hem een **rasière** = een **hoet** steenkool te laten brengen op dat adres. Volgens het **Dictionnaire Universel des poids et mesures anciens et modernes … (1840 -** Google-boek) had een *rasière* een inhoud van 70,14 liter. Die inhoudsmaat werd vooral gebruikt (in Noord-Frankrijk) voor droge materies als graan, kolen, zout… Zoals we weten hadden meeteenheden andere

ARCHIEFJES

waarden naargelang de streek. Steeds volgens dezelfde bron was – in Nederland - een **Hoed** (of **Hoedt**) een inhoudsmaat voor droge materies. In Brugge zou die *hoet* / *hoed* / *hoedt* een inhoud van 166,61 liter gehad hebben.
De brief brengt evenwel een nieuw element aan : de secretaris van die gemeenten in de omgeving van Brugge, die een bestelling kolen plaatst bij de architecte-voyer! Inderdaad! In het gezin Van Caneghem is de kleine **Prudence** op komst, ze wordt geboren op **15 mei 1809**. Het kroostrijk gezin kan misschien wel een bijverdienste gebruiken (!). De architecte-voyer levert dus ook kolen … in 'bijberoep'. Een brief van 18 oktober 1809, van de hand van de heer **Domers**, is zelfs geadresseerd aan *Monsieur Van Canegem, Negt (Négociant) en Charbon, près des Dominicains.*

Op **13 januari 1809** is **Pieter Spilliaert** weer in zijn pen geklommen … De architect heeft de kosten voor het bekomen van zijn mandaat voorgeschoten (brief 24 december 1808) en Pieter geeft die som mee met een voerman die wekelijks naar Brugge komt. Met dezelfde 'occasie' kan de verschuldigde som van het mandaat met die voerman meegegeven worden. Als hij iets kan doen voor de architect, geen probleem …

Veurne den 13 Januarij 1809

Mijnheer Van Canighem

Ick ben UL: bedanckende over UL: goedthijdt
*ende met Deze oekagie Syn ick UL: **mede-***
***sende** de seven frs die UL: de goedtheydt -*
*gehadt heeft van te **verschieten** voor het -*
mandaet ende met deze oockagie Laet ick
ontfangen het gelt van het selve mandaet
met den voerman die weekegeliexs comt naer
brùgge ende alwaer ick UL: soùde connen
plesier doen ick bidde UL: mij niet te willen
***spaeren** waermede sluyte ende blijve met*
veele veneratie ende respect

mede-
zendende
(7 frs) voorschieten
ontzien

Mijnheer
UL: Dienaere
pieter Spilliaert

De **17de januari 1809** schrijft een zekere **Rijckebus** (avoué) om de architect eraan te herinneren dat hij destijds een brief geschreven heeft – in opdracht van vader Van Zwyngenhove – om hem te vragen of hij de grond niet wilde verkopen waarop het huis van vader VZ stond. Die grond had de architect even voordien verworven en hij had beloofd die door te verkopen mits hij een Louis winst kon maken. De vader

ARCHIEFJES

had toen het geld niet. Nu heeft zijn dochter dat wel. Ze wil dus die grond kopen en hoopt dat de belofte die de architect toen uitgesproken heeft ten gunste van haar vader, nu ook nog geldt … Een onooglijk briefje, dat ons echter leert dat de architecte-voyer ook grond bezat in **Westouter**.

Ypres ce 17. Janvier 1809

Mr van Caneghem
Monsieur!
J'ai sous les yeux votre honorée en réponse
à celle que j'ai l'honneur de vous
écrire pour le vieux père Van Zwyngen-
=hove, relativement à l'acquisition
qu'il esperait pouvoir faire alors du
fond sur lequel se trouve sa maison
à Westoutre. Vous lui promêtez
alors de céder votre acquisition
moïennant *un louis de bénéfice* moyennant = tegen
xxxxxxx que ce vieux papa ne put
accepter dans le ***temps par défaut*** bij gebrek aan
des moïens. *Maintenant, une* middelen
de ses filles se trouvant en service
désire faire cette acquisition et en
conséquence elle me prie de vous
engager à lui accorder la préférence
que vous m'avez promise pour son
père.
J'attendrai donc, Monsieur,
par la plus prochaine occasion, l'honneur
de votre réponse et entretemps -
j'ai celui de vous saluer Bien
cordialement
C Rijckebus *av^e^*

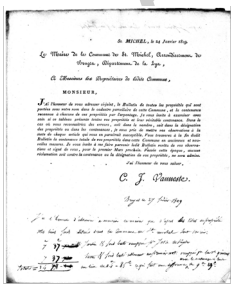

Op **24 januari 1809** stuurt de burgemeester van de gemeente **Sint-Michiels** een gedrukt formulier waarin gevraagd wordt aan de personen die bezittingen hebben in de gemeente, na te gaan of hun gegevens overeenstemmen met die van het nieuwe kadaster. Ingeval van vergissing moeten de juiste gegevens (aantal, aard en inhoud van eigendom) gemeld worden. Op het einde van het bulletin is aangeduid wat de architect bezit te Sint-Michiels. Zijn

ARCHIEFJES

officieel antwoord hebben we niet, maar hij heeft zijn antwoord onderaan het drukwerk genoteerd …

Drukwerk

St. Michel, le 24 Janvier 1809

Le Maire de la Commune de St. Michel, Arrondissement de Bruges, Département de la Lys,

A Messieurs les Propriétaires de ladite Commune,
Monsieur
J'ai l'honneur de vous adresser ci-joint, le Bulletin de toutes les propriétés qui sont portées sous votre nom dans le cadastre parcellaire de cette Commune, et la contenance reconnue à chacune de ces propriétés par l'arpentage. Je vous invite à examiner avec soin si ce tableau présente toutes vos propriétés et leur véritable contenance. Dans le cas où vous reconnaîtriez des erreurs, soit dans le nombre, soit dans la désignation des propriétés ou dans les contenances, je vous prie de mettre vos observations à la suite de chaque article qui vous en paraitrait susceptible. Vous trouverez à la fin dudit Bulletin la contenance totale de vos propriétés dans cette Commune en anciennes et nouvelles mesures. Je vous invite à me faire parvenir ledit Bulletin revêtu de vos observations et signé de vous, pour le premier Mars prochain. Passée cette époque, aucune réclamation soit contre la contenance ou la désignation de vos propriétés, ne sera admise.
J'ai l'honneur de vous saluer,
C. J. Vanneste

Réponse de VC

Bruges le 27 février 1809

*J'ai l'honneur d'observer à monsieur le maire que d'après les titres de propriété mes **biens fonds** situés dans la commune de St-Michel sont savoir :* grond
7a 37 c Jardin et fond bati occuppé par Josse de Keyser
7a 37 c terre & fond bati attenant au premier art: occuppé p(a)r la v(euv)e quinuy
avec le mesurage ci contre
Total 14 a 74 c au lieu de 04a - 85c - ce qui fait une difference de 9a - 89c

Op **26 januari 1809** schrijft de heer **Delemotte** vanuit **Thumeries** (een gemeente in het Département du Nord, tussen Rijsel en Douai). Even eraan herinneren dat we die **Delemotte** *(Inspecteur à Bruges)* terugvinden in de correspondentie (15 – 19 oktober 1808 / 15 februari 1808) en in de *Annuaire du Département de la Lys pour l'An 13* = 1804-1805, blz. 292 - Google-boek). In de rubriek *Agens forestiers* zien we hem in gezelschap van *Lernould* (Sous-Inspecteur, à Ypres), *De Baene* (Garde-général surnuméraire, à Bruges), *Champs* (Arpenteur forestier, à Ypres) en *Van Caneghem* (Arpenteur forestier, à Bruges). We zijn nu 5 jaar verder, en Mr Delemotte is

ARCHIEFJES

teruggekeerd naar le Département du Nord. Hij heeft zopas betaling gekregen van wat de architecte-voyer hem nog schuldig was en vraagt of VC nog steeds *architecte voyer + arpenteur forestier* is …

Thumeries le 26 janvier 1809

J'ai reçu mon cher ami
l'effet de 298 " 14 sol pour acquit de tout
ce que vous ***mettiez*** *redevable a mon* m'étiez
Depart de Bruges quoi-que je ne ***mi*** *attendait* m'y
point je vois avec quel plaisir ves etes en
fond parce que je vous avait dit amon
depart qui ne fallait point vous génés
que cela m'aurait donnée l'occasion de
venir vous voires: enfin le sécrétaire est
fournis ***tammieux*** *je ne négligerai point* tant mieux
pour cela si la santés me le permêt de venir
vous voire dans le courant de lété prochain
vous etes toujours presse; vous ne me dit
rien de vos deux poste; ***ête vous toujours Mr***
architecte-voyés et arpenteur forestier
voiez vous ancores ***monsieur du bart et mr allart***
ce dernier se loue-t-il de son commerce
je présume que non: je vous prie ci cela
ne vous dérange de les saluers des mes tres humbles
Respets ainsi qu'a ***mr et madame du bois***
Mes Respectuheuse Salutation à madame
votre Epouse et a tous votre famille
tout à vous
Delemotte

De architecte-voyer moet de groeten doen aan Mr **du bart** (De Beir = schoonbroer) en Mr **Allaert** (In dezelfde annuaire zijn verscheidene Allaerts vermeld, alsmede **Dubois**). Op de adreszijde van de brief heeft hij geschreven : *rien arepondre.*

Een brief, gedateerd **2 februari 1809**, is van de hand van de heer **Rosseeuw**, die vermeld staat in de *Annuaire du Département de la Lys pour l'an 12* (1803-1804) als ex-commissaire (Tribunal de Première Instance de l'Arrondissement de Courtrai). Hij wil weten of het plan van het te bouwen gerechtslokaal aanvaard werd door de prefect. Hij hoopt op een goede en spoedige uitvoering van de werken. De architecte heeft geantwoord op 3 februari.

Courtray le 2. fevr 1809

Monsieur

ARCHIEFJES

Je prends la confiance de vous inviter de me dire si le plan
que vous avez dressé Relativement au local de Notre
Tribunal sera agrée par Monsr le Prefet du Dept.
Veuillez avoir la bonté de faire tout ce qui dependra
de vous pour la bonne & prompte execution,
Comptez également sur toute ma reconnaissance
en attendant V(otre) reponse Je vous prie de me Croire
avec une parfaite Considération
J. Rosseeuw

9 maart 1809 – Een brief van **J. Callebert** i.v.m. het aanvaarden/overnemen van gedane werken te Sint-Andries, en het opmaken van een bestek ter herstelling van schade, veroorzaakt door een zware storm. Diezelfde storm heeft ook in Jabbeke huisgehouden. In beide gevallen werd de pastorie (presbytère) getroffen. Ook te Snellegem moeten herstellingen uitgevoerd worden aan de pastorie. Voor al deze gevallen heeft hij nog geen nieuws gekregen.

Mon cher VanCaeneghem
J'ai l'honneur de vous prévenir que Mr le Maire de St-andré
a écrit depuis longtems à Monsieur le préfet, que les réparations
par économie faites au presbytère de St-andré etaient achevées -
il a prié Monsieur le préfet de vouloir vous envoyer dans la
Commune pour recevoir les dits travaux
le même Maire a Ecrit a Monsieur le préfet le 3 fevrier d(erni)er
pour le prévenir que l'ouragan qui a eu lieu le 30 au 31 janvier
d(erni)er avait occasionné beaucoup de degats au presbytère de sa
Commune il a prié Mr. le préfet, de vouloir vous envoyer
dans sa Commune pour dresser les devis etc. les réparations
les plus urgentes ont été faites ensuite.
il y a un mois que Mr. le Maire de Jabbeke a informé Mr. le prefet
que l'ouragan susdit avait emporté le toit de l'hangar
du presbytère de sa Commune et que des promptes réparations
étaient nécessaires.
Le maire de Snelleghem a écrit le 4 fevrier d(erni)er à Monsieur
le prefet pour le prier de vouloir vous envoyer dans la
Commune pour dresser les devis etc. des réparations a
faire pendant la présente au presbytère de sa Commune.
sur aucun des articles cidessus mentionnés je n'ai eu les
moindres nouvelles. je vous prie, Monsieur, de ne pas les
perdre de vue.

ARCHIEFJES

Vervolgens haalt Callebert een geschil aan i.v.m. de uitbetaling van 200 frs voor uitgevoerde werken te Snellegem. Callebert houdt het mandaat bij tot de onkosten aan verscheidene particulieren – en aan hem - zijn uitbetaald…

les sieurs Bausxens et lingelet etant devenus en contestation
j'ai retenu entre mes mains jusqu'a ce jour un mandat de
200 francs qui leur revient sur les travaux faits à Snelleghem.
voïez les motifs pourquoi j'ai retenu ce mandat.
ils doivent à Vermeire à Varssenaere pour dépenses
7 livres de gros. compris 36 livres de fonds avancés.
ils doivent 10 à 12 francs a differens particuliers de
Snelleghem pour frais de transpors d'outils etc.
ils doivent à moi 26 francs de fonds avancés pour les timbres
droit d'enregistrement, insertion dans les journaux etc. quant
a mes droits de redaction du Cahier de Charges etc. j'ai fait
tous cela gratis pour eux.
Je désire que ces differentes dettes soient payées avant que
je remet le mandat pour qu'il n'y ait aucune reproche
a me faire dans ces Communes quand je demande de
l'argent a l'un on me renvoit a l'autre en disant ce n'est
pas moi qui doit payer cela et je vois que, ni l'un ni
l'autre ne sont intentionnés de payer les dettes cidessus
mentionnées.

Hij zou ook willen dat de architect zich bemoeit met de zaak en dat hij ze aanspoort hun schulden te betalen.

Je vous prie, MonCher, de vouloir les engager a liquider
promptement leurs dettes je ne desire que de leur remettre
le mandat.
me reposant sur votre bonté ordinaire et en
attendant un mot de reponse.

J'ai l'honneur de vous saluer
Cordialement
J Callebert

In een brief van de burgemeester van **Bikschote**, gedateerd **14 maart 1809**, wordt de architect verzocht zo vlug mogelijk een bestek te maken, hetzij voor de herstelling van het oude klokhuis, hetzij voor het bouwen van een nieuw, tegen de muur of tegen de ingang van de kerk. Het adres is in het Frans opgesteld :

ARCHIEFJES

A Monsieur – Monsieur van Kaningem architecte voyer – Dù Departement de la Lys, - A Brùges

Een *'klokhuis'* stond afgezonderd van de kerk, of tegen de kerk, zoals ik er verscheidene zag in Frans-Vlaanderen (Hardifort, Eecke, Flêtre).

Bixschote den 14. maerte 1809

Mijnheer

Neme de vrijheijt van UL andermael t' aensoùcken van UL
Extimatie *nopende D'Erstellinge van t' Klockhuys tot bixschote* estimatie, schatting
ofte t' placeren van Een nieùw, ***Jegens*** *den meùr ofte Inganck* tegen
der Kercke, Eerstdaeghs te willen doen, Ende daerof D'approbatie
te versoucken bij den heer préfet, gemerckt t' Selve Werck
ten uyttersten noodsaekelijck is, t' gonne UL ten vollen Is bekent,
Doch indien den heer préfet niet en wenschte dat t'Selve
Soude gestelt worden aen den meùr ofte Inganck der Kercke
ter causen van den meerderen oncost; dat de reparatie aen
het actuele clockhuys Soùde mogen geschieden ***mits*** *den* aangezien
~~*bequaemen*~~ *tijdt tot t'doen 't Sij de reparatie aen t' oùde, ofte*
t' placement van 't nieùwe , begint favorabel te wesen,
UL biddende van mij Eerstdaeghs par missive te willen Informeren,
In afwachtinge van welcken blijve met alle respect
Mijnheer

UL odm. & ond. Dienaer
P C Van Eecke
maire

In de ***Almanach van 't eerste arrondissement van het Departement der Leye voor het Schrikkeljaar 1812*** (Google-boek), op blz. 30, staan vermeld als *Onder-Chefs* ***: Mr Turgy*** en ***Mr. Vander Gracht***. Ze maken deel uit van 'den' *Vierden Bureau der Prefecture*, waarvan ***Mr. Legendre*** de chef is**.** Tot hun opdracht behoort de *Communaele Bestiering* waartoe behoren : *De rekeningen der communen – Het nazien en opstellen der budgets … - Algemeyne rekening der sommen toegestaen aen het Departement voor vaste of veranderlyke onkosten; het afleveren der mandaeten. – Onkosten van Justicie en van de prisons.* 'Den' *Eersten Bureau* is die van de *Publieke Werken* en daar is het ***Mr. Lagache*** die de scepter zwaait. Onder-chef is ***Mr. De Meulenaere.***

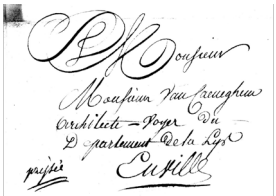

Op 15 maart 1809 wordt de architecte-voyer aangeschreven door ***Mr. Turgy*** i.v.m. een praktisch probleem : de chef van het Eerste Bureau vindt het proces-verbaal niet meer van het expertiserapport dat de architect opgemaakt heeft, in tegenspraak met de heer Delaveyne, aangaande het deel van

ARCHIEFJES

het huisje op de Burg dat Mr. Turgy overgelaten heeft aan Mr. Chauvelin (= de prefect). Hij heeft die akte nodig want hij moet die voorleggen aan Mr. Lagache. Dat document moet immers door de ***payeur*** (ambtenaar verantwoordelijk voor de Uitbetalingen) gevoegd worden bij het mandaat, zodat de uitbetaling kan geschieden.

Bruges le 15 mars 1809
Monsieur et ami

Monsieur Lagache ne trouvant nulle part -
le procès verbal de l'Expertise que vous avez faite
contradictoirement avec le sieur Delaveyne de la partie
de la petite maison sur le bourg que j'ai cedèe à Monsr
Chauvelin, ayant besoin en ce moment de cet
acte je vous prie cher ami de vouloir bien
le procurer à Monsieur la gache ou a moi pour
demain et aubesoin par une seconde Expedition -
cette pièce est reclamée par le payeur pour joindre
au mandat de payement
Vous m'obligerez particulierement de faire
en sorte qu'elle soit remise pour demain après
midi

Entretems
Croyez moi cher ami toujours dévoué
a votre Service
Tout a vous
handtekening ***Turgy***

Op de adreszijde heeft de architecte-voyer genoteerd …

Bruges le 15 mars 1809 –
Mr Turgy
repondu en lui envoyant papiers
reclamés pour Duplicata

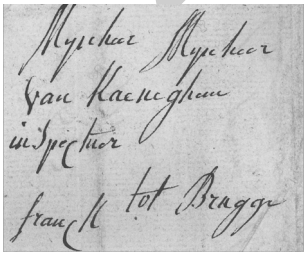

De brief van de heer **Dhondt** - uit **Tielt** – gedateerd **17 maart 1809**, is gericht aan … ***Mijnheer - Mijnheer Van Kaeneghem – inspectuer – tot Brugge – franck.*** De horlogemaker wil weten of de architecte-voyer niet vergeten is zijn herstellingswerk aan het opwindsysteem van het uurwerk, aan te geven in de prefectuur …

ARCHIEFJES

Mijnheer van Kaenegem
ik neme de Libertijd ul te versoeken, om te weten
als ul het al in de profecture gegeven heeft aengaende
het opwinden van de horlougie vermids het al 14 daegen
dat ik hier geweest hebbe
is, / en sij noch naer de procfecture geschreven hebben
en geen antworde bekomen en hebben, heeft ul het niet
gedaen syt soo goed van het te doen dunckende dat ul
te veel werck heeft, dat gij het soude konnen vergeten
hebben, het sal my groot playsier doen ul te sien als
gij naer thielt komt
Mijnheer
ul Dienaer
E.Dhondt

Thielt desen
17 maerte 1809

Commentaar : *niet te antwoorden*

In de brievenbundel steekt een brief van de heer **M. Snel** (volgens de handtekening), gedateerd **30 maart 1809**. Het zou kunnen zijn van *Mr. Marcus Snel, ontfanger te Coolkerke*, die we terugvinden in de Almanach van het Eerste Arrondissement … 1812, p. 40 *(Google-boek)* . Hij neemt het op voor de Weduwe De Cae, eigenares van *eene hofstede gelegen tot Oostkerke* ***by Veuren*** (= behorende tot het arrondissement Veurne), genaamd 'het Cameroen'. Die dame – *met Justesse* - maakt aanspraak op een belangrijke som waarvan reeds 7.000 francs werden toegezegd. Een rapport van de minister van Financiën heeft er een stokje voorgestoken. De zaak heeft de richting prefectuur genomen en de prefect heeft de *architecte-voyer / géomètre / arpenteur forestier/ ingénieur* aangesteld als expert om de zaak uit te klaren. De schrijver twijfelt niet aan de goede afloop van de zaak (!!). Een veelbetekenend zinnetje : *Weest Wel Versekerd van Reconnesantie …* Wanneer de officiële stukken zullen gedeponeerd zijn bij VC, dan zou M.S. er willen bij zijn om hem – zo nodig - informatie (*!*) te geven.
De architect heeft genoteerd : *Brùgge 30 maerte – Dhr Snel – niet te antwoorden.*

Mijnheer
Alsoo ik vernoomen hebbe dat UL. genaemt zyt
expeer door den Prefect in eene Zaeke van de Weduwe De Cae
proprietarisse van eene hofstede gelegen tot oostkerke by Veuren
Genaemt het Cameroen ende aldaer woonagtig zynde, die is
reclameerende eene somme Majeure met Justesse ende die zelfs
al bekoomen hadde eene dispositie van seve duysent francs

ARCHIEFJES

in haer faveur, maer door een Rapport van den Minister van finance teenemael geannuleert is gelyck gy zult zien bij de stucken.
Gelieft de Goedheyd te hebben van een eynde daer van te doen maeken ende niet en twijffele of UL. zal altyd zijn haer faveur Weest Wel Versekerd van Reconnesantie, ende indien uwe Eenige instructie noodig hebt Wanneer gy depositaris syt van de farde die gy moet lichten in de Prefecture hebt de Goedheyd van my te Roepen en te disponnieren van den Gonnen die d Eere heeft te zijn &a UL: Bereijden Dienaer
Brugge, den 30 Maerte 1809 ***M Snel***

De burgemeester van **Zillebeke** – **Vandermersch** – schrijft op **1 april 1809** een brief waaruit een zekere irritatie blijkt. Hij heeft reeds de *Sous-Préfet* aangeschreven opdat hij de architect zou sturen die moet oordelen of de herstelling van de pastorie vakkundig werd uitgevoerd. Hij heeft ook vernomen dat de architect ondertussen in omliggende gemeenten is geweest. Hij wijst er de architect nog eens op dat zijn *'overneming / aanvaarding /goedkeuring'* noodzakelijk is om tot uitbetaling van de aannemer over te gaan …

Zillebeke Ce 1er Avril 1809
Le maire de la Commune de Zillebeke
A Mr. Van Caneghem architecte
voiez à Bruges

Monsieur
Nonobstant la lettre que Mr. Le Sousprefet doit vous avoir Ecrite à mon Invitation, et Celle que J'ai eu l'honneur d'Ecrire moi même Le 7. Decembre dernier, vous ne vous Etes Rendu en Cette commune pour examiner Les Travaux de reparation faites a la maison Curiale de Cette Commune, quoique Je suis Informé que vous avez été dans les environs Cela Etant Mr. Je vous prie de ne plus différer Cette visite, vu que comme Je vous ai observé par ma précedente, l'Entrepreneur ne peut Rien Toucher de Son travail et fournitures avant que vous ne l'aijez examiné et Reçu, et attendu que Cet homme a besoin

ARCHIEFJES

De Ses fonds pour faire honneur a Ses affaires, Je vous attendrai dans le plus bref délai, J'ai l'honneur de vous Saluër
= ***A: Vandermersch*** *M(ai)re* Commentaar *: rien à repondre.*

Op **6 april 1809** is het **Pierre Reijnaert**, burgemeester van **Anzegem**, die aandringt bij de architecte-voyer opdat hij zo spoedig mogelijk zou langskomen om een bestek op te maken van de uit te voeren reparaties. De budgetten zijn al goedgekeurd, alleen *le devis estimatif* van de architect ontbreekt. En … zonder 'devis' …
Teneinde meer gewicht in de schaal te werpen, wordt een briefje bijgevoegd van vicaris-generaal De Pauw, die nog maar eens aandringt en hem verzekert van een goed *(bien reçu)* en comfortabel *(on enverra une voiture)* onthaal.

Anseghem le six avril 1809

Le MAIRE de la Commune d'Anseghem

Monsieur L'architecte voijer Du Departement de la Lijs

Monsieur,
La maison presbijtrale de cette commune se trouve Délabrée au point quelle menace ruine et quelle est devenue Inhabitable par monsieur Le Desservant. Il a été alloué aux budgets des années 1808 et 1809 des sommes destinées à la restauration de Ce batiment sur votre devis estimatif, et comme la bonne saison d'ij travailler - S'approche et qu'il y a même grande urgence de le faire le plus promptement possible; Je vous prie humblement monsieur avec les plus Grandes Instances de vouloir accelerer votre visite attendu que nous ne pouvons nous occupper de ces Restaurations Qu'en Conséquence de votre Divis Estimatif; Cet objet merite Reëlement la Plus Grande Considération et J'espère monsieur que nous aurons dans peu de Jours le plaisir de vous voir, En attendant,

J'ai l'honneùr de voùs salùer,

(+ billet) ***// P. Reijnaert***

Monsieur
L'Architecte Van Caeneghem e(s)t prié de la part des Mrs le Curé, et le Maire d'Anseghem, de se rendre dans la dite commune pour visiter la maison pastorale. il ij sera tres bien reçu, et s'il veut prévenir ces Messieurs du jour qu'il arrivera à courtrai on y enverra une voiture pour le chercher

P.J. De Pauw *Vic. Gen. par commission* (die de bisschop zal vervangen om Napoleon te ontvangen in Brugge - cfr. De Biekorf – jaargang 58 - Napoleon en Marie-Louise te Brugge - A.V.)

ARCHIEFJES

Zoals gewoonlijk noteert de architect *datum van ontvangst, naam afzender, en wat moet geantwoord worden*. Hier is het *rien arepondre*. Daaronder ... 'une soustraction'*:*

6	-	*25*
5	-	*92*
		33

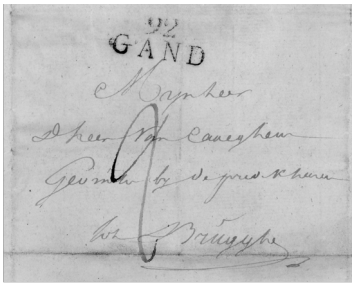

Een speciale brief, gedateerd **9 april 1809,** komt vanuit **Oosterzele**, de gemeente waar zijn broer - notaris **Jacobus Van Caneghem** – woont en werkzaam is. De adreszijde vertoont de stempel met het nummer van het departement (92) en de stad van de postdienst (GAND). Verder, het adres zelf …

Mijnheer - Dheer Van Caneghem - Geomêtre by de predikheeren - tot Brûgghe

Monfrère
hoe is het mogelijk dat UL aen Moeder geene antwoorde
geeft op haere geschreven briefven, ik ben ***noijs*** *sonder* nooit
de alderbitterste klachten die meer als ***gefondeert*** *syn* gerechtvaardigd
Sy is sonder penningen en sonder credit en wilt alles
van mij, en ***het is mij gevoelig*** *haer niet te connen* ik ben triestig
troosten. 'K versoeke van en 'k verhope dat UL haer
niet langer sonder antwoorde zult laeten en teekene
vrij met vriendschap

UL D(ienst) W(illigen) Dienaer & broeder
Van Caneghem

Oosterzeele 9 e april 1809

De architecte-voyer heeft op de adreszijde genoteerd *: mynen broeder – niet te antwoorden geschreven den 9 dito.*

Dit is het eerste teken van onenigheid tussen de twee broers. Mettertijd zal de kloof tussen de twee wijder worden, tot zover dat de zoon van de architect – als jong student in de rechten aan de nieuwe Gentse universiteit – bemiddelaar zal spelen in de familieruzie.

Een brief gericht aan ***Monsieur Van Caneghem, Conservateur - Des batiments du gouvernement – A Bruges***, gedateerd **11 april 1809**, afkomstig van **A. De Grendele** *dess(ervant) a* ***Eeghem***. ***Angelus (De) Grendele*** wordt vermeld als *'desservant'* van de *'hulp-kerk'* van Egem, behorend tot de *'prochie'* van Ardooie (Almanach … 1812 – p.73 – Google-boek). De priester verblijft in een pastorie die grote herstellingen nodig heeft en praktisch onbewoonbaar is. Hij besluit beroep te doen op de

ARCHIEFJES

architecte-voyer en nodigt hem uit om de nodige vaststellingen te komen doen, waaruit zal volgen *le devis estimatif…certificat …*

Eeghem 11 Avril 1809

Monsieur !

J'ai l'honneùr de voùs donner connaissance que ma maison presbijtere, outre la grande reparation qui a été necessaire depùis quelques années, a tant souffert dù vent l'hiver passé, qu'elle est presque inhabitable: c'est pourquoi, monsieur, je voùs invite à me faire le plaisir d'ij venir prendre inspection et d'ordonner ce que vous Jùgerez necessaire.

J'ai l'avantage de vous saluer,
Votre tres hùmble
Serviteùr
***E: De grendele** dess(ervant)*
a Eeghem

Commentaar *: rien arepondre*

De brieven van de heer **Ollevoet**, van **Gistel** – zoals die van **28 april 1809 –** nemen ons volledig op in de sfeer van de tijd. Zonder complex schrijft hij de architecte-voyer aan in zijn sappig Vlaams. De aard van de brieven is niet verschillend van vele anderen : *Wanneer mogen we U verwachten om de werken te inspecteren en een certificaat te verlenen ?*

Mijn heer
Mijn heer Van Caenegem
arcitickx van het Departement
van de Leije
Tot Brugge

Mijnheer *Ghistel den 28 april 1809*

Mijn heer Gelijk er wis alle de werken van de gelijkerwijs
quartieren van de gendarmerie dat is te seggen
die van loo langemark blankenberge ostende en
*Meenen nu reedts bij **geel** gedaen zijn, versoeke* geheel
UL: de goetheijdt te willen hebben van aen dheer
bovijn een Certificat àf te leveren voor d'helft
van mijn entreprise te connen ontfangen mij
hier op betrauwende blijve in afwachtinge van
het selve en hebbe d'Eere te zijn
Mijn heer UL: D:Dienaer (geen handtekening)

ARCHIEFJES

De brief van de **1ste mei 1809**, van de hand van **J. Van Acker-Ceûterinck,** koopman in brandhout te Gent, sluit aan bij de brief die de broer notaris geschreven heeft (moeder Van Caneghem heeft het financieel niet gemakkelijk). Het adres is …

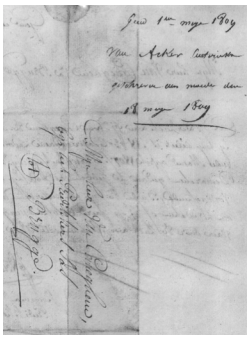

Mijn heer
Mijn heer Van Caneghem,
bij het Predikkers Sas
tot Brugge.

Gend eersthen Meye 1809 ./.

Mijn heer Van Caneghem â Brugge,

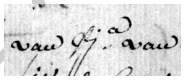

*Op verzoek **van VJ[a] van** Caneghem UE: Moeder, Melde UE: als dat zij mij debet is 18 " 2 " 6 over gedaene Leveringe van Brandgout in de Maend april 1807 ./. & terwijlent zij mij zegt naer verscheyde Demarchen gedaen te gebben, als dat zij eenig Geld van UE: is verwagtende, Bidde UE: mij een letterken antwoorde te geven om te weten of ik **op Gaere beloften mag staed Maeken*** … op hare beloften mag staat maken
waer door UE: zult verplichten die d'Eere heeft te Blijven

UL: B: Dienaer
J Van Acker – Ceûterick
Koopman in Brandgout op de Predikkersleye à Gend

Op de adreszijde heeft de architect genoteerd *: Gend 1en meije 1809 – Van Acker-Ceûterinck – geschreven aen moeder den 18 meye 1809*. Hij wacht dus meer dan twee weken alvorens contact op te nemen met moeder Van Caneghem = **Catharina Warode**. Wat hij geschreven heeft, weten we niet, maar latere brieven zullen laten vermoeden waarover het ging.

*Waar Torhoutse Steenweg zich afsplitst van de Gistelse Steenweg : RV-punt van de architect en de heer **Callebert (1809)***

Brugge, 3 mei 1809 : een briefje van **Callebert** om de architect uit te nodigen samen de werken te gaan inspecteren in **Jabbeke** en **Snellegem**. Afgesproken datum is … de volgende dag (4 mei). RV-plaats is aan de Herberg **Den Witten Beer**, (L'Ours Blanc) even buiten de Smedenpoort, daar waar Torhoutse Steenweg zich afsplitst van de Gistelse Steenweg … of … *in het vergaederen der kalsyden van Thourout en Ghistel* (Journal d'affiches de Gand et de la Flandre – Jeudi 4 janvier 1824 – Google-boek).

ARCHIEFJES

Meer informatie over **Den Witten Beer** of **Café du Phare** vinden we op *Wikipedia* – ***Sint-Andries*** of ***Inventaris.onroerenderfgoed.be***

De herberg op dat kruispunt, was een herkennings- en trefpunt voor de Bruggelingen van de 19de eeuw. Ze zullen samenkomen *'à une heure de la relevée'* (d.w.z. één uur in de namiddag - juist na de middag) en de trip zal te paard geschieden (zoals voorzien bij het creëren van het ambt, moest de architecte-voyer over een paard beschikken !). De architect moet laten weten – via de drager / brenger van de boodschap - of dag en uur passen in zijn programma. Zoniet kan alles uitgesteld worden tot vrijdag.

Bruges le 3 mai 1809

Mon Cher Van Caeneghem
J'ai fixé sous votre approbation le jour de demain pour aller à Jabbeke et Snelleghem. Je vous attendrai à ***l'ours blanc*** *hors la porte marechale à une heure juste de relevée je serai à Cheval.*
Je vous prie mon ami de me faire savoir par un mot de réponse au retour du porteur de la présente si ce jour et heure vous Conviennent - dans le Cas contraire vous pourriez remettre cette opération a vendredi prochâin
Votre devoué
ami
Callebert

Eind 19de eeuw verdween **De Witte Beer**. In de 20ste eeuw kwam er '**Le** Café du **Phare**', in de volksmond : de Phare. Het kruispunt zelf onderging heelwat metamorfoses in de 20ste eeuw ; zelfs was het – tientallen jaren geleden – een rondpunt. Een herberg **Den Witten Beer** was in de jaren 50 /60 gevestigd in de Gistelse Steenweg, rechtover de Nieuwstraat (die de naam **Witte Beerstraat** kreeg). Als jonge slagerszoon maakte die **Witten Beer** – bij het bezorgen van de bestellingen aan huis - deel uit van mijn 'ronde'.

'De Phare' had nog voor een andere reden mijn aandacht getrokken : de naam van de Torhoutse Steenweg stond nog aangeduid in het oud-Vlaams (Nederlands) en tevens vertaald in het Duits, 'souvenir' van de Duitse bezetting tijdens ***'den anderen oorlog'*** (zoals mijn ouders spraken over de Eerste Wereldoorlog). Als jonge leraar geschiedenis bij de Frères, ging ik dat overblijfsel van W.O. I fotograferen en gebruik nu die ***THOUROUTER STEINWEG*** op de homepage van mijn **ARCHIEFJES**.

ARCHIEFJES

15 mei 1809 is de dag waarop de architecte opnieuw vader wordt : de kleine ***Prudence*** wordt geboren. Collega **Champs** van **Gent**, weet dat ze in de familie VC een blijde gebeurtenis verwachten maar heeft er nog geen weet van of het een zoontje of dochtertje is. Diezelfde dag schrijft hij aan zijn collega van het Leiedepartement om een financieel probleem te melden : de som die VC schuldig is, is nog steeds niet vereffend en dat brengt de heer Champs in moeilijkheden want hij had gerekend op dat geld *(J'ai fait fond sur cette somme)* en nu moet hij zich verontschuldigen bij zijn schuldeiser omdat hij zijn woord niet kan houden. Hij vraagt dus die som zo vlug mogelijk op te sturen zodat het protest *(les clameurs)* van de Gentenaar (schuldeiser) ophoudt. Mr Champs denkt ook aan *le dernier venu,* in de veronderstelling dat het een jongetje zal zijn. Hij doet ook de groeten aan de heren **De Beir** (broer van Mevrouw VC) en **De Baene**.

Gand le 15 mai 1809

Monsieur,
Vous m'avez donné l'assurance positive et votre parole que pour le premier de ce mois vous m'adresseriez les deux cents et un francs que vous me devez pour arpentage fait pour votre compte, et jusqu'à ce jour je n'ai point reçu de vos nouvelles.
J'ai fait fond sur cette somme *et je suis obligé de me confondre en politesse et manquer de parole parce que vous avez manqué à la vôtre.*
heb erop gerekend
Je vous prie donc, Mon ami, de m'adresser le plutôt possible la somme susdite afin de faire cesser les clameurs de mon gantois.
Je vous embrasse ainsi que votre chère famille sans oublier ***le dernier venu*** *qui deviendra grand, j'espère, pour gagner honnêtement son V.*
la petite Prudence est née le 15 mai

Votre serviteur
Champs

Bien des choses honnêtes à Mrs
De Berre *(De Beir) et* ***De Baene*** *(agens forestiers –* ***Annuaire An 13*** *– Opper-Wagter en Secretaris van den Inspecteur …* ***Almanach 1812****)* De architect heeft geantwoord op 18 mei.

ARCHIEFJES

De brief van de heer **Kempijnck** uit **Schuyferskapelle**, gedateerd **16 mei 1809**, is gericht aan ***Monsieur Van Caneghem, inspecteur General des eglises et maisons pastorales du Depart. de la lys. – demeurant a bruges***. De architecte-voyer wordt uitgenodigd de nodige reparaties te komen constateren in Schuiferskapelle (t. n. v. Tielt). De brief wordt ondertekend door *P: Kempijnck, rector in Schùijfferscappelle*. Hier ontmoeten we de term *'rector'*, zijnde een **priester** of **pastoor** (Gallas).

Schuijvers Cappelle 16 Mai 1809 // Dependant
de la Commune de thielt

Monsieur
M'étant ïnformé que vous êtes l'inspecteur
general des églises et maisons des curés dans
les Communes et ***Succursales*** *du Departement* bijkerk, hulpkerk –VD
de la Lijs, et que jusqu'apresent Vous n'avez
pas encore venu ici pour prendre inspection
de l'église et maison,// je pens que vous n'avez
pas connaissance de notre succursale // Je vous Expose
qu'il ÿ a une reparation necessaire à l'église et
a la maison -
En consequence je vous pries de vouloir y venir
voir, aussitot que vos affaires le permetteront
je suis en attendant de votre presence votre
tres humble Serviteur
P: Kempijnck *rector in*
Schuijfferscappelle

Op **22 mei 1809** schrijft **Lernould** *(onder-inspecteur, tot Yper – Bestiering der Vaerden en Bosschen – Almanach 1812 – Google-boek)* een brief aan de *'arpenteur forestier'*

Ypres le 22 mai 1809

Monsieur
Repondant a votre missive
Du jour D'hier, j'ai L'honneur
De vous informer, que je
n'ai point encaisse des fonds
qui vous appartiennent, la
majeure partie Des Etablissements
publics doivent encore ce
qu'ils ont a payer soyé
persuadez qu'aussitot, et
afur et mesure qu'il rentreront

ARCHIEFJES

je vous les ferez passer de
suite - En attendant je vous
prie de me croire votre Devoué
Serviteur et ami
Lernould *Commentaar : rien à repondre*

In een brief van **Pierre Reynaert**, burgemeester van de gemeente **Anzegem** (**24 mei 1809**), wordt 'nederig' gevraagd aan de *architecte-voyer*, spoed te maken met de *devis estimatifs*, en er de prefect op te wijzen dat die herstellingen dringend van aard zijn en best nog dit jaar worden uitgevoerd. Dat zou hun veel plezier doen en ze zouden hem dankbaar zijn. Commentaar van de architect : *rien àrepondre.*

Lettre particuliere à *Anseghem le 24 mai 1809*
Monsr van Caeneghem
Architecte voijer de Ce
Departement

Monsieur,
J'ai bien recu votre très honnorée du 13 présent mois, monsr le
Curé Ainsi que moi vous prions humblement de vouloir accélérer
Autant que possible vos devis estimatifs et de vouloir faire connoitre
à monsieur le Prefet l'urgence de Ces travaux afin qu'on puisse encore
les achever Cette année vous nous rendrez un Plaisir Sensible et Dont
nous vous serons vraiment reconnaissans, L'Attendant de votre bonté
J'ai l'honneur d'être avec la plus parfaite estime,
Monsieur
Votre très humble Serviteur
// P.Reynaert =

Op **25 mei 1809** komt er een bericht van de broer van de burgemeester van **Brugge**, de heer **Louis De Croeser,** gehuwd met **Sophie Vander Gracht**. Er is een administratief probleem. De broer heeft een kopie nodig van het bestek van de herstellingen aan de wegen in het **Wateringen**arrondissement van de 'moere' in Meetkerke. De architecte-voyer moet dit voor eensluidend afschrift verklaren en ondertekenen … De brief draagt de naam van ***De Croeser Vander Gracht.***

Bruges 25 mai 1809

Monsieur
Vous m'obligeriez , monsieur, de vouloir
me faire parvenir une copie authentique ,
que vous voudrez signer pour conformité
a la pièce originale, du devis estimatif

ARCHIEFJES

des reparations aux chemins dans
l'arrondissement de notre waeteringe
de mo(e)re en meetkerke
en attendant
J'ai l'honneur de vous
Saluer
De Croeser
Vander Gracht

De architecte-voyer kan dit echter niet doen. Zijn antwoord heeft hij in het klad, op de andere kant van de brief gekrabbeld. Aangezien hij alleen maar kopies mag maken van stukken van zijn **eigen** dienst, is hij niet gemachtigd de gevraagde kopie te leveren. In alle andere omstandigheden, waar het gevraagde tot zijn bevoegdheid zou behoren, zal hij graag ten dienste staan van de heer **De Croeser**.

Monsieur
J'ai adressé le 13 du c(ouran)t à monsieur le Préfét le dévis détail estimatif de rep(arati)ons à faires a des chemins de la Wateringhe de Moere à Meetkerke comme j'ai eu l'honneur de vous le dire, ne pouvant donner des copies des pieces qui concernent mon service sans autorisation de l'autorité dont je suis employé Je vous prie Monsieur de vous adresser à elle pour l'objet de votre demande et je vous prie de croire que dans toute autre occasion ou il ne s'agit que de services qui dependent de moi que je me ferai un honneur de vous être de quelque utilité.

Op **28 mei 1809** richten zich de leden van de **Hoogleedse Kerkfabriek** (les Marguilliers) tot de architecte-voyer : hij is verleden jaar naar **Hooglede** gekomen om een *devis estimatif* (plan + raming onkosten) op te maken van de uit te voeren reparaties : toren, dakbedekking en muur van het kerkhof. Graag zouden ze daar wat nieuws over krijgen zodat ze, nu het de gunstige periode is, met de uitvoering van de herstelling kunnen beginnen. Twee 'marguilliers' hebben getekend.

Les Marguilliers de la Commune d'hooghlede
a Monsieur Van Caneghem architecte
du departement de la Lijs

Monsieur
pendent le cours de L'année dernière vous ***est*** *venu* êtes
pour faire le plan estimatif des reparations -
indispensablement necessaires du toit de notre Eglise;
du clocher, et du mur qui entoure la cimitière et -
Vu que Vous nous n'avez pas encore envoié le dit -
plan, nous vous prions Mr de nous le faire parvenir

ARCHIEFJES

le plutot possible, enfin que nous puissions les
commencer avec cette belle Saison et ainsi satisfaire
a cette necessité indispensable dont vous ***est*** *assez* êtes
convincu. esperant Monsieur que Vous satisferez
a notre demande nous avons L'honneur de
vous Saluer

Monsieur
Votre tres humbles -
Serviteurs
P:J: Veraex (?) A:C:J:De Mey

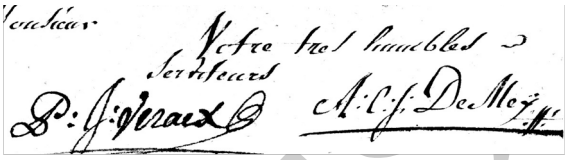

hooghlede le 28 mai 1809

Commentaar *: repondu le 29 dud*[it]

Op **30 mei 1809** laat de heer **Steur (Kortrijk)** zijn brief afgeven - *par ami* - aan de *'ingenieur voyer'*. Het adres is in het Frans opgesteld, de brief in het Nederlands. Het gaat over een geschil met de stad Kortrijk i.v.m. *een uytwegh van de landen ende meerschen aen my competerende* en die door de *'meyer'* beschouwd wordt als openbare weg. Hij heeft die landen en meersen gekocht ten tijde van de verkoop van de *'biens nationaux'*. De architecte-voyer krijgt eens te meer de opdracht van de prefectuur de nodige vaststellingen te doen als expert, zodat de zaak kan beslecht worden. De heer Steur brengt hier al de bewijzen van zijn gelijk aan. De architecte-voyer heeft op de brief genoteerd : *niet te antwoorden*.

Cortryck 30 mai 1809

A Mijnheer
Van Caneghem ingenieur voyer
van het departement der leye
tot brugge

Neme de liberteit ul: te schrijven, gelijckerwijs ik
gehoort hebbe, dat ul: van den conseil der prefecture
sal gevraegt worden, om te komen besichtigen tot
Cortryck buyten de doornyck poorte, het local van
eenen wegh die ik over 2 a 3 jaeren vernietigt
hebbe, als synde mijnen uytwegh van de landen
ende meerschen aen ***my competerende****, by coope* die mij toekomt
van de nationale domeynen; het soude my plaisier
doen, waer het saeken ik daer by mogte wezen
om ul: daer over Klaerigheit te geven van myne
proprieteyt; ik hebbe overgeleyt by myne reclamatie
3 plans, het 1ste waer by dat den selven wegh

ARCHIEFJES

bekent staet uytwegh van de landen ende meersch
van het beginhof in cortryck, dat als nu aen my
is competerende, item 2 andere oude caerten die
aanthoonen dat'er noyt voor dezen aldaer eenen
*wegh **g'exteert** en heeft, maer dat'er eenen* 'geëxisteerd', bestaan
wegh was langs stadsvesten, gelyck de stad
jegenwordig eenen gelegt heeft welcken
wegh sy willen vry houden met het stellen
*eene **baille**: gelieve nauwkeuriglyck op te letten* pacht
in den caerteboeck die den meyer alhier ul: zal ter
hand Stellen, gemaeckt door wyl(en)*t mynen vader*
*ende te willen besien ende lesen de **aboutten*** (tenants et **aboutissants** = wat eraan 'paalt',
van de artikels die aen den zelven wegh zyn palende wat ermee in verband staat
zult bevinden dat'er niet anders gesproken en wort
als van den uytwegh ende niet van eene publique
straete, gelyck den meyer het selve wilt vooren geven;
Den selven meyer ofte synen secretaris zal aen ul: -
observeren, dat den zelven wegh in de caerte klaerlyk
bekent staet, al of alle dreven, straeten, uytwegen
die op eene caerte bekent zyn publieq waren;
gelieve oock op te letten dat de 2 ofte 3 boeren die
aen den meyer ofte sousprefet geklaagt hebben
nopende het doon van den zelven uytwegh, zy daer
intresten in hebben, om hunne landen te gebruycken,
die sy verre gepagt hebben; den zelven uytwegh
quam d'weers door een beke alwaer dat'er noyt
*geene steene brugge over de zelve beke **g'exteert** en* geëxisteerd, bestaan
heeft, het welcke klaerlyk aenthoont dat het
geenen publiquen wegh noyt geweest en heeft; zal
insgelyckx aenthoonen, dat'er in geen 40 jaeren
eenen wagen door den selven uytwegh gepasseert
en heeft; zynde alle dese observatien die ik ben
maekende in de waerheid bestaende, ende het
soude my plaisier doen, het selve aen ul: te mogen
aenthoonen; versoecke ul: als vriend op alle deze
pointen attentie te willen nemen, mits de selve
saeke in sig selven niet klein en is, vermits ik
den zelven wegh met geen 200 ponden wisselgeld
*en wille laeten **exteren**;* existeren
versoecke ul: justitie in de selve saeke ende

ARCHIEFJES

twyffele geensins ofte ul: rapport moet ten
***mynen voordeele wezen**; het soude my aenge*
./ naem zyn dat ik mogte den dag weten
wanneer ul: om deselve saeke tot cortryck
zal komen, middelertyd hebbe d'eere ul:
te groeten met agting
Ul: OD
P C Steur Commentaar *: niet te antwoorden*

De heer **Deschietere** uit **Kerkhove** – bij **Oudenaarde** – schrijft op **3 juni 1809** een brief die rechtstreek in verband staat met de 'bijverdienste' van de architecte-voyer. Hij wil de tussenschakel zijn tussen een kolenhandelaar uit Bergen en de architect. De briefschrijver doet de groeten aan VC, alsmede aan zijn echtgenote **(Joffrouw)** en aan de familie.

Kerckhove 3e Juny 1809

Mynheer,
D'heer Gantois Gendebien Koopman in Kolen tot Bergen hier zynde
in 't begin van meye lest, zegde my naer Brugge te Komen Ick
hebbe hem van u gesproken, dus en twyffele niet of of hij zal 't uwen
huyse geweest zyn; gevolgendlyk indien gij met dien Koopman in onder-
handelinge gekomen zyt gelieft het my par weke te schryven, want
Ik dunke van omtrent den 15e deezer maend naer Bergen en St-Ghislain
te gaen en zoude alsdan in 't geval dat gy het geraedig vind UL:
voorder bericht Komen geeven.
In afwachting hebbe d'eere UL: benevens Joffrouw en famillie te
groeten en te zyn,
Mynheer,
UL: D: (ienst) W : (illigen) Dienaer
C. Deschietere

p.s. gelieft myn adres te schryven
……Deschietere
neg(ocian)t tot Kerckhove
by audenaerde Commentaar *: Geantwoordt den 7 d(it)o*

Eveneens op **3 juni 1809** vraagt **Pieter Spilliaert** van **Veurne** aan de architect of hij de goedheid zou willen hebben naar Veurne te komen om gedane werken over te nemen, geheel (stadswerken) of gedeeltelijk (paviljoen). Zijn *'entreprise'* wil alles zo goed mogelijk herstellen om er eer van te halen. Die 'overneming' moet zo vlug mogelijk geschieden want het duurt dikwijls nog een hele tijd alvorens de betaling volgt. De architect is welkom bij Pieter Spilliaert want hij mag zich nergens anders engageren om te gaan eten. Aantekening op de brief : *niet te antworden.*

ARCHIEFJES

Aen Mijnheer
Mijnheer Van Cannighem
*Arsiteck **vollan** woonende in het* volant
predickheers Clooster van ende
tot
*Sito Sito **Brugghe*** (Sito => Sitôt = **dringend :** gewoonlijk **cito)**
franc

Veurne den 3 Juny 1809

Mynheer Van Caeneghem
*Ick Syn UL: versoeckende te willen soo goedt Syn van naer Veurne te kommen om overnemen de Stadtswercken die al gedaen is - als oock een goe derde werck van het pavillioen van den noorden welcke besteedynge gedaen is op een derde werck gedaen dat wij een vierde connen betaelt Syn ende als ülieden naer Veurne comt wy sullen alles naer zien ende UL: aenthoonen om alles volgens ons – anterpryse ten besten te Erstellen om daer **heere** af te haelen ick* eer
*bidde UL: te willen Soo goedt Syn van te willen kommen soo haest het mogelick is **want het dickwels naer de overnemyngge noch dickwels lange aenloopt voor datter betaelijnge gedaen wordt** waerop ick my betrouwen ende sal UL: verwaegten ende versoecken te willen Soo goedt syn van UL: **niewert te willen aengasieren om te Eeten** waerop* engageren
ick UL: sal verwaegten blyve met veele respect ende veneratie -
Mijnheer
UL: Dienaere
pieter Spilliaert Commentaar *: Niet te antworden*

Op **17 juni 1809** schrijft **Le Maire de la Commune d'EESSEN, 2.me Arrondissement**, om te bekomen dat de architecte-voyer zo vlug mogelijk zou komen. De prefect heeft 800 francs toegezegd op het budget van 1809 voor de herstellingswerken aan de kerktoren, met de uitdrukkelijke voorwaarde evenwel dat eerst een *devis estimatif* wordt opgemaakt. De gemeente had reeds in 1808 een bestek opgemaakt. In september 1808 heeft de architect dat bestek doorgenomen en er zijn officiële versie van gegeven. Het seizoen was té ver gevorderd om nog met die werken te beginnen en ze werden uitgesteld tot 1809. De burgemeester vraagt dus hetzelfde bestek voor te leggen aan de prefect, en te laten goedkeuren ; zo kan onmiddellijk tot aanbesteding worden overgegaan. Juni 1809 is dus '*la saison pour commencer*'. Le Maire ondertekent met ***de Lanoye***. Op de adreszijde staat genoteerd : *Eessen le 17 Juin 1809 – Mr de Lannoy maire - rien à repondre.*

DÉPARTEMENT *Eessen, le 17 juin 1809*
DE LA LYS
1re Division *Le MAIRE de la Commune d'EESSEN*

ARCHIEFJES

2e Section *2e arrondissement*
OBJET
Répar(ati)ons
Communales

A Monsieur Van Caeneghem
Monsr. Le prèfet a alloùé au bùdget de 1809
pour les réparations à faire à la toùr de
L'église 800 francs avec ordre préalable
de former de dévis Estimatif
L'année passée nous avons formé de devis
Estimatif, et aù mois de Septembre voùs êtes
venù examiner, et formé votre devis, Ce qùi
par l'arriére-saison a été rémis à cette année,
Je vous prie donc monsieur de former de noùveau
Le même devis et de le soùsmettre à l'approbation
de monsieur le prèfet. ayant recù Le
Consentement de procèder de Sùite à l'adjùdication
de ces réparations
Veùillez donc ne pas negliger Cette affaire
C'est la saison poùr commencer.
Esperant sur votre bonté
= J'ai l'honneur de vous saluer
PJ de Lanoye Commentaar *: rien à repondre*

De burgemeester van **Komen (Comines)**, **Jean Van Elslande**, schrijft een brief **(23 juni 1809)** naar de architecte-voyer om meer duidelijkheid te verkrijgen i.v.m. het Lastenboek *('Cahier de Charge')* dat opgesteld werd overeenkomstig de circulaire van de prefect, en opgestuurd naar de *Sous-Préfet*, samen met de bestekken *(devis estimatifs)* en het plan van de kleine brug dat de architect zelf opgemaakt heeft voor de gemeente Komen. Deze documenten zijn nog steeds niet teruggekomen en de burgemeester vraagt aan de architecte-voyer …

1° even na te gaan op de prefectuur, in de betrokken Dienst, waarom die stukken niet werden teruggestuurd zodat de aanbesteding van de werken kan plaatsvinden, nu de periode gunstig is om dit soort werk uit te voeren …
2° zo vlug mogelijk naar Komen te komen (!) om er vast te stellen welke werken nog moeten uitgevoerd worden, en om degene die werden uitgevoerd sinds zijn

ARCHIEFJES

laatste bezoek, goed te keuren. De burgemeester rekent er ook op dat dit bezoek van de architecte-voyer plaatsvindt vòòr de opmaak van het budget 1810, zodat de bedragen voor de nodige herstellingen kunnen ingeschreven worden.

Comines, le 23 juin 1809
MAIRIE DE COMINES
Jean Van Elslande Maire
A Monsr ***Van Kueghem*** *Architecte*
voyer du Département de la Lys – A Bruges

Monsieur

Le Retard qu' Eprouve le Renvoi du Cahier de Charge rédigé
En Conformité de la Circulaire de Mr Le Préfet du 18 mai 1808,
Envoyé avec les Devis Estimatifs et plan du petit pont que
vous avez vous-même levé pour Cette Commune, à Mr Le Sous-
Préfet d'Ypres le 8 8re d(erni)er en vertu de sa Demande du 25 7bre
dite année et n'Etant point Encore Revenu me fait prendre
la confiance de vous Ecrire la présente pour vous prier 1° de
voir à la préfecture dans les Bureaux que les Travaux Concernan
le sujet pourquoi on ne renvoi point les pièces afin de
les faire ***mettre*** *de suite* ***en adjudication****, la saison Etant* aanbesteden
on ne peu pas plus convenable pour ces sortes de Travaux
et 2° pour vous prier de venir dans la Commune le
plutot qu'il vous sera possible afin de pouvoir Constater les
ouvrages qui sont à faire que vous n'avez point vu quand
vous êtes venu, et ceux qui sont Survenu depuis.
Je compte Monsieur sur votre Exactitude & Sur L'honneur
que J'Espère avoir a vous posséder dans ma commune avant
la formation du Budget de l'an 1810 pour pouvoir y porter
les sommes que vous aurez jugér necessaires aux dites
Réparations, dans Cette attente je Suis avec la
Considération la plus Distinguée
Votre très humble Serviteur
J Van Elslande

De architecte heeft op de adreszijde geschreven : *rien a repondre*.

Volgende brief is afkomstig van de burgemeester van **Langemark**, gedateerd **30 juni 1809.** De hoofding draagt het wapen van het *Empire Français* en de heer ***J:B: De Latin*** is *Le maire du* ***Bourg*** *de Langemarcq*. Ingevolge een arrest van de prefect is een som van

ARCHIEFJES

1000 francs toegekend aan de gemeente voor herstellingen aan de gebouwen die voor de eredienst bestemd zijn. Die som mag enkel gebruikt worden wanneer vooreerst een bestek gemaakt wordt, een aanbesteding wordt uitgeschreven enz. De architect wordt dus uitgenodigd zo vlug mogelijk naar Langemark te gaan om een *devis détail estimatif* op te maken van de geplande werken. De burgemeester zou willen de dag kennen waarop de architect van plan is te komen …

Langemarcq le 30 Juin 1809

Le* MAIRE *du Bourg de Langemarcq,
A Monsieur Van Caeneghem
architecte à Bruges

En consequence d'un arrêté particulier de monsieur le prefet
De Ce Departement en date du trois Juin dernier, portant
une somme de mille francs, ***accordée sur*** *les depenses* toegekend voor
Communales de cette commune, pour Reparations aux edifices
Servant au culte et attendu que cette somme ne peut Etre
Emploijé que Sur Devis estimatif, adjudication publique
etc., J'ai l'honneur de vous Inviter monsieur a vouloir ***vous*** … *U te begeven*
transporter *le plutot possible dans ma commune, afin d'ij*
Examiner le travail a executer, et d'en faire le devis et detail
Estimatif ***requis*** *par le dit arrêté.* vereist door
Veuillez m'Indiquer monsieur le jour que vous choisirez pour
L'execution de Cette operation.

J'ai l'honneur de vous Saluer
= J B DeLatin

Er steekt een berichtje bij van *desservant* **Goemaere,** met ongeveer dezelfde inhoud … Die *desservant* is de pastoor van een '*hulp-kerk*'.

à Monsieur Van Caeneghem
architecte-voijer
à Bruges

Monsieur

Mr le préfet de notre departement aiant accordé à L'eglise ayant accordé
de langhemarck, arrondt. d'ypres, ***une gratification*** *par le* toelage, bonus
budget de l'an 1809 pour la reparation de la dite eglise,
à condition qu'il soit prealablement fait un devis estimatif;
c'est pourquoi je prends la confiance de vous adresser ***la presente*** deze brief
par la quelle je vous prie de vouloir vous rendre ici le plustôt
possible à fin de faire ce dévis, vû qu'il soit plusque tems, qu'on
y commence.

ARCHIEFJES

ce faisant vous obligerez infiniment celui qui aura Soin a vous satisfaire pour votre voiage a faire, et qui a L'honneur d'etre
Monsieur
Votre tres humble Serviteur
P:F: Goemaere desservant

P.S. ne Serait-il pas possible de connaitre le jour de votre arrivée ici un jour ou deux d'avance, pour que je puisse être present ici?

De architect heeft er op de adreszijde bijgeschreven : *rien a repondre – Voyez les devis 339 & 340*. Van de *devis estimatifs n° 339* en *n° 340* was in de koffer geen spoor te bekennen.

Op **15 juli 1809** schrijft de heer **J. Ollevoet** uit **Gistel,** een brief aan de ***arcitick van het departement***. De architecte-voyer moet zo vlug mogelijk naar Blankenberge gaan om er werken *naer te zien,* en eventueel goed te keuren zodat de betaling kan geschieden. Het is een andere aannemer - die ook aan de kwartieren van de Gendarmerie gewerkt heeft - die aan J. Ollevoet gevraagd heeft hoe het zit met de betaling. De heer Ollevoet heeft zijn twijfels over de kwaliteit van dat gepresteerde werk.

Ghistel den i5 julij 1809

Mijn heer
Mijn heer versoeke Ul: van te willen de goetheijdt hebben van naar Blankenberge te gaen om het quartier van de Gendarmes over te nemen en naer te sien want den aennemer van het selve werk van het quartier heeft mij commen spreken om sijn volle betaelinge te willen hebben en ik hebbe het hem gerefuseert ***voor aler*** vooraleer *ik een brief van Ul: hebbe of het werk ten volle gedaen is Verzoeke Ul: het soo spoedig te doen mogelijk zijnde want ik peijsen als dat er eenig werk zal moeten erdaen woorden t'is den aennemer die drager van dezen brief is waer mede blijve met offer van dienst Ul: D: Dienaer*
J: Ollevoet

Commentaar *: niet te antwoorden*

ARCHIEFJES

Pieter Spilliaert uit **Veurne**, heeft op **27 augustus 1809** iets te melden aan de architect. Het adres is merkwaardig : ***Aen Mijnheer Van Canighem – Argiteck Volan woonende – in het Closter der predickheeren – tot Brügghe - franck***. Met '*Volan' = volant,* bedoelt hij dat de architect voortdurend op verplaatsing is. Pieter zou willen dat de architecte-voyer zo vlug mogelijk naar Veurne komt om het resterende werk aan *het paviljoen van het Noorden* over te nemen. Meteen zou hij ook de 'estimatie' (schatting van materialen, arbeid …) kunnen maken voor het volgend werk : *het maecken van een gevangenisse*.
Er zijn nog enkele kleine herstellingen te doen aan het schaliedak. Slecht weer heeft wat vertraging veroorzaakt. Pieter verwacht de architect in Veurne, hoe eerder, hoe liever, vooral nu de *'tijdt omstandigheden'* nog gunstig zijn ('t is nog steeds zomer !).

Veurne den 27 Oügst 1809

Mijnheer Van Canighem

naer hertelijcke groetenisse dat ick UL: moghte versoecken te willen Soo goedt sijn van te willen soo goedt sijn van naer Veurne te commen om overtenemen ons resteerende werck van het pavillion van den noorden Ende soo ***medenen*** *soude UL:* meteen *connen maecken de extimatie van het volgende werck tot het maecken een gevangenisse. K'en t'wiffellen niet of Mijnheere den Souprofect heeft geschreven naer den profect vermits hij mij het belooft heeft Daer en is anders niet meer te doenen als eenigste kleene reparatien aen het schaillie deck bij faute van het quaedt weder is het een wenigs getardeert verhopende Ul: alles sal wel bevinden ende moght ick aen Ul: versoecken van my te Laeten* (weten) *wat dag dat Ul: soude tot Veürne arriveeren hoe heerder hoe liever om deswille van den tijdt omstandigheden waerop ick sal Ul: verwaegten ende Ul: antworde waer mede sluyte ende blyve met veele complementen benevens UL. Lieve famillie*

Mijnheer
UL Dienaere
pieter Spilliaert

Commentaar van de architect : *niet te antwoorden.*

Op **4 september 1809** schrijft landmeter **Champs** uit **Gent** aan zijn collega van het Leiedepartement. Het adres is : ***Monsieur Van Caneghem – Arpenteur forestier, demeurant – au couvent des ci-d*(e)*v*(an)*ts Dominicains - Lys.*** Zeer vriendelijk kan de brief niet genoemd worden. De Brugse architecte-voyer heeft nog altijd

ARCHIEFJES

79,51 francs schuld bij zijn Gentse collega en belooft steeds binnenkort *(sous peu de jours)* de som te vereffenen. De heer Champs is die <u>sous peu de jours</u> (onderstreept in de brief) beu en dreigt ermee beslag te laten leggen op zijn wedde. Hij hoopt dat collega VC het niet zo ver zal laten komen. Het zal zijn eigen schuld zijn indien onaangename maatregelen zullen genomen worden.

Gand le 4. 7bre 1809

A Monsieur Van Caneghem
J'ai reçu Monsieur, Les 71 francs 11c. que vous m'avez adressés avec votre lettre du 23 Juillet dernier, vous me dites que <u>sous peu de jours</u> vous m'adresserez les 79fr.51cent. restant. Je vous avoue, Monsieur Van Caneghem, que ce <u>sous peu de jours</u> commence à m'ennuyer.

Sur ce que vous dites je devrai considerer que ces payemens font pour vous des avances je vous reponds, Monsieur, que vos dires ne sont ***point fondés*** *puisque j'ai moi-même fait les premieres avances.*

<u>niet</u> gegrond / <u>niet</u> op feiten berustend

Je suis convenu avec vous que vous me payeriez en vous remettant mes plans, et outre que c'est là votre premiere promesse c'est que vous avez voulu y ajouter un surplus de payement que je n'ai pas voulu - accepter attendu que je l'ai trouvé injuste et que l'acceptation de ma part n'aurait pas été fort honnête.

Si le gouvernement vous fait attendre pendant six mois avant de pouvoir toucher vos fonds vous savez, Mr., que je suis dans le même cas que vous.
Je vous préviens donc pour la dernière fois que si vous ne m'adressez de suite la somme de 79fr. 51c. ***sus-*** *mentionnée* ***je ferai mettre arrêt sur*** *votre traitement.*

hierboven vermeld
beslag leggen op

Soyez persuadé, Monsieur, que je ne suis ni ne veux être votre ennemi, mais je n'aime pas les gens qui manquent de parole.
Ce sera de votre propre faute si je vous fais arriver du désagrément; et je vous prie de l'éviter.
J'ai l'honneur de vous saluer
Champs

Op **7 september 1809** ontvangt de architecte-voyer een brief van een zekere **Jansseune** uit **Diksmuide** die hem aanspreekt met *'Mon cher cousin'***.** Vermoedelijk is het de 'adjoint' van de burgemeester van Diksmuide (*Annuaire An 12*) en 'verre familie' van de architect, die deze familieband gebruikt om een gunst te bekomen

ARCHIEFJES

voor de 'brenger' van de brief. Wie de brief afgeeft is **Joseph De Clercq**, de hersteller van de **Merkem**se klokkentoren. Het is het klassieke scenario : de man heeft geld nodig maar kan het niet bekomen zolang de architecte-voyer zijn goedkeuring niet heeft gegeven. De heer Jansseune hoopt dus dat de heer VC zo vlug mogelijk naar Merkem komt om die werken te evalueren zodat zijn beschermeling zijn geld kan krijgen. Hij is ook steeds tot wederdienst bereid, hetgeen in bewoordingen wordt uitgedrukt die doen denken aan de Franse klassiekers van de zeventiende eeuw : *Je me ferai gloire de vous rendre tout le service qui sera en mon Pouvoir.* Commentaar van de architect *: niet te antwoorden.*

Mr Van Caneghem *Dixmude 7 7bre 1809*
à Bruges

Mon cher cousin

Quoique Je n'aie pas l'honneur de vous être connu
je prends néanmoins la Liberté de vous prier par
***les presentes** de vouloir bien Rendre service à un* la présente = deze brief
honnête homme de cette ville.
Le S(ieu)r Joseph De Clercq, porteur des présentes
ayant entrepris la reparation du Clocher de la
Commune de Merkem, et le travail etant deja
executé, il desire à Juste titre d'obtenir le payement
de son entreprise, se trouvant d'ailleurs dans le
cas d'en avoir besoin pour payer les materiaux employés
au dit clocher, mais Il ne peut y parvenir, que vous
n'ayiez auparavant examiné et approuvé cet ouvrage
Il ose esperer que vous voudrez bien faire cette examination
***Sans delai**; et de mon côté je vous prie de ne point* zonder uitstel
*refuser ce service à cet honnête homme, **Vous***
assurant que si dans quelque circonstance je puis
vous être utile, je me ferai gloire de vous rendre
tout le service qui sera en mon Pouvoir.
Veuillez entretems agréer mes Salutations
Sincères Handtekening ***Jansseune***

Een brief van 'maire' **Charles Domers** van **Adegem**. Deze burgemeester van Franse oorsprong behoorde tot de Franse bovenlaag die hier tijdens die Franse periode de plak zwaaide. Eigenaardig genoeg bleef die Domers nog verder burgemeester na Waterloo (even googlen met adegem.net/burgemeesters.htm). Zijn brief is een antwoord op een schrijven van de architecte-voyer : deze heeft waarschijnlijk aan Domers gevraagd te bemiddelen in een juridisch geschil.

ARCHIEFJES

Domers kan niet aan zijn verzoek voldoen want **Monsieur Desroches '**wil van geen uitstel weten'. Hij heeft 'de stukken' doorgestuurd naar Brugge om de vervolgingsprocedure op te starten. Mogelijks kan de heer **Allaert** – ziende dat de rechtbank zich met de zaak zal bemoeien – geneigd zijn een minnelijke schikking te aanvaarden. Zoniet zal hij er in ieder geval het slechtst uitkomen. In geval van gerechtelijke uitspraak hoopt Domers dat ze beiden zullen veroordeeld worden …

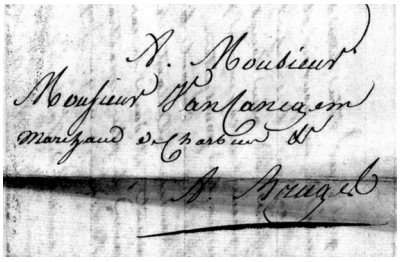

Een plausibel scenario zou kunnen zijn dat de architecte-voyer financiële moeilijkheden had en reeds verscheidene aanmaningen had gekregen. Misschien heeft hij de tussenkomst van de invloedrijke Domers ingeroepen … maar te laat. Domers heeft de papieren reeds doorgestuurd. In ieder geval zullen we nog merken dat de architecte-voyer niet altijd stipt was in zijn betalingen.

Monsieur *Maldegem le 7. September 1809*

Je n'ai reçu que hier votre lettre du 3. courant,
je suis bien peiné de ne pouvoir ***obtempérer*** *à* voldoen aan
votre demande, Monsieur Desroches ***nentent*** n'entend
pas que cette affaire soit plus longtemps ***différée,*** uitgesteld
j'ai dû en conséquence envoyer les pièces à Bruges
afin de commencer les poursuites.
Il serai possible que voyant les poursuites
en train, Monsieur Allaert se raproche
d'un arrangement, et dans le cas négatif,
il sera toujours le plus maltraité des deux,
le jugt à intervenir; à ce que j'espère condamnera
solidairement
J'ai l'honneur de vous saluer bien
cincerement sincèrement - oprecht
Domers Commentaar *: rien à repondre*

Pieter Spilliaert van **Veurne** zou graag zijn 'penningen' hebben. Op **18 september 1809** schrijft hij zijn desiderata neer in een brief : hij wil een certificaat voor zijn gepresteerde werk in het paviljoen te Veurne, en graag zou hij zien dat het devis estimatif i.v.m. de gevangenis zo vlug mogelijk bij de prefect geraakt. Hij vraagt ook wanneer hij best naar Brugge komt om het geld voor de gedane werken in ontvangst te nemen *(toucher)* en wanneer hij het mandaat zou kunnen krijgen voor gedaan werk … De architect heeft genoteerd : *geantwoordt den 28 ste.*

ARCHIEFJES

Aen Mijnheer
Mijnheer Van Canighem
Argittiek woonende in het
Closter der predickheeren
tot
Brügghe
Sito Sito = **cito** = dringend
francq

Veurne den 18 7 bre 1809

Mijnheer Van Caniggem

*naer hertelycke groetenisse ick Syn UL. versoeckende - te willen Soo goedt syn van te willen verleenen een Sertificat in de profecteure Dat myn Werck in het pavillion tot Veurne **ggeel** gedaen is oock wilt Soo goedt* geheel
*Syn van den **divi** van de vangenisse te willen indienen,* devis
*Soo haest mogelyck Sijnde Ende belieft UL. de goedtheydt hebben van te Laeten weten wanneer ick Soude moeten komen om te Connen **tochieren** de penningen van ons* toucheren
gedaen werck want de glaesen en de schaelliedeckers al gedaen hebbe Ende belieft mij te Laeten wanneer ick soude connen ontfangen ons mandaet over ons gedaen werck ick Soude Selver commen naer brügge waer mede Sluyte ende blijve met veele veneratie ende respect. oock hertelycke complementen aen UL. en benevens UL.- huysvrouwe ende UL. lieve familie
Mynheer
UL Dienaere
= pieter Spilliaert

Een brief van **20 september 1809** is afkomstig van **A(ntoine) Blanckaert** uit **Nieuwpoort**, die we terugvinden in het *Annuaire du Département de la Lys pour l'An 13 (p. 259)* bij de *Présidents des Assemblées de Canton.* **Antoine Blanckaert** werd benoemd voor Nieuwpoort. De brief heeft een commercieel karakter. De architecte-voyer, die ook kolen verkoopt, heeft aan Blanckaert *2 hectoliter beste gaillotte* coolen* voorgesteld tegen de prijs van *72 St. p(er) dobbel hectoliter.* De heer Blanckaert vindt het wat té veel want de concurrentie heeft een lagere prijs aangeboden en stelt voor 70 Stuivers ct (courant). Als de architecte-voyer daarmee akkoord gaat, mag hij onmiddellijk vijftig dobbel hectoliter inladen in het schip van P.S. Nog een tip voor VC : *Gelieft te sorgen goed maete gegeven word, en verstaen dat*

ARCHIEFJES

tot 70 St: deselve moeten vrij aan boort gelevert worden. Het is een kwestie van 'nemen' of 'laten' … *'In afwachting van Ul antwoorde oft Coolen wezen wij met agting – Ul Dien(ae)r – A. Blanckaert*

* ***gaillotte coolen*** – even googlen met ***fourneau Gaillot***, dan komen we terecht in het Google-boek – p. 56 *: "De la fonderie, telle qu'elle existe aujourd'hui en France - 1844".* Er is sprake van een systeem om houtskool te maken … Ook even opzoeken *: kolenmeiler.*

Nieuport 20 7 bre 1809

Dheer van Caneghen tot Brugge

Sien door Ul aengenaemen van 16 c(ouran)t dat Ul mij vraegt 72 St: p. dobbel hectolitre beste ***gaillotte coolen****, waer de selve mij min in prijs gepresenteert werden, nogtans willende met Ul affairens doen, soo in cas Ul mij die wilt passeeren tot 70 St ct par dobbel hectolitre, versoeke Ul van mij te willen inladen in het schip van p Secq die ick* ***meijen*** *en tenlijck* ***a costij*** *is, vijftig Dobbel hectolitres, gelieft te sorgen goede maete gegeven word, en verstaen dat tot 70 St: deselve moeten vrij aan boort gelevert worden*
In afwachting van Uw antwoord oft coolen wezen wij met agting
UL Dien(ae)r
A Blanckaert

huren / accosté = aangemeerd ligt

De architect heeft geantwoord op 22 september.

Op **21 september 1809** schrijft de burgemeester van **Moen** (nu deelgemeente van **Zwevegem**) een brief (*met hoofding* EMPIRE FRANÇAIS) om de architecte-voyer te verzoeken naar Moen te komen teneinde er het *devis estimatif* op te maken van de hoogstnoodzakelijke herstellingen aan de pastorie.

Moen ce 21 7bre 1809

Le Maire de la Commune,
A MONSIEUR, *Van caeneghem architecte voyer à Bruges*

DÉPARTEMENT DE LA L Y S. ARRONDISSEMENT DE COURTRAY. N°.
EMPIRE FRANÇAIS.
MOEN ce 21 7bre 1809.
Le Maire de la Commune,

ARCHIEFJES

Monsieur,
Comme il y a des reparations urgentes à faire -
au presbytere de cette commune, qui ne peuvent
souffrir le moindre délai, si l'on veut eviter des
depenses excessives, je vous prie de vouloir -
vous transporter dans la commune pour en -
former le devis et detail.
En me reposant, Monsieur, sur votre
exactitude J'ai l'honneur d'être avec une parfaite
estime.

Votre tres humble
Serviteur
P B Van Tieghem
m(aire)

Op de zijkant heeft de architect erbij geschreven :
Devenu sans sujet a attendre des ordres ultérieurs

De volgende brief komt uit **Diksmuide,** is van de hand van horlogemaker **Hardy,** en gedateerd **22 september 1809**. De architecte-voyer heeft erop aangeduid : *Dixmuyde den 22 7bre 1809 – Sieur hardy horogemaeker* (!) *tot Dixmuyde – niet te antwoorden.* Het is een vleugje dorpspolitiek uit de napoleontische tijd …

D'heer Van Caeneghem *Dixmude den 22 7bre 1809*
Brugge

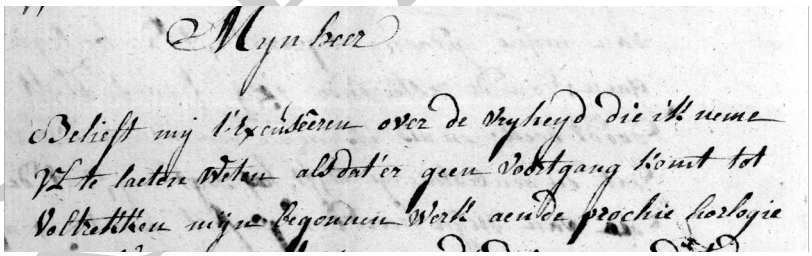
Myn heer
Belieft mij t'Excusêeren over de vryheyd die ik neme
UL te laeten weten als dat'er geen voortgang komt tot
Voltrekken mijne begonnen Werk aende prochie horlogie

Mynheer
Belieft mij t' Excusêeren over de vryheyd die ik neme
UL te laeten weten als dat'er geen voortgang komt tot
voltrekken mijn begonnen werk aen de prochie horlogie
van Woùmen. 'T is nù reeds drie jaeren dat den
afgegaen Maire mij ordonneerde die horlogie te herstel-
len waer aen ik volkomen hebbe, en gevrocht hebbe
en verdient hebbe twee hondert en negen francs; maer
't werk ten eynde komende, zoo heeft den actuelen
nieuwen maire bij mij gekomen en geproponeert tot
maeken wijsers, en seyde mij voorders dat ik geen

ARCHIEFJES

betaelinge konde genieten van de reeds gedaene repara-
tie, dat er eerst een Devis Estimatif moest gemaekt
woorden, en dat ik dan mijn werk konde voltrekken.
Dit zoo zynde hebbe ik ontfaen vijftig francs ter reke-
ninge van 209 francs en de geheele saeke is tot
bij UL. gekomen, en het Devis Estimatif is van
Mijnheer den Prefect geapprobeert en naer de Commùne
Commùne van Woùmen afgesonden, en ik hebbe
geen voorder tijdinge meer ontfangen en iegenwoordig
van over 16 a 18 maenden hebben sij ***hun*** *bedient* zich
van mijne gedaene reparatie, en de horlogie laeten
gaen, en de resteerende 159 francs blijft in den
doodtboek; en als ik aen den Maire vraege waer
dat die aenbestedinge blijft, hij segt mij, dat de conditien
die van mijnheer Den prefect moeten geapprobeert
worden niet af en komen, En alzoo blijft men te vreden
met de gedaene reparatie.
Nota - UL zal gelieven te weten dat den afgegaen adjoint
officier de police, en den Koster die de horlogie moet
bezorgen, een swaeger ofte schoonbroeder hebben
 # op de prochie van Boesinge
die ook horlogie=maeker is, # en als den afgegaen
Maire sprak van de horlogie te laeten repareèren,
men proponèerde dien sekeren <u>Petrùs</u> man
van de Sùster van den officier de police en van
den koster oppasser van d'horlogie, maer den maire,
hem <u>petrùs</u> niet beqùaem vindende, heeft mij
ontboden en aengestelt tot repareeren horlogie.
Ook den nieùwen actùelen maire die versoekt mij
 # tot de just opgave
van bij UL te komen tot Brùgge # Neemt een
heùrpeerd segt hij in Een dag gij komt t'hùys, maer
zoo UL weet ik konde dien selven dag niet thùys
komen en hebbe alsoo twee kroonen en alf verteert
met peerd'heùre en teére en dan nogh mijn affaieren
/ zonder Eenige recompence
verlet een dagh en alf : Zoo neme de Vryheyd
mijn secoùrs bij UL te nemen of er hier geen
middel kan syn om betaelinge te genieten
Verhope wel UL daer in te konnen voorsien Zùlks

ARCHIEFJES

doende zal UL voor Deboùrsen Etc. salariëren en zult verplichten die d'Eere heeft te teekenen Mijnheer Van Caneghem UL(ieden) D(ienst)W(illigen) Dienaer

Frans hardij *horloger*

Op **22 september 1809** is het collega **Champs**, *'arpenteur forestier'* uit **Gent** (het Departement van de Schelde) die in zijn pen kruipt voor een minder aangename gelegenheid … We vinden er misschien een stukje verklaring in voor wat de heer **Domers** (Adegem) antwoordde in zijn brief van 7 september. Toen ook viel de naam **Desroches**. De heer **Champs** lijkt erg ontgoocheld in zijn Brugse collega en schrijft letterlijk dat VC *oneerlijkheid* koppelt aan *onrechtvaardigheid* door niet te antwoorden op zijn vraag van 4 september. Hij wil de zaak nog even stilhouden uit eerbied voor Mevrouw VC en de kinderen, en stelt een bemiddelingsplan voor ter vereffening van die 79,51 francs. De heer **Desroches** – *Inspecteur des Forêts*, aan wie hij de zaak heeft voorgelegd – zou het bedrag aftrekken van de som die de staat nog aan VC verschuldigd is, en die via hem moet uitbetaald worden. **Champs** vraagt aan zijn Brugse collega daarmee akkoord te gaan en het hem te laten weten binnen de zes dagen. Later dan dat uitstel, stelt VC zich bloot aan rechterlijke vervolging vanwege **Champs**.
De aantekening van de architecte-voyer op de brief … *Gand le 22 7bre 1809 – Mr Champs – ecrit le 6 8bre 1809 a Mr Des roches p(ou)r rémettre a Mr Champs la som^e^ de 79-51 p(ou)r Solde*

Gand le 22 7bre 1809

A Monsieur
Van Caneghem
à Bruges

*Quoique vous ajoutez, Monsieur, la malhonnêtété à l'injustice en ne repondant pas à la demande que je vous ai faite le 4 courant, Je ne veux pas encore vous afficher Dans votre ville par égard pour votre épouse et vos Enfants. - Voici un moyen, quoique tardif, De nous arranger pour ce qui concerne la Somme de **79 francs 51 centimes** que vous me devez.*

Monsieur l'Inspecteur des forêts Desroches à qui j'ai raconté votre manière d'agir à mon égard, m'a dit qu'il avait de l'argent à toucher pour vous. - Authorisez-le à me solder la somme susdite; en la recevant, cela va sans dire,

ARCHIEFJES

je lui en donnerai un reçu. Si vous consentez à
cette proposition honnête de ma part, je vous invite
à m'en donner avis sous six jours; plutard
je ferai faire des poursuites contre vous.
Je vous salue
Champs

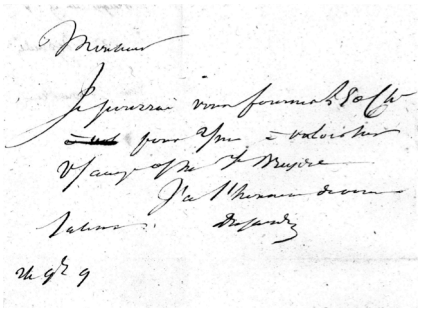

Een onooglijk briefje, gedateerd **24 september 1809**, is afkomstig van de heer **Dujardin**. Het is geadresseerd aan *Monsieur Van Caeneghem – En ville.*
Het is moeilijk leesbaar, maar het gaat over … *Monsieur - Je pourrai **vous fournir** h (?) 50 Ch*(arbon ?) *pour … à valoir sur v(otre)…… **Bruyère** J'ai l'honneur de vous saluer **Dujardin** 24 9(b)r(e) (180)9.*
Fournir (leveren) : daarmee hebben we genoeg om te weten dat het over 'zaken' en dus over 'kolen' gaat. Hier is het wel de architect die de kolen (houtskool) aankoopt.

Op **24 september 1809** richt **A. Blanckaert (Nieuwpoort)** volgend schrijven aan de architecte-voyer ***In het geweesen Clooster der predickheern – tot Brùgge*** … . Een schrijven om te melden dat er een probleem opgedoken is : het schip van p De Lecq (?) is niet *a Costij.* In mijn *Van Dale 1924* wordt **a *costi*** verklaard als *: daar, in uwe stad, aan uwe markt, ten uwent.* Uit de context mag afgeleid worden dat het hier gewoon een vervorming is van *'accosté'*, van het werkwoord *accoster | aanleggen.* Hij stelt dus voor de kolen in een ander schip te laden, eventueel samen met een andere lading … De architect noteert nog op de adreszijde : *Nieuport 24 7bre 1809 – d'hr Blanckaert – geantwoordt den 28de met facture – van 60 dobbel hectoliter Koolen.*

Nieuport 24 7bre 1809
Dheer van Caneghem tot Brugge

In antwoorde van Ul aengenaeme van
22, c(ouran)t waer in Sien dito p De Lecq niet
***a Costij** is, dient desen om Ul te versoecken* aangemeerd, in de haven
van in een die te doen laeden in sulkdaenig
*schip als hem **a Costij** soude bevinden*
*die welk occasie **meijen** seer dickwels* huren
*geschiet, want daegelijkx schepen **idel*** leeg
ofte met een deel laedinge alhier passeren
In afwachtinge weezen wij met agting -
UL Dien(aer)
A Blanckaert

ARCHIEFJES

Gedateerd **27 september 1809** is er weer een brief van **Pieter Spilliaert** uit **Veurne.** Hij is geadresseerd aan *Mijnheer Van Cannighem – Argiteck woonende in het – predickeers Clooster – tot Brùgge – francke.* Zijn werk (schalie-, glas- en trappenwerk) is nu volledig af en Pieter vraagt beleefd of de architecte-voyer aan de 'brenger' van de brief een schriftelijk tegenbericht wil meegeven waarin hij de aannemer laat weten of het *'devis estimatif'* voor de gevangenis reeds werd ingediend en of het al of niet voorrang zou krijgen. Hij wil ook weten of het certificaat werd ingediend zodat vervolgens mandaat en uitbetaling kunnen volgen. Zoals steeds is Pieter tot wederdienst bereid. De architect heeft *geantwoordt den 28 ste*.

Veürne den 27 7bre 1809

Mijnheer Van Canighem

ick hebbe Lest aen UL: laeten weten dat ons werck
gheel gedaen ende voltrocken is al het Schailliewerck en
glas werck als oock voorders alle de trappen die mankeerden
al vernieùwt, ick wenschte dat UL: de goedtheydt beliefde te
hebben van par brieve met den brenger dezer mij te laeten weten
*of UL: **devij** al gedient is in de profecteure voor de vangenisse ende* devis
of het voorsganck soùde hebben ofte niet ende of UL: Sertificat voorrang
oock al ingedient is waer over ick UL: wel sal verobligiert Syn
voor uwe goedtheijt ende alwaer in ick UL: soüde connen dienst doen
t'Sy waerin ick capabel ben ick bidde UL: mij niet te willen
spaeren waer mede sluyte ende blyve met veele veneratie ende
respect ende veele complementen aen UL: benevens UL: lieve
famillie

Mynheer

UL: Dienaere
Pieter Spilliaert

Op **8 oktober 1809** wordt de architect aangeschreven door de heer **Van Caloen**, *Le president du Jury du Tribunal de l'arrondissement de Bruges*. De brief is gericht … ***A Monsieur Augustin Van - Caneghem geomêtre rue – De la Coupure – A Bruges.*** Hij is aangeduid geworden om in de *Jury d'Accusation* te zetelen die zal plaatsvinden op 15 oktober. Hij wordt dus verzocht om op die dag – om 9 uur – aanwezig te zijn in het Justitiepaleis. De architect heeft niet schriftelijk geantwoord en moet een geldige reden gehad hebben om zich te laten vervangen. Hij heeft geannoteerd : *rien arepondre parlé verbalement & remplacé*.

Empire français *Bruges le 7 octobre 1809*
Le directeur du Jury de l'Arrondissement de Bruges,

ARCHIEFJES

Département de la Lys,
A Monsieur Augustin Van Caneghem geomêtre
A Bruges

Monsieur

Le Sort vient de vous designer pour remplir une place à l'Assemblée du Jury d'Accusation qui aura lieu dimanche - quinze de ce mois; En con= =séquence Je vous invite à vous rendre au dit Jour à neuf heures du matin, à la salle ordinaire des assemblées du Jury d'accusation, dans le palais de Justice En cette ville.

Agréez, Monsieur, les assurances de Ma par- =faite Considération

Franc van Caloen

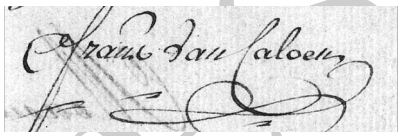

Op **11 oktober 1809** schrijft de heer **Jansseune** – de 'onbekende' *Cher Cousin* uit **Diksmuide** die we reeds ontmoet hebben in de brief van 7 september 1809 – opnieuw een brief om uitbetaling te bekomen van de werken aan de Merkemse kerktoren, uitgevoerd door zijn beschermeling, le *Sieur De Clercq*. De heer De Clercq heeft reeds naar de burgemeester geschreven maar die beweert dat hij eerst de vereiste stukken moet terugkrijgen die hij de architecte-voyer bezorgd heeft. Een volle maand na zijn eerste brief neemt de heer Jansseune opnieuw de 'vrijheid' om aan zijn *Cher Cousin* te vragen de nodige stukken aan de burgemeester te bezorgen zodat de uitbetaling kan geschieden. *Repondu le 13 dud(i)t*

Dixmude le 11 8bre 1809

Mon Cher Cousin !

Le Sieur De Clercq entreprenneur de la Reparation du Clocher de Merkem me sollicite de nouveau de vous Exposer que son Travail etant achevé Il s'est adressé à Mr le Maire de Merkem predit afin d'obtenir le Payement de la Somme qui de Ce Chef Lui est due, Lequel Lui a dit que les Pièces qui vous avaient été transmises de sa Part devaient Premierement être retournées pour que Ce Payement Puisse S'effectuer. C'est pourquoi Il Prend la Liberté de vous Prier de faire L'envoi des Pieces necessaires qui le mettent à même de Pouvoir toucher Ce qui lui est dû.

Agreez, Cher Cousin, mes salutations amicales

VS (?) ***Jansseune***

ARCHIEFJES

aussi tôt l'envoi des pieces faite
vous lui rendriez service de
le lui apprendre par quelques
mots écrits

Er is dus nog een P.S. bij : *Van zodra de stukken verzonden zijn, zoudt U hem (= De Clercq) een dienst bewijzen door het hem met enkele woorden te melden*.

Nog wat nieuws uit **Nieuwpoort** : het antwoord - gedateerd **13 oktober 1809** - van de heer **Blanckaert** op een eerder schrijven van de architecte-voyer. Geen gemakkelijk handschrift om te ontcijferen, maar de brief laat toe de essentie van zijn boodschap te begrijpen. De heer Blanckaert heeft een assignatie aan order op de heer Saeyens ingesloten *tot solde van de 60 dobbel hectoliters coolen*. De architect zou nog een lading kolen gezonden hebben maar de heer Blanckaert kan dat niet aannemen, ook al worden verscheidene betalingsfaciliteiten voorgesteld. Hij heeft zijn cash geld nodig en zal wachten op betere tijden om samen met VC *'affairens te doen'*.

… ……geen debit En kan
doen door de slegten tyt, niemant Schier
In state is van te betaelen, En mij geensins
daer van Wil responsabel maeken. En wat
aengaet de betaelinge van 3/4 gelijck alhier
de visscherie aenkomt van verschen harynck
kan ick onmogelyck geen spetien missen
want al te veel nodig hebbe voor dito
Commertie, misschien het toekoomende Jaer.
Soo In cas den tyt betert sullen wij
te saem Eenige affairens konnen doen
Intusschen hebbe d'Eer mij te noemen met
agting Ul Dien(ae)r
A Blanckaert

18 oktober 1809 – Een briefje – inderhaast geschreven *(en hâte)* - van de **Adegem**se *'maire'* **Domers,** gericht aan ***Monsieur Van Canegem - Neg*(ocian)*t en Charbon, près – des Dominiquins – A Bruges.*** Mr **Desroches** gaat akkoord met de voorgestelde maatregelen om zijn zaak te beëindigen, op voorwaarde dat – tegen de 24ste van deze maand - VC de som van 1000 francs op tafel kan leggen, in Maldegem, in tegenwoordigheid van de heer Desroches. Domers voegt eraantoe : *Zorg er a.u.b. voor, dat hij mij niets meer kan verwijten.* Op de adreszijde *: rien a repondre.*

Maldegem 18. 8 bre 1809
A Monsieur Van Caneghem

ARCHIEFJES

J'ai le plaisir de vous faire part que Mr
Desroches à acquiessé aux conditions que
je lui ai fait connaître pour la terminaison
de Son affaire, à condition cependant que la
somme de 1000 fr soit compté à Maldegem le
24 de ce Mois, joùr au quel il seras ici;
tachez je vous prie qu'il n'ai plus de reproches
à me faire

Tout à Vous en hâte
Domers

In de briefwisseling van **1809** ontmoeten we een brief van de heer **Woussen**, gedateerd **11 november 1809**. Woussen, volksvertegenwoordiger voor het *Département du Nord*, was tijdens het Directoire lid van het **Conseil des Cinq Cents (**Raad der Vijfhonderd - *Zie Briefje van Vanlerberghe – 26 sept 1798*) en woont te **Houpelines,** nabij Armentières.
Een van zijn vrienden is eigenaar van een huisje dat gebouwd werd op een stukje grond (vier roeden) dat toebehoorde aan de abdij van **Marquette**. De pacht voor dat perceeltje is £ 18 per jaar en hij zou willen dat stukje kopen. Hij heeft het adres gegeven van de architecte-voyer, die soms ook optrad als stroman. Naar het schijnt zou de openbare verkoping van die grond plaatsvinden op 18 november 1809, in de Prefecture te Brugge. De architecte-voyer zou zich daarover kunnen ontfermen (!). Groeten vanwege zijn echtgenote, en groeten ook aan Mevrouw Van Caneghem. Slotformule als geplukt uit een tekst van Racine of Corneille : *Veuillez me croire avec le plus inviolable attachement.*

Houplines ce 11 9 bre 1809

Monsieur et ami
L'un de mes amis M d'yonck d'armentieres est
proprietaire d'une petite maisonnette batie sur quattre
***verges** de terre qu'il tient en **arrentement** de la cidevant* roeden – heeft in pacht
*abbaie de marquette **moyennant une redevance** tres elevée* tegen betaling van cijns
*de £ 18 par an, **ce nonobstant** il desire **faire l'acquisition*** dit niettegenstaande / kopen
de ce terrein et m'a demandé le nom d'un honnette homme
qui voulut s'en charger; Je lui ai donné votre addresse
et je vous prie de faire pour lui ce que vous feriez
pour moi même: Je vous en aurai la même obligation
il parait que la vente aura lieu definitivement le
18 de ce mois pardevant le secretaire general de
***V/** prefecture* Votre

ARCHIEFJES

Ma femme Se rappèle à V/ Souvenir veuillez
presenter mes respects a Mad. Vancaeneghem et me
croire avec le plus inviolable attachement
Woussen

Deze brief staat in onmiddellijk verband met de volgende …

De brief van Mr **Delecambre**, van **Armentiers**, gedateerd **12 november 1809**, is geadresseerd aan ***Monsieur Van Caeneghem – arpenteur rue Longue maison – Ci devant des Dominicains – à Bruges.*** De architecte heeft geannoteerd : *répondu le 18 dudit* (mois). De heer Delecambre heeft een huisje op een stuk cijnsgrond in Warneton en zou willen dat de architecte dat stuk grond voor hem *verwerft (faire l'acquisition)* tijdens de definitieve verkoping op 18 november. Evenwel, niet de heer D'Yonck (zijn schoonvader) wil het kopen, maar hijzelf (Delecambre). Die correctie is noodzakelijk want bij de toewijzing zal VC (als stroman) de naam moeten opgeven van de ***'command'***, de persoon voor wie hij het heeft gekocht, in dit geval **Delecambre**. Er mag tot 250 francs geboden worden. Dat die pacht/cijns (die nog 10 jaar loopt) zo duur is komt door het feit dat, toen er werd gebouwd, de locatie zeer gunstig was voor een handelshuis. Het diende toen als magazijn, maar sinds het verleggen (*le reculement* – het achteruitbrengen) van de grenzen, heeft het veel van zijn waarde verloren. Ingeval de grond mij niet toegewezen wordt, is mijn schoonvader van plan het gebouw af te breken tegen de vervaldag van de pacht. Voor praktisch iedereen is de waarde van die grond te hoog geschat. Eenmaal de toewijzing afgelopen, moet de architecte-voyer onmiddellijk de heer Delecambre op de hoogte stellen van het resultaat en vermelden welke zijn onkosten en zijn ereloon zijn. De architect hoeft maar te zeggen hoe hij wil betaald worden. Terzijde geeft de brief ons meer informatie aangaande de persoon **Woussen** : *hij is rechter aan het Hof van Beroep te Rijsel.*

Armentières le 12 9bre 1809

Monsieur
à L'invitation de Mr Woussen juge à la
Cour d'appel, j'ai l'honneur de m'adresser a
vous pour vous prier de faire l'acquisition en
mon nom de 58 ***soilliares*** *(4 verges env*(ir)*on)*
de ***fond d'arrentement*** *situés a Warneton dont*
l'adjud(icati)on définitive doit avoir lieu le 18 de ce mois
à dix heures du matin.
Par sa lettre Ci jointe Mr Woussen
parle de Mr Dioncq mon beau-père comme
de la personne qui desire faire cette -

cijnsgrond

ARCHIEFJES

acquisition, mais C'est par Erreur : mon adresse
Ci après vous Guidera pour la declaration de
***Comand**, Si le marché vous En prend.*
Vous pouvez monsieur vous rendre –
adjudicataire de Ce fond jusque la Somme
*de 250 francs **mais point au-delà**. il est* niet daarboven
bon que j'aie l'honneur de vous observer que
*le taux exorbitant de l'**arrentement** de Ce fond* pacht / cijns
(qui n'a plus que dix années à Courir) –
Provient de Ce qu'au moment ou le batiment
a Eté Construit, l'emplacement etait avantageux
pour le Commerce; Ce batiment Servait alors
de magasin; mais depuis Le reculement
de frontieres sa valeur se reduit a très peu
de chose, et Si l'adjudication ne m'est point
passée, L'intention de mon beau père est de
faire demolir le batiment à l'échéance de l'arrentement
*pour Tout autre que moi **la value** du fond, comme* *waarde (cfr plus-value = meerwaarde)*
Elle Est Estimée est déjà portée a un Taux Trop
Elevé
Lorsque l'adjudication sera passée, je vous
prie, monsieur, de me donner avis Sur le Champ
de Son resultat, en m'adressant un Etat de
 # & honoraires
***vos debours** # dont je vous ferai passer le* uw uitgaven
*montant **par la voie** que vous m'indiquerez* op de wijze
Agréez je vous prie, monsieur,
Lassurance de ma parfaite Considération
Signé ***Delecambre***

P.S. voici mon adresse Delecambre Dioney –
Marchand et Secrétaire de la mairie
à Armentières (Nord)

De architecte-voyer heeft genoteerd *: repondu le 18 dud(i)t.*

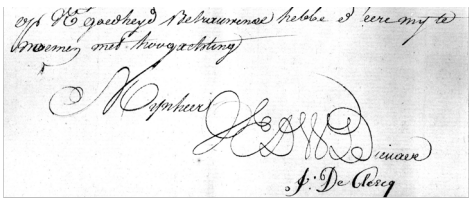

Hadden we tot nu toe brieven van de heer **Jansseune (Diksmuide)** om de zaken van zijn beschermeling aan te bevelen, deze keer **(14 november 1809)** is het *le Sieur* ***De Clercq*** **(Diksmuide)** zelf die schrijft, met sierlijk

handschrift, in het Vlaams. De architect heeft op de brief genoteerd : *geantwoordt den 19de.* Op 7 september 1809 was er de vraag, te komen zien *(examiner)*. De brief van 11 oktober verzocht de noodzakelijke documenten terug te sturen naar de gemeente. Een maand nadien is het nu de heer De Clercq die aan de architect vraagt het certificaat aan hemzelf, of aan de heer Jansseune - *onder enveloppe* - te zenden of te laten afgeven …

Dixmude 14 9bre 1809

Mijnheer

UE hebt wel gewilt zoo goet zijn van UE op het verzouk
van Dhr Jansseune te interesseren in mijne belangen wegens
de Entreprise der reparatie van den toren der prochie
Van Merkem, gesterkt op UE goedjonstigheyd, derve
Ik de Vrijheyd nemen UE op nieuw te bidden van
bij Mijnheer den prefect te Solliciteren de aflevering
Van het g'approbeert certificat door UE aen den
Selven heer Prefect g'addresseert, gelijk UE wel
Beliefde te beloven bij geEerde van den 13 8bre lestled;
ende Indien het mogelijk waere dat dit certificat
aen mij ofte dhr Jansseune onder enveloppe wierde
afgeveerdigt, zulkx zoude mij het voordeeligste zijn
want, van dit noodig stuk draeger zijnde, ende
zulkx eygenhandig aen Mr Den meyer van Merkem
***remitterende**, zoude Ik met zekerheyd bij hem de* overhandigend
Betalinge konnen eysschen van tgonne my tot alsnu
over de zelve reparatie door de voormelde prochie
verschuldigt is.
Op UE goedheyd Betrauwende hebbe d'eere mij te
noemen met hoogachting

Mijnheer
UE(dele) D(ienst) W(illigen) Dienaer
J. De Clercq

Hier is het ogenblik gekomen om een briefje in te lassen, dat zijn plaats heeft in ***1809***, zonder kennis te hebben van maand of dag. Eindigend op **i** kan het ***januari, februari, mei, juni of juli*** zijn. Me dunkt is er een ***j*** in de buurt en lijkt er vòòr de ***i,*** een ***l*** te staan. Het zal dus wel ***juli*** zijn. De architecte-voyer had nochtans zijn gebruikelijke *'exactitude'*, maar **tijd** en **vochtigheid** hebben die gewist. Alleen is overgebleven *Hr Jan Verhaeghe – niet te antwoorden*. Er is sprake van *'jagen'* en *'snyppen'*. Daarom heb ik het maar een plaats gegeven in de ***jachtmaand*** of ***slachtmaand***. Van groot historisch belang is het niet. Het geeft alleen de kleine,

ARCHIEFJES

dagelijkse kant aan in het leven van de architecte-voyer, tijdens die napoleontische periode …

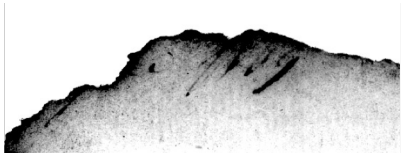

Mynheer van Caneghem
Heb d eere UL te Laeten toekomen Een coppel Snyppen, verhope UL het plaisier zult doen van Die In dank t'ontvangen de eene is 3 dagen en de andere 2 Dagen geschoten.
Verhope het plaisier t hebben van In weynige Dagen UL te Komen Spreken
blyve met Eerbied
UL D Dienaer & Vriend
jan Verhaeghe

Pierre Joseph Descamps, burgemeester van de gemeente **Zandvoorde** (arrondissement Ieper) richt op **24 november 1809** een schrijven aan de architecte-voyer om er hem aan te herinneren dat hij in september op bezoek geweest is in de gemeente om de waterleidingswerken te keuren en dat hij ze goed vond. Hij vraagt dus de goedkeuring ervan te laten geworden, alsmede het *Devis Estimatif* van de herstellingen die moeten uitgevoerd worden aan de pastorie. De burgemeester moet immers het budget opmaken voor **1810** en zou willen dat het bedrag van de geschatte herstellingen erin opgenomen wordt. Hij hoopt dat die stukken spoedig zullen opgestuurd worden. Genoteerd staat : *repondu le 2 xbre 1809*.

Zandvoorde 24 9bre 1809

Monsieur L'architecte voyer du
departement de la lys a Bruges

Comme nous avons eu L'honneur que vous vous avez rendu En la commune de Zandvoorde arrondt d'Ypres pendant le mois 7bre dernir pour reconnoitre les travaux de differents acqueducs qui Etoient terminé Et que vous avez approuvé leur reconstruction: nous vous prions s'il vous plait de nous faire passer votre approbation ainsi que le devis Estimatif des reparations a faire a la Maison presbiteral puisque dans peu de jours. Je dois former le Budget pour L'an 1810 pour y porter la Somme par vous Estimé; Esperant que vous nous envoyerez ces pieces En bref delai Et sommes avec respect. = ***P(ierre): J(oseph): Descamps***
Maire
= ***J: B: Morel***

ARCHIEFJES

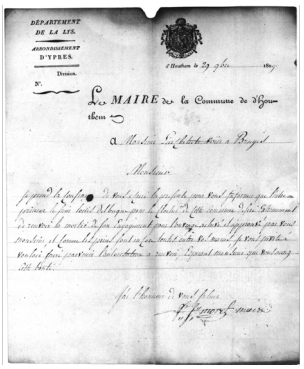

Fr. Jh. Morel, burgemeester van de gemeente **Houthem** (arrondissement Ieper -> later overgeheveld naar de provincie Henegouwen) schrijft - **op 29 november 1809** – dat aannemer Delbecque graag reeds de helft zou willen ontvangen van wat hem verschuldigd is voor zijn werk aan de klokkentoren van Houthem. Dat voltooide werk werd door de architecte-voyer goedgekeurd, alleen moet het onontbeerlijk document (*le certificat*) nog in het bezit komen van de burgemeester, zodat de betaling kan geschieden. De architecte-voyer heeft geantwoord op 2 december 1809.

Houthem le 29 9bre 1809

Le MAIRE de la Commune d'Houthem

A Monsieur L'architecte voïer a Bruges

Monsieur

Je prend la Confiance de vous ecrire la présente pour vous Informer que l'entre= preneur le Sieur louis delbecque pour le Clocher de Cette Commune desire Extremement
de recevoir la moitié de Son Engagement pour l'ouvrage achevé et approuvé par vous monsieur, et Comme les pieces Sont encore toutes entre vos mains, je vous invite à vouloir faire parvenir l'autorisation a recevoir , Esperant mon Sieur que vous aurez Cette bonté.

J'ai l'honneur de vous Saluer
Signé ***F: J: morel*** *maire*

Laatste document van het jaar **1809** is een berichtje - gedateerd **18 december 1809** - van de heer **Lagache**, **chef** van den **Eersten Bureau Publieke Werken**. *Monsieur Vancaneghem* moet morgenochtend, om 10 uur, op de ***prefecture*** zijn (in de 'proosdij' - Burgplein). De architecte-voyer heeft op de adreszijde genoteerd : *Bruges ce 18 Xbre 1809 – Mr La Gache – rien à répondre.*

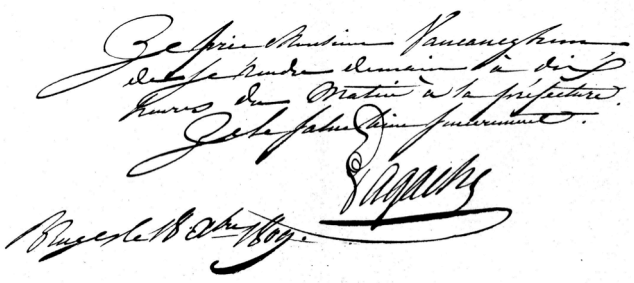

Je prie Monsieur Vancaneghem
de Se rendre demain à dix
heures du matin à la préfecture.
Je le Salue bien Sincèrement.
Signé ***Lagache***
Bruges le 18 Xbre 1809

ARCHIEFJES

4. Brieven van het jaar 1810

1810 is een belangrijk jaar voor de hoofdplaats van het **Leiedepartement**, en voor de architecte-voyer. In de maand **mei** zal de stad Brugge keizer **Napoleon** en gemalin **Marie-Louise** ontvangen. Er worden grootse festiviteiten georganiseerd. Daarvoor wordt ook beroep gedaan op de architecte-voyer.
Op persoonlijk vlak is het zijn *'annus horribilis'* : zijn jonge echtgenote, 36 jaar, moeder van zijn acht kinderen, overlijdt **op 5 juni**, een jaar na de geboorte van de kleine **Prudence**. De heer **Van Caneghem** blijft achter met zijn kroostrijk gezin …

De **15de januari 1809** is het de burgemeester van **Izegem** – de heer **Chilleur** - die de architecte-voyer moet aansporen, haast te maken met de goedkeuring van de uitgevoerde werken aan bruggen en parken … zoniet kan er geen uitbetaling geschieden. Terloops wenst hij de architect nog een gelukkig nieuwjaar. Deze brief wordt snel beantwoord : *repondu le 16 dud*[t].

Iseghem 15 Janvier 1810

Monsieur !
Je vous prie Monsieur de grace, de me faire parvenir par retour de la diligence, l'approbation des ouvrages faites aux ponts et parcs de cette commune et executé pendant l'année passée, nous en avons absolument besoin vu que cette piece doit etre joint, pour pouvoir toucher la somme que je porte au budget de la meme année le Receveur desire même que cela puisse etre effectué le plus promptement possible J'espere Monsieur que vous aurai cette complaisance et En attendant de vos cher nouvelles Je vous prie d'aggreer le souhait d'un nouvel annee, et de me croire avec estime en toutes occasions avec tout offre de service

Monsieur
Votre dévoué Serviteur
G" Chilleur
maire

Op **26 januari 1809** is het de echtgenote van de heer **Gantois Gendebien** – handelaar te Bergen (**Mons**) – die antwoordt op het schrijven van de 'négociant'. De heer **Deschietere**, van Kerkhove (brief 3 juni 1809), was de link tussen de *koop-man in kolen tot Bergen* en de Brugse architect. In Bergen hebben ze zijn brief goed ontvangen, met ingesloten de overdracht van 3631" 10" pond tournois die op 27

ARCHIEFJES

april toekomende, zal uitbetaald worden te Duinkerke door de heer J. Moorman. Haar echtgenoot zal er hem – na zijn terugkeer - van op de hoogte brengen. Als hij nog een lading (kolen) nodig heeft voor de komende periode, dan hoeft hij maar zijn bestelling door te geven.

Mr Vancaneghem *Mons le 26 janvier 1810*
Negt à Bruges

Monsieur
Celleci est pour vous ***accuser la reception*** *de votre honnorée du* ontvangst melden
23 courant ij inclus votre remise de 3631"10" livres tournois
payable le 27 avril prochain par Mr J: Moorman a
Dunkerke. Mon mari a son retour vous en accusera lui
même la reception.
Si vous aviez besoin d'un chargement pour le commencement
de cette année, veuillez me passer vos ordres.
J'ai l'honneur de vous saluer.
Votre obeissante servante
L'epouse Ja gantois gendebien

Commentaar van de architect *: rien à repondre.*

J. Van Caneghem, van **Aalter**, schrijft op **28 januari 1810** een brief aan zijn neef, *arpenteur et ingenieur aen de predicheeren tot Brugge*, om hem te vragen een *briefken van protecsie* te schrijven voor de hoeveknecht *(d'omistiq)* van het *neerhof van Cousin*

… Van Caneghem tot Bellem, gisteren tot
Ste. andries buyten brugge met synen ***ydelen*** leeg
wagen gearresteert die ***meynde*** *met turwe* meende, tarwe
te reijden naer oostende benevens de andere
wagens voor rek. van cousin ende d'heer
van haeken di hij alreede te vooren
tot Ste andries gelost hadde door breuk
van syn ***weil*** *& dunckende dat sulckx maer* wiel
en bestaet in eene partialiteyt voor soo
veel sij nù malgre smal beslag geene
schaede en connen toebrengen aen de calseyde
verhopen cher cousin dat ul door een
cleyn briefken van ***protecsie*** *den thoonder*
deser wel sult connen doen ***slaeken*** *…* van schuld vrijspreken – in vrijheid stellen

Het toont eens te meer dat men tijdig beroep deed op de *cousin architecte* zodat hij zijn invloed kon aanwenden, daar waar het nodig was.

ARCHIEFJES

In de correspondentie steekt een brief vanwege de heer **Vanhoutte (Ieper),** gedateerd **17 februari 1810**, met de vraag of de architect zou willen komen om de 'voltrocken' werken goed te keuren. In het P.S. is wel aangeduid dat *de pissyne* nog niet geplaatst is ; als de architect de *bak van cùsyne steen* zou kunnen vinden, of zelfs doen besorgen, zou het hun plezier doen.

D'Hr Van Caeneghem *Ipre 17 february 1810*
tot Brùgghe

Mijnheer

Den Coùr in het ***Correctiehuys*** *van alhier is aengenomen geweest te paveren door Sr: pr. Roffiaen, waer in ende met Wie ik mij geassocieert hebbe, nù voltrocken synde, t'Soùde ons plaisir doen te weten of UL: in het Corte hier niet en Sal commen om over te nemen, te meer om Reden Wij Een Erreùr in de maete bevonden hebben afwachtende Eene* ***Reke*** (rij, veel) *antwoorde naeme my met Estime.*

Mynheer

*UE oodm^en^ en B^en^ D^r^*

PS ***Vanhouttedewitte***

niet anders en blijft' er over als de ***pissyne*** *die niet geplaceert en is, t' waere geheel aengenaem dat UL: ons beliefde te indiqueeren Waer wij den* ***Bak van Cùsyne steen*** *sullen connen vynden* bak in hardsteen *ende of UL: ons den Selven niet en Zoùde connen doen besorgen Sùllen met veele danckbaerheyd UE:* ***deboùrsen*** *Restitueren* uitgaven/terugbetalen

Bij het lezen van *pissyne* dacht ik onmiddellijk aan wat we als scholier op school *'een pissien'* noemden, d.w.z. *waterplaats (Van Dale 1924 – pissien, pissijn = Zuid-Nederlands).* We mogen aannemen dat het hier gaat over de ***waterplaats*** in het verbeteringsgesticht *(**Correctiehuys**)* te Ieper waar een bak (cfr. pisbak) moet geplaatst worden in ***cùsynesteen*** (in natuursteen, zoals de gootsteen in de **cuisine,** ofte keuken).

Op **27 februari 1810** antwoordt de heer **Lernould (Ieper)** op een schrijven van de architecte-voyer van 22 februari 1810 die hem moet geschreven hebben i.v.m. bedragen waarop hij recht heeft en die eventueel voor zijn rekening door de Ieperse sous-inspecteur zouden geïnd zijn. Lernould stuurt een gedetailleerde staat van verschuldigde bedragen aan VC maar die zeker niet op zijn eigen rekening werden gestort. We ontmoeten hier opnieuw de landmeterterminologie die we reeds vroeger konden ontdekken in de brieven van de heer **Champs** (zie blz. 10) en waarmee we ons moeten vertrouwd maken : *arpentage, réarpentage, expédition, ordinaire, mandat …*

ARCHIEFJES

Ypres le 27 février 1810

Monsieur Van Caeneghem
a bruges *Monsieur*

En réponse a la votre sous la date Du 22 courant, J'ai
L'honneur, de vous ***mender*** *que Depuis le 14 Juillet* **mander** = laten weten
1809 Je n'ai recu pour votre compte que 65 f: 72
quelle somme j'ai à votre disposition.
Le maire d'arzeele m'a dit qu'il vous a payé
L'arpentage et les expéditions ord(inair)e an 1809 *15. 57*
Le 5 janvier,1809 J'ai remis en main D'oostvleteren les expeditions
et etat D'arpentage de cet ordinaire *18. 47 c*
Lemeyons – un mandat rearpentage 1806 hospice *2. 10*
id - bienfaisance *1. 38*
id arpentage 1807 bienf(aisan)ce *1. 34*
Idem Expedition *8. 00*
Jusqu'a present rien recu
Le 7 fevrier remis en main d'emelghem l etat
retribution et expedition 1809 Commun. *4. 17*
Le dit jour remis en main De westvleteren
L'etat retribution et expedition arpentage 1809
Bienf(aisanc)e *29. 61*
Le dit jour, remis a la bienfaisance ***wusten*** Woesten
Les etat retribution et des expeditions arpentage
1809 *13 85*
En mars 1808 remis a Mr Liebaert un etat
4 expeditions ord(inai)re an 1807 bienf(aisan)ce Langemarcq 16.00

---

110. 52

De tous ces sommes Je n'ai rien touché, vous
pourrez vous en informer, auprès Du meme responsable.
Jusqu'a present J'ai refusé ***la délivrance*** *1810* het afleveren / vrijgeven
jusqu'a ce qu'ils auront Liquidés les années
anterieures – outre la somme De 110 - 52 c. J'ai
encore plusieurs mandat et des expeditions des
objets invendus qui ont ensuite ete porté a
L'ordinaire ***subséquant*** *et dont Mr Champs –* subséquent = daaropvolgend
a fait aussi L'arpentage – et recu les expeditions
ces pieces tombent en non valeur *Enfin le detail* zijn als waardeloos te beschouwen
serait trop long pour vous faire un compte

ARCHIEFJES

pertinant Si vous L aimé Je vous renverais
tous les pieces qui me restent encore –
En attendant J'ai l'honneur D etre
Monsieur
Votre tres affectionné
Serviteur
Lernould

De brief van **29 maart 1810**, die de burgemeester van **Roeselare - François Serruys** – aan de architecte-voyer schrijft, toont nogmaals de sterke centralisatie aan in de Franse administratie : het budget van de gemeente moet voorgelegd worden aan het **Rekenhof** te **Parijs** en voor alle voorgestelde herstellingen moet een **bestek** opgemaakt worden volgens de regel … **le devis (détail) estimatif**.

N°
DÉPARTEMENT *EMPIRE FRANÇAIS*
DE
LA LYS

Roulers, le 29 Mars 1810

Le Maire de la Ville de Roulers
à Monsieùr Van Caeneghem
Architecte Voijer à Brùges

Monsieùr
Je viens de reçevoir des instructions de
Monsieùr le Souspréfét par lesquelles
il me fait connaître ***que le budget***
de ma commùne doit etre soùmis à
L'approbation de la Cour des Comptes
à paris et qu'à toutes les propositions
pour reparations il doit etre ajouté
un devis regulier *Je voùs prie en*
consequence, Monsieur, de m'envoijer
dans le plus bref delai possible
ceux que vous avez dressé pour cette
ville J'en ai indispensablement besoin
avant que je pùisse former le nouveau
budget qui doit de suitte être envoyé à ***paris****.*
J'ai L'honneur de vous saluer
avec consideration
Handtekening ***Serruys***

ARCHIEFJES

De architect heeft zijn antwoord in het klad neergeschreven. Hij kan die bestekken – opgemaakt ter plaatse, volgens de gegevens ingewonnen bij de secretaris - niet opsturen want die moeten aan de prefect overhandigd worden. Hij geeft wel de nummers van de verschillende bestekken, met aanduiding van het soort werk en de kostenraming.

Lettre particulière
à Monsr le maire de Roulers

Mr le maire

J'ai l'honneur de vous informer que les devis détails estimatifs des travaux communaux de votre ville, que
vous proposez pour l'exercice de la présente année et que J'ai rédigé d'après l'indication qui m'en a été
faite sur les lieux par monsr votre Secrétaire, doivent être rémis de ma part directement a monsieur le Préfet
Je m'assure que je ne peux à cet égard satisfaire a votre demande; vous trouverez monsr ci apres dans la
présente la designation des dits devis détails ------ avec leur montant respectif, qui pourra peut-etre vous servir
pour la réformation de votre budget Je suis très parfaitement

Mons le maire votre très humble serviteur

		frcs	*Cents*
1°	*- Reparations à la maison de ville*		*401 – 90*
	- rue pavées de la ville	*325 – 20*	
2°			*765 - 50*
	- Chemin a pied du Cimetière	*440 – 30*	
3°	*puits à source d'eau*		*143 – 50*
4°	*- ponts & Ecluses*		*125 – 95*
5°	*batiment occuppé par la G(endarme)rie*		*138 – 05*
6°	*La prison*		*244 – 81*
			1828 - 81

ARCHIEFJES

Op **30 maart 1810** schrijft de 'burgemeester' van **Veurne – de heer Dewitte** een brief aan de architect betreffende onderhoud en herstelling van verscheidene pompen in de stad Veurne. Hij heeft reeds het Lastenboek opgestuurd naar de prefect en aan de architect wordt nu gevraagd de bestekken te laten volgen. Hij heeft ook vergeten te vragen waterpompen voor brandbestrijding in het bestek 1810 te laten opnemen (220 francs voorgesteld voor het budget van dit jaar). Daarbij horen natuurlijk ook het maken van ongeveer … m waterslang - vervaardigd uit leder of waterdicht zeildoek - alsmede een waterzak, op twee houten schragen gemonteerd, waarover de heer Spilliaert *(als timmerman*) meer uitleg zal geven wanneer hij naar Brugge zal komen. Zoals in Brugge, zien we ook in Veurne een *Place Napoléon* en een *rue d'Austerlitz*.

Furne le 30 mars 1810

Monsieur

D'après les converences que nous avons
Eù Ensemble lors de votre dernier voiage, au
sujet de la mise en adj(udicati)on de l'Entretient des
pompes Je viens d'adresser a M le prefet
le cahier de charges y relatif, Vous priant
d'y joindre un Etat Estimatif du montant
desdites reparations, par année commune,
qu'on a Estimé ici a raison de 7 francs par
pompe l'une, dont ci-joint l'Etat.
J'ai oublié aussi de vous demander de
comprendre au devis de 1810, un article de
pompes à feu pour lequel il a Eté proposé
au budget de cette année 200 francs,
Il Est donc necessaire d'ij mentionner
la confection d'environ … mètres
de boiaux de cuir (ou en toile impregnable:)
et d'un sac propre a contenir l'Eau
monté sur deux trétaux en bois, dont ***Spilliaert***
a son prochain voiage de bruges vous
donnera explication.
Je vous prie, monsieur, de prendre ma demande
en consideration.

J'ai l'honneur de vous saluer
Le maire de Furnes
De Witte adjt

geen Monsieur, of le Sieur* ***Spilliaert !!*

ARCHIEFJES

Er volgt een overzicht met toestand, plaats en aantal pompen in Veurne …
Etat des pompes à eau situées en la ville de furnes, desquels l'entretient est a la charge de la dite ville

Lieux de la Situation des Pompes	*Nombre - Observations*
A la maison de ville	*1*
Place Napoléon	*1*
Rue du nord	*2*
Rue de la Panne	*1*
Rue d'Austerlitz	*1*
Rue des Bouchers	*1*
Rue du Sud	*2*
Rue de Dunkerque	*1*
Marché aux pommes	*1*
Marché aux Poissons	*1*
Rue de l'Arc	*1*
à la gendarmerie	*1*
à la maison occupée par Lt Hoorens	*1*
à la maison occupée par J^{ne} Cooghe	*1*
à la maison occupée par les enfans De Witte	*1*
à la grande citerne	*2*
Total des pompes	*12*

Certifié par le maire de Furnes
le 30 mars 1810
A L De Witte adjt (adjoint)

Hier tekent Ant. Laur. **De Witte** als *adjoint*, terwijl de architect aanduidt op de brief *: furnes le 30 de mars 1810 – Mons de Witte maire – rien àrepondre*. In de *Recueil des Arrêtés … 1807 (Google-boek)* staat De Witte vermeld als *Licencié en Médecine ayant droit d'exercer dans toute l'étendue de l'Empire*, en in de *Annuaire de l'an 12* is Jacques Prugnot *de burgemeester van Veurne*, stad met 3006 'zielen', en zijn *Simoens et **De Witte**, médecin, Adjoints*.

Op **30 maart 1810** schrijft de Sous-Préfet van het arrondissement Kortrijk een diplomatisch briefje aan de architect i.v.m. een afgewezen klacht van zijn zuster. Het fijne van het verhaal kennen we echter niet. De onderprefect heeft de brief rechtstreeks aan de architect laten geworden om de portkosten via Gent te vermijden. Hij zou gewenst hebben dat de beslissing van het comité (?) voordeliger zou geweest zijn voor zijn zuster. Spijtig genoeg …

ARCHIEFJES

…réfecteure de la lys *Courtrai 30 Mars 1810*
arrondt de Courtrai

Monsieur

Vous trouverez ci joint, avec la lettre que je lui adresse toutes les pieces relatives à la Reclamation faîte par Madame votre soeur - j'ai cru devoir vous la faire parvenir pour en eviter le port de Courtrai à Gand.

Veuillez faire connaitre à Mad^e votre soeur, la decision du comité; j'aurais désiré qu'elle put lui etre plus avantageuse.

J'ai l'honneur de vous saluer
Le sous Préfet de l'arrondt de courtrai
Picquet

A Monsieur van caneghem architecte voyer du Dept de la Lys à Bruges

De heer **Braemt** (de monnik, verdreven uit de abdij van Sint-Andries ± 1797) verblijft tijdelijk in **Rijssel** en schrijft op **2 april 1810** naar de architect. Het adres bevat *int' gewesen clooster der predictheeren, tot Brùgghe*. Hij heeft de brief niet opgestuurd, maar meegegeven met een vriend : onder het adres is geschreven *met vrint*. De heer Braemt informeert naar *de staet van gesontheijt* van zijn vriend, van diens *alderliefste* en van de kinderen. Hij nodigt zijn vriend en echtgenote uit om hem in Rijssel te komen bezoeken …

rijssel den 2 apriel 1810

Mijn heer en vrindt
Ul mijn respect betùijgt hebbende, dient desen om mij te informeren, naar den staet van ùwe gesontheijt als oock van ùwe alderliefste benevens de kleijne familie, die ick prijse, als dat ùl. die is genietende in volle perfectie, gelijck ik Godt lof; maer aengesien ick niet geintentioneert ben van tot rijssel langer te blijven alsnog omtrent twee jaeren, soo ist dat ick ùl ben versoekende van desen aenstaenden somer mij d'eere te doen van benevens ùl te laeten commen ùwe alder=
= liefste om eenige dagen alhier over te brengen aengesien uwe alderliefste noijt tot rijssel is geweest, ick sal dat nemen voor t' grootste plesier dat gij mij

ARCHIEFJES

soùde konnen doen, om onse oùde vrindtschap te
continùeren, ick sal mij betroùwe op ùl, als seker
van ùl alhier te mogen ontfangen.
blijve met veel veneratie en offer van dienst
Mijn heer en vrint
UL O D
C Braemt

Op **3 april 1810** is het de heer **Van Elslande**, secretaris van **Menen**, die de architect aanschrijft teneinde hem te verzoeken zo vlug mogelijk zijn bevindingen aangaande het kerkhof, de nieuwe brug en de voorziene herstellingen, over te maken aan de gemeente. De bedragen van het budget kunnen aldus in overeenstemming gebracht worden met die van de bestekken.

Menin le 3 avril 1810 *repondu le 7 dud^t*
Le Secretaire de la mairie
A Monsieur Van Caneghem
architecte du departement de la Lys
a Bruges

Monsieur !
Mr le Maire desirant, d'après l'avis de Mr
le SousPrefet, faire cadrer les sommes portées
au Budget de 1810 avec le montant des travaux
à exécuter, me charge de vous prier de vouloir
m'adresser le plutot possible le resultat de
vos opérations relatives 1° au Cimetiere, 2°
au nouveau pont et 3° aux autres
reparations. S'il est possible Monsieur
d'avoir ces données on previendra tout
changement dans le Budget en faisant
cadrer d'avance les propositions avec
les devis.
J'ai l'honneur de vous Saluer
avec consideration
= Van Elslande
P.S. on ne demande
que le simple montant de chaque
objet sans detail

ARCHIEFJES

De architecte-voyer heeft zijn antwoord in het klad opgetekend, zonder bedragen te vermelden. We weten dus dat hij werkelijk ingegaan is op het verzoek van de secretaris.

Je viens seulement De Recevoir aujourd'hui votre Lettre En
Date du 3 Courant ----------
en reponse J'ai l'honneur de vous informer que le Devis Detail pour
la construction du mur du cimetiere s'élève à la somme de ……
celui pr la construction du nouveau pont à ……
et le 3e dernier des rep(arati)^{ons} des ponts & aqueducs a celle de ……
Total ……
Je suis …

In de koffer, tussen de documenten van het jaar 1810, bevond zich dit merkwaardig *Extrait des Minutes de la Secrétairerie d'Etat* i.v.m. het aanvaarden van een som geld dat bij erfenis overgelaten werd door de heer en juffrouw **Tant** aan de armen van Stalhille. Achteraf vond ik op internet, bij het intikken van **Stalhille – Tant - Département de la Lys**, het keizerlijk decreet terug onder nummer 5007. Hier wordt het getekend in het kasteel van Fontainebleau, *29 oktober 1809*. Het uittreksel in de koffer vermeldt het kasteel van Compiègne, met als datum *11 avril 1810*. Er blijkt ook een verschil te bestaan in de bedragen *:* 1809 vermeldt ***1904*** *francs 76 centimes*, 1810 vermeldt ***1940*** *francs 76 centimes.*

(N° 5007.) *DÉCRET IMPÉRIAL qui autorise l'acceptation d'un Legs de 1904 francs 76 centimes (150 livres de gros), fait par les Sr. et Dlle.* Tant *aux pauvres de Stalhille, département de la Lys.* (Fontainebleau, 29 Octobre 1809.)

Extrait des Minutes de la Secrétairerie d'Etat

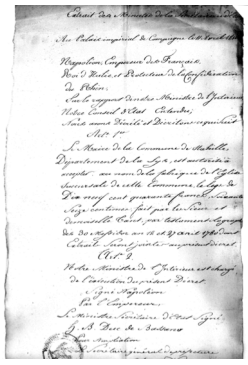

Au Palais impérial de Compiègne le 11 Avril 1810

Napoléon, Empereur des Français,
Roi d'Italie, et Protecteur de la Confédération du Rhin,
Sur le rapport de notre Ministre de l'Interieur,
Notre Conseil d'Etat Entendu;
Nous avons Décrété et Décrétons ce qui suit
Art^{e}. 1er
Le Maire de la Commune de Stalhille,
Département de la Lys, est autorisé à
accepter au nom de la fabrique de ***l'Eglise Succursale*** *de cette commune,* ***le legs*** *de*
Dix neuf cent quarante francs, Soixante

hulpkerk
legaat, schenking

ARCHIEFJES

Seize centimes fait par le Sieur et
*demoiselle **Tant**, par testament **olographe*** *handgeschreven*
des 30 Messidor an 12 et 27 avril 1780 dont
Extraits Seront jointes au présent décret.

Art^e. 2.
Notre ministre de l'Intérieur est chargé
de l'exécution du présent Décret.
*Signé **Napoléon***
Par l'Empereur,
Le Ministre Sécrétaire d'Etat Signé
H.B. Duc de Bassano *Hugues-Bernard MARET (Wikipedia)*
*Pour **Ampliation*** *= copie*
Le Secrétaire général de préfecture

De burgemeester van **Kemmel**, **Pierre Jacques Decherf,** drukt op **27 april 1810** zijn verwondering uit over het uitblijven van het bestek ter reparatie van enkele buitenpijlers van de hoofdbeuk van de kerk, en aangezien het geschikte seizoen eraan komt om dergelijke werken uit te voeren, vraagt hij aan de architect dit document zo vlug mogelijk op te sturen. De burgemeester voegt erbij dat – ingeval de architect naar de gemeente zou komen – het hem plezier zou doen de architecte-voyer van het departement te kunnen begroeten.

Kemmel le 27 avril 1810

Le Maire de la Commune
de Kemmel
A Monsieur L'architecte Voyer
du Dept de la Lys

Monsieur
Je suis très surpris monsieur que vous
ne nous avez point encore envoyé le Devis
Estimatif que vous aviez promis de dresser
l'année passée, pour la reparation -
necessaire qu'exige l'état defectueux, dans
le quel se trouvent quelques piliers -
*exterieurs de **la nef principal** de notre Eglise.* hoofdbeuk
Comme la belle saison raproche, et que les
reparations demandent d'être faites, Je vous

ARCHIEFJES

prie, Monsieur, d'avoir ***la Complaisance*** welwillendheid
de nous envoyer les pieces le plutot
qu'il vous sera possible, afin que nous
puissons effectuer ces ouvrages.
Si quelque fois, vous jugerez convenable
de visiter cette commune, cette année, vous
m'obligeriez beaucoup à vouloir passer
chez moi ou du moins de m'en prevenir
car je desirerais beaucoup lorsque vous
passeriez chez nous, d'avoir l'honneur
de vous saluer. Recevez S'il vous plaît
les respectueux hommages de celui
qui a l'honneur d'être
Monsieur
Votre tres humble
Serviteur
P.J. DECHERF *(PIERRE-JACQUES DECHERF)*

Als antwoord op de eer, betuigd in zijn brief van 27 dezer, schrijft de architect *une lettre particulière* aan de burgemeester : hij heeft dat bestek – ten bedrage van **364,14 francs** - op 14 april naar de prefect gestuurd. Wat boven dat bedrag gaat, behoort niet tot zijn *departement* (m.a.w. tot zijn bevoegdheid), daarvoor moet hij zich tot de onderprefect wenden.

lettre particuliere a Mr Le maire
de Kemmel *Bruges le 2 de mai 1810*

Mr le maire
en reponse à l'hr de la votre du 27 du mois passé J'ai l'honneur
de vous informer que j'ai envoyé a Mr le Préfét le 14 dudit mois le
devis detail estimatif des reparations a faire a l'Eglise de votre Com(mun)^{e}
montant à la somme de 364.14c le surplus n'étant pas de mon
departement vous voudriez bien vous addresser a cet effet a monsieur
le sous préfet de votre arrondissement. Je suis au respect
Mr le maire
Votre serviteur

In de **VC-koffer** neemt volgend briefje een heel speciale plaats in, vooral wanneer men kennis heeft van hoe het nadien allemaal verloopt in het gezin Van Caneghem. Het is een zekere **Jf Van Vooren -** woonachtig te **Eeklo –** die op **2 mei 1810** een briefje schrijft, met een uitzonderlijke aanhef …

ARCHIEFJES

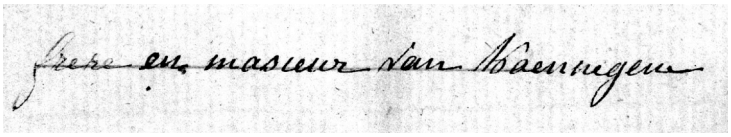

De brief bevat een remedie tegen **diarree** (*den aefgaenk*). De raadgevingen die toekomen bij de architect werden aangevraagd door zijn schoonmoeder, mevrouw De Beir. Waren ze voor hem bestemd, of voor zijn echtgenote? Het samenstellen van de 'remedie' lijkt in ieder geval geen gemakkelijke opdracht te zijn. De tragische werkelijkheid is dat, een maand na deze brief, de architecte-voyer alleen achterblijft met zijn kinderen, gaande van 1 tot ± 13 jaar. Moeilijk na al die tijd, met de weinige informatie waarover men beschikt, een diagnose te stellen … Leken in het vak zullen vermoeden dat Henriettte De Beir aan de kwaal gestorven is waarvan men gedurende lange tijd de naam niet wenste uit te spreken.

Ecloo den 2 meye 1810

frere en ***masieur*** *Van Kaennegem* *monsieur*

sende UL: volgens het versoek van UL schonnmoeder het
volgende recept tegen den aefgaenk Wij ***veropen*** *dat* *verhopen*
dat het wat beter gaedt met masieur Versoeke ons met
waerinne te Laeten weten hoe dat met masieur gaedt
Eers Een groene pelle van het bennenste ***Eecken haüd*** *eikenhout*
de groene pelle van het bennenste van ***mupselaeren haüd*** *mispelarenhout*
twee stuyvers ***caleysehaud****, eenen stoop water wiel* ***gekogt*** *kalissehout, zoethout - gekookt*
daer van gedroenken twe bierglazen op den daegh
het zal den aefgaenck kommen te stelpen
waermede ick blijve met achtinge
frere *UL DW Dienaert*
JF Van Vooren

Op **4 mei 1810** is het de heer **Desroches**, *Inspecteur des Eaux et Forêts du Département de l'Escaut* die zich schriftelijk richt tot de architect. De heer Desroches heeft zijn brief ontvangen met daarbij ingesloten negen mandaten ter waarde van 36,65 francs. Hij zal ervoor zorgen dat die geïnd worden voor rekening van VC. Zoals de architect zelf voorgesteld had, heeft de heer Desroches de drie handels-documenten (orderbriefjes) behouden, ondertekend door de heer ***Sendesenne***, overgedragen door de heer **Allaert** aan zijn order. Het eerste van die briefjes heeft **21 mei** als vervaldag. Hij hoopt dat het zal gehonoreerd worden, zoniet zal hij niet nalaten op te treden tegen wie in gebreke blijft.

à Monsieur Van Caneghem, arpenteur forestier

ARCHIEFJES

J'ai hier reçu, Monsieur, votre lettre du 29 dernier, avec les neuf mandats ensemble pour la somme de 36.65 y inclus Je vais m'occuper d'en effectuer le recouvrement pour votre compte.
Selon le désir que vous m'en avez témoigné par votre entécedante du 7 mars précédant J'ai gardé sur moi les trois effets signés par Mr Sendessenne et passés à mon ordre par M. ***Allaert****; le premier de ces effets écherra le 21 de ce mois, j'espère qu'il y sera fait honneur, différemment je ne pourrai me dispenser d'agir à charge de qui de droit*
Agréez l'assurance de ma parfaite considération.
J'ai l'honneur de vous saluer
DesRoches

Aannemer **Ollevoet** van **Gistel** schrijft op **6 mei 1810**, een brief naar *Mijn heer Van Caenegem, arcitiek van het Departement.* Zijn werken aan de kwartieren van de Gendarmerie zijn *'voltrocken'* en hij zou graag hebben dat de architect ze komt inspecteren (*examineeren*) zodat hij - bij goedkeuring – zijn mandaat kan krijgen en uitbetaald worden … want hij heeft zijn geld *vandoene*.

Ghistel den 6 meye 1810

Mijn heer
Mijn heer ik neme de liberteijdt om aen Ul: te informeren wanneer het Ul: gelegen comt om te gaen examineren mijne werken van de quartieren van de Gendarmerie van de devisen die alreeds voltrocken zijn die Ul: mij ter handt gestelt heeft en die geaprobert geweest zijn door den heere Prefet want het zoude mij plesier doen van al de selve over te nemen want ik tegenwoordig geld vandoene hebbe en zonder Ul: aprobatie het selve niet en can becommen waer op versoeke Ul: antwoorde ende blijve met offer van dienst
Ul: O: Dienaer
J: ollevoet

De **10de mei 1810** is er een schrijven van de heer **Desroches (Gent)** die nauw aansluit bij de brief van **4 mei 1810.** De *Inspecteur des Eaux et Forêts du Département de l'Escaut* heeft het slim gespeeld. Hij heeft bij de bankier zijn drie orderbriefjes - door de heer Sendesenne ondertekend - te gelde gemaakt en daarvoor 1% rente betaald. Hij verwittigt de architect op beleefde wijze dat bankiers geen uitstel

ARCHIEFJES

dulden en de vervaldagen dienen gerespecteerd te worden ; hij wil immers niet dat zijn naam - noch die van de heer Allaert - voorkomen in een eventueel *'protêt' (Protest - document opgesteld door de deurwaarder wanneer - op de vervaldag - de schuldenaar weigert te betalen - of niet kan betalen).*
De architecte-voyer heeft op de brief genoteerd *: rien arepondre*

Gand le 10 mai 1810

Mr Vancaeneghem, à Bruges

Monsieur
J'ai négotié à un pour cent, chez Mr ***Coppée*** *Banquier de cette ville, les effets souscrits par Mr* ***Sendesennes*** *et passés à mon ordre par Mr* ***Allaert****; je m'empresse de vous faire part de cette circonstance, afin que vous puissiez soigner qu'il y soit fait honneur, pour que ni Mr Allaert ni moi ayont le désagrément de figurer dans* ***un protêt****.*

J'ai l'honneur de vous saluer
DesRoches

P.S. La première échéance est au premier du 21 de ce Mai

Op **12 mei 1810** laat de heer **Lagache** een klein briefje toekomen bij de architecte-voyer. De prefect - via de *Directeur du bureau des Travaux Publics* – vraagt de heer Van Caneghem langs te komen, deze avond om halftien. De prefect logeert op dit ogenblik bij **Madame la Douairière de Stappens** (en niet in de prefectuur).

Mr Le Préfet vous invite Monsieur
à Vous rendre chez lui aujourd'hui
à 9 heures et demie du soir
M le préfet est maintenant
logé chez M^{dme} la Douairière
de Stappens.
Salut amical
Lagache
Bruges le 12 mai
1810

Madame la Douairière de Stappens herinnert me aan de historische publicaties van de heer **Andries Van den Abeele,** historicus, en indertijd (jaren 70) **schepen voor financiën en stadsvernieuwing**. Wij maakten kennis met de heer **Van den Abeele** - toen hij deze functie bekleedde - naar aanleiding van de restauratie van een historisch pand in de Oostmeers – Sint-Jan in de Meers (waarvoor subsidies werden bekomen). Ik kan maar bewondering hebben voor zijn vele bijdragen over de periode van de Franse overheersing 1795-1814. Regelmatig heb ik

ARCHIEFJES

teruggegrepen naar zijn artikel over **de vier prefecten**, of dat over de **Brugse ondernemers in de 19de eeuw**. In dat laatste wordt de familie **Chantrell** uitvoerig besproken, en wordt meteen verwezen naar de connecties met de familie **de Stappens**. http://users.skynet.be/sb176943/AndriesVandenAbeele/georges_et_william_chantrell.htm geeft meer informatie over **de douairière**. We vinden er o.a. in terug dat **Pétronille van Outryve, douairière de Stappens (1748-1814)**, van de revolutionaire toestand gebruik gemaakt heeft om haar onroerend patrimonium uit te breiden door aankoop van aangeslagen eigendommen van de geestelijkheid. Zo was ze eigenares geworden van het bisschoppelijk zomerverblijf te Sint-Kruis : het kasteeltje **Rooigem**. Er is dus kans dat de architecte-voyer zich daarheen moest begeven, die avond van 12 mei 1810, om 9.30 uur. Hoogstwaarschijnlijk zal het aanstaande bezoek van keizer **Napoleon** een gespreksonderwerp geweest zijn.

Het bezoek van **Napoleon** aan de stad Brugge is nakend (20 mei) en de **Chef des Bureaux du Secrétariat de la Préfecture du Département**, de heer **J. Bienaymé,** laat op **18 mei 1810** aan de architecte-voyer weten dat hij belast wordt, met de hulp van politiecommissaris **Allo**, de werken te volgen ter decoratie van de aanlegsteiger *(=> Bargehuis*) nabij de Katelijnepoort (toendertijd *Porte d'Austerlitz* genaamd). De commissaris Allo moet ervoor zorgen dat in de rue d'Austerlitz (Katelijnestraat) een dikke laag zand gestrooid wordt (geluiddempend en comfortabeler voor de paardenhoeven). Dit alles op bevel van de prefect.

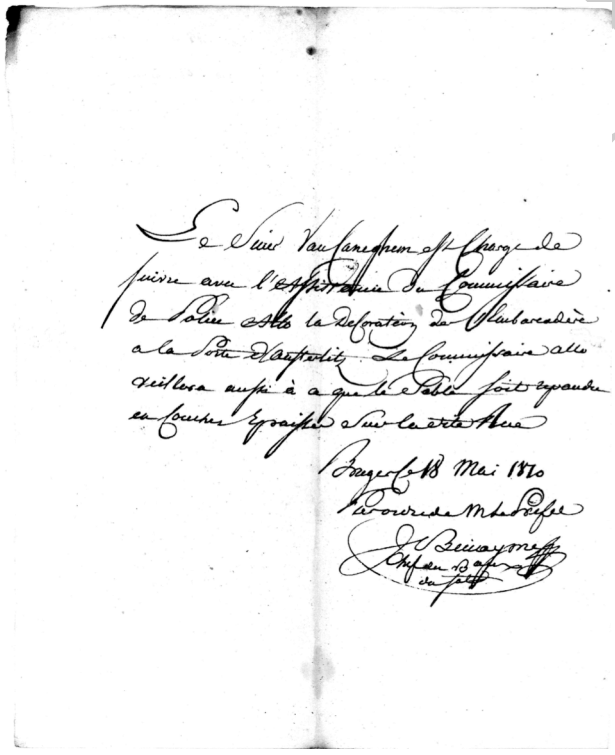

Le Sieur VanCaeneghem est Chargé de
suivre avec l'Assistance du Commissaire
de Police Allo la Décoration de l'Embarcadère
à la Porte d'Austerltz. Le Commissaire Allo
veillera à ce que le Sable soit repandu
en couches Epaisses Sur la dite Rue
Bruges ce 18 Mai 1810
Par ordre de M Le Préfet

J Bienaymé
Chef des B(ure)aux
du Sec(rétariat de la Préfecture du département
…)

Aannemer **Ollevoet** van **Gistel** zit krap bij kas en schrijft op **24 mei 1810** een brief aan de *architecte voyer van het departement bij de Coupeure tot Brugge* teneinde een

verdere betaling van vroeger uitgevoerde werken te bekomen, aangezien het nog lang kan duren vooraleer die van de Gendarmerie worden aangenomen… Het is dringend want op de enveloppe staat geschreven *Cito Cito*. De brief geeft een duidelijk beeld van de betalingspolitiek bij Openbare Werken.
De architect heeft op de brief genoteerd : *Ghistel den 24 meye – ollevoet – mondelinge gesproken.*

Ghistel den 24 meije 1810

Myn heer
Myn heer gelykerwis dat de werken van de Gendarmerie die ik gedaen hebben nog moet oversien woorden met de Capitijn van de gendarmerie het welke nog lange kan deuren daerom ben Ul: versoekende als dat Ul: mij zoude willen een Certificat geven van de lesten werken te weten van blankenberghe en ostende tourhout ***tijlt*** *en loo waer af* Tielt
ik nog maer een vierde ontfangen hebben zoo dat Ul: mij zoude connen een certificat geven van het tweede en derde vierde om dat ik zoude connen wagten tot dat Ul: ront geweest heeft en versoeke Ul: van het selve belieft gereedt te maeken tegen saeterdage den 28 dezer ende bidde Ul: het selve te geven aen Mijn heer ***turcis*** *om het maendaet te connen claer maeken* Turgy
versoeke Ul: Mijnheer te laeten claer maeken een devis detallie van Ghistel Menen en tourhout het welk ik Ul: Zaeterdage lest getont heeft ende ook een copie van het leste werk van tielt waer vooren ik Ul: Klerck zal voldoen waerop mij zal betrauwen ende blijve met offer van dienst

Mynheer *Ul: d: dienaer*
J: ollevoet

De brief van **2 juni 1810** die de heer **Braemt** schrijft vanuit zijn tijdelijke verblijfplaats **Rijssel**, bevat de eerste aanwijzing dat iets gaande is in het gezin Van Caneghem-De Beir : mevrouw VC is ernstig ziek. De architect moet hem ervan op de hoogte gebracht hebben door zijn *missive* van 31 mei. De brief probeert te troosten en bevat filosofische monnikbedenkingen over het aardse leven. In zijn P.S. steekt nog een klein stukje *'affairens'* . Ze overlijdt op 5 juni. De architect heeft op de brief genoteerd : *geantwoordt den 7de.*

rijssel den 2 junij 1810

Mijn heer en Vrindt
ùwen misiven van 31 meye lestleden heeft mij groote sensibiliteijt

ARCHIEFJES

*veroorsaekt, verstaen hebbende den soberen staet waer in ùwe alderliefste sig bevint, hopende dat godt haer door mijne gebeden sal helpen en bijstaen, want sij alteijt uijtgeschenen heeft in godtvrùgtigheijt en goede wercken, daer om beminden vrint troost ù, en prijst dat wij op de weirelt niet gecommen zijn om daer te blijven, maer om eene kleijne doorpassagie te nemen, want dat is t' leven als eenen eeùwigen streijdt, met alteijt dùgten en sùgten onderwoorpen sijn aen menigvùldige ellenden en miserien, **Scept moet**; en ick wensche ù veel zegens.* schept moed
blijve met veel veneratie

UL O D
en vrint
C: Braemt

P:S: Zijt soo goet van eens te spreken mijnen pagter frans de wùlf die tot nù toe nog niet betaelt en heeft sijnen pagt, die vervallen is sedert den 1ste 8 ber mij in desen moment penningen ontbrekende.

De volgende brieven zullen in het teken staan van het rouwbeklag, uitgedrukt naar aanleiding van het overlijden van mevrouw Henriette De Beir, echtgenote van de architect. Het geeft een idee van hoe – tweehonderd jaar geleden – men zijn innige deelneming in het leed van familie of kennissen uitdrukte …

Jacobus Van Canegem, één jaar oudere broer (°1769) van de architect (°1770) en notaris te **Oosterzele**, is op de hoogte gebracht van het overlijden van zijn schoonzuster en drukt op **7 mei 1810** zijn medeleven uit. Hij schrijft aan *D'heer Van Caneghem – Geomêtre aen de predikheerenbrugghe – tot Brûgge.* Hij zal niet naar Brugge kunnen komen … De architect heeft op de brief genoteerd : *Oosterzeele 7 Juny 1810 – mynen broeder – niet te antwoorden.*

Monfrère
*De bedroefde tydinge van het overlijden van UE[e] vrouwe is ons gisteren aengekomen, zijt seker dat wij te groot deel nemen in al het gonne UEe mag aengaen, om ongevoelig te syn in het verlies het welck UE komt t'ondergaen, K meynde heden tot brugge te syn om mijne plichten te **qwyten** aen den* *kwijten*
*afgestorven vriendt die ik altyd besonderlyk heb **g'extimeert**, maer t'is niet mogelyk **overmids** ik* *geëstimeerd - vermits*
den zaterdag niet mag absent syn en aen Moeder met haeste schryvende hadde niet voorsien dat ik

ARCHIEFJES

dan niet de retour konde syn, gelieft daerom niet te twyffelen aen onse genegentheyd en in aller gevallen te disponneren van UE^e^ g'attacheerden Broeder voor UE^e^ en UE^e^ jonge famile ook Indien het d'een of d'ander van hun plaisier doet alhier den somer te komen passeren het zal ons ten uyttersten aengenaem syn

U DW Dienaer & broeder
J Van Caneghem

Oosterzeele 7e Juny 1810

Nonkel Verwee van **Aalter,** stuurt rond diezelfde tijd (geen datum vermeld) een briefje waarin hij zijn medeleven betuigt … Het is geadresseerd aan *Mijn heer Van caneghem De Beir - particulieren tot Brùgghe.* De architect heeft erop genoteerd *: niet te antwoorden.*

Mijn heer en Cosijn
hebbe met pijnelykheijd ùijt UE Missive van den sesden dezer, gisteren vernomenen de dood van UE beminde huysvroùwe Sal haer siele In myne ***krancke*** *gebeden gedaghtigh zijn, en verblijve* zwakke (nederige)
met de complimenten van condoleance
Myn heer en Cosyn
UE Dienaer
JB VERWEE

Op **12 juni 1810** schrijft aannemer **Spilliaert** van **Veurne** dat hij het *'deillien'* hout goed ontvangen heeft, de voerman betaald heeft en met voerman Carel Phieren 136 gulden, 14 florijnen en 9 deniers heeft meegegeven + het geld voor transport en port van een brief die de architect voor hem heeft verstuurd. Hij is er uiterst dankbaar voor en is steeds tot wederdienst bereid *(ick bidde my niet te willen spaeren)*. Hij heeft gehoord over het overlijden van mevrouw Van Caneghem en betuigt zijn medeleven.
In een PS gaat het over de gevangenis in het noordpaviljoen. Als de architect bij een of andere gelegenheid in het bureau van de heer Lagache zou zijn, dan kan hij het hem herinneren want het is nu de beste tijd om zo'n werken uit te voeren.

Veurne den 12 Juny 1810

Mijnheer Van Canighem Argiteck
Naer UL: ùijterherten gegroet te hebben ick Laet UL: weten dat ick ontvanggen hebben het deillien *houdt* *deillien* (??) hout

ARCHIEFJES

die UL: mij toegesonden heeft die ick bevonden hebbe
al in goede order waer af ick betaelt hebbe den transport
ende soo ben ick UL: afsendende met Carel phieren den
voerman van veurne eene somme van 136 guldens 14 flrs
en 9 deniers als oock aen hem betaelt is den transport en
port van brief waer over ick UL: wel ten uijtersten
*danckbaer sijn over alle ùwen **moijennisse** ende alwaer in* moeite
ick UL: soùde connen dienst doen waer in ick capabel sijn
ick bidde mij niet te willen spaeren, ick hebbe oock vernomen
de droevighe tijdynghe over het verlies van UL: huysvroùwe
waer in ick partneme in UL: droefheydt waer over ick niet en
sal naerlaeten te dencken op haere ziele blijve zeer waerelick
met veele veneratie ende Respect
*UL: Dienaere **pieter Spilliaert***

p:S: wy syn verwondert tot hedent van noch geen orders noch
***maere** te hebben van de gevangenisse die wij aengenomen hebbe* bericht
*te maecken in het noordtpavillioen Soo **opaldien d'ockagie*** als zich de 'occasie'
*presenteerde dat UL: waere by mynheer **lagasche** chef du bùroi*
wiste van my te laeten weten want het tegenwordig den
besten tydt is om dit werck te doen.

Uit **Brussel** komt op **12 juni 1810** een brief - gericht aan *Mijnheer Van Caeneghem, landmeter* - van neef **L. Roelandts** om zijn medeleven te betuigen. De moeder van de overledene heet **Rose-Françoise Roelandts**, gehuwd met **Cyprien De Beir.**

Mijnheer en Cozijn
hebbe met groote pijne vernomen de dood van ul: geliefde huijs=
=vrouwe henrica-Benedicta De Beir, neme grootelijks deel in dit
gevoeligh verlies, en verzekere ul: van haere ziele gedagtigh te
zullen zijn in mijne gebeden
hebbe d'Eere te zijn
Ul: Dienaer & Cozijn
L. Roelandts

Uit **Gent** komt - eveneens op **12 juni 1810 -** een brief van de **weduwe van Guillaume Tack – Stobbelaers.** Wellicht is het de **Guillaume Tack** die we terugvinden in de verslagen van de *Société Libre séante à l'hôtel St-George* à Gand (Google-boek p. 5) De zus (**Thérèse Warode**) van de moeder van de architect (**Catherine Warode**) is gehuwd met Gaspard **Stobbelaers.** Het is bij **Joséphine Stobbelaers** – wonende te Gent, op de Groenselmarkt (Marché aux Herbes) - dat

ARCHIEFJES

de zoon van de architect **(Jacques Van Caneghem)** zijn 'kot' zal hebben tijdens zijn studies aan de kersverse Gentse universiteit (Hollandse periode).

Gand le 12 juin 1810

Cher Cousin J^n Van Caneghem
Bruges

J'ai bien recu cher cousin votre Lettre du 6 ***Ct*** *m'annoncant* courant
qu'il a plu au tout puissant d'appeler a lui votre Digne Epouse
a L'age de 36 ans, je sens toute la peine que vous occasionne ce facheux
évenement) ***je le*** *aussi éprouvé (et dans pareille circonstance je ne puis* je l'ai
que vous engager a la consolation, vous pouvez bien compter que je sais
appréciér Votre situation, et je me ferai un vrai devoir, d'adresser mes priéres
au tout puissant pour qu'elle obtient la jouissance éternel.
Daignez agreer cher cousin les expression de ma condoleance
Votre attaché cousine
Veuve de Guill^me Tack Stobbelaers

Een brief, gedateerd **14 juni 1810**, is afkomstig van Cosyn **Van Cutsem** (**Gent**).

Gendt ce 14 Juin 1810

Monsieur et cousin,

Je me trouve favorisé de vôtre honnorée du
6 du courant par laquelle vous m'apprenez
la perte que vous venez de faire dans vôtre
bienaimée epouse, henriete Debeir; soyez
persuadé, que mon épouse et moi nous prénons
la plus vive part a la douleur que doit vous
causer un si triste évenement: les secrets du
tout puissant sont immuables, nous devons
nous y résigner, nous ne manquerons pas de
verser des prieres pr répos de son ame
Monsieur Cousin
Votre Serviteur et Cousin
B (?) Van Cutsem

De **16de juni 1810**, de **weduwe Frans Van Dorselaer**, nicht van de architect, schrijft vanuit **Veurne** …

Beminden Cosyn
hebbe met droefheyd vernomen de doodt van ul
huysvrouwe en myne nichte ik en sal niet

ARCHIEFJES

naer laeten van voor haere ziele te bidden
mynen zoon en dochter nemen deel in ul verlies
hebbe d'eere te syn UL dienaresse en tante
Weduwe frans van dorselaer
Beminden Cosyn
Veurne 16 juny 1810

Eveneens op **16 juni 1810** schrijft 'Cousyn' **Libbrecht** vanuit **Ingelmunster** …

Ingelmunster 16 en Juny 1810

Mijnheer ende Cousyn !

hebbe met veel gevoelen UL: geeerden van daeten te deser ontfangen, waer by UL: ons annonceert dat het aen den almogenden gelieft heeft te disponeren van nichte UL: liefste, UL: moogt versekert syn dat Wij haer siele sullen Gedachtigh syn, betrauwende op dat de selve ook in genaede ontfangen is, hebbe D'Eere te syn met hoog achtingh.

Gelieft te accepteren de generale Eerbewysen van myn huysgesin

UL: Dienstwilligen Dienaer ende Cousyn
J:J: (?) ***Libbrecht***

De heer **Braemt** verblijft nog steeds in **Rijssel** en schrijft op **20 juni 1810** … De brief heeft een religieus troostend begin. Nadien gaat het over 'affairens' : zijn pachter betaalt niet op tijd en heeft een achterstand van negen maanden. Vanuit Rijssel kan hij niet veel ondernemen en hij vraagt aan zijn vriend, de architect, om het probleem te helpen oplossen … de pachter zou de verschuldigde som betalen aan VC, de monnik zou een wissel trekken op VC … In zijn P.S. komt er nog een voorstel …

Rijssel den 20 juni 1810

Mijn heer en geeerden vrint
Bij in den voorgaenden, heeft ùl mij laeten weten, den droevigen voorval van ùwe alderliefste, die t' tijdelijck met t' eeuwigheid verwisselt, diens ziele ick noijt en sal vergeten in mijne gebeden, soo lang ick leven sal, want noijt vrint en hebbe ick noijt gehadt, daer ick soo een attachement voor en hadde, daer om lieven vrint, troost ù selven en prijst dat sij voor alle haere goede christelijcke zeden, nu besit naer t' gonne sij soo lang gewenscht heeft, dat is de eeuwige langdùrige glorie. aengaende frans de wùlf om te betaelen sijnnen verschenen pagt sedert den eersten 8ber 1800 negene; sijnde negen maen=

ARCHIEFJES

den gepasseert, t' gonne niet gepermitteert is voor iemant
die met fijne revenùen moet leven dat hij ten ùwerhùijse
brengt de somme van hondert, vijf en veertig pont, eene
schellingen ~~en viier groot~~ coùrant. Soo veel is hij mij debet
naer aftreck van 40 pont aen d'hr van caillie, ca 5 pont, 2 schelg
en 4 groote coùrant betaelt ter rekenninge op sijnen pagt
van t' jaer negen; pagt somme total bedraegt L 160 - 0 - 0
conditien van den nieùwen pagt brief over d'elft 29 - 3 - 4
st 189 - 3 - 4
aftreck 45 - 2 - 4
rest st 144 - 1 - 0
ul sal soo goet sijn van hem qùitantie te geven voor 189 -
3 - 4 gr coùrant ; als ick occasie hebbe van eenen wisselbrief
te krijgen voor de somme 144 pont en 1 gr c^rt^ ick versoeke ofte
ick soùde mogen trecken op ùl, dat is als ick geen occasie
en soùde hebben van de penningen te konnen naederen.
Mijn heer en geeerden vrint *UL: O:D/ & vrint*

C: Braemt

P:S:
belieft mij dies aengaende een woordeken antwoorde te schrijven
ofte ùl eene occasie mogelijckx soùde vinden.
blijve veel veneratie en offer van dienst en de compl aen
ùwe Lieve Kleyne familie
Segt aen wùlf in cas hij mij wilt eenen alven pagt op t' jaer 10
*betaelen; **mits** ick dat seer noodig hebbe, hij sal mij groot plesier doen,* aangezien
ick sal d'ander elft ten sijne hùyse ontfangen in de maent augùste
1811 als ick d'eere sal hebben van hem te commen besoeken.

De architect heeft geantwoord den 23 d^t^.

Zijn schoonbroer **F.-J. Vanderbeken** – echtgenoot van zijn overleden zus – stuurt hem op **22 juni 1810** een brief om zijn deelneming te betuigen …

Courtray 22 juin 1810

*Cher **frere*** *= beau-frère*
*A mon retour de **Douay**, votre honorée 6 du courant* *Douai*
m'a été remis, par la quelle vous m'annoncez la mort
de votre chere Epouse, je Suis Sensiblement touché de
la perte que vous avez faite d'une si tendre Epouse
Et bonne mere, que je me Sens incapable de vous
consoler. je prie la divine bonté qu'elle vous donne

ARCHIEFJES

le soulagement que je ne puis vous apporter; soiez
persuadé que ***ses vertus*** *lui font maintenant jouir* haar deugden
de ***la joie celeste****: tachez donc de vous consoler* de hemelse vreugde
d'une perte, que vous n'avez pu Eviter, elle vous
laisse des enfants qui feront revivre ses vertus; ***appli=*** doe uw
=quez vous *a cultiver ces jeunes plantes; c'est la* best
plus grande reconnaissance que vous puissiez donner
a la tendresse d'une Epouse qui vous aimait autant
qu'elle Etait aimé; Et dans ***l'affliction qui m'accable*** de droefheid die me overmant
je ne puis que vous assurer que je suis sincere=
=ment

Cher frere
Votre Devoué Serviteur et frere
F J Vanderbeken

Er zijn ook burgers die schulden hebben bij de architect. De heer **E. Van Den Broucke** van **Brugge**, schrijft op **23 juni 1810** volgende brief …

Bruges le 23 Juin 1810

monsieur van caeneghem veuillez avoir
la bonté d'attendre jusqu'à vers la fin de
la ***Chemaine*** *prochaine à la quelle* semaine
époque Je viendrez vous ***solder*** *Je cours* afbetalen – schuld vereffenen
par tout pour ***ce qui m'est du*** *et pour* wat men mij nog schuldig is
tout réunir ce faisant vous me rendrez
service en attendant J'ai L'honneur de
vous saluer
E: Van Den Broùcke

Op **28 juni 1810** schrijft **C. Braemt** weer een brief vanuit **Rijssel (P.57. P LILLE)**. De 'monnik' heeft nagedacht over zijn vorige brief inzake het trekken van een wissel op de architect. Allemaal goed en wel, maar er zijn maar weinig handelsrelaties tussen Rijssel en Brugge. Misschien dat de heer Goethals - zoutzieder in het Gulden Vlies – daar van enig nut zou kunnen zijn, gezien hij handelsrelaties heeft met sommige kooplui in Rijsel. Als dat niet lukt, dan is er nog een oplossing …

Mijn heer en vrindt
ingevolge ick ùl geschreven hebbe, van te mogen
trecken op ùl; maer rijssel wijnig affairens doende
met brùgge, is oorsaeke dat ick geen occasie alhier
en hebbe, d'heer goethals zoùtzieder in t' gùlde vlies

ARCHIEFJES

verrigt eenige speculatie met somige coopmans
van rijssel in t' zout, mogelyckx soùde hij dat
konnen doen; soo niet, als gij naer gent gaet, zijt
soo goet van alle die penningen sonder oncoosten
in de eijgen handen te stellen van d:h^r^. Dierckx
Silversmet in de alve maene op de groenselmerct
tot gent, die ùl sal verleenen eene recepisse
blijve met veel veneratie en offer van dienst

Mijn heer en vrindt UL: O: D:
C. Braemt

P:S: mijn hr zijt soo goet met gelegentheijt
te doen bestellen desen ingeslotenen
brief ofte te geven van frans de wùlf
om daervooren te sorgen.

Weer een briefje van **Jan Verhaeghe** - van **Torhout** - dat niet duidelijk te situeren valt. Deze keer heeft de architect genoteerd : *Torhout den 1810 – de heer Verhaeghe – niet te antwoorden.* Ging het in 1809 over snippen, deze keer gaat het over 'buikvlees'. Geschreven leek het *'3 stukken bier'*, wat onmogelijk was. Dan bleef als mogelijkheid *'lier'*. Toen schoot mij het gezegde te binnen dat ik dikwijls had gehoord : *iemand die zijn **liere** vulde of … iets in zijn **liere** slaan* … wat maar buik kon betekenen. Begint het met **'spek'** om te roken, het vervolg gaat over **'affairens'**! De heer **Verhaeghe** heeft zijn *Certificat* nodig …
Laat ons aannemen dat de brief dateert van **einde juni 1810** …

Jan Verhaeghe à Mijnheer Van Caneghem
tot brugge
Mijnheer

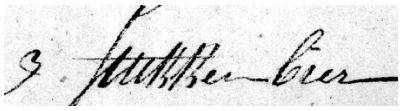

*heb d'Eere ul toe te zenden 3 Stukken **lier*** buikvlees
*1e qualiteyt **Voorkome u** van de **bomgaten*** Pas op van de gaten onderaan
*te dekken met **een veeg** van asschen voor* een laagje
t Stoppen en t bewaeren hoe langer gij dat
*Laet leggen zonder aensteken hoe beter **wijl*** aangezien, omdat
het was Laettijdig gemakt is
Indien ul beliefde het werk van Zedelghem
*te gaen bezigtigen **heb dat tragten** In order* heb getracht dat …
te doen gelykerwys gij t mij geboden heeft
alles zal dyssendag (a.s.) *opgedaen zyn*
het waer mij zeer aengenaem dat zulckx Spoedig
konde zyn vermits ik geld van noodig heb en kan

ARCHIEFJES

Geen bekomen zonder Certificat van acceptatie
belieft Mijnheer mij den dag te melden
met den Brenger Dezer
Wanneer ~~ik~~ gij Daer zoude konnen komen
zal mij aldaer Laeten vinden
Groeten en Eerbied
UL D Dienaer
jan verhaeghe

Op **8 juli 1810**, alweer een brief uit **Rijsel.** De heer **Braemt** vraagt aan de architect van een bepaalde som te betalen aan de heer Seys. VC had dat reeds mogen doen zonder zijn toestemming te vragen, want hij geniet zijn volle vertrouwen. Hij betrouwt er ook op dat de *architect/agent d'affaires* dit zal betalen met het geld dat zijn pachter Wùlf nog schuldig is. Hij wil ook weten hoeveel zijn pachter reeds betaald heeft, en of de architect iets ziet in zijn voorstel i.v.m. Rijsel of Gent.

Mijn heer en vrint
Ick ben ùl versoekende van te willen soo goet te
zijn van voor mijne rekenninge te betaelen aen Seijs
den inhoùd deser, ùl hadde mij groot plesier gedaen
van dat betaelt te hebben sonder mijn advis want
ùl is wel gepersùadeert dat alles edel is, t' gonne ùl voor
mij belieft te doen, ick betraùwe mij op ùl, als
dat ùl dit sal betaelen met de penningen van
mijnen pagter; zijt soo goet van mij te melden
hoe veel penningen als dat Wùlf aen ùl gegeven
heeft, en of ùl geen occasie op rijssel ofte gelijck
ick geschreven hebbe op gent en heeft.
blijve met veel veneratie en offer van dienst
P:S: UL: O: D ***C: Braemt***
Seijs ignoreert mijn domicile,
t' Stont hem toe als ick bij hem
geweest hebbe in de maent van oùst 1809
van mij van dese betaelinge te spreken

De heer **Verdeghem**, meester-timmerman te **Alveringem,** zend op **12 juli 1810** een briefje + wat tabak aan de architect. De burgemeester zou hem verzekerd hebben dat hij al het overige timmerwerk aan het schoolhuis mag doen. Hij vraagt ook *(biddende)* dat de nodige documenten voor de goedgekeurde werken *(certificat)* en de andere *(devis)* zo vlug mogelijk in orde gebracht + opgestuurd worden.

ARCHIEFJES

Alverynghem den 12 Jùly 1810

Mn heerVan Caeneghem ik sende ùl
desen taback af de welcke ùl. aen mij gekocht
heeft versoekende dat ick mijn heer ***de Cae***
mijn voorsekert heeft van al het overyg werck
aen het schoolhùijs te laeten doen biddende
aen ùl van het werck ùl overgenomen heeft
en al het ander dat het soo haest soùde
konnen af komen mogelikx zijnde waer
mede blijve met alle respect en offer van dienst.
ùl oodt en dienstwilligen dienaer
JP (?) Verdeghem *Mtre timmerman in alverynghem*

Félicien de Cae = maire

De chef van den *Eersten Bureau Publieke Werken*, **Lagache,** heeft op **20 juli 1810** een boodschap voor de architecte-voyer : hij moet zich deze morgen aanbieden met de plannen en bestekken van de werken die werden aangevat aan de Noordkazerne te **Veurne**.

A Monsieur
Monsr Vancaneghem
à Bruges

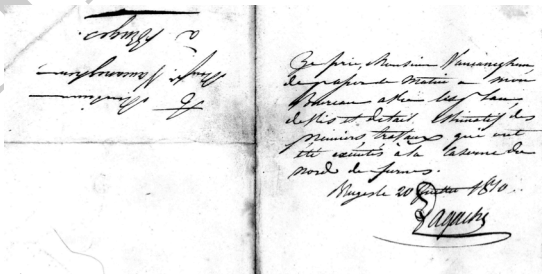

Je prie Monsieur Vancaneghem
de passer ce matin a mon
Bureau avec les plans
devis et detail estimatif des
premiers travaux qui ont
été exécutés à la caserne du
nord de furnes.
Bruges le 20 Juillet 1810
Lagache

De burgemeester van **Zonnebeke**, **De Laveleye**, drukt in zijn brief van **3 augustus 1810**, zijn verwondering uit over het lang uitblijven van zijn *Devis Estimatif* voor de werken aan de gemeentelijke kasseiweg die leidt van *'Brézende'* naar Beselare. Hij heeft de architect gezien in juni 1807 *(meer dan 3 jaar geleden)* en sindsdien heeft hij geen nieuws meer gekregen, wat maakt dat hij leemtes heeft moeten laten tijdens het opstellen van de jaarlijkse begrotingen. Als die werken nog verder uitgesteld worden, riskeren de kosten voor de herstellingen zeer hoog op te lopen. Hij verwacht dus dat de architecte-voyer dat bestek – goedgekeurd door de overheid – onverwijld laat geworden, ofwel de reden van die vertraging verklaart.

ARCHIEFJES

De architect laat weten dat hij dat bestek naar de prefect heeft opgestuurd op **3 september 1808** onder het nummer **149**.

In West-Vlaams/Plaatsnamen – Wikibooks *vinden we de verklaring voor* ***Brézende*** *:* ***Broodseinde*** *=* ***bre'zende*** *(kruispunt op wegen* ***Zonnebeke****-Moorslede en Passendale-Beselare).*

Zonnebeke le trois Août 1810

Le maire de Zonnebeke, 3e arrondissement
du Departement de la Lys
A monsieur Van Caeneghem architecte
a Bruges

Je suis surpris Monsieur, du retard où vous êtes
de l'envoi du Devis Estimatif des travaux à exécuter au
pavé de cette commune conduisant de la Brézende
à Bécélaere; Il y a trois ans et deux mois que j'ai
eu l'honneur de vous voir dans la commune, afin de
dresser ce devis estimatif, mais depuis cette époque
Je n'ai reçu aucun renseignement, ce qui m'a obligé
de laisser aux Budgèts annuels des lacunes à ce sujet.
Si ces travaux souffriront un plus long delai, les
reparations deviendront d'une conséquence très facheuse
par suite de la dépravation bienplus étendue depuis
la confection du Dévis dont il s'agit.
Veuillez avoir la bonté monsieur, d'envoyer sans
perte de tems ledit devis sous l'approbation de
l'autorité compétente, ou de vouloir m'informer en
même tems par des renseignements qui puissent me
mettre à portée de pouvoir connaître le retard de
cet envoi. J'ai l'honneur de vous saluer

De Laveleye

De architect noteert dat hij geantwoord heeft op 9 augustus. Onderaan de brief is geschreven :

Le devis détail demandé par la présente
a été adressé a monsr le Préfét le 3 7bre 1808
sous le N° 149

De brief is ondertekend door De Laveleye, zonder initialen van de voornaam. Misschien is het **Jean-Baptiste** De Laveleye, die in het jaar XII merinoschapen kocht… (**http://www.dbnl.org/tekst/_bie001197401_01/_bie001197401_01_0022.php)**

ARCHIEFJES

Op **8 augustus 1810** wordt de *'arcetect'* aangeschreven door de heer **De Clercq**, van **Diksmuide**. Hij heeft horen zeggen dat de pastorie van **Stavele** en misschien ook de toren van **Esen** zullen moeten hersteld worden. Graag wilde hij weten *'de estimaesie'* van het werk te Stavele, want het interesseert hem. Het werk van Esen interesseert hem evenzeer. De architect heeft genoteerd : *geantwoordt den 9 d^{t}.*

Dixmude den 8 august 1810

Mijn heere
Mijn heere van caneghem ik neme de liberteit
van aen Ul: te versoeken dat ik hebbe my laten seggen
als datter een anterprise aenstaende is, van het
pastorel huys, van Stavele, in veuren anbacht
dat mijn heere zoude blieven zoo vele goedtheyd te hebben, van aen
my te laeten weten, de Estimaesie van het werck,
als dat ik van meninge zyn om het zeker aen te nemen, in cas,
als de anterprise voort gaet, myn heere ik versoeke ul:
om te weeten van het werck van de torren van Eesen,
by Dixmude of het zal gedaen worden. de maeire heeft
aen my gesprocken als dat hij naer mijn heere geschreven heeft
tot het maeken de Eestimaesie, maer dat hij niet en weet
of mijn heere gaet comen ofte niet tot het maeken
de Estimaesie als dat den tooren sligt word dat zy die
gerren zouden erstellen myn heere ik versoeke Ul: met alle
respeckt my hier op te beantworden waer op ik my
betrouwe

Ul: odmoedigen Dienaer
J: De Clercq

De *onder-chef van den Vierden Bureau***, Turgy,** richt een schrijven tot de architect, op **8 augustus 1810**, om hem te wijzen op het feit dat voortaan ieder certificaat in drievoud moet opgestuurd worden : een om bij het mandaat gevoegd te worden, een tweede voor de minister, een derde voor de boekhouding. Hij heeft het certificaat van Roffiaen ontvangen (1707 francs – 62 centimes) maar hij had aan de architect gevraagd dat in te brengen voor de begroting 1810. Hij wil dan ook dat de twee ontbrekende kopies van dat certificaat zo vlug mogelijk bij hem toekomen. De architect heeft erbij geschreven : *rien arepondre.*

le 8 aout 1810

Monsieur et ami
J'ai reçu le certificat de roffiaen
pour 1707-62 mais je vous avais

ARCHIEFJES

prié de le mettre sur 1810, parce qu'il
n'y a plus de fonds sur 1809 je l'ai
changé, il est necessaire qu'il soit
délivré a l'avenir en triple Expedition
les certificats que vous etes dans
le cas de fournir ***je suis faché***
de ce triple travail *que cela vous*
cause mais les Instructions doivent
être suivies, le premier Etat
ou certificat est ordinairement joint
au mandat le 2e est pour le
Ministre et le 3e reste au
Bureau comme pièce comptable
je vous prie donc de delivrer
encore deux doubles conforme
au certificat de Roffiaen
sans les quels je ne puis mandater
et de suivre ce principe
pour la suite
en consideration du delai qu'a
souffert l'affaire de roffiaen je
vous prie de presser ces deux
Expédition et de me les
faire parvenir aux quelles
j'attends pour terminer
son affaire
tout a vous
Turgy

Ik ben niet blij met
dat driedubbel werk …

De heer **L. Meynne** antwoordt op **10 augustus 1810** op een schrijven van de architect, gedateerd 20 juli 1810. De heer Meynne doet dit in opdracht van de burgemeester van **Nieuwpoort**, de heer **Blanckaert**. Hij heeft moeten antwoorden op de vragen van de prefect en hoewel hij dacht dat alles in orde was heeft de bureauchef hem het document teruggestuurd, klaarblijkelijk omdat hij niet de officiële weg gevolgd heeft. Daarom richt hij zich nu opnieuw tot de architecte-voyer omdat hij wil weten of hij belast geworden is met het opstellen van de nieuwe staat, of certificaat of eender welk advies. De architect heeft geantwoord op 16 augustus …

ARCHIEFJES

Nieuport 10 août 1810

Monsieur!

A la réception de la lettre que vous m'avez fait le plaisir de m'écrire le 20 ***d***^{r} *je me suis empressé* dernier *à répondre aux questions de Mr le Préfet, je m'ij atten dait point au Renvoi par le chef du bureau car il avait trop positivement accordé notre demande. je ne doute où il aurait déjà examiné le tout et comme effectivement je sens que le tout doit suivre une marche. je crois il vous aura transmis l'ordre ce que je désire connaître je vous serai obligé à me dire si vous avez été chargé ou non de la rédaction du nouveau état ou de certificat ou enfin d'un avis quelconque*

J'ai ***lhr*** *de vous s(aluer)* l'honneur

L Meynne

Op **17 augustus 1810** is het aannemer **Ollevoet**, van **Torhout**, die zich aan het schrijven zet. Zijn brief is gericht aan de *arcitick van het departement van deleije – bij de predickheers brugge – tot Brugge*. De gendarmes zouden graag *een deur versteken* in hun kazerne, maar dat kan niet zonder toelating en goedkeuring van de architect. Het is wenselijk dat hij naar Gistel komt om met de kapitein rond te gaan en de resterende werken *over te nemen*. Graag zou de heer Ollevoet erbij zijn. De architect heeft genoteerd : *geantwoordt den 19 d*^{t}.

Ghistel den 17 oust 1810

Myn heer

Myn heer ik laet Ul: weten als dat de gendarmes zoude geiren een veranderinge gedaen hebben om een deure te versteken en ik hebbe hem geseijdt van niet te doen voor dat ik Ul: zoude gesproken hebben.

Myn heer Ul: heeft mij belooft van mij te laeten weten wanneer dat het Ul: met den Capetijn zoude gelegen vallen om ront te gaen om de resterende quartieren van de gendarmes over te nemen versoeke Ul: den Capetijn te spreken en te reguleren en mij te laeten weten zoo gouw het Ul: mogelyk is waer mede blyve

Ul: D: Dienaer

J: ollevoet

ARCHIEFJES

Burgemeester **Dehaene** van **Elverdinge** stuurt op **18 augustus 1810,** een brief i.v.m. de restauratie van twee huisjes, toebehorende aan het Bureel van Weldadigheid. Hij heeft er het bestek van gekregen maar is verwonderd dat hij niets vindt over de hoeven/boerderijen van het Bureel, die het nochtans meer verdienen gerestaureerd te worden. Hij vraagt aan de burgemeester hem te laten weten waarom die hoeven niet opgenomen zijn in het bestek. De architect antwoordt de dag nadien.

Elverdinge le 18. aout 1810
Le Maire
A M. Van caneghem, architecte
voyer, a Bruges

Monsieur,
Je viens de récévoir votre devis Estimatif
***Supplem**re des reffections a faire a deux* supplémentaire
*petites maisons **appr** au bureau de bienfaisance* appartenant
de cette commune, ce qui m'etonne est par
*ce que je ne vois pas les estimations des **reffs** à faire* réfections
aux differentes fermes propriété de ce bureau et qui
sont dans la plus grande necessité d'etre faîtes
plus que ces deux maisonnettes, Veuillez Je Vous
prie me faire connaitre la cause de ce que touts
les ediffices a reffectionner et que vous avez examine
ne sont pas comprises dans votre devis.
J'ai l'honneur d'etre avec
un profond respect.
Dehaene

Op de brief van **28 augustus 1810**, die hij ontvangt van de heer **De Clercq**, uit **Diksmuide,** heeft de architect geschreven: *Dixmude den 28 agusty 1810 – de Clerck – niet te antwoorden.* De **Nederigheid** en **Onderwerping** 'sijpelen' uit de brief.

Dixmude den 28 august 1810
Mijn heere mijn heere van canegem
ik neme de Liberteit van aen mijn heere te versoeken
als mijn heere zoude naer Dixmude comen dat mijn
heere zoude blieven zoo vele goetheyd te hebben
van naer mij te doen vragen als dat ik geiren
eens zoude bij Ul: zijn om zeker redens
van mijn anterprise van merckem
ende om eens met mijn heere te mogen Spreken
PS ik zende ùl het bryfken met cocasie occasie

ARCHIEFJES

met myn zoone die hier in brugge is in
*de **bogaerde Schole*** nu de SNT - Arsenaalstraat
waermede blive met alle respectit
Ul: odmoedigen dienaer
J: De Clercq

Op **29 augustus 1810** schrijft de heer **Verminck (Ieper)**, 'commis' bij zijn 'schoonbroer', (echtgenotes Verminck en Vanlerberghe zijn de zussen **Ryckaseys,** echtgenoot van zus VC = **Ryckaseys**) een brief aan de architect. Hij begint met *Monsieur et ami* ! Bijgevoegd is het contract van de verkoop van gronden behorende bij hoeve **L'abiette** te Reninge. Aan de architect wordt gevraagd het contract te tekenen en het aan notaris Debusscher te bezorgen zodat het binnen de reglementaire tijd kan geregistreerd worden. Bijgevoegd is ook nog een verklaring van zijn 'zus', Madame **Vanlerberghe**, met betrekking tot de verkoopakte aan Mr P^re^ Vanlerberghe. Hij vraagt van de ondertekende akte terug te sturen.
De architect heeft genoteerd : *remis les pieces demandées et parlé verbalement.*

Ypres 29 Aout 1810

Monsieur et ami !
J'ai L'honneur de vous transmettre Ci-joint Contrat
*de vente des terres dependantes de la ferme **L'abiette***
à Renynge, Veuillez le Signer et remettre à Mr
le notaire Debusscher pour en faire L'enregistrement
dans les délais,
Vous trouverez aussi incluse un acte declaration
*de **masour** Mad^me^ Vanlerberghe relatif à l'acte de* *ma (belle-) soeur*
*vente à M^r^. **p^re^** Vanlerberghe, veuillez me retourner*
l'acte qu'il vous a souscrit ?
Agreez Monsieur et ami Les assurances
de ma plus parfaite consideration
= ***Verminck*** =

Belangrijke informatie over deze Reningse eigendommen van de dominikanessen uit Rijsel, is te vinden op het internet … Het volstaat ***Neuve Abiette*** in te tikken samen met ***Reninge, molenechos*** of met ***inventaris.onroerenderfgoed*** en we hebben de historie over de aangeslagen kloostergoederen en over Honoré Vanlerberghe die in 1800 dit stukje 'bien national' (meer dan 32 ha !) aankocht. We zijn hier 10 jaar verder en het gaat over een contrat de **vente**. 1810 is ook het jaar waarin Honoré (Honoratus Amatus) Vanlerberghe overlijdt. Honoré junior is 11 jaar oud.

Op **28 september 1810** heeft aannemer **Ollevoet** uit **Gistel** het certificaat nodig i.v.m. de resterende werken van de kwartieren ven de Gendarmes. Hij zal het zelf

ARCHIEFJES

komen halen. De architect heeft geantwoord den 29ste september, en zijn antwoord heeft hij onderaan, in het klad genoteerd …

Ghistel den 28 7ber1810

Myn heer
Myn heer ik ben Ul: versoekende om
te weten of ik de toecommende weke zoude
mogen Commen om een Certificat van de
resterende werken van de quartieren van de
Gendarmes want ik en twifelen niet of Ul:
heeft de brieven al ontfangen dat het al
voltrocken (is) *gelijk of dat ik ontfangen hebben van*
de die *die het werk* ***moste op doen*** *waer mede* degene – moest afwerken
blyve met offer van dienst -

Ul: d: dienaer
J: ollevoet

In antwoorde van UL: Brief van den 28 Dezer
maendt Laet (ik) UL weten dat ik nog niet
ontfangen en hebbe het gonne my melt dat
de wercken in ~~kwestie~~ questie gedaen zyn dies
volgens en kan *(ik)* UL: het gevraegde certificat
nog niet verleenen, ben met achtinge

Op **2 oktober 1810** schrijft de heer **Blanckaert**, burgemeester van **Nieuwpoort**, een brief om aan de architect het bestek te vragen dat hij gemaakt heeft ter reparatie van de pui van het stadhuis ; voor het opmaken van het budget 1810 moet - bij de vooropgestelde som - het bestek gevoegd worden. Hij heeft dus zijn *'devis estimatif'* broodnodig want hij moet het opsturen naar de onderprefect, en dat vòòr 8 oktober. De architect heeft erbij genoteerd : *repondu le 4 dudt.*

Empire Français

Nieuport le 3 8bre 1810

Le Maire,
A Monsieur l'architecte voyer
à Bruges

Monsieur
Nous recevons ordres de former le Budget 1811
et en cas de proposition des sommes pour reparations
qu'on doit joindre les etats et devis estimatifs.
Le perron de la mairie sera nécessairement
a réparer vous vous êtes chargè de dresser le devis
veuillez donc Monsieur nous le faire parvenir

ARCHIEFJES

au premier jour par retour de courier, car nous devons
transmettre les pièces à la S(ous) Préfecture pour le 8 C(ouran)t
j'attendrai donc cette piece.
J'ai l'honneur de vous saluer
AF Blanckaert

Op **19 oktober 1810** is het burgemeester **Delecluze** van **Dottenijs** die de bestekken opvraagt van de werken aan de kasseiwegen, aan de kerk en aan de toren en klokkentorentje van het gemeentehuis. Die bestekken zijn nog steeds niet toegekomen en zonder bestekken liggen alle werken stil. De architect heeft erbij geschreven dat er niet te antwoorden valt. Onderaan zijn aantekeningen gekrabbeld i.v.m. *Dottignies* en *Houthem* (Veurne).

Dottignies 19 8bre 1810

Le Maire de Dottignies
A Monsieur Vancaeneghem architecte voïjer
du Département de la Lijs à Bruges

Les devis Estimatifs que vous avez dressé en cette
Commune pour la redification des pavés, de L'Eglise
~~et~~ tour et cloché de la maison Commune ne nous
sont pas encore parvenu, nous prenons la liberté
de vous prier d'avoir la complaisance de faire la
Demande à la prefecture pour en achever L'envoi
vu que nous ne pouvons rien faire avant les
avoir reçu approuvé par Monsieur Le Préfet
Je vous en serez très obligé;
Je vous salue Respectueusem^t^,
P:J Delecluze

Dottignies Devis Détails du 14 Juillet 1810
Sous les n°s 458, 450

Eglise d'Houthem (Furnes) Certificat du 21
Juillet 1810 N° 154

Op **20 oktober 1810** wordt een rondschrijven van de burgemeester van de stad **Brugge** (**De Croeser**) gericht aan de landmeters van de stad. Er moet een meetkundig plan van de stad worden opgemaakt in een verhouding van 1 mm per meter. Hij nodigt al degenen uit die dit werk willen ondernemen, op dinsdag 25 oktober, op de middag, naar het stadhuis te komen om hun aanbod kenbaar te maken.

ARCHIEFJES

BRUGES, le 20 Octobre 1810

LE MAIRE DE LA VILLE DE BRUGES

previent M.M. les arpenteurs de cette ville qu'il
doit être dressé un plan géométrique de la ville
dans la proposition d'un millimètre par mètre.
Il invite ceux d'entr'eux qui voudraient entreprendre
Ce travail à venir faire leurs offres à la Mairie,
Mardi 25 de ce mois, à midi

De heer **Vermeersch**, pastoor van **Stavele,** richt op **30 oktober 1810** een mooi, nederig schrijven tot de architecte-voyer om te zeggen dat – sedert zijn bezoek aan Stavele om het plan te maken van de pastorie – hij niets meer gehoord heeft over *het hùys pastorèel*. Hij zou willen weten wat moet gedaan worden opdat de zaak zou opschieten. De architecte heeft genoteerd dat hij geantwoord heeft *den 3 9bre 1810.*

Mijn heer
t' Sedert dat mijn heer tot Stavele heeft geweest tot het
formeeren van het plan van het hùys pastorèel, ick
en sien tot ùijtwerckynge van dies geene bewegijnge
onder de parochianen nogte geene avance aen het hùijs;
Daerom ick bidde ùw mijnheer, dat het ùw gelieve mij te
Laeten weten hoe onse Saecken zijn ende ten voorderen
dat gij soùde believen advis en instrùctie te geven wat dat
wij voorder moeten doen ick betroùwe op ùwe goedheyd,
vereert my met ùwe antwoorde; want ick ben seer waerlick
met veele erkentenisse van Danckbaerheijd
Mijn heer

Stavele *UL : oodtm Dienaer*
Den 30en 8 bre ***p:A: Vermeersch***
1810 *pàst: tot Stavele*

Een klein briefje aan *Monsieur – Mr Van Caneghem – Chez lui,* gedateerd **30 oktober 1810,** is heel nederig ondertekend ***Deschietere lophem* *.** Het zal wel de burgemeester van **Loppem** zijn, gezien het vertrouwelijke ***chez lui*** op de brief. Het is een vraag aan de architect om – gezien het slechte weer - het voorziene project (?) enkele dagen uit te stellen. Er is geen annotatie vanwege de architect.

Bruges 30 8bre 1810

Monsieur
Comme il fait extrement mauvais

ARCHIEFJES

je crois que nous ferions bien de
remettre notre projet pour quelques
jours en attendant J'ai l'honneur
d'etre parfaitement
Monsieur
Vòtre très humble
Serviteur
Deschietere lophem

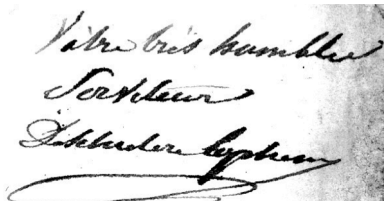

* We kunnen vermoeden dat het hier gaat over **Thomas de Schietere de Lophem (1769-1824)** die we terugvinden op heelwat websteks o.a. deze vermeld in de commentaar i.v.m de brief van **3 augustus 1810** (merinoschapen); hij is er lid van de ***Société départementale d'Agriculture de la Lys***.

Op **7 november 1810** is er opnieuw een schrijven van de **Brugse** burgemeester **Charles De Croeser** (deze keer ondertekend !) die zich richt tot *'Messieurs les géomêtres'* om ze te vragen een stadsplan op te stellen in de verhouding van 1 mm voor 1 m. Blijkbaar heeft zijn oproep van **20 oktober 1810** niet veel respons gekend. Nu moeten de kandidaten hun aanbod / aanbieding kenbaar maken ten laatste op 12 november. Op het document heeft de architect niets genoteerd …

Bruges, le *7 novembre 1810*
LE MAIRE DE LA VILLE DE BRUGES

J invite Messieurs les Géomêtres qui
voudraient Entreprendre la formation du plan
de la ville, dans la proportion d'un millimêtre
pour mêtre, à lui transmettre leur soumission
à cet égard au plus tard pour le 12 de ce mois.
C De Croeser

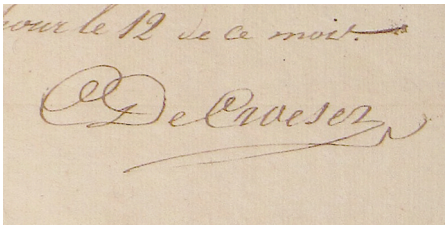

De volgende brief is afkomstig uit **Gistel**. De heer **Ollevoet** laat op **16 november 1810** weten dat er een misverstand is. Het zinnetje … *die ik over vijf jaer gemaekt hebben en nog niet betalt en sijn …* duidt aan dat het niet altijd een geschenk was voor de overheid te werken. Hij hoopt in ieder geval toekomende week zijn certificaat te krijgen, en ook het *devis estimatif* i.v.m. Tielt.

Ghistel den 16 9 ber 1810

Myn heer
Mynheer ik laet Ul: weten als dat ik bij de
Gendarmes geweest hebben en van de clachten die
sij gedaen hebben en is niet van den devis die ik
gedaen hebben het is van het perdestal van de
twee perden die ik over vijf Jaer gemaekt hebben

ARCHIEFJES

en nog niet betalt en sijn dat sij willen dat ik
het vermaeken en den west venster in den ***geven*** gevel
die Ul: op genomen heeft om te verhogen en van
binnen een comptoir te maeken voor den gendarmes
want alles dat sij getont hebben is alles van den
nieuwen devis soo datter van den devis die ik
gedaen hebben geen centimes aen dependent en is
Versoecke Ul: tegen de toecommende weke mijn certificat
claer te maeken benevens het leste devis van ***tilt*** *waer* Tielt
vooren ik Ul: swager zal voldoen waer op mij betrauwen
zal Ul: versoek toe senden binnen 8 of tien dagen
zal dissendage of ***wondage*** *t uwen huijse zijn en claerder* woensdag
zeggen

Ul: Dienaer
J: ollevoet

Collega (landmeter) **Champs** uit **Gent** schrijft op **20 november 1810** een briefje aan de *arpenteur forestier, au couvent des Dominicains*. Hij geeft blijk van zijn dienstvaardigheid. De heer VC heeft in 1807 werk gedaan als landmeter in het departement van de Schelde en op de *Bureaux du Domaine* te Gent ligt sedert 14 juli een mandaat voor deze *'réarpentage'*. De Gentse landmeter heeft dat mandaat opgestuurd en stelt voor aan zijn Brugse collega datzelfde mandaat getekend (voor voldaan) terug te sturen. Zo zou Champs het mandaat laten uitbetalen en de som meegeven met de kapitein van de barge Gent-Brugge. De architecte-voyer zou aldus de verplaatsing Brugge-Gent-Brugge uitsparen. De architect heeft genoteerd : *repondu le 24 dud*^{t}. Onderaan de brief vinden we zijn antwoord, in het klad opgetekend.

Gand le 20. 9bre *1810*

A Monsieur Van caneghem
à Bruges

Je sors des bureaux du Domaine, Monsieur, où l'on
m'a demandé si je voulais prendre votre mandat de
478 francs 89 c. pour vos vacations de réarpentage
des bois ord(inai)^{re} *1807. dans l'Escaut.*
Toujours disposé à obliger mes semblables et
particulièrement mes collègues je m'empresse de vous
faire l'envoi de cette pièce, jointe à la présente, laquelle
est restée à Gand et dans les bureaux susdits depuis
le 14 Juillet d^{er}.
Si vous n'avez personne à Gand je veux bien toucher

ARCHIEFJES

cette somme pour vous en me renvoyant ce mandat acquitté. - je remettrais vos fonds au capitaine de la barque.

J'ai l'honneur de vous saluer

Champs

arpentier forestier, rue nederkouter N° 216

Antwoord van de architect …

Bruges le 24 9bre 1810 – Monsieur – Je vous remercie bien sincerement de ce que vous avez bien voulu me faire parvenir avec la Ch(è)re votre du 20 c(ouran)t mon mandat de rearpentage bois Imp(ériau)x coupe ord(inai)re 1807 du dept de l'Escaut
Je vous prie de croire Monsieur, que dans toute occasion je me ferais egalement un plaisir de pouvoir vous etre de quelque utilité Je suis etc.

… waaruit blijkt dat hij niet onmiddellijk ingaat op het voorstel om het mandaat getekend (voor voldaan) terug te sturen.

Op **3 december 1810** is het de heer **Hopsomer**, burgemeester van **Diksmuide** die de architect herinnert aan zijn belofte een nota te sturen met de kostenschatting van de verscheidene werken waarvan hij onlangs het bestek heeft gemaakt. Dit is onontbeerlijk voor het opmaken van de begroting voor het jaar 1811. De burgemeester verwacht dus zo vlug mogelijk dit belangrijk document.
De architect heeft genoteerd : *repondu le 5 dud*[t].

N° 199 *Dixmude le 3 xbre 1810*
travaux communaux *Le maire à*
Monsieur l'architecte voyer du
Département de la Lys à Bruges

Monsieur,
Permettez moi de vous rappeller la promesse que vous me fites à notre dernière entrevue de m'envoyer une nôte de l'estimation de chaque objet de travail dont vous avez dernièrement fait le dévis. Cette nôte m'étant indispensa-
= blement nécessaire; pour former le Budget de 1811, qui devrait être terminé depuis longtems. Je vous prie, Monsieur, d'avoir la bonté de me l'addresser le plutot possible; vous m'obligeriez à l'infini.
En attendant, recevez, Monsieur, l'assurance de mon estime:

= ***:F – hopsomer*** *maire*

ARCHIEFJES

Het antwoord van de architect voldoet volkomen aan het verzoek van de burgemeester …

Lettre particulière *Bruges le 5 Xbre 1810*

à Mr ***hopsomere*** *Maire de la ville de Dixmùde*

Mr.

En reponse à la chere votre en date du 3 c^t^. J'ai l'honneur de vous adresser la note suivante dù montant des dévis détails estimatifs des travaux de votre ville proposés pour l'exercice de l'an 1811 lesquels j'ai seulement adressés à Mr le prefet samedi dernier savoir

N° *534 pour l'entretien et reparation du clocher*	*518″*		*92*
535 ---------- supplément du haut pont	*1101″*		*57*
536 ---------- aqueducs ……	*75″*		*32*
537 ---------- pavés ……	*2219″*		*16*
538 ---------- puits à source d'eau ……	*97″*		*78*
539 ---------- marché aux poissons ……	*32″*		*49*
540 ---------- maison de ville ……	*637″*		*53*
541 ---------- maison de depot ……	*473″*		*89*
542 ---------- quai de la ville ……	*1173″*		*06*
	5829		*72*
Je suis avec Respect	*6329*	=	*72*

Pastoor **Maes** van **Oekene** schrijft op **19 december 1810** een brief aan de architect om hem mede te delen dat de betalingen voor het eerste gedeelte van de reparaties door de heer La Fosse, grotendeels *gerayeerd* (= geschrapt**)** worden in het budget van 1810, omdat één belangrijk document niet werd voorgelegd : het certificaat. De pastoor vraagt dus dat de architect zijn *attestatie of declaratie* vernieuwt zodat alles volgens de regel kan verlopen. Hij begrijpt immers niet waarom na een behoorlijke aanbesteding en uitvoering hij nu gedwongen zou worden geld terug te storten dat hij in grote mate heeft voorgeschoten. Diezelfde gedelegeerde van de prefect heeft nu ook het 2de gedeelte goedgekeurd en met de aanbesteding wordt gewacht tot deze zaak geregeld is. De pastoor sluit af *te teekenen zeer opregtelyck met de beste wenschen des* ***H****(eiligen)* ***tyd***, waarmee **kerstmis** wordt bedoeld.
Er is nog een klein Post Scriptum : als de heer VC in de streek is, is hij steeds **welkom** = hij mag beschikken over huis en logement Etc.
De architect heeft geantwoord op 28 december 1810.
Op de brief heeft hij – in het klad – zijn antwoord geformuleerd …

ARCHIEFJES

Ouckene den 19 Xbre 1810

Mijn heer
de betaelingen die my gedaen syn van de
somme van 596 fr en 24 C wegens het
eerste deel der reparatien word nu ten meesten
deele gerayeerd door M: heer la fosse in den
budget van het jaer 1810. ik bidde uL dan
op alle vriendschap: uL attestatie of declaratie
wel gelieven te vernieuwen wegens de voltrokke
wercken in de prefecture. uwe visite deswegens
volgens mijne notitie is geschied op den 22 fevrier
1809 en daer op hebbe ik myne eerste betaelinge
verkregen. volgens het advies van den heer
onderprefect moet den meyer alhier een
vertoonschrift overhandigen in de prefecture
dat alle formaliteyten volbragt zyn het welcke hij
eerstdaegs sal doen en bekrachtigd sal worden
door den onderprefect: maer vooraf schijnt noodig
de vernieuwinge van uL declaratie de welke
misschien ook de meyer behoirde te hebben
immers ik weet niet waerom naer soo eene behoorlyke
aenbestedinge en voltrekkinge ik soude gepraemt
syn te moeten rembourséren dat ik boven
maete verschoten hebbe. den brenger deser
sal wel gelieven antwoorde terug te brengen
als sy uLie te pas valt.
M.h.de la fosse delegué du prefect heeft nu
ook het 2de deel goedgekeurd en de aenbestedinge
vertoefd tot dat dese zaeke effen is.
in vaste verzekeringe van uwe goedheyd
ik hebbe d'eere my te teekenen zeer opregtelyk
met de beste wenschen des H tyd
Myn heer
U.L. oodm. en genegensten
dienaer ***f.f. maes Pastor***

P:S: op de streke
komende ik bidde
uL van te disponeren van huys en logement Etc.

Antwoord van de architecte-voyer

ARCHIEFJES

Brugge den 28 Xbre 1810

Mijnheer
naer uE gegroet te hebben met alle de goede wenschen van den tydt ende
van het aenstaende nieuwjaer, zende uE hier inclus ingevolge U.E. geeerden van 19 ct
copie van het certificaet in questie. myne diensten U.E. verder van eenig nut konnende
wesen gelieft er liberlyck van te gebruyken. ben met besondere achting.

De laatste brief van het jaar **1810** is opnieuw van de hand van aannemer **Pieter Spilliaert**, uit **Veurne**. Hij richt zich op **19 december 1810** tot *Mynheer Van Canighem – Argiteck – woonende in het predikcloster*, om hem een certificaat te vragen voor het kruis dat hij gemaakt en geplaatst heeft op het nieuw kerkhof. Zijn onderdanige taal zegt eens temeer iets over de sociale verhoudingen van die tijd.
We hebben reeds gemerkt dat de architect de heer Spilliaert gunstig gezind is. Hij beantwoordt zijn brief en maakt een speciaal certificaat op (klad) dat de bediende (klerk - schrijver) moet kopiëren : bovenaan staat <u>*dit te copieren.*</u>

Veurne den 19 Xbre 1810

Mijnheer Van Caniggem
naer UL: seer vriendelyck gegroet te hebben
op het versoeck van Mijnheere de meyre van
Veurne syn ick UL: versoeckende uyt alle
vriendtschap of UL: niet en soude believen soo -
goedt te syn van aen my te verleenen een
// leen certificattie regardeerende van het
cruys die ick gemaeckt ende geplasseert hebbe
op ons nieuw kerckhof dat UL: het cruys gesien
heeft die op ons kerckhof staet sonder daer
af een vergrootynge te maecken simpelyck
dat het daer in wezen is ende den heer meyre
die weet wel dat het door my gemaeckt is
waerop ick my zal betrouwen op UL: goede
genegentheydt het welcke UL: in geender maniere
en soude connen intresseeren ende aldienencant
sal ick connen van de commune betaelt zyn -
waer het niet pynelyck voor myn van dat te moeten
verliesen ende al waer in ick UL. soude connen ofte
capabel syn van te connen plaisier doen en wilt my
in geender manieren spaeren ende indien het
mogelick waere te laeten volgen met den brenger

ARCHIEFJES

dezer UL. die soude my veele plaisier doen, waermede
sluyte ende blyve met veele complementen ende indiender
iets nieuws waere regarderende de vangenisse wilt het my laeten
weten *UL. Dienaer*
Pieter spilliaert

26 december 1810 - **Antwoord** van de architecte-voyer …
Certificaat, in het klad opgesteld *dit te copieren*

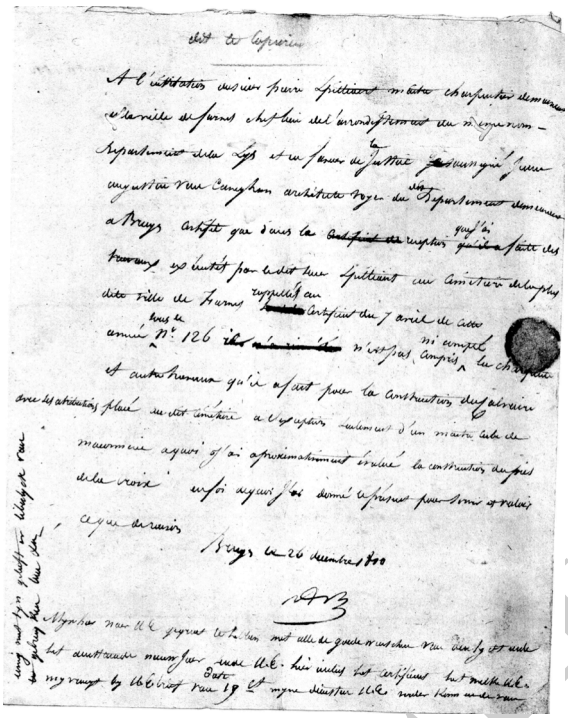

A l'invitation du sieur Pierre Spilliaert maître charpentier demeurant
en la ville de furnes chef-lieu de l'arrondissement du meme nom –
Departement de la Lys et en faveur de la Justice Je soussigné Jean
augustin Van Caneghem architecte voyer du dit Departement demeurant
a Bruges *certifie que dans la reception que j'ai faite des travaux exécutés par le dit Sieur Spilliaert au cimetiere de la plus*
dite ville de Furnes rappellés au certificat du 7 avril de cette année sous le n° 126 n'est pas compris ni compté la charpente et autres travaux qu'il a fait pour la construction du Calvaire avec ses attributions placé au dit cimétiere a l'exception seulement d'un maitre cube de
maçonnerie a quoi J'ai aproximativement évalué la construction du pied
de la croix en foi de quoi J'ai donné a présent pour somme a valoir
ce que de raison

Bruges ce 26 decembre 1810
(paraphe)

Certificaat dat als volgt (vrij) kan vertaald worden …
… architecte-voyer van voormeld Departement van de Leie, woonachtig te Brugge, verklaar dat bij de 'aanvaarding' van de werken die uitgevoerd werden op het kerkhof van Veurne, door de vermelde Pieter Spilliaert (werken waarvan melding wordt gemaakt in het Certificat de Réception van 7 april 1810), het timmerwerk en andere werken voor de bouw van de Calvarieberg met zijn bijhorigheden, niet in rekening werden gebracht, met uitzondering van een kubieke meter metselwerk dat ik bij benadering geschat heb voor de voet van het kruis. Op basis van deze gegevens, heb ik nu een som voorzien die eerlijk en redelijk te verantwoorden is.

Mynheer naer UE gegroet te hebben met alle de goede wenschen van den tydt ende het aenstaende nieuwjaer zende UE. hier inclus het certificaet het welke UE. my vraegt by UE. brief van date 19 ct myne diensten UE verder konnende van eenig nut syn gelieft er liberlyck van te gebruyken Uw dw……

ARCHIEFJES

Dit is dan de brief die het bewogen jaar **1810** afsluit. Op persoonlijk vlak is het voor de architect een rampjaar geweest wegens het verlies van zijn echtgenote. Hij staat er nu alleen voor.
Jaren nadien zal de architect (° 1770) kennis maken met **Genoveva Assan** (° 1787) met wie hij in 1817 in het huwelijk zal treden. Dat is twee jaar na Waterloo. In die periode van het ***Verenigd Koninkrijk der Nederlanden*** zal de term ***architecte-voyer*** vervangen worden door ***provinciale bouwmeester***.

ARCHIEFJES

5. Brieven van het jaar 1811

Heel bizar, maar voor het jaar **1811** zijn er maar twee brieven : een eerste brief, gedateerd **19 april 1811,** en een tweede, gedateerd **25 april 1811**. Beide brieven hebben de officiële hoofding van het *Empire Français* en beiden komen van het kabinet van de burgemeester van **Nieuwpoort**, telkens ondertekend door ***L:G:M: Coppieters, adjoint.***

Op **19 april 1811** schrijft de heer **Coppieters (**schepen te **Nieuwpoort) -** in naam van zijn burgemeester - om aan de architecte-voyer te melden dat kleine herstellingen in het stadhuis, en aan sloten en vensters, niet vermeld werden. Hij heeft een nota gemaakt van wat nog nodig is zodat de architect het in zijn bestek kan opnemen.
Hij heeft ook een brief geschreven aan de prefect i.v.m. de halle en met het bestek dat hij terugstuurt betreffende de herstellingen in de gevangenis. In zijn schrijven vraagt hij de prefect aan de architecte voyer de opdracht te geven dit op te nemen in zijn toekomstig bestek.

A Monsieur ***P.91.P***
Vancaeneghem ***NIEUPORT*** ***X (geen annotatie***
architecte voyer ***door de architect)***
à Bruges
franc

Nieuport le 19 avril 1811

Le Maire
a Monsieur Vancaneghem architecte voyer
Monsieur

Lors le moment que j'ai eu le plaisir de vous voir il
a ete omis de vous faire connaître les petites reparations
qui ont ete faites à la mairie & aux serrures et fenetres
j'ai fait faire une notte des articles qui ne vous ont point été
Relevé, ce que j'ai l'honneur de vous remettre ce jour en
vous priant de vouloir le comprendre dans le devis
que vous formerez.
J'ai écrit ce jour a Mr le Prefet
au sujet de la halle et en second lieu sur le devis
que je retourne pour des reparat(io)ns a la prison que je lui
prie de vous ***preserer*** *de la comprendre dans celui* ***supp***^{e} doen kiezen/supp(os)é
que vous allez former ainsi si vous en recevez bientôt l'ordre
faites en la demande avant
de commencer votre devis
J'ai l'honneur de vous saluer
L:G:M: Coppieters adjt

ARCHIEFJES

Note des réparations
faites par ***la Marechalerie*** *qui n'ont* de hoefsmederij
point été prises par mr van caeneghem

la peinture est comprise *reparations et peinture de* ***tuyaux de***
buizen die het water van de dakgoot naar beneden leiden
dans le prix porté ***descente*** *en* ***fer blanc*** *à la mairie et* ***greffe*** *f 9- "*
blik greffie
au devis detail estimatif *fourni un* ***cheneau*** *en fer blanc pour*
dakgoot
la petite tour. de 5 pied / dans le devis
vs 219 est compris le tuyeau de descente/
fourni deux crochets pour ce petit cheneau 1-" –

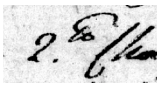

(= onces ?) *idem 24 fers du poids de* ***2 ° chaque*** *1 Kilogr*
pour les fenetres qui sont reparées à la
mairie pour le soutien de ***rempietage****
reparé 7 serrures au greffe *3-" 13-*
idem 2 grandes au tribunal de paix *3-" 10*
fourni 3 crochets pour le cheneau
qui est pris ***en kote**** *contre le greffe au*
nord *in 't kot* *3-" –*
fourni un fer dit ***schuyve*** *pour fermer*
une grande porte d'en haut prenant la moitié
de la hauteur *2-" 9-*

* rempiétage = *alleen gevonden in mijn oude Gallas F-N, in de betekenis van : een voet breien aan … (een sok, een kous).* Rempiéter – rempiétement (rempiètement) *heeft eveneens deze betekenis + de fundamenten (*pied*) van een gebouw herstellen. De ijzers die hij hier nodig heeft voor de vensters kunnen bedoeld zijn om de basissen van de vensterramen te versterken.*
** pris en **kote** = *die afwateringsbuis zal doorheen een hok (**kot**-e) lopen dat aangebouwd is tegen de greffie.*

Op **25 mei 1811** is het opnieuw de heer **Coppieters**, 'adjoint' van de **Nieuwpoort**se burgemeester, die de zaak uitlegt aan de architect … Nieuwpoort heeft de noodzakelijke documenten nodig opdat de betalingen zouden kunnen plaatsvinden. Vele werken zijn uitgevoerd, zoals de pompen, l'Etat de 10818 en de gevangenis. Voor de greffie blijft alleen nog het schilderwerk af te werken. Alleen de certificaten blijven uit en hij vraagt aan de architect, die documenten zo vlug mogelijk op te sturen. De 'staet' (état) van de gendarmerie, waarvan een groot deel reeds gedaan is, wordt gelaten voor het jaar 1812.

ARCHIEFJES

Hij vraagt nog steeds de bestekken voor de halle, zodat kan overgegaan worden tot aanbesteding en ze in de begroting van 1812 kunnen ingebracht worden; ook de andere bestekken waarvoor hij nota's genomen heeft. Voor het stadhuis heeft de architect 40 ruiten niet in rekening genomen en voor de pompen heeft hij een nota opgesteld waarin terug te vinden is wat gedaan, en nog te doen is.
Hij rekent dus op de welwillendheid van de architect om de bestekken op te maken van wat nog te doen is, en verwacht ze zo vlug mogelijk zodat ze nog kunnen gevoegd worden bij het budget dat in juni moet klaar zijn en opgestuurd worden.

Empire Français

Nieuport le 25 mai 1811

*Réparations Com^ales^*
demande des
dévis estimatifs
et Certif^at^ de réception

Le Maire,

à Mr Van Caeneghem architecte voyer
à Bruges

Monsieur !

des ordres les plus précis nous sont transmis de faire notre compte nous avons besoin des pièces et notamment pour les travaux exécutés vos certificats de Réception vous savez que pour les pompes cela est fait. l état d. 10818 se trouve aussi depuis longtems, terminé. Celui de la prison de même, et pour le greffe il ne restait que la peinture à quoi on est occupé maintenant mais ayant besoin de suite vos états de reception nous vous prions, Monsieur, de les expédier, pour l'achevement de la peinture nous vous en répondons qu'elle sera terminée. l'état de la Gendarmerie dont une grande partie est faite, restera pour l'an 1812.

Nous attendons encore incessamment les dévis que vous avez à former pour la halle , à l'effet de pouvoir passer l'adjudication et le pouvoir porter au budget 1812 aussi les divers autres dévis que vous avez pris en note.

à la mairie vous n'avez pas pris que 40 carreaux de vitres manquaient qui coutent 7…… chaque

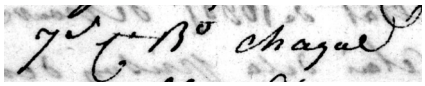

pour les pompes voir une note d'icelles faites et à faire Vous aurez donc la complaisance, Monsieur, de former le devis pour celles que vous n'avez point encore sur vos …… (beschadigd document)
Je vous repête, Monsieur, que nous attendons d'impatience pour tous les états et nous devons les ajouter au Budget qui dans le courant de juin

ARCHIEFJES

doit être fait et envoijé je vous prie donc, Monsieur,
à les faire dans le court délai possible vous nous
obligerez beaucoup

Dans cette attente

j'ai l'honneur, Monsieur, de vous
saluer,

L:G:M: Coppieters adjt

<u>Etat des Pompes</u>

		rue du Marché	*près la place*
		id	*S Jean Joons*
proposé pr 1812		*place napoleon*	*près la halle*
reparée et portée 1808		*id*	*Sr P Vlieghe*
id	*id*	*rue de notredame*	*Cimetiere*
		rue des pecheurs	*près la ve Monteyne*
		id	*Norbert De Necker*
		id	*V^e^ M Meynne*
proposée pr 1812		*rue du quai*	*L Lammen*
reparée & portée 1808		*rue des cuisiniers*	*Ve Provoost*
		id	*Ve E hillebram (?)*
		rue de l'imperatrice	*Hopital Bourgeois*
		id	*magaen-Delameer (?)*
		id	*L Ecluijse*
		id	*Bouve*
reparée & portée 1809		*rue de Jena*	*Nobouk (?)*
proposée pr 1812		*rue de faucon*	*B vroonie (?)*
		rue de St Jacques	*Sieurs reuben*
reparée & portée 1809		*id*	*p^e^ Lams **
		rue de Bulscamp	*V Gommers*
		id	*magasin Mulier(?)*
		id	*L David*
		rue dypres	*Tyteca (?)*

*celle pres de V. Lams * est reparée en 1809 et elle se trouve dixième –*
en 1810. il faudra changer ce mot par Ve <u>Monteijne</u> (onderstreept)
en l'an 1812 il faudra comprendre celle rue de l'imperatrice
près le magasin de la ville elle est renouvellée entierement
en bois fer et plomb refondu
celle rue de Bateau près L David
rue du marche pres de la place
place napoleon pres la halle

ARCHIEFJES

6. Brieven van het jaar 1812

Zoals voor het jaar 1811, valt de briefwisseling in de koffer - voor het jaar 1812 - magertjes uit. Er is een brief van de onderprefect aan de prefect, en een drukwerk van de *Administration des Ponts et chaussées* van het *Département de la Lys*. Het is het **Lastenboek** voor de definitieve aanbesteding van de uitbating van veerponten en boten aan de overzetplaatsen, ingericht om de stromen en rivieren van het Leiedepartement over te steken.

Eerst een brief van de onderprefect van het arrondissement **Veurne – Charles-Antoine de Latre*** - aan de prefect van het Leiedepartement (**Jean-François Soult****, te Brugge), gedateerd **15 juli 1812**, Die brief lijkt verloren in de archieven van de architecte-voyer. We kunnen maar veronderstellen dat de onderprefect aan VC een kopie gegeven heeft van de brief die hij gestuurd heeft aan de prefect, en de prefect hem heeft laten weten dat hij niet aan de vraag kan voldoen, aangezien hij niet over het nodige certificaat beschikt. De naam (handtekening ?) *De Latre* is er heel discreet bijgeplaatst. Onderaan heeft de architect er in potlood (cfr. Conté) bijgeschreven *: Je pense que le Certificat que demande Mr. le Sous-Préfet est celui que J'ai expédié ce 20 Juin sous le N° 332*. Zijn *Je pense que …* lijkt geen waarborg te zijn voor de werkelijke verzending van het certificaat …

Travaux Communaux ***(*)*** *Furnes, le 15 juillet 1812*

Le Sous-Préfet

N° 402

A Monsieur le Préfet,

Monsieur Le Préfet,

Je vous prie de faire expedier pour être transmis au Maire de furnes, les Certificats de reception des travaux faits aux pavés de cette ville en 1810 et ***alloués*** *au budget de 1811 afin qu'au moijen de cette pièce, ce fonctionnaire puisse faire payer l'entrepreneur et terminer la comptabilité de 1811.*

J'ai l'honneur de vous saluer
avec respect

De Latre

(*)

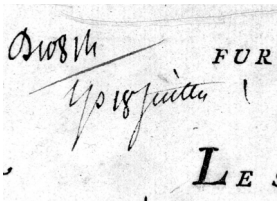

toegewezen

Je pense que le Certificat que demande Mr le sous Préfét est celui que J'ai exped(ié) ce 20 Juin 1812 sous le N° 332

* Eventjes Wikipedia Raadplegen met de naam **Charles-Antoine de Latre.**
** Even googlen : A. vanden Abeele **– De vier prefecten van het Leiedepartement**

ARCHIEFJES

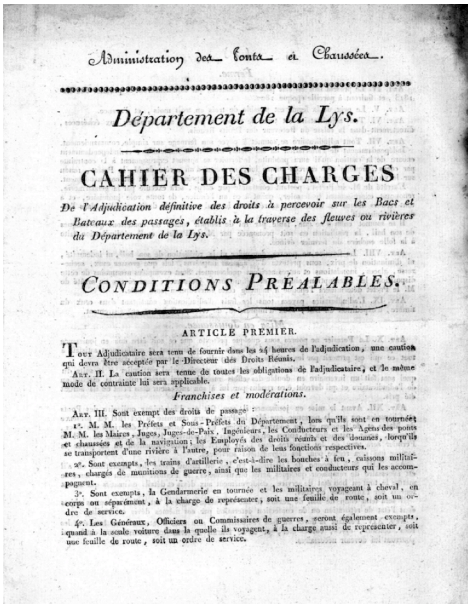

Administration des Ponts et Chaussées.

Département de la Lys.

CAHIER DES CHARGES

De l'adjudication définitive des droits à percevoir sur les Bacs et Bateaux des passages, établis à la traverse des fleuves ou rivières du Département de la Lys.

CONDITIONS PRÉALABLES.

ARTICLE PREMIER.

Tout Adjudicataire sera tenu de fournir dans les 24 heures de l'adjudication, une caution qui devra être acceptée par le Directeur des Droits Réunis.

ART. II. La caution sera tenue de toutes les obligations de l'adjudicataire, et le même mode de contrainte lui sera applicable.

Franchises et modérations.

ART. III. Sont exempts des droits de passage :

1°. MM. les Préfets et Sous-Préfets du Département ; lors qu'ils sont en tournée, MM. les Maires, Juges, Juges-de-Paix, Ingénieurs, les Conducteurs et les Agens des ponts et chaussées et de la navigation ; les Employés des droits réunis et des douanes, lorqu'ils se transportent d'une rivière à l'autre, pour raison de leurs fonctions respectives.

2°. Sont exempts, les trains d'artillerie, c'est-à-dire les bouches à feu, caissons militaires, chargés de munitions de guerre, ainsi que les militaires et conducteurs qui les accompagnent.

3°. Sont exempts, la Gendarmerie en tournée et les militaires voyageant à cheval, en corps ou séparément, à la charge de représenter, soit une feuille de route, soit un ordre de service.

4°. Les Généraux, Officiers ou Commissaires de guerre, seront également exempts, quand à la seule voiture dans la quelle ils voyageront, à la charge aussi de représenter, soit une feuille de route, soit un ordre de service.

Het drukwerk **CAHIER DES CHARGES** i.v.m. de definitieve aanbesteding van de uitbating van veerponten en boten, werd chronologisch geklasseerd en kwam dus terecht in de map 1812. In ieder geval bleek het document heelwat nuttige informatie te bevatten over de organisatie van de veerdiensten op de waterwegen van het departement. Persoonlijke annotaties over de bedragen die werden uitgelegd, mogen als 'zeer waarschijnlijk' beschouwd worden. De informatie in het Lastenboek wierp een verhelderend licht op de brief van de intendant i.v.m. de restauratie van de ponton te Nieuwege. ('Zie brief 28-04-1814 in 9 - VC – 4 NIEUWEGE')

In de **Voorafgaande Condities**, gaat **Art. I** over de verplichting van de opdrachtnemer om binnen de 24 uur een waarborgsom te storten die moet aanvaard worden door de *'Directeur van de Verenigde Rechten'* (= Indirecte Belastingen -> ***Annuaire pour l'An 13 p. 286/287*** *…perception 13 des droits de bacs et passages d'eau).* In het hoofdstukje ***Vrijstellingen en Verminderingen*** , **Art. III,** kon de 'adjudicataire' (opdrachtnemer) vooreerst al kennis nemen van de categorieën personen aan wie hij geen geld mocht vragen :

1/ de prefect en onderprefect, burgemeesters, rechters, vrederechters, ingenieurs, conducteurs, beamten van Bruggen en Wegen en van de Scheepvaart, bedienden van de Belastingsdienst (*Droits Réunis – Verenigde Rechten - volgens Almanach 1812*) en van de Douane, wanneer zij van de overzetdienst gebruik maakten tijdens het uitvoeren van hun ambt.

2/ de artilleriekonvooien, d.w.z. de kanonnen, munitiewagens, militairen en conducteurs die ze begeleiden.

3/ de Gendarmerie op ronde en de militairen te paard, in groep of afzonderlijk, mits voorlegging van mars- of dienstorder.

4/ Generaals, Officieren en Oorlogscommissarissen in hun wagen, mits voorlegging van mars- of dienstorder.

Op blz. 2 is er sprake van ***Ferme (= Pacht)***, *een term die we kennen uit het Ancien Régime (Fermier Général)* .

Art. IV bepaalt dat de pachtovereenkomst afgesloten wordt voor 9 jaar, met aanvang 1 januari 1813 en einde in 1822.

Art. V bepaalt dat die pacht om de drie maand moet betaald worden + op voorhand.

Art. VI : die pacht moet betaald worden aan de Ontvanger der Verenigde Rechten.

ARCHIEFJES

In **Art. VII** wordt gestipuleerd dat – wanneer hij zijn pacht niet betaalt - de prefect kan overgaan tot *la contrainte par corps*, m.a.w. hechtenis.
In **Art. VIII** is ook duidelijk vermeld dat de opdrachtnemer niet moet rekenen op schadevergoeding in geval van onvoorziene gebeurtenissen, zoals hoge waterstanden, droogte, ijs of overstroming.
Art. IX bepaalt ook dat de opdrachtnemer alle aanbestedingskosten moet betalen.

In het hoofdstukje ***Mise en Jouissance*** - wat we vrij kunnen omschrijven als het ***Overgaan tot de Uitbating*** – kunnen we vaststellen dat de opdrachtnemer een grote verantwoordelijkheid heeft. Vooraleer hij aan zijn uitbating kan beginnen, wordt door de ingenieur van Bruggen en Wegen (of door een persoon aangeduid door de prefect) een inventaris (*un état estimatif et descriptif*) opgemaakt in aanwezigheid van de oude en de nieuwe pachter van de veerponten, boten, tuig, gereedschap en andere voorwerpen die aan de nieuwe pachter toevertrouwd worden. Op het einde van de pacht zal de pachter alles in dezelfde staat moeten overlaten, zo niet zal een schadevergoeding moeten betaald worden in overeenstemming met de beschrijving, vroeger opgesteld.
Van zodra de uitbating officieel van start gaat, moet de nieuwe opdrachtnemer aan beide kanten van de rivier of van het kanaal, het officieel vastgesteld tarief afficheren.

Wanneer het gaat over het **innen** (hoofdstuk ***la Perception***) van het verschuldigde geld van de passagiers, dan lijkt de uitbater wel beschermd bij eventuele onregelmatigheden, zoals het pogen tot het niet-betalen, het beledigen van het bootpersoneel, het uiten van bedreigingen … Hij kan de hulp inroepen van de 'gewapende macht' *(il est autorisé à requérir l'assistance de la force armée).* Anderzijds zijn uitbater en veerpontpersoneel ook verplicht de aangegane verbintenissen en tarieven te respecteren. Bij contestatie betreffende de evenredigheid van het vereiste bedrag, dan zal de dichtstbijzijnde burgemeester of zijn 'adjoint' (schepen) daarover kunnen beslissen.

Het hoofdstukje ***Police*** geeft ons een mooi overzicht van de verscheidene overzetplaatsen o.a. op het kanaal **Oostende-Brugge** en het kanaal **Brugge-Gent**.

> ART. XXI. Le passage de *Stalhille*, sera desservi par un grand bac, ayant de longueur 13 mètres 50 centimètres, et de largeur 4 mètres, garni d'une perche, une chaîne et sa fiche, servant à l'amarage.
> Par un batelet, garni d'une paire de rames en bois, une agraffe avec crochet en fer et un cordage du poids de 10 kilogrammes, servant pour l'amarage et par deux mariniers.
> Le passage de *Nieuwege*, sera déservi par un grand bac, ayant de longueur 11 ½ mètres, de largeur 3 mètres 40 centimètres garni d'une perche, une chaîne et sa fiche en fer, pour l'amarage et par deux mariniers.
> Le passage de *Pompemeulen*, sera desservi par un bac et ustensiles qui seront mis

ARCHIEFJES

à la disposition de l'adjudicataire et par deux mariniers.
Le passage de Lappersfort, sera desservi par un petit bac, ayant de longueur 4 mètres 80 centimètres, de largeur 2 mètres 20 centimètres garni d'une perche, une chaîne et sa fiche en fer, pour l'amarage et un marinier.

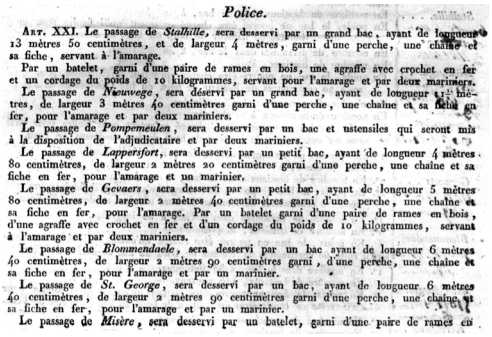

Police.

ART. XXI. Le passage de *Stalhille*, sera desservi par un grand bac, ayant de longueur 13 mètres 50 centimètres, et de largeur 4 mètres, garni d'une perche, une chaîne et sa fiche, servant à l'amarage.
Par un batelet, garni d'une paire de rames en bois, une agraffe avec crochet en fer et un cordage du poids de 10 kilogrammes, servant pour l'amarage et par deux mariniers.
Le passage de *Nieuwege*, sera désservi par un grand bac, ayant de longueur 11 mètres, de largeur 3 mètres 40 centimètres garni d'une perche, une chaîne et sa fiche en fer, pour l'amarage et par deux mariniers.
Le passage de *Pompemeulen*, sera desservi par un bac et ustensiles qui seront mis à la disposition de l'adjudicataire et par deux mariniers.
Le passage de *Lappersfort*, sera desservi par un petit bac, ayant de longueur 4 mètres 80 centimètres, de largeur 2 mètres 20 centimètres garni d'une perche, une chaîne et sa fiche en fer, pour l'amarage et un marinier.
Le passage de *Gevaers*, sera desservi par un petit bac, ayant de longueur 5 mètres 80 centimètres, de largeur 2 mètres 40 centimètres garni d'une perche, une chaîne et sa fiche en fer, pour l'amarage. Par un batelet garni d'une paire de rames en bois, d'une agraffe avec crochet en fer et d'un cordage du poids de 10 kilogrammes, servant à l'amarage et par deux mariniers.
Le passage de *Blommendaele*, sera desservi par un bac ayant de longueur 6 mètres 40 centimètres, de largeur 2 mètres 90 centimètres garni, d'une perche, une chaîne et sa fiche en fer, pour l'amarage et par un marinier.
Le passage de *St. George*, sera desservi par un bac, ayant de longueur 6 mètres 40 centimètres, de largeur 2 mètres 90 centimètres garni d'une perche, une chaîne et sa fiche en fer, pour l'amarage et par un marinier.
Le passage de *Misère*, sera desservi par un batelet, garni d'une paire de rames en

De reeks gaat verder met de overzet-plaatsen ***Gevaers, Blommendaele, St. George, Misère, Speyen, Kerckhove (Schelde), Bisseghem, Peerboom, Eversam (Yser), Plasschendaele.***

In ART. XXII gaat *het over de lading die de veerponten, boten en schuiten mogen bevatten,* ***te Weten :***

SAVOIR :

Stalhille, . . .
En nombre de personnes, dans le bac à 55 individus.
Dans le canot, à 12 id.
En nombre de bestiaux dans le bac, à 10 chevaux.
En poids, le bac ne pourra être chargé qu'autant qu'il faudra pour qu'il reste 20 centimètres de hauteur de bord du bac, au-dessus de l'eau.

Nieuwege. . .
En nombre de personnes dans le bac, à 40 individus.
En nombre de bestiaux, à 7 chevaux.
En poids, le bac ne pourra être chargé qu'autant qu'il faudra pour qu'il reste 20 centimètres de hauteur de bord du bac, au-dessus de l'eau.

Lappersfort. .
En nombre de personnes, à 15 individus.
En nombre de bestiaux, à 2 chevaux.
En poids, le bac ne pourra être chargé qu'autant qu'il faudra pour qu'il reste 20 centimètres de hauteur de bord du bac au-dessus de l'eau.

Gevaerts . . .
1°. En nombre de personnes dans le bac, à 20 individus.
Dans le canot, à 6 id.
2°. En nombre de bestiaux dans le bac, à 2 chevaux.
3°. En poids, le bac ne pourra être chargé qu'autant qu'il faudra pour qu'il reste 20 centimètres de hauteur de bord du bac au-dessus de l'eau.

Blommendaele
1°. En nombre de personnes dans le bac, à 30 individus.
2°. En nombre de bestiaux, à 4 chevaux.
3°. En poids, le bac ne pourra être chargé qu'autant qu'il faudra, pour qu'il reste 20 centimètres de hauteur de bord du bac au-dessus de l'eau.

St. Georges. .
1°. En nombre dans le bac, à 34 individus.
2°. En nombre de bestiaux, à 5 chevaux.
3°. En poids, le bac ne pourra être chargé qu'autant qu'il faudra pour qu'il reste 20 centimètres de hauteur de bord du bac au-dessus de l'eau.

Kerckhove . .
1°. En nombre de personnes à 12 individus.
2°. En nombre de bestiaux, à 2 chevaux.

……

In **ART. XXIII** wordt bepaald dat de uitbater (le fermier – pachter) het aantal werknemers – zoals bepaald in het vorig artikel - moet in diensthouden, voor het goed functioneren van de zijn uitbating.
ART. XXIV vereist dat de minimumleeftijd van de personen die hij in dienst neemt, minstens 21 jaar oud moeten zijn.
ART. XXV verplicht hem - in geval van abnormaal hoge waterstanden - dek en ruim van de schepen te vegen, en hij moet ook de onmiddellijke omgeving van de pontons netjes houden. Hij moet er ook voor zorgen dat veerponten en boten voorzien zijn van zitbanken, en dat er geen water in de boot staat.
In **ART. XXVII** wordt het hem verboden passagiers over te zetten bij extreem slecht weder (ijs – wind – hoog water) waarbij voor ongevallen kan gevreesd worden.
ART. XXVIII stipuleert dat de uitbater gehouden is ook één enkele persoon over te zetten, en niet meer te vragen dan enkel tarief.
Volgens **ART. XXIX** moeten veerponten en boten op het ogenblik van aanleggen en afvaren vastgelegd zijn, om ongevallen bij een eventueel wegdrijven te vermijden.
ART. XXX preciseert dat de uitbater aansprakelijk is voor de fouten van zijn personeel en moet instaan voor de schade voortvloeiend uit hun daden.
In **ART. XXXI** wordt de uitbater (*fermier*) verondersteld de ingenieurs en conducteurs van Bruggen en Wegen te vergezellen tijdens hun half-jaarlijkse bezoeken, alsook tijdens de buitengewone bezoeken die nodig zouden blijken. Hij moet hun de nodige informatie geven en met hen het proces-verbaal tekenen waaraan hij eventueel bemerkingen kan aanbrengen.

In het laatste hoofdstuk ***Disposition réglémentaires et locales*** wordt nog aangeduid dat de overzet opgeschort wordt tussen zonsondergang en zonsopgang.

Het officeel document werd ondertekend op 18 december 1812 door de Hoofdingenieur van Bruggen en Wegen (**A. Raffeneau**), en op 19 december door de prefect (**F. Soult**). (Op document, alleen namen gedrukt).

ARCHIEFJES

Er werd nog een clausule aan toegevoegd waarbij les 'passe-chevals' (overzetboot voor paarden) of schuiten van Pompemeulen, Misère, Plasschendaele, Speyen en Bisseghem, eigendom blijven van huidige overzetters als zij opdrachtnemers worden. In tegengesteld geval zal het gebruik ervan hun ontzegd worden en de nieuwe opdrachtnemers zullen zich op eigen kosten boten en 'passe-chevals' moeten aanschaffen. Die bijkomende clausule werd ondertekend door hoofdingenieur **A. Raffeneau** en *'gelezen en goedgekeurd'* door de prefect van het departement van de Leie, die bij afwezigheid vervangen werd door de *Conseiller de Préfecture délégué*, **J. Van Praet.**

(6)

Disposition réglementaires et locales.

Le passage sera généralement suspendu, depuis le coucher du soleil jusqu'à son lever et pendant cette suspension, les bacs, bateaux et agrès, devront être fermés avec chaines et cadenats solides.

Proposé par l'Ingénieur en chef des ponts et chaussées.

Bruges, le 18 Décembre 1812. *A. RAFFENEAU.*

Vû et approuvé par le Préfet du Département de la Lys.

Bruges, ce 19 Décembre 1812. F. SOULT.

Clause additionnelle.

Les passe-chevals ou batelets de Pompemeulen, Misère, Plasschendaele, Speyen, et Bisseghem, resteront la propriété des passeurs actuels, s'ils se rendent adjudicataires, et dans le cas contraire, l'usage leur en sera interdit, et les nouveaux adjudicataires devront se procurer des bateaux ou passe-chevals à leurs frais.

A. RAFFENEAU.

Vû et approuvé par le Préfet du Département de la Lys.

Pour le Préfet absent dans le Département, le Conseiller de Préfecture délégué,

J. VAN PRAET.

'Ontroerend' is het te lezen in de ***MEMOIRES ET DOCUMENTS RELATIFS A L'ART DES CONSTRUCTIONS ET AU SERVICE DE L'INGENIEUR ; LOIS, ORDONNANCES ET AUTRES ACTES CONCERNANT L'ADMINISTRATION DES PONTS ET CHAUSSEES – 2e Série 1844 (Google-boek p. 1-5)*** hoe de loftrompet gestoken wordt over die **Adrien Raffeneau de Lile**, né à Versailles, le 22 octobre 1773. Hij had reeds deel uitgemaakt van de wetenschappelijke

commissie die – in Egypte - het expeditieleger van Napoleon vergezelde. In 1803 werd hij naar Oostende gestuurd, waar hij zijn reputatie van ingenieur alle eer aandeed : hij ontwierp een sluisdeurensysteem voor de spuikom *(Le Grand Bassin de retenue)* die het verzanden van de havengeul moest tegengaan (ondertussen verdwenen).

***Uiterst interessant**, de website i.v.m. de geschiedenis en het watererfgoed van Oostende :* http://www.watererfgoed.be/docs/3_1.2%20mesoschaal.pdf .

Als hoofdingenieur te Brugge - maakte de heer **Raffeneau** er het ontwerp voor een draaibrug. Steeds volgens dezelfde bron p. 5 … *les ingénieurs hollandais qui lui succédèrent alors, s'emparèrent de son invention, et toute la Belgique se couvrit bientôt de ponts tournants à la **Raffeneau de Lile*** (in andere boeken ***de Lisle**).*

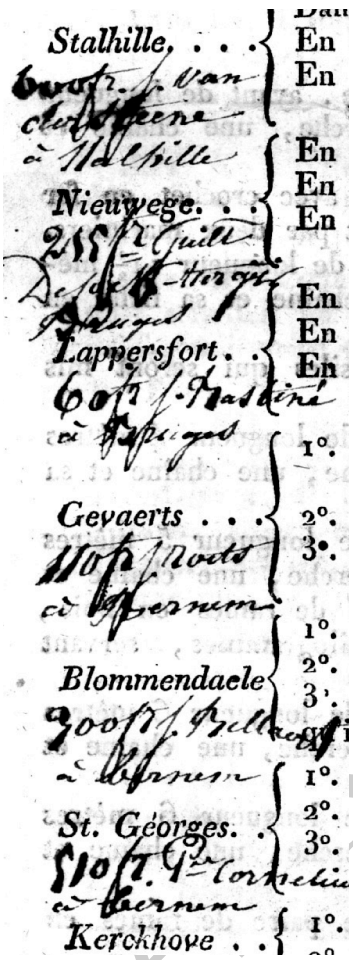

Het ***Cahier des Charges*** voor de aanbesteding van de uitbating van overzetdiensten op de rivieren en kanalen van het Leiedepartement, was uiterst aangename en nuttige lectuur. Het was vooral een behulpzaam element bij het maken van mijn ARCHIEFJE **9 – J.-A. Van Caneghem – 4 – Nieuwege 1814.** De informatie die betrekking had op de overzetdienst te **Nieuwege** werd verrijkt door de handgeschreven annotaties. Die zijn er zeker bijgeschreven door iemand die weet had van de prijzen die werden betaald. Wanneer 'handgeschreven', dan moet het handschrift zeer duidelijk zijn om zekerheid te hebben. In het geval NIEUWEGE, moest er wat loep- en computerwerk bij te pas komen om de **juiste bedragen** te ontwaren … of te **vermoeden**.

Voor **Stalhille** lijkt het duidelijk : daar is ***600 fr*** aangeduid voor ***f. van der steene à Stalhille.***

Voor **Nieuwege** was / is er steeds twijfel i.v.m. het bedrag. De opdrachtnemer was **Guillaume Decock – *Turgy*** à Bruges. Het moet de Sieur **De Cock-Turgy** zijn die we terugvinden in de *Almanach 1812*, op blz. 34 in de rubriek *Messagerie der Onder-Prefecture– Messagiers te peerde - Canton van Ghistel – **Sr. De Cock-Turgy**, woonende op het Speelmans-reyken*. Het is zeker de **Sieur Decock** wiens naam we terugvinden in het document van 28 april 1814. In ***Decock-Turgy*** kan de Turgy, familie zijn van de *Turgy – Onder-chef in den vierden bureau* - die we reeds in de Almanach van 1812 ontmoet hebben (p. 30).

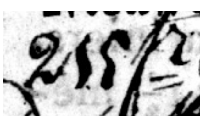

Is het **215**, **245** of **255** fr ? In vergelijking met de 510 fr van St-Joris, lijkt de **215** fr minder evident. Is het een vluchtige **245** of een slordige **255** fr voor

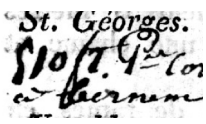

Nieuwege? Het was in ieder geval een stuk minder dan voor Stalhille. Voor de andere overzetplaatsen leek het duidelijker :

Lappersfort	60 fr	f. Bastiné à Bruges
Gevaerts	110 fr	f. Noets (?) à Bernem
Blommendaele	300 fr	f. Bellaert à bernem
St. Georges	510 fr	Pre (Pierre ?) Cornelius
Kerckhove	50 fr	P. Deschietere (familie van Deschietere - brief 1809-06-03 ?)

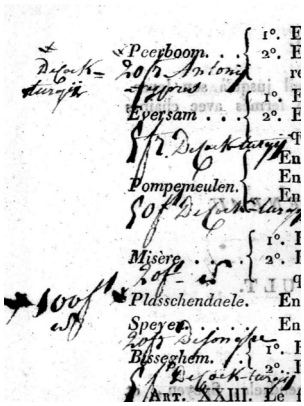

Peerboom	20 fr	Decock-Turgy	Antonij à ypres
Eversam	5 fr	Decock-Turgy	
Pompemeulen	50 fr	Decock-Turgy	
Misère	20 fr	id	
Plasschendaele	100 fr	id	
Speyen	20 fr	Dejonghe	
Bisseghem	5 fr	Decock-Turgy	

In het **Lastenboek** wordt gesproken over *bac* (veerpont, overzetboot), *bateau, batelet* (schuit) en *passe-cheval* (boot voor het overzetten van paarden). In de **Almanach 1812** wordt de Vlaamse term *overzet-schuyten* gebezigd. In andere literatuur gaat het over pontschuiten, overzetboten …

Bij het doornemen van de brieven en documenten hield ik steeds een oog op de tijdslijn van het Franse keizerrijk. Bedenken we dat - wanneer de prefect (F. SOULT) op **19 december 1812** dit Lastenboek ondertekent - de trieste terugtocht van het keizerlijke leger, na de mislukte Russische veldtocht, volop aan de gang is. Baas Napoléon heeft op 5 december zijn leger achtergelaten en is zopas toegekomen te Parijs. (Le Journal de Napoléon – Editions Noël - p.104 / http://www.1769-1821.com/napoleon-1812.html). Het jaar 1813 zal verder gaan met oorlogvoeren, terwijl het leven hier zijn gangetje gaat.

ARCHIEFJES

7. Brieven van het jaar 1813

De eerste brief die we onmoeten in 1813 dateert van **3 juni 1813** en is van de hand van de **Roeselaarse** burgervader **Jacques De Geest** *(terug te vinden in de **Annuaire du Département de la Lys pour l'an 12 – p.70**)*. Hij heeft het plan opgevat in Roeselare een school op te richten waar 'kinderen van de armen' zouden leren spinnen . Ze zouden gedeeltelijk kost en logement genieten. Om dit te bereiken moet hij echter over een plan en een bestek beschikken. Het terrein heeft hij reeds, gelegen ten zuiden van de Houtmarkt. Hij wil er een gebouw laten optrekken, zonder verdiepingen, bevattend twee scholen, ieder 30 voet lang, 24 à 28 voet breed, met een keuken, en daaronder kelder. De zolder zou kunnen dienen als slaapzaal maar dan zouden de muren wat moeten opgehoogd worden - 3 à 4 voet boven de plankenvloer - zodat er plaats is voor de bedden, en om er enkele venstertjes te maken die moeten zorgen voor verluchting en verlichting. De voorgevel zou uitzien op de Houtmarkt, en - zo nodig – zouden enkele vensters kunnen aangebracht worden met uitzicht op de speelplaats. Iedere school zou aldus een afzonderlijke uitgang hebben op het marktplein en op de speelplaats, teneinde zoveel mogelijk de scheiding tussen jongens en meisjes te bewerkstelligen. De burgemeester voegt erbij dat de som waarover hij beschikt ± 8 à 9000 francs bedraagt, en hoopt dat later uit te breiden.
Het komt er dus op aan zo vlug mogelijk een plan en een bestek te hebben om het voorgenomen plan te realiseren, vooral omdat hij nog gedurende dit seizoen de bouw wil beginnen. De architect krijgt zelfs vrij spel en ingesloten vindt hij – op zijn eigen aanvraag - een mandaat ter vereffening van een semester salaris van dit jaar ; hij heeft er in potlood bijgeschreven dat het 65 francs beloopt.
In zijn antwoord schrijft VC dat hij zich niet met het project kan bezighouden in de eerste vier à zes weken. Hij raadt de burgemeester ook aan de realisatie van zijn project uit te stellen tot volgende lente.

Monsieur
Van Caeneghem
architecte &a
Bruges

Monsieur Jacqs De Geest maire
de la ville de Roulers

Roulers le 3 Juin 1813

Le Maire de la Ville de Roulers
à Monsieur Van caeneghem Architecte
Voyer à Bruges
Monsieur !

Roulers le 3 Juin 1813
Mr le maire
repondu le 8 dud^{t}

ARCHIEFJES

Je me propose de faire construire un batiment ou les enfans des pauvres de cette ville apprendraient à filer et y seraient en partie nourris & logés; pour obtenir l'autorisation à ce necessaire, j'ai besoin d'un plan et devis detail estimatif; à cet effet, je puis disposer d'un terrain spacieux qui forme l'alignement en ligne droite du coté sud du marché au bois, non bati et d'une longûeur d'environ quarante mêtres.
Je vous prie de vouloir bien dresser un plan d'un parcel – batiment, sans etages, qui contient a peu près ce qui suit :
Deux ecoles de la longûeur de trente pieds chacune et de la largeur de 24 à 28 pieds, d'une place servante de cuisine, de 24 à 28 pieds carrés toutes suivantes, d'une cave audessous la cuisine.
le grenier pourrait servir de dortoir, mais il serait à propos d'elever les murs du batiment de 3, a 4, pieds audessus du plancher pour faciliter les placement des lits et y faire quelques petites fenetres afin d'aërer & eclairer le grenier, la façade donnerait sur le dit marché au bois, on pourrait s'il est necessaire plaçer quelques fenetres donnant sur la cour, chaque ecole ainsi que la cuisine doivent avoir une issue particulière sur le marché susdit et sur la cour afin de separer autant que possible les garçons des filles, Je dois vous observer que la somme actuellement disponible n'est que de 8 à 9000 francs, j'espère de pouvoir agrandir le batiment lorsque le premier sera placé.
Vous m'obligerez particulièrement de faire votre travail sous peu de jours et d'y ajouter tout ce que vous jugerez convenable pour pareil etablissement, afin que je puisse encore le faire construire pendant la saison actuelle, après avoir obtenu l'autorisation, si je ne craindrais point le retard, Je vous prierais de faire outre celui que je propose , un plan & devis tout à fait à votre mode, pour lequel je vous donnerais un salaire particulier, ayant toujours egards aux fonds disponibles, le terrain est un carré de deux mesüres de terre donnant en ligne droite comme j'ai dit audessus.
Je compte sur votre exactitude et vous prie de m'adresser ces pieces directement et aussitot possible.
J'ai l'honneur de vous saluer avec une parfaite consideration.

Jacq De Geest

P:S: *d'après votre demande cijoint un mandat de votre trai(tement)* (beschadigd) *du premier semestre de la presente année* *montant a 65 francs*

ARCHIEFJES

Le 20 mai 1814 adressé a Mr L'Intendant le devis dont s'agit sous le n°1012 accompagné de dessins

Antwoord, genoteerd op de adreszijde …

Bruges le 8 Juin 1813
Monsieur le Maire
Je crois devoir vous informer que je
je ne pourrai m'occuper de votre projet
de la construction d'une école de filature
que dans un mois à six semaines et que
je désire auparavant de voir le
terrein; et je vous engage, Monsieur
le Maire eu égard aux formalités à
observer et l'avancement de la saison
de remettre cette exécution pour le
printemps prochain en attendant
vous aurez le temps nécessaire pour
le tout disposer en conséquence.
Je vous remercie bien sincèrement
du mandat du 1er semestre de mon
mon traitement qu'il vous a p(lu de) (beschadigd)
m'adresser J'ai l'honneur d'etre
avec respect
Monsieur le Maire
Votre très humble serviteur

gelet op …

Het antwoord van de burgemeester van **Roeselare** laat niet op zich wachten … Op **9 juni 1813** drukt de de **heer De Geest** de wens uit dat met de uitvoering van het project nog dit seizoen zou begonnen worden, vooral de gemeenteraad nu zal bijeenkomen en de nodige fondsen aanwezig zijn, fondsen die in de *Caisse d'Amortissement* zouden moeten gestort worden indien de werken niet in dit lopende jaar zouden plaatsvinden.
Hij dringt dus nogmaal aan om een plan en een bestek te verkrijgen, ook als de architect in de onmogelijkheid zou verkeren naar Roeselare te komen, en hij geeft nog enkele details i.v.m. zijn desiderata. Een kleine, bijgevoegde schets moet alles nog eens verduidelijken.
Hij hoopt dus dat de architect zal ingaan op zijn verzoek en belooft dat de financiële vergoeding niet op zich zal laten wachten.

Monsieur ! *Roulers le 9 Juin 1813*

ARCHIEFJES

Il est de la plus urgente necessité de construire pendant la saison actuelle l'ecole de filature dont j'ai eu l'honneur de vous entretenir par ma lettre du trois dû courant, je desire en consequence de profiter de la session actuelle du Conseil Municipal et des fonds disponibles qui devraient être versés dans la Caisse d'amortissement si l'emploi n'en serait fait pendant l'année courante.

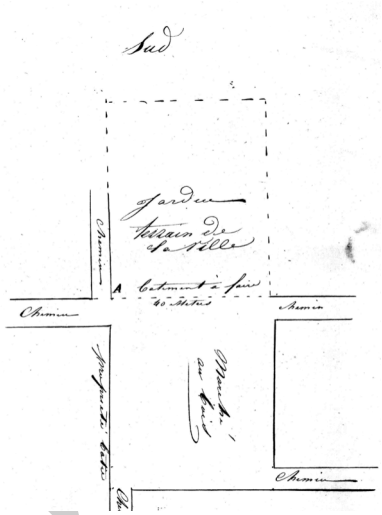

Je vous prie donc si votre deplacement est absolument impossible, de me faire aussitôt un plan & devis fussent ils mêmes susceptibles de changement. Lorsque vous pourrez vous rendre sur le lieu, le terrain est carré et forme le coté lateral en ligne droite d'une longûeur d'environ 40 mêtres au sud du marché au bois qui est aussi carré dont un croquis cijoint: je crois qu'il conviendrait de commencer par l'extremité marquée A.

J'espère que vous condescendrez à ma demande & je vous promets de payer ce que vous aurez mérité extraordinairement pour cet objet.

J'ai l'honneur de vous saluer avec une parfaite considération.

Le Maire de Roulers
Jâcq De Geest

À Monsieur Vancaeneghem Architecte voyer à Bruges

Antwoord van de architect …

Hij heeft zijn antwoord neergekrabbeld op de oorspronkelijke brief. De burgemeester zou er best aan doen zijn verzoek te richten tot de onderprefect gezien deze de aanvragen centraliseert en opstuurt aan de prefect. Hij vraagt ook nog enkele bijkomende inlichtingen aangaande het toekomstige bouwwerk : hij stelt voor toch een verdieping te bouwen, of toch tenminste een verdieping toe te voegen aan het middengedeelte. Deze verdieping zou kunnen dienen als huis voor de directrices en als slaapzalen. Terloops wordt vermeld dat ruimten onder het dak eerder ongezond zijn tenzij het een leiendak is. De architect wil ook nog weten tot welke diepte hij zou mogen gaan om geen last te hebben van het grondwater bij het maken van de kelder.

Bruges le 16 Juin 1813

Monsr le Maire

ARCHIEF

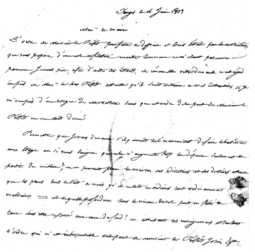

L'ordre de Monsieur le Préfét pour faire ce dessin et Devis détail pour la construction que vous proposez d'une école de filature en votre commune ne m'etant pas encore parvenu Je vous prie, afin d'éviter des retards, de rénouveller votre demande a cet égard auprès de Monsr le Sous Préfét attendu qu'il serait contraire a mes instructions si Je m'occupais d'une besogne de cette nature sans que cet ordre de la part de Monsieur le Préfét ne me soit donné
Permettez que Je vous demande s'il y aurait de l'inconvenient de faire le batiment avec étage ou si vous craignez que cela n'augmente trop la dépense seulement la partie du millieu ou on pourrait placer la maison des Directrices et des dortoirs attendu que les places sous le toit - a moins qu'il ne soit en ardoises - sont ordinairement malsaines = et de quelle profondeur sous le niveau du sol peut-on faire la cave sans être exposé aux eaux du fond? en attendant ces renseignements et surtout l'ordre qui m'est indispensable de la part de monsieur le Préfét Je suis Vo……

Er steekt een brief bij van Onderprefect **Picquet (**Arrondissement **Kortrijk)**, gedateerd **20 juli 1813** en gericht aan de prefect van het departement, **J-F Soult.**
We merken dat de verzoeken van de gemeenten i.v.m. het sturen van de architect teneinde een bestek op te maken, de werken te inspecteren of het certificaat te verlenen, gecentraliseerd zijn in een document, opgesteld door de onderprefect en overgemaakt aan de prefect (Jean-François Soult). We zien dat die brief doorgestuurd wordt naar de architecte-voyer, met op de zijkant het verzoek aan de vraag van de respectievelijke burgemeesters te voldoen.

Département
de la Lys
Arrondissement
de Courtrai
N° 12740

Courtray le 20 Juillet 1813

Monsieur le Préfet

*Les Maires de **Lauwe, Moucron, Reckem & Waereghem** m'annoncent qu'il y a des travaux à exécuter tant aux pavés qu'aux aqueducs, Eglises et presbitères de ces mêmes Communes. Ils demandent que Monsieur L'Architecte Voyer se rende sur les lieux pour en dresser les devis.*

Je vous prie, en conséquence, Monsieur le Préfet, de vouloir bien charger l'architecte de se rendre dans ces différentes Communes le plutôt possible pour dresser les devis dont il s'agit.

Daignez agréer l'assurance de mon respect
Le Sous Préfet, Membre de la Légion d'hr
Picquet

A Monsieur le Préfet du Département de la Lys

ARCHIEFJES

De prefect antwoordt bevestigend in enkele zinnen die we telkens als een vaste formule terugvinden in andere verzoeken.

Renvoié à Mr ~~le Souspr~~ l'architecte voyer pour se rendre dans les communes désignées dans cette lettre et rédiger s'il y a lieu les devis & détails estimatif des travaux dont il est question
Bruges le 23 juillet 1813
Le préfet de la Lys
(signé) F Soult

De architect heeft erbij genoteerd …
Insistait aux ordres contenus au present

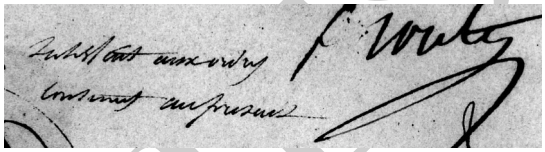

Op **28 augustus 1813** is het de heer **Carton**, adjoint te **Oedelem**, die de architect een briefje schrijft om hem te vragen om de herstellingen van de oude en nieuwe waterleidingen te komen 'begroten'. Hij wil weten wanneer de architect zal komen want hij wil hem, ter plaatse, de nodige uitleg geven.
De architect kan zijn antwoord deponeren in café '**Het Ankerken**" op de **Staelyserplaetse** te Brugge (*aan de Nieuwe Gentweg*).

Oedelem 28 oùgst 1813

Mijn heer

Als wanneer UE: de orders ontfangen hebt om te comen begrooten : de reparatien van de nieùwe en oùde ackedùcken deser commùne versoeke UE: my eenige daegen te vooren te inviteren om dat ik UE: de localen soùde connen aentoonen blyve met respect

Myn heer UE: D:W: dienaer

LL Carton adjoint aù meire

d:p: UE: antworde te bestellen
*in het **ankerken** op de Staelyserplaetse tot brugge*

Onderprefect **Picquet** (Arrondissement Kortrijk) stuurt een brief (**30 augustus 1813**) naar de prefect om hem te melden dat de burgemeester van **Deerlijk** hem heeft laten weten dat dringende werken moeten uitgevoerd worden in zijn gemeente : verscheidene bruggen en waterleidingen, het gemeentelijk uurwerk en de klokkentoren van de kerk. De goedkeuring van deze werken en het opmaken

ARCHIEFJES

van de bestekken vereisen de komst van de architecte-voyer. De onderprefect vraagt dus aan zijn overste, opdracht te geven aan de architecte-voyer zich naar **Deerlijk** te begeven.

Prèfecture
de la Lys *Courtray 30 août 1813*
Sous-Prèfecture
de courtray
N° 12926

Monsieur le Prèfet.

Le Maire de Deerlijck m'annonce, que des travaux urgens sont à faire, en sa commune pour la reception de divers ponts & acqueducs, l'horloge communale, & clocher de l'eglise de cette dite commune, il demande en consequence que l'architecte voyer soit chargé de se rendre sur les lieux pour dresser les devis de ces travaux dont les dépenses sont proposés au budget de 1814.

Je vous prie en consequence Monsieur le Prèfet, de vouloir bien charger l'architecte voijer de se rendre dans la commune de Deerlyck, pour dresser les devis dont il s'agit.

Daignez agréer l'assurance de mon respect.
Le Sous-prèfet membre de la legion d'honneur.

Picquet

A Monsieur le Prèfet du Dep[t] de la Lys

Op de zijkant heeft de prefect zijn opdracht geformuleerd …

L'architecte voyer se rendra à Deerlyck aux fins reprises dans la présente
Bruges le 2 7bre 1813
Le Préfet du Département de la Lys
(signé) **F Soult**

De architecte heeft zich inderdaad naar Deerlijk begeven, maar is van een kale reis teruggekomen … Onderaan heeft hij bijgevoegd …

J'y ai été le 24 7bre1813
***sans avoir besogné** le maire* zonder dat ik mijn werk heb kunnen doen
étant absent et personne
ne me pouvant donner des
renseignements necessaires
à attendre des ordres ultérieurs

ARCHIEFJES

Op **21 september 1813** is het de afgevaardigde secretaris (**Derijcke)** van de *Sous-Préfecture de* ***Bruges*** die zich in naam van de onderprefect tot de prefect richt, om te melden dat de burgemeester van de gemeente **Leffinge** dringend de komst van de architecte-voyer vraagt, gezien de brug over het kanaal van Nieuwpoort in zeer slechte staat is, en er instortingsgevaar bestaat ingeval er niet snel herstellingswerken worden uitgevoerd. De architect moet een *'devis détail estimatif'* opmaken, wat zal leiden tot de aanbesteding en vervolgens tot het aanvangen van de werken.

Sous-Préfecture de Bruges *D. 10653* *S. 23 7bre 1813* *Bruges, le 21 7bre 1813*

Monsieur le Préfet,

Le Maire de la Commune de Leffinghe vient de m'informer que le pont établi sur le canal de Nieuport, territoire de sa commune, se trouve dans un très mauvais état et qu'il est même à craindre que si l'on n'y fait pas de promptes réparations il écroulera attendu que la poutre principale est pourrie.
Ce fonctionnaire demande en conséquence à ce que l'architecte voyer soit envoyé sur les lieux pour dresser un devis détail estimatif des réparations à faire au dit pont. Je vous prie de prendre cette demande en considération.
Veuillez agréer, Monsieur le Préfet, les assurances de mon respect.

Pour Mr l'Auditeur au Conseil d'Etat
Sous-préfet de l'arrond[t] de Bruges
Le Secrétaire délégué
Derycke

A Monsieur le Préfet du Département de la Lys

Op de zijkant heeft de prefect alweer genoteerd dat hij de brief doorgestuurd heeft naar de architecte-voyer met het verzoek zich naar **Leffinge** te begeven om er het bestek op te maken. Hoewel de officiële naam van de prefect **Jean-François SOULT** is, tekent hij toch steeds met **F. Soult**.

renvoié à Mr l'architecte voyer pour se rendre à Leffinghe à l'effet de ~~se rendre à~~ rédiger le devis détail estimatif dont il est question dans la présente. Bruges le 12 8bre 1813
Le préfet de la Lys
F Soult

ARCHIEFJES

Onderaan heeft de architect genoteerd dat hij *bestek + tekening* heeft overgemaakt aan *Mijnheer de Intendant*. Inderdaad, in april zijn de Fransen reeds verdreven en de oude term ***Intendant*** doet zijn 'her-intrede'.

Le 20 avril 1814 adressé à ***Mr l'Intendant*** *devis avec dessin sous le N°* ***1007****.*

Op te merken valt dat we hier aan het bestek 1007 gekomen zijn. In bestek **1009** zal het gaan over het herstel van de *'ponton de passage'* in Nieuwege …

De burgemeester van Ingelmunster, de heer F. Verhaest*, heeft de onderprefect laten weten dat de architecte-voyer in Ingelmunster is geweest om nota te nemen van de herstellingen die moeten uitgevoerd worden aan de kerk, etc. Hij heeft ook aan de onderprefect gevraagd of die herstelling niet zou kunnen uitgevoerd worden in 1814. Hij vreest dat de gemeente zou kunnen verplicht worden het bedrag op het budget, dat zou dienen voor die herstelling, te moeten storten in de Caisse de Service & Excédens ingeval van niet-uitvoering der werken. Om tot uitvoering van die herstelling over te gaan zou zo vlug mogelijk een gedetailleerd bestek moeten opgemaakt worden, dat bij het budget kan gevoegd worden. Aan de architect wordt dus vriendelijk gevraagd 'd'accélérer cette besogne'.

INGELMUNSTER, le 28 7bre 1813

Le Maire
A Monsieur Van Caeneghem Architecte-voyer
de l'Arrondissement

A Bruges

Monsieur

Ayant Instruit Monsieur Le Sous-Préfet que vous m'avez fait L'honneur de vous rendre dans ma Commune pour prendre note des reparations à faire a L'Eglise &ª. Je lui ai demandé en même temps s'il n'y aurait pas eu possibilité de pouvoir faire Executer Cette reparation en 1814 parce que Je crains que nous pourrions être ordonnés de faire verser a la ***Caisse de Service & Excedens*** (ce) *que nous avons au budget de 1814 sus dit et qui devra servir à L'acqueil de la dite reparation; Il m'a observé que Ce Ci était de toute nécessité et qu'a cet effet Je vous aurais Ecrit vous suppliant, Monsieur, d'avoir La Bonté de faire Les devis Estimatifs au plutôt possible pour Les pouvoir Joindre encore au plus au Budget et y proposer Le montant des dits dévis et* ***Etails*** *Estimatifs, vous m'obligerez donc Infiniment Monsieur d'accelerer Cette besoigne afin que Les reparations puissent avoir lieu dans le Courant de L'Exercice susdit.*
Dans La confiance Monsieur qu'il vous plaira satisfaire à

détails

ARCHIEFJES

Ma Demande si faire se peut.
J'ai L'honneur de vous Saluer avec
Le plus profond respect.
f: verhaest jd.t

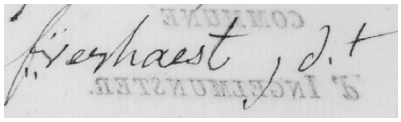

Frans / François VERHAEST wordt vermeld in de *Annuaire pour l'An 12 - p. 98 (Google-boek)* bij ***Bureau de Bienfaisance***. Volgens **Wikipedia** zou hij burgemeester geworden zijn in 1814.

Op **24 oktober 1813** is het de burgemeester van **Harelbeke** – de heer **Gheysens** - ***(Gheysens =>*** ***Annuaire pour l'An 12 – Conseil du 4e Arrondissement p. 33 / Annuaire pour l'An 13 p. 289 Receveurs particuliers / Recueil des arrêtés 1806 – 1807 Hospices p. 328.)*** die de architect aanschrijft om hem te melden dat de wegeniswerken te Harelbeke afgewerkt zijn volgens het bestek, en *'niets te wensen overlaten'*. Ook de boorden van de kasseiweg werden geëffend. Hij verwacht dus dat de architect hem het certificaat verleent. Er bestaan geen woorden genoeg om zijn **dankbaarheid** uit te drukken!

Harlebeke 24 8bre 1813

Le Maire
A Monsieur van Caneghem, Architecte Voyer,
au Departement de la Lys

Monsieur !
il ij a plusieurs Jours que la Route Pavé d'harlebeke a
Sweveghem est Reparée, et restauré dans le meilleur ordre
Conformement au devis, et qui ne laisse rien a Desirer,
ainsi que les Bords de terre à Coté applani de même.
Je vous prie en Consequence de Delivrer Le Certificat Requis.
Vous obligerez au dela de toute Expression.
Votre Devoué Serviteur
Gheysens

De architect heeft bovenaan aangeduid dat hij hem beloofd heeft - met nieuwjaar - naar Harelbeke te gaan …

promis le 1er xbre 1913
de me rendre a haerlebeke
au nouvel an

De brief van burgemeester **Capelle**, van **Rekkem**, gedateerd **10 november 1813** en gericht aan de ***architecte-voyer près le quartier de la Gendarmerie***, vraagt beleefd de uitgevoerde werken in zijn gemeente te komen inspecteren en het certificat te verlenen. Die werken werden – met toestemming van de prefect - uitgevoerd *'par économie'* wat praktisch betekent 'in eigen beheer', en de 'régisseur' (die de werken leidde en dikwijls de voorschotten en kosten betaalde) kan slechts zijn geld krijgen

ARCHIEFJES

nadat de werken werden goedgekeurd. Daarom is het van belang dat de architect zo vlug mogelijk naar Harelbeke komt om het gepresteerde werk te evalueren en het certificaat te verlenen. De burgemeester vraagt aan de heer Van Caneghem – na ontvangst van deze brief - hem in te lichten i.v.m. de dag van zijn komst.

Reckem Le 10 9bre 1813

Le Maire

A Monsieur Van Caeneghem architecte voyer
à Bruges

Monsieur !

Comme les ouvrages pour les quels vous avez Redigé un dévis Estimatif, ayant Eté executés par Economie d'après L'autorisation de Monsieur Le Préfet, Sont deja achévés et Le Regisseur desirant de toucher ***L'emport d'iceux****, C'est pourquoi Monsieur Je* = l'argent de ceux-ci
prends la Confiance de vous prier de vouloir bien vous Rendre en Cette commune pour les examiner et d'en delivrer ***Certificua*** *de Reception au plutot possible* certificat
obligez-moi, S'il vous plait me faire connaitre a la Reception de la presente L'Epoque que J'aurai Le plaisir de vous voir Chez moi.
Esperant de Recevoir de vos nouvelles
J'ai L'honneur Monsieur de vous
Saluer avec une parfaite Estime.

Capelle

Adresse
Mr Croon
aubergiste à Lhotel
des Batelliers
à Menin
Pour remettre à Capelle
Maire à Reckem

De architect heeft erbij genoteerd …

Voyez le Certif: du 18 Janvier 1814 sous le N° 499

Het **Antwoord** van de architect is eerder ontwijkend. Hij raadt de heer **Capelle** aan zijn aanvraag te richten tot de Onderprefect (die de aanvragen centraliseert en ze doorstuurt naar de prefect). De architect zelf werkt alleen maar volgens de bevelen die hij van de prefect krijgt.

ARCHIEFJES

Bruges le 11 9 bre 1813

Monsr

Je ne peux pas encore vous fixer le Jour que Je viendrai chez vous pour faire la vérification des ouvrages, en attendant veuillez s'il vous plaît vous adresser à Monsieur le Sous Préfét attendu que je ne besogne comme vous le savez, que d'après les ordres de – Monsr le Prefet J'ai l'honneur d'être très parfaitement V……

De burgemeester van **Harelbeke** - de heer **Gheysens** – wordt ongeduldig en herhaalt in zijn brief van **14 november 1813**, wat hij geschreven heeft op 24 oktober : de kasseiweg Harelbeke – Zwevegem is hersteld volgens het bestek dat de architect gemaakt heeft, en ook de boorden werden geëffend. Hij verwacht dus het *Certificat d'Acceptation* …

Harlebeke 14 9bre 1813

Le Maire
A Monsieur Van Caneghem Architecte Voyer du Dep^t^. de la Lys.

Monsieur !
J'ai eu Lhonneur de vous écrire le 24 8bre Dernier, par L'Envoi de la Sous-Prefecture, pour vous Informer que la Route Pavée D'Harlebeke à Sweveghem etait Reparé et Restauré conformement au Devis, et dans le Meilleur ordre, ainsi que les Bords de terre applanis et qui ne Laissent rien à Desirer Consequemment Vous m'obligerez Infiniment de M'Envoyer Le Certificat D'acceptation.
J'ai Lhonneur de vous Saluer avec la Consideration qui vous est dü /

Gheysens

De architect antwoordt dat - alvorens het certificaat af te leveren - hij die werken nog eens van nabij wil bekijken tijdens zijn volgende ronde in de streek. Hij zal de burgemeester inlichten betreffende zijn komst. *(klad op oorspronkelijke brief)* …

Bruges le 20 9bre 1813

Mr le Maire
Avant de donner le Certificat de réception des travaux de répar faits aù pavé qui conduit de votre commune vers celle de Sweveghem demandé par vos lettres du 24 8bre et 14 C^t^ Je me propose d'en faire une exacte vérification

ARCHIEFJES

a ma prochaine tournée Je vous informerai selon nos désirs du Jour.
J'ai l'honneur d'etre très parfaitement
Mr le Maire

De architect is ter plaatse de werken gaan bekijken en hij zal ze goedgevonden hebben. Onderaan de originele brief heeft hij genoteerd dat hij de certificaten naar de prefect gestuurd heeft op **18 januari 1814**.

Le 18 Janvr 1814 adressé a Mr le Préfét les Certif: dont s'agit
sous les N°s 494, 495, 496, 497 et 498

De heer **Capelle** heeft ondertussen de onderprefect aangeschreven. Op **6 december 1813** schrijft de heer **Picquet** (onderprefect - arrondissement **Kortrijk**) een brief (N° 13289) naar de prefect : de burgemeester van **Rekkem** heeft hem gemeld dat de werken - uitgevoerd in eigen beheer - nu voltooid zijn en vraagt dus dat de architecte-voyer zou langskomen om het certificaat op te stellen. De heer **Picquet** vraagt aan de prefect, de architecte-voyer te verzoeken zich *te dien einde* naar Rekkem te begeven.

Courtrai le 6 X^bre 1813

N° 13289 Monsieur le Prèfèt

Le Maire de la commune de Reckem
m'informe que les travaux exécutés par
Economie sous la direction d'un regisseur
sont depuis quelque tems achevés Il
demande que l'architecte voyer se rende
Sur les lieux pour dresser le certificat de
leur reception.
Je vous prie Monsieur le Prèfèt de vouloir
bien lui donner à cet architecte l'ordre
de se rendre dans la commune de Reckem
aux fins cidessus.
Daignez agréer l'assurance de mon respect.
Le sous: Prèfèt membre de la légion d'honneur.
Picquet
A Monsieur le Prèfèt du Dep^t de la lys

Op de keerzijde van deze brief heeft de prefect (J-F Soult) geschreven dat de architect verzocht wordt zich te dien einde naar Rekkem te begeven …

L'architecte voyer se rendra dans la
Com^e de reckem aux fins reprises
dans la présente

ARCHIEFJES

Bruges le 10 Xbre 1813
Le Préfet du Département
de la Lys
F.Soult

Aan de voorzijde heeft de architect nog enkele aantekeningen gemaakt :

9 xbre 1813 / 366

en verder nog dat hij het certificaat opgestuurd heeft naar de prefect onder het nummer 499 …

Le 18 Janvier 1814 adressé à Monsieur le Préfét
Certif: de récep: sous le n° 499

Een identieke brief van onderprefect **Picquet** te **Kortrijk,** is gedateerd **9 december 1813.** Deze keer gaat het over de gemeente **Kuurne.** De werken aan de weg naar Kortrijk, werden uitgevoerd – alhoewel zonder de toen geldende voorschriften te volgen - en betaald door de gemeentelijke ontvanger. Hij vraagt dus aan de prefect om de architecte-voyer te gelasten ter plaatse die werken te komen evalueren, zodat een certificaat kan opgemaakt worden en de ontvanger zijn geld kan recupereren. Die brief (N° **13294**) van de onderprefect heeft een kleine voorgeschiedenis. In het pak papieren (1814) waarvan de bovenste bladen vermelden : *1814 - Affaires rélativement aùxquelles les operations sur les lieux sont faîtes et qui restent a terminer* lezen we dat op 21 april 1813, de architect in Kuurne geweest is (blz. 6). In de koffer begint de briefwisseling – voor het jaar 1913 - met het begin van de maand juni *(Roeselare – Ecole de filature).* Er ontbreekt dus de correspondentie voor de eerste vijf maanden. In het bundeltje papieren i.v.m. **Kuurne**, steekt echter een brief van burgemeester **Vandevenne**, teruggaand op **12 januari 1813** (brief uit die eerste vijf maanden 1813), waarin hij een certificaat vraagt voor de werken aan de kasseiweg. Zijn handschrift is 'bezienswaardig' …

Le Maire *Cuerne 12. Janvier 1813*

à Monsieur Van Caneghem architecte
Voijer du dept de la lys

Monsieur

Je vous prie vouloir vous rendre en ma commune le plutôt possible pour reçevoir l'ouvrage en pavage fait en ma com^e^ en 1810 et en dresser un certificat original a l'effet de le soumettre a Monsieur le prefet par l'intermediaire de Monsieur le sousprefet conformement a la demande qui m'en est faite, ce sont les instructions que je viens de recevoir

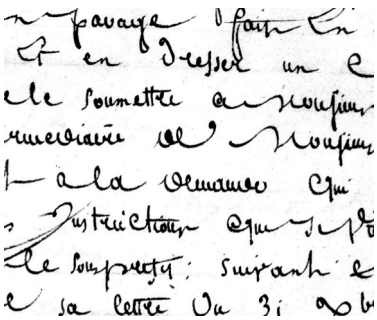

de Monsieur le sousprefet : suivant ~~ce~~ sur le contenu de sa lettre du 31 X^bre^ dernier, eu egard qu'il n'ij existe pas de certificat
Dans cette confiance
J'ai l'honneur de vous saluer bien sincerement
Vandevenne

In een ongedateerd schrijven (kladwerk) aan de heer **Legendre (*Chef van den vierden Bureau* – *o.a. verantwoordelijk voor het afleveren van mandaten* – *Almanach 1812* - *Google-books p. 30-31)*** heeft de architect het probleem uitgelegd aan zijn overste. Het is tweevoudig : het gaat over wegeniswerken enerzijds, anderzijds over het herbouwen van een brug in de weg naar Kortrijk.

Monsieur Le Gendre
*Il a été faite une partie de pavé neuf en la commune de Cuerne de la longueur d'environ 235 metres sur la fait 611 m: carrés largeur de 26 deci sans que les formalités prescrites à cet égard aient été observées, il ne reste plus que la som^me^ de 885 francs a payer du dit ouvrage pour laquelle on demande certif: de récep^n^*

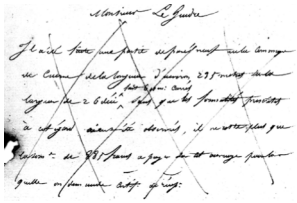

Zoals te merken is, heeft de architect dat eerste gedeelte ruitvormig doorstreept. Het tweede gedeelte van die correspondentie – waarin het gaat over de restauratie van de brug over de Heulebeek - is onaangeroerd.

- idem Monsieur le Maire a fait en 1809 rétablir dit-il, le Pont situé sur le ch: (chemin) de cette com^e^ vers Courtray et en avoir fait les avances qui s'élévent à 1090 francs il desire que la réception régulière de cet ouvrage soit également faite

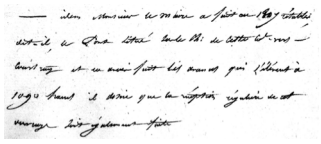

Het antwoord (**14 juni 1813** - klad) van de architect is duidelijk : ik kan geen certificaat verlenen zonder dat er een uitdrukkelijk bevel is van de prefect.

Monsr le Maire *Bruges le 14 Juin 1813*

Je crois devoir vous informer que Je ne peux pas, non obstant mes desirs de vous être utile, donner dit certificats de réception que vous m'avez demandés des travaux faits en 1810 pour la construction en neuf d'une partie de pavé aù chemin qui conduit de votre commune vers la ville de Courtray, ainsi que de ceux faits en 1809 pour le rétablissement du pont situé sur ledit chemin, sans un ordre expres de la part de Monsieur le Préfét, attendu que ce serait absolument contraire a mes instructions, les

ARCHIEFJES

formalités préalables pour l'exécution de ces ……ges (ouvrages - beschadigd*) n'ayant pas été observées J'ai l'honneur ……*

De brief van onderprefect **Picquet** aan de prefect, gedateerd **9 december 1813**, zal een einde maken aan de patstelling die reeds aansleept sinds 1809 – 1810 …

N° 13294 *Courtrai 9 decembre 1813*

Monsieur le Prèfèt

Des travaux ont été executés dans le tems au pavé communal de cuerne conduisant de cette commune vers courtrai, quoique les formalités prescrits alors n'ont pas été suivis il n'est pas moins vrai et il est de ma parfaite connaisance que ces travaux ont été executés et payés par le receveur de la commune.

Je vous prie en consequence, Monsieur le Prèfèt, de vouloir bien charger l'architecte voyer de se rendre sur les lieux pour dresser le certificat de reception de ces travaux, afin que le receveur ***qui a fait ces avances*** *puisse en être remboursé.* die het geld voorgeschoten heeft

Daignez agréer l'assurance de mon Respect.

Le Sous-prèfèt membre de la légion d'honneur.

Picquet

A Monsieur le Prèfèt du Dept de la lys

De onderprefect vermeldt er tekkens bij dat hij **lid** is **van het Erelegioen.**

Op deze brief zijn er verder aantekeningen van de architect, en aan de achterzijde bevindt zich het handgeschreven verzoek van de prefect, gericht aan VC, zich 'te dien einde' naar Kuurne te begeven (*aux fins reprises dans la présente*).

Aantekeningen aangebracht door de **architect** …

13 7bre 1813

396

Le 18 Janvier 1814 adressé a Mr le Préfét

Certift de récep: sous le N° 493

Op de keerzijde, handschrift van de prefect (F.Soult)

L'architecte voyer se rendra
dans la Com^e de cuerne aux fins
reprises dans la présente
Bruges le 19 Xbre 1813
Le Prefet du département
de la lys

ARCHIEFJES

Daaronder nogmaals *: Le janvier 1814 adressé a Mr le Préfét certif. de recept sous le N° 493*

Wanneer VC deze opdracht ontvangt, verwittigt hij de heer Vandevenne, burgemeester van de gemeente Kuurne. Hij zou zich dus naar Kuurne moeten begeven maar aangezien hij weet waarover het gaat (nl. een stuk kasseiweg, aangelegd in 1810, + herbouwen brug, telkens in eigen beheer), vindt hij die verplaatsing maar nutteloos en vindt hij het voldoende als de burgemeester hem een gedetailleerde staat van uitgaven opstuurt, door hemzelf als echt verklaard. Dat zal volstaan om het certificaat te verlenen …

Op het papier met het briefje van **14 juni 1813**, staat ook het klad van het briefje van **15 december 1813 …**

Bruges le 15 Xbre 1813

Monsr le Maire

Je viens de recevoir ordre de Mr. le Préfét de me rendre dans votre commune pour la réception de la partie de pavé faite dans ce temps / Je crois en 1810 / par économie et sous votre d^on^ (direction) Comme je connais cela, Je crois mon voyage pour chez vous pour cet objet inutile; vous m'avez dit dans le temps que la dépense de cet ouvrage était de 885 francs veuillez s.v.p. m'en faire passer l'Etat détaillé certifié par vous et J'en donnerai aussitôt le certificat de récep: nécessaire entre tems J'ai l'h(onneu)r ……

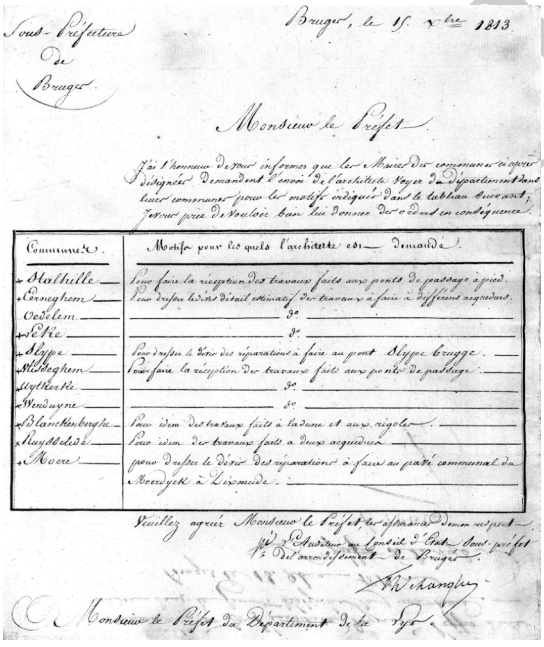

Sous-Préfecture
De
Bruges

Bruges, le 15 X^bre^ 1813

Monsieur le Préfet

J'ai l'honneur de vous informer que les Maires des communes ci après désignées Demandent l'envoi de l'architecte voyer du Département dans leurs communes pour les motifs indiqués dans le tableau ci-avant, J'ai cru prier de vouloir bien leur donner des ordres en conséquence.

Communes.	Motifs pour lesquels l'architecte est demandé.
Stalhille	Pour faire la réception des travaux faits aux ponts de passage à pied.
Zevenkerken	Pour dresser le devis détaillé estimatif des travaux à faire à différents aqueducs.
Oedelem	2e
Sijsele	3e
Sleyde	Pour dresser le devis des réparations à faire au pont Sleyde Brugge.
Middelkerke	Pour faire la réception des travaux faits aux ponts de passage.
Zuydthoute	3e
Wenduyne	4e
Blankenberghe	Pour idem des travaux faits à Uxheim et aux Digues
Ruddervoorde	Pour idem des travaux faits à deux aqueducs
Moere	pour dresser le devis des réparations à faire au pavé communal de Moerdyck à Loppem.

Veuillez agréer Monsieur le Préfet, les assurances de mon respect.
Le Sous-Préfet au Conseil d'Etat chargé de la 1re Arrondissement de Bruges.
F. De Langhe

Monsieur le Préfet du Département de la Lys

Op **15 december 1813** stuurt de onderprefect van het Eerste Arrondissement (**Brugge**) - **F. De Langhe -** een brief naar de prefect i.v.m. met de motieven die verscheidene gemeenten geformuleerd hebben, waarom het bezoek van de architecte-voyer wenselijk zou zijn. Hier zien we hoe de aanvragen worden gecentraliseerd bij de onderprefect, die ze doorstuurt naar de prefect.
Het document komt terecht bij de architecte-voyer en op de keerzijde heeft de prefect zijn opdracht geformuleerd.

Sous-Préfecture
De Bruges

Bruges, le 15 X^bre^ 1813

Monsieur le Préfet

J'ai l'honneur de vous informer que les Maires des communes ci après désignées Demandent l'envoi de l'architecte voyer du département dans

leurs communes pour les motifs indiqués dans le tableau suivant;
Je vous prie de vouloir bien lui donner des ordres en conséquence.

+ Stalhille Pour faire la réception des travaux faits aux ponts de passage à pied.
+ Eerneghem Pour dresser le dévis détail estimatif des travaux à faire à différens acqueducs.
Oedelem idem
+ Leke idem
+ Slype Pour dresser le dévis des réparations à faire au pont Slypebrugge.
+ Vlisseghem Pour faire la réception des travaux faits aux ponts de passage.
+ Uytkerke idem
+ Wenduyne idem
+ Blanckenberghe Pour idem des travaux faits à la dune et aux rigoles.
+ Ruysselede Pour idem des travaux faits a deux acqueducs
+ Moere pour dresser le dévis des réparations à faire au pavé communal du Meerdyck à Dixmude.

Veuillez agréer Monsieur le Préfet, les assurances de mon respect.
L'Auditeur au Conseil d'Etat – Sous-préfet
de l'arrondissement de Bruges
F. De Langhe *
A Monsieur le Préfet du Département de la Lys

*In de ***ALMANACH VAN HET EERSTE ARRONDISSEMENT VAN het Departement van de Leye*** (Google-boek p.33) staat hij vermeld als … ***Onder-Prefect Mr. F. DE LANGHE – Auditeur in den Staets-Raed.***

Op de Keerzijde : de boodschap van de prefect voor de architecte-voyer …

renvoié à Mr l'architecte voyer à l'effet de se
rendre dans les comm^{es} désignées dans cette lettre.
Bruges le 18. Xbre 1813
Le Préfet de la Lys
F. Soult

De heer **Vandevenne**, burgemeester van **Kuurne**, heeft het briefje (15 dec.) van de architecte-voyer ontvangen, en als antwoord stuurt (**23 december 1813**) de burgemeester een gedetailleerde staat (*Etat détaillé*) van de uitgaven die gemaakt werden voor het herstellen van de kasseiweg. Hij heeft ook een *'Etat détaillé'* gemaakt in twee exemplaren van de bouw van de brug; één exemplaar is bestemd voor de architect. Er is ook een enveloppe met een brief voor de heer Maes, en met een dubbel van de *Etat détaillé* van de bouw van de brug. Hij had hem, tijdens zijn laatste reis naar Brugge, gevraagd die zaak definitief af te handelen bij de prefect, gezien die zaak van gelijkaardige aard is als die van kasseiweg. De architect zou

ARCHIEFJES

die brief moeten afgeven aan de raadsman van de heer Maes en steeds de zaak steunen daar waar hij het passend zou vinden.

Monsieur *Cuerne 23 Xbre 1813*
Monsieur Van Caneghem
architecte voijez du
Dept de la lys
a Bruges *pour le pavé voyez certifi:*
de recept: N° 493

Monsieur Van Caneghem a Bruges
En consequence a votre honoré Lettre du 15 Ct reçu le 21 J'ai L'avantage de vous adresser L état detaillé et certifié relatif au pavage fait en 1810.
À l'occasion de la presente et la bonne disposition de monsieur Le préfet J'ai formé un Etat en double de la construction du pont dont un pour votre Information
Je prend la Confiance de vous envoyer une ~~paquet~~ lettre pour mr maes où est inserré un double d'etat de l'ouvrage du pont objet que j'ai prié de faire liquider par lui auprès de mr le prefet a mon dernier voijage a Bruges, et plus particulierement en ce moment, vu que cet objet est de meme nature que le pavage, en vous priant vouloir La remêttre à son avoué et L'appuier de votre protection, aupres de qui vous le jugerez convenable vous obligerez infiniment celui qui a l'honneur d'être toujours
votre très devoué Serviteur
Vandevenne

De burgemeester van **Kuurne** stuurt dus twee *'Etat détaillé'* op : één die de bouw van de brug betreft, een andere voor de kasseiweg …

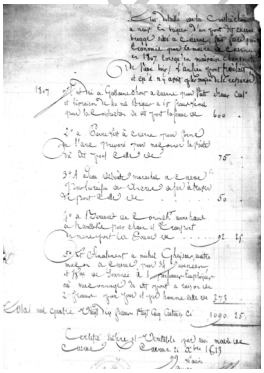

Eerste 'Etat détaillé' : betreffende Cuerne brugge

Etat détaillé de la constrùction a neuf En briques d'un pont dit ***cuerne brugge*** *situé a cuerne, fait faire par Economie par le maire de cuerne en 1807. lorsqu'en mauvaise charpente /de vieux bois/ L'ancien pont croùlait, et qu'il n'ij avait plus moijen de le reparer.*

ARCHIEFJES

		francs	***Cents***
1807	*1° Il est duë a Guillaume Dhont a cuerne pour vente et livraison de 40 mil Briques a 15 francs Le mil pour la Construction du dit pont la somme de*	*600*	*-*
	2° a Pierre Lust à Cuerne pour forme de l'arc préparé pour maçonner la voûte dù dit pont celle (= la somme) de	*75*	*-*
	3° a Jean Deboùtte marechal a cuerne pour livraison des ancres de fer à travers le pont celle de	*50*	*-*
	4° a Bernard de Coninck marechal a Harelbeke pour chaux et Transport du meme pont la Somme de	*92*	*25*
	5° et finalement a michel Gheijsens, maitre maçon a cuerne pour 34 journées 1/8me de journée à 4 personnes Emploijees aù maçonnage du dit pont a raison de 2 francs par Jour et par homme celle de	*273*	*-*
Total mil quatre vingt dix francs vingt cinq centimes Ci		*1090*	*25*

Certifié sincère et Véritable par moi maire de Cuerne *Cuerne 21 Xbre 1813*

Le maire

stempel met zegel ***Mairie de Cuerne*** ***Vandevenne***

Tweede 'Etat détaillé' : betreffende de kasseiweg Harelbeke-Kortrijk

Etat detaillé des ouvrages en pavage fait faire par Economie, par le maire de cuerne En 1810, sur la partie du chemin du dit cuerne conduisant d'harelbeke par cuerne a courtraij

		francs	***Cents***
30 Juin 1810	*Il a été livré par le sieur debaut entrepreneur a Courtraij le nombre de 1750 Bordures de grès compté pour 4000 grès ordinaire a raison de 90 francs le mil faisant 360 francs qui lui a été paijé pour cet objet selon Etat mandat et acquis ci ……*	*360*	*0*
15 dito	*Il a été livré par robertine Lesec Batellière a lille 5500 grès a 54 francs 42 cent Le mil et paijé selon Etat mandat et acquis pour cet objet celle de*	*299*	*34*

ARCHIEFJES

1 Aoust 1810 *Il a été paijé a A debbaut maitre paveur*
a Courtraij celle de 217 fr 35 Cent^s pour
Le placement a neuf et ***relevement a bout*** *de* nivelleren
945 metres de pavé fait dans la route susdite
a raison de 23 centimes par mêtre ci *217 35*

27 8bre 1810 *Idem a Jean declerck macon a cuerne*
celle de 9 francs pour 6 journées main d oeuvre
fait et merité dans la reconstruction de
l'acqueduc sur le chemin ***vicinal*** *de cette com*
=mune ci buurt / lokaal *9 ---*

Total huit cent quatre vingt cinq francs 69 cent ci *885 69*

Certifié sincère et veritable par nous
Maire de la Commune de Cuerne, Le present Etat
Cuerne 21 Xbre 1813
Vandevenne
stempel met zegel ***Mairie de Cuerne***

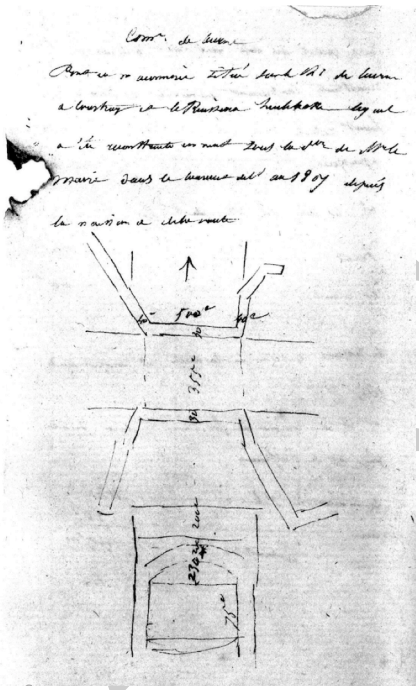

Het bundeltje ***'Cuerne'*** in de correspondentie van het jaar 1813, bevat een blaadje waarop de architecte een vlugge schets gemaakt heeft van die Kuurnse brug over de Heulebeek. Het geeft een idee van het genre nota's dat de architect maakte tijdens zijn rondes.

Com^e de Cuerne

Pont en maconnerie situé sur le Ch: de Cuerne
a Courtray et le Ruisseau heulebeke lequel
a été reconstruite en neuf sous la d^ir de Mr le
Maire dans le courant de l'an 1807 depuis
la naissance de la voute

De heer **Capelle** – burgemeester van **Rekkem** – richt zich opnieuw tot de heer VC, en dat op **24 december 1813**, de vooravond van kerstmis. Het verheugt hem dat hij de architecte-voyer mag verwachten begin januari, ter inspectie van de voltooide werken die allen uitgevoerd werden volgens het bestek dat de architect opgemaakt heeft, op 22 mei ll. De werken werden uitgevoerd *'par économie'* en de *'régisseur'* – die het nodige geld heeft voorgeschoten - komt voortdurend vragen wanneer hij zijn mandaat kan krijgen (dat hij bij de *'percepteur'* kan aanbieden om zijn geld te

ARCHIEFJES

krijgen). Daarvoor is echter eerst de **aanvaarding / overneming / goedkeuring** van de architect nodig.
De burgemeester is van plan werken te laten uitvoeren tijdens het jaar 1814. Het zal dus nodig zijn dat de architect zo vlug mogelijk de bestekken ervan opmaakt, zodat ze kunnen ingebracht worden in het budget van 1814. Hij heeft reeds tweemaal geschreven naar de onderprefect om aan de prefect te vragen, de architect naar Rekkem te sturen, maar geen antwoord gekregen. Hij hoopt dat de architect op zijn brief zal antwoorden. Onderaan staat zijn adres …

Reckem ce 24 X^bre^ 1813

Monsieur !

Il me sera très agréable de pouvoir vous attendre
chez moi dans les dix premiers jours de Janvier prochain
a L'effet de vérifier Les travaux qui sont executés
d'après le devis que vous en avez Rédigé le 22 mai ***d^r^.*** dernier
Les travaux ayant été executés par economie; il a été nommé
un Régisseur; Celui-ci qui a fait tous les avances
des fonds; ne cesse de se présenter devant moi pour
obtenir un mandat sur le percepteur, Ce que Je ne lui
peux pas accorder avant que vous ne l'ayez reconnu
ces travaux. Je propose de faire faire pendans le courant
de 1814 plusieurs travaux; il sera Bien à propos que vous
Redigez en le devis au plutot possible pour les faire porter
au Budget de la dite année; J'ai deja ecrit à
deux fois à Mr Le Sous-Prefet, en lui priant de vouloir solliciter
de Mr Le Prèfet, Votre arrivée dans cette commune. Je n'ai encore rien
Recu; obligez-moi de repondre à la Réception de la presente
J'ai l'honneur d'être avec Respect
Mon adresse ***Capelle*** *= maire à Reckem*
Chez Mr Croon,
aubergiste à l'hotel des Batte(liers)
à ***<u>Menin</u>***

De burgemeester van de gemeente **Lampernisse** richt zich, in zijn brief van **29 december 1813**, tot de onderprefect van het arrondissement **Veurne** *om hem te vragen, aan de prefect te vragen* de architecte-voyer te sturen. Zijn vraag is diplomatisch opgesteld : de ondergeschiktheid als onderprefect wordt op elegante wijze ontweken in de wending *J'ai l'honneur de vous prier de* ***provoquer des ordres*** *pour que l'architecte-voyer se rende ….* De essentie van de zaak is steeds dezelfde *:* de werken zijn voltooid, gelieve de architect te sturen om de werken te 'aanvaarden' zodat aannemers **Boute, Baeke** en **Demazière** kunnen betaald worden.

ARCHIEFJES

Lampernisse, le 29 décembre 1813

Le Maire de la commune de Lampernisse,
À Monsieur le Sous Préfet de l'arrondissement
de Furnes

Monsieur le Sous-Préfet,

J'ai l'honneur de vous prier de vouloir bien provoquer des ordres pour que l'architecte voyer du Département se rende dans ma commune, pour procéder à la réception des différens travaux à la charge d'icelle & du Bureau de bienfaisance, exécutés par les Sieurs Boute, Baecke et Demaziere, entrepreneurs selon procésverbal d'adjudication en date du 22 mai 1813, approuvé par Monsieur le Préfet le 28 Juin suivant.

J'ai l'honneur, Monsieur le Sous Préfet,
de vous saluer avec respect.

= Cortier

De laatste brief van het jaar 1813, gedateerd **30 december 1813**, komt van **de onderprefect** van het arrondissement **Veurne**, gericht aan de prefect van het Departement van de Leie, **F. Soult.** Hij heeft de brief van de burgemeester van **Lampernisse** bij zijn eigen verzoek gevoegd: de architecte-voyer zou naar Lampernisse moeten gestuurd worden ter aanvaarding van de werken uitgevoerd enerzijds ten laste van de gemeente, anderzijds die ten laste van 'den Bureau der Weldaedigheyd'.

FURNES, le 30 X^bre^ 1813

LE SOUS-PRÉFET,

A Monsieur le PRÉFET du Département de la Lys, Chevalier de l'ordre de la Réunion

Monsieur le PRÉFET,

J'ai L'honneur de vous adresser la lettre de Monsieur Le Maire de Lampernisse par laquelle il demande à lequel architecte voijer soit envoijé par la commune pour faire la reception des travaux executés tout à charge d'icelle que du bureau de bienfaisance.
J'ai L'honneur de
vous saluer avec respect

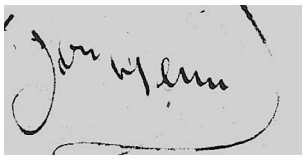

*Vorige brief van de onderprefect droeg de naam **De Latre …***

ARCHIEFJES

De prefect heeft – naar gewoonte – zijn klassieke formule gebruikt om de architect naar vermelde gemeente te sturen …

> ***(renvoié ?*** onleesbaar !***) à Mr l'architecte voyer pour se rendre à***
> ***Lampernisse aux fins reprises dans la présente***
> ***Bruges le 31. Xbre 1813***
> ***Le préfet de la Lys***
> ***F Soult***

Wanneer de Fransen verdreven zijn (februari/maart 1814), worden bestekken en certificaten naar de **Intendant** opgestuurd. De architecte-voyer heeft op de brief van **30 december 1813** genoteerd …

> *Le 27 mai 1814 adressé a Mr l'Intendant*
> *4 certifs de récep: sous les N°s 512, 513, 514 et 515 dont 2 en double exp^{es} (exemplaires)*

ARCHIEFJES

8. Brieven van het jaar 1814

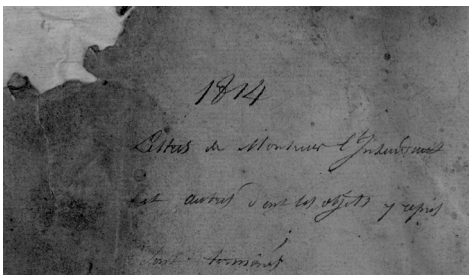

Het jaar 1814 is wel een heel speciaal jaar. De mislukte veldtocht tegen Rusland (1812) en de nederlaag in de Volkerenslag te Leipzig (1813) heeft aan Napoleons prestige een hevige klap toegebracht. Zijn leger trekt zich terug en de prefecten van de departementen van Leie en Schelde hebben het raadzaam gevonden, onze gewesten te verlaten (eind februari – begin maart 1814). In de koffer is er voor het jaar 1814 geen rechtstreekse correspondentie meer gevonden tussen prefect en architecte-voyer. Wel vinden we op de laatste brieven van 1813, *(brief van de onder-prefect Picquet – 9 december 1813)* een nota van de hand van VC : *Le **18 Janvier 1814** adressé a Mr le Préfét - Certift de récep: sous le N° 493*
De brieven van 1814 bevonden zich in een bundeltje met op de omslag aangeduid *: Lettres de Monsieur L'Intendant et autres dont les objets y repris sont terminés.* We merken dat de aanspreking gewijzigd is : de brieven worden nu gericht aan de ***Intendant du Département de la Lys***. De naam ***Département de la Lys*** zal nog wat meegaan tot wij tot de ***Province de la West-Flandre*** of ***de la Flandre Occidentale*** zullen behoren. ***Monsieur l'Intendant*** zal wat later aangesproken worden met ***Monsieur le Gouverneur.***

Het eerste briefje is van de hand van de **Oedelem**se schepen *(adjoint)* **Carton,** en is gedateerd **: 24 april 1814.** Het is een antwoord op een eerder schrijven van de architect, waarbij afgesproken werd dat ze elkaar zouden zien op 25 april. De heer **Carton** verontschuldigt zich voor van het feit dat hij er niet zal kunnen zijn ***mits (aangezien) wij te veel overlast zijn door de militaire dagh***. Het briefje – in zijn tijd geplaatst – toont aan dat het militair element belangrijk is en we in een periode zijn aanbeland van politieke onzekerheid en verandering.

Mijn heer

In antworde op UE: geeerden van gisteren den dagh
en can morgen niet dienen en can nogh gernen
anderen dagh stellen mits dat wij te veel over last
syn door de militaire dag K' sal met den maire
*alles arangeren en UE: personelijck **comen part geven*** komen mededelen
blyve met agtinge

Mijn heer UE oodm(oedigen): dienaer

Oedelem 24 april 1814 *Carton adjt*

ARCHIEFJES

ARCHIEFJES – J.-A. V.C. 1807-1814 – M. Vandaele 186

De volgende brief, gedateerd **28 april 1814**, is afkomstig van de **Intendant du Département dela Lys** en is geadresseerd aan de **architecte-voyer.** Deze brief vond ik zò getuigend voor de actualiteit in die periode, dat ik er een afzonderlijk ARCHIEFJE aan wijdde (9 J.-A. VAN CANEGHEM - 4 - NIEUWEGE 1814.pdf). Het gaat over de ***'ponton de passage'*** te **Nieuwege** die weggenomen werd door de **Pruisische** troepen, en hersteld moest worden. De architecte-voyer wordt opgedragen een raming van de kosten te maken.

Intendance
de la Lys
Travx publics
3e Division
1er Bureau

Bruges ce 28 avril 1814

L'intendance Départemental

à Mr Vancaeneghem *architecte voyer de ce Département*

Le ponton de passage placé dans le canal de Bruges à Ostende, à l'endroit dit Nieuweghe, commune de Varssenaere, a été enlevé à la fin du mois de mars d(ernie)r par les troupes prussiennes et transporté au pont de Schipsdaele.

Le sieur Decock adjudicataire de ce ponton a fait connaître à Mr le Sous-Intendant que le dit ponton a été poussé au fond par les navires, et qu'il est considérablement endommagé. Vous vous rendrez, Monsieur, sur les lieux avec le dit ***Sr Decock****, et ferez l'estimation des frais nécessaires pour le porter à flot et le réparer, et m'en adresserez de suite le rapport afin que je puisse autoriser l'adjudicataire à replacer ce ponton et le rendre praticable. J'avertis le* ***Sr Decock*** *de se rendre chez vous demain, à neuf heures du matin, afin de vous rendre ensemble sur les lieux et procéder à cette estimation.*

J'ai l'honneur de vous saluer.

VC:^te^ De Nieuport

Wanneer we halt houden aan het terras van café ***Nieuwege,*** *aan de brug over de* ***Oostendse vaart,*** *moet ik onvermijdelijk denken aan de architecte-voyer, aan zijn bestek, en aan die fase van de bewogen Napoleontische tijd … die in* ***juni 1815*** *zijn eindpunt zal bereiken met Waterloo ?*

ARCHIEFJES

De **25ste mei 1814** stuurt **de intendant** een brief aan de architect met het verzoek een bestek op te maken van de herstellingen te doen aan het Tribunaal Eerste Aanleg van het arrondissement **Brugge**.

Intendance
de la Lys *Bruges ce 25 mai 1814*
1r Bureau
3e Division *L'Intendance Départemental*
à Monsieur Vancaeneghem
architecte voyer

Je vous envoye en communication,
Monsieur, la lettre de MM.
les membres du tribunal de 1re
Instance de l'arrondissement de
Bruges, et vous invite à vous rendre
sur les lieux afin d'examiner les rép(arat)ions
demandées et à en dresser le devis et
détail estimatif.
J'ai l'honneur de vous saluer
VC:te De Nieuport

De architect noteert op zijn bestek (klad)…

le 6 juin 1814 adressée à Mons.
l'Intendant Devis sous le N° 1014
avec copie de celui N° 787

In de correspondentie van de architect (1814) steken heelwat briefjes van de intendant (le **Vicomte de Nieuport)** met het verzoek zich in deze of gene gemeente te begeven teneinde een bestek op te maken, om de voltooide werken te inspecteren zodat een certificaat kan verleend worden, of om een duplicata van een bestek te bezorgen. De formulering lijkt erg op deze van zijn voorganger, de prefect van het Leiedepartement. Meestal is de stempel met **INTENDANCE DE LA LYS** erop gedrukt.

L'Intendant Départemental de la Lys
invite l'architecte voyer du même département à se transporter
sans délai dans la commune de ***Wervicq*** *Arrondissement d'Ypres*
pour y dresser un devis détail estimatif des travaux à faire
à un acqueduc qui ménace ruine, situé sur le chemin
vicinal (lokaal) *de* ***Verwicq*** *(!) par Zandvoorde à Ypres.*

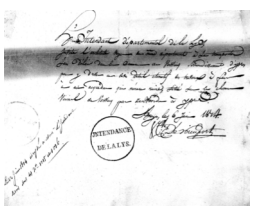

Bruges, le 6 Juin 1814
VC:te De Nieuport

Aangeduid op de brief …

ARCHIEFJES

Le 22 Juin 1814 envoyé à Monsr l'Intendant
Devis sous les N°s 1015 et 1016

Zo gaat het ook voor **Clemskerke …**

L'Intendant départemental de la Lys
invite le Sr Van Caneghem à se rendre dans la commune de Clemskerke pour y procèder à la réception des réparations faites aux ponts de passage à pied pendant 1813.

Bruges, le 9 juin 1814
VC:te De Nieuport

De architect noteert op de brief …

Le 27 Juin adressé a Mr l'Intendant
Certif: de récep: demandé sous le N° 516

… Westvleteren …

Monsieur Van Caneghem architecte voyer du département de la Lys, est autorisé à délivrer pour duplicata les certificats de réception des travaux qui ont été faits en 1813 à la maison de l'instituteur primaire de la commune de Westvleteren.

Bruges le 15 Juin 1814
L'Intendant départemental de
la Lys
VC:te De Nieuport

Aantekening op de brief …

Le 16 Juin 1814 adressé a
Monsr l Intendant duplicata du
Certif: dont s'agit

… Passchendaele …

L'Architecte voyer du département de la Lys
Est invité à nous faire parvenir dans le moindre délai le duplicata du devis détail estimatif qu'il a dressé dans le , en réparation à faire à la maison du desservant de la commune de Passchendaele arrondt d'Ypres.

Bruges le 23 Juin 1814.
L'Intendant départemental de la Lys
VC:te De Nieuport

Aantekening op de brief …

Le 24 Juin 1814 adressé a Mr
L'Intendant duplicata du devis demandé

ARCHIEFJES

… Rumbeke …

L'architecte Voyer du département de la Lys
Est invité a se rendre dans la commune de Rumbeke pour
y dresser un devis détail estimatif des réparations à faire à la maison
communale qui sert d'école primaire.
Bruges le 2 Juillet 1814
L'Intendant départemental de la Lys
VC:te De Nieuport
P:S: Mr Van Caneghem se rendra aussi
à Kemmel à l'effet de dresser un certificat de réception des travaux faits à la maison
de l'Instituteur primaire

Op de brief genoteerd door de architect …

Pour Rumbeke voyez devis N° 1017 et Certi: N° 517
du 19 Juillet 1814
Pr Kemmel voyez Certif: N°s 522 et 523 du 23 aout 1814

… Espierres (Spiere) …

L'architecte Voyer du département de la Lys
Est invité a se rendre dans la commune d'Espierres
pour y dresser un devis détail estimatif des travaux à faire
au pont situé près de la grande route de Tournay à Courtray.
Bruges le 7 Juillet 1814
Pour m l'Intendant absent
Le conseiller de l'Intendant délégué
J VanPraet

Op de brief genoteerd door de architect …

Le 11 Aout 1814
adressé a Monsr L'Intendant devis
detail sous le N° 1024

Op **11 juli 1814** schrijft de **Intendant** dat de burgemeester van Brugge hem gemeld heeft, dat een tamelijk groot stuk natuursteen uit het fronton - boven de ingang van ~~zijn~~ het 'Hôtel de l'Intendance' (= proosdij – vroegere prefecture, rechtover het stadhuis) – losgekomen is, en dat nog andere stukken steen dreigen naar beneden te vallen. De architect wordt verzocht ter plaatse te gaan zien en een bestek op te maken van de nodige reparaties.

Intendance *Bruges Ce 11 Juillet*
de la Lys
Hôtel de l'Intendance *L'Intendant Départemental de la Lys*
3e Division 1r Bureau

ARCHIEFJES

à Monsieur Vancaeneghem
Architecte Voyer

Mr le Maire de la ville de Bruges,
Monsieur, dans sa lettre du 10 de ce mois, m'informe qu'un assez gros quartier de pierre de taille s'est détaché du fronton supérieur de la porte de ~~mon~~ l'hôtel de l'Intendance, en face de l'hôtel de ville. D'autres morceaux de pierre peuvent se détacher de cette partie de l'Edifice et des statues qu'elle supporte: Vous en ferez donc la visite et rédigerez en même temps un devis et détail Estimatif des réparations d'urgence à faire à mon hôtel.
J'ai l'honneur de vous saluer,
VCte De Nieuport

De architect heeft op de brief genoteerd …

Le 19 Juillet adressé à M^r
L'Intendant devis detail des trav(au)x dont s'agit sous le N° 1018

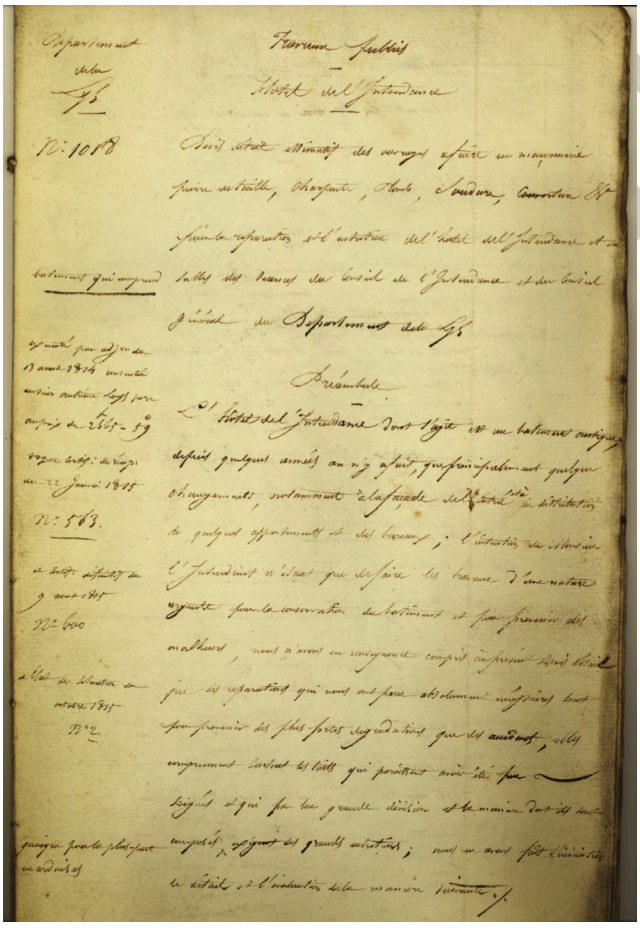

Dat bestek **1018** (een lijvig ding van 36 bladzijden) zat in het pak bestekken van 1814, genummerd van 1003 tot 1070. (19 januari – 31 december 1814). Slechts bestekken 1016-1017(Rumbeke)-1039-1051-1066 ontbreken.

In zijn ***Préambule*** schrijft de architect :

L'Hôtel de l'Intendance dont s'agit est un batiment antique, depuis quelques années on n'y a fait, que principalement quelque changements, notamment à la façade de l'entrée et à la distribution de quelques appartements et des bureaux; l'intention de Monsieur l'Intendant n'étant que de faire les travaux d'une nature urgente pour la conservation du batiment et pour prevenir des malheurs, nous n'avons en conséquence compris aù présent dévis détail que les reparations qui nous ont paru absolument nécessaires tant pour prevenir des plus fortes degradations que des accidents …

In de aantekeningen links, vernemen we dat *le sieur Antoine Luys (Loys ?)* de opdrachtnemer is : prijs *2665 francs 59 centimes*.(certif. 599 + 600 – 9 augustus 1815)

ARCHIEFJES

Op **15 juli 1814** schrijft de **Intendant** een brief aan de architect om hem te melden dat de Onderintendant van het arrondissement **Veurne** hem op de hoogte gebracht heeft van het feit dat er dringende werken uit te voeren zijn aan de gevangenis van **Veurne.** De Onderintendant heeft het zijn taak gevonden zelf ter plaatse te gaan zien en heeft aan de Intendant het proces-verbaal van zijn bezoek gezonden, opgesteld in **de volkstaal *(rédigé dans l'idiome du pays)***. De Intendant heeft dat proces-verbaal bij zijn brief gevoegd. Het is dus absoluut noodzakelijk dat de architect naar Veurne gaat om er een 'devis' en 'détail estimatif' van de nodige reparaties te maken, en dat bij zijn rapport te voegen.
Spijtig genoeg, geen spoor in de koffer van het proces-verbaal van de Onderintendant *'rédigé dans l'idiome du pays'* …

Intendance de la
Lys
Maison d'arrêt
de la ville de furnes
3e Division
1er Bureau
le 15 juillet 1814

Bruges, ce 15 Juillet 1814

L'Intendant Départemental
de la Lys

Au Sieur Van Caeneghem,
Architecte Voyer

M. Le Sous-Intendant de l'arrondissement de furnes, Monsieur, m'informe, que les réparations d'urgence à la maison d'arrêt de la ville de furnes l'ont obligé d'en faire la visite, et m'en envoyer en même tems le procès-verbal ***rédigé dans l'idiome du pays****. Vous le trouverez ci-joint, et vous rendrez à la ville de furnes à l'effet de dresser le Devis et Détail Estimatif des dites réparations, que vous joindrez à votre rapport.*

Je vous salue.
VC:te De Nieuport

Op de brief heeft de architect geschreven …

Le 6 aout 1814
envoyé a Mr l'Intendant Devis détail
des travaux dont s'agit sous le N° 1021

Hierop volgt weer een briefje van de **Intendant**, eveneens gedateerd **15 juli 1814**, waarin de architect verzocht wordt zich naar Loppem te begeven om er een bestek op te maken van de herstellingswerken aan de pastorie en aan vier waterleidingen.

ARCHIEFJES

L'Architecte voyer du département de la Lys
est invité à se rendre dans la commune de
Lopphem pour dresser des devis détails estimatifs
des travaux à faire à la maison curiale &
à quatre acqueducs.
Bruges, le 15 juillet 1814
L'Intendant départemental de la Lys
VC:te de Nieuport

Aantekening van de architect …

Le (?) Juillet 1814 adressé a Monsr
l'Intendant deux devis details des travaux
dont s'agit sous les N°s (?)

In de brief van **20 juli 1814**, gaat het weer over het **Hôtel de l'Intendance.** *'Devis et détail estimatif'* werden, met zijn brief van **19 juli 1814,** aan de Intendant gestuurd. De Intendant heeft de documenten overgemaakt aan de ***Gouverneur Général de la Belgique*** en wil dat de architect er een dubbel van opstuurt om die af te geven in het ***Bureau des Travaux Publics***. Bij de **Algemene Voorwaarden** moet hij een regel bijvoegen : *de opdrachtnemer zal slechts betaald worden na de voltooiing en aanvaarding van de werken.*

Intendance *Bruges ce 20 juillet 1814*
de la Lys
Hotel de l'Intendt *L'Intendant départemental*
1r Bureau *a Monsieur Vancaeneghem*
3e Division *architecte voyer*

J'ai reçu joint, Monsieur,
à votre lettre du 19 ct les devis et
détail estimatif des travaux d'urgence
à faire à l'hôtel de l'Intendance. Je
*les ai soumis à **S.E. le Gouverneur***
***Général de la Belgique**. Je vous*
invite à m'envoïer de suite le double
de ces pièces pour être déposé au
Bureau des travaux publics en
ayant soin d'y joindre les conditions
générales, auxquelles vous insérerez
que l'adjudicataire ne sera païé de
son entreprise qu'à l'entier achèvement
et à la réception de ces travaux.

ARCHIEFJES

Je vous salue.
VC:te De Nieuport

Op de brief heeft de architect genoteerd …

Le 28 Juillet 1814
adressé a Monsieur l'Intendant
le double demandé et conditions

De reeks kortere berichten gaat verder met **Bellegem** …

*A Monsieur Vancaeneghem Architecte Voÿer, est invité à se rendre à Belleghem, Arrondissement de courtraÿ; aux fins d'y recevoir les travaux exécutés en 1813, aux chemins pavés de cette Commune; il se rendra également dans celle d'**Oostcamp** à l'effet de constater les réparations à faire au **pont de Moerbrugge.***

Bruges, Le 1er Août 1814
L'Intendant de la Lys
VCte De Nieuport

Op de brief heeft de architect genoteerd …

1814
Le 16 aout adressé a Monsr
L'intendant Devis pr la re(ce)pt: du Pont de Moerbrugge sous le N° 1025
1814
Le 30 aout adressé a Mr l'Intendant pr Belleghem ; Devis detail N° 1032 & pr Belleghem Certif. du 1er 7bre 1813 N° 524

… Nieuwkerke, Dikkebus, Reninge …

*L'Intendant du Département de la Lys invite, Monsieur L'architecte voÿer à se rendre dans les Communes désignées ci-après **Savoir***

*1° à **Neuve Eglise** pour y recevoir les travaux faits aux acqueducs* — *Certif: N°s 519,520,521 Devis N°s 1028 et 1029*
*2° à **Dickebusch** pour dresser un devis des travaux à faire à une roûte communale* — *Devis du 20 aout 1814 N° 1027*
*3° à **Reninghe** pour idem à la maison vicariale et au mur du Cimetière* — *envoyé le 17 novembre 1814 3 devis sous les N°s 1049, 1050 et 1051*

Bruges le 11 Aout 1814
L'Intendant
VC:te De Nieuport

ARCHIEFJES

… Eernegem …

L'Intendant Départemental
de la Lys, Invite Monsiieur Van –
caeneghem, Architecte voyer, à se rendre
à Eerneghem aux fins d'y former le
Devis des Travaux à faire à la maison
curiale de cette Commune
Bruges le 12 Aout 1814
L'Intendant
VC:te De Nieuport

Genoteerd op de brief …

Le 18 aout 1814 adressé à Monsr
l'Intendant le devis detail demandé sous le
N° 1026

Op **22 augustus 1814** is het de **Onderintendant** van het arrondissement **Kortrijk, Du Bus** die aan de intendant - *le Vicomte De Nieuport* – vraagt, de architecte-voyer naar Menen te sturen teneinde een bestek op te maken van de te doene herstellingen aan de kazerne van de Maréchaussée. Hij zou zich eveneens moeten begeven naar de gemeenten ***St-Genois**** en ***Herseaux**** om er het bestek te maken van een brug, in elk van deze gemeenten.

** St-Genois => Sint-Genesius, indertijd een van de twee patroonheiligen van **Sint-Denijs**. St-Genois is de oude, Franse benaming van **Sint-Denijs** – in 1977 bij **Zwevegem** gevoegd (Wikipedia)*
** Herseaux => nu deel van Moeskroen (Nl. Herzeeuw) maakt deel uit van de provincie Henegouwen sinds 1963 (Wikipedia)*

Département *Courtrai le 22 aout 1814*
de la Lys
Le Sous Intendant de l'arrondissement de Courtrai
N° 173 *A Monsieur le Vicomte De Nieuport*
Intendant départemental de la lys

Monsieur le Vicomte

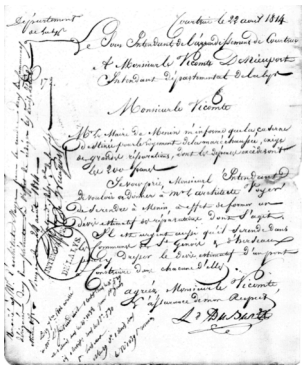

Mr Le Maire de Menin m'informe que la caserne destinée pour le logement de la maréchaussée, exige de grandes réparations, dont les dépenses excèderont les 200 francs.
Je vous prie, Monsieur l'Intendant de vouloir donner à Mr L'Architecte Voyer de se rendre à Menin, à effet de former un dévis estimatif des réparations dont s'agit.

ARCHIEFJES

Il est urgent aussi qu'il se rende dans
les Communes de St Genois & d'Herseaux
pour y dresser le devis estimatif d'un pont
à construire dans chacune d'elles.
Agréez, Monsieur le Vicomte,
L'assurance de mon Respect
L P Du Bus*

Op de zijkant van die brief heeft de intendant aangeduid …

Renvoié à Mr l'architecte voyer pour se rendre dans les communes désignées dans la présente à l'effet de rédiger les devis détails estimatifs
Bruges le 24 août 1814
L'Intend. dép.^{al} de la Lys
VC:^{te} De Nieuport

De architect heeft er nog bijgeschreven …

Le 19 7bre 1814 adressé
à Mr L'Intendant 1 Certif. (sous le N° 529
avec devis sous le N° 1038 pour St Genois
idem 1 Certif: sous le N° 530
pr Herseaux
et le 29 7bre 1 devis sous
le N° 1034 pr Menin

* In het RECUEIL DES ARRÊTÉS, DÉCISIONS, LETTRES ET AUTRES ACTES DE L'INTENDANCE DÉPARTEMENTALE DE LA LYS – Tome Premier – 1814 (Google-boek), op blz.52, lezen we dat, de gouverneur-generaal van België de heer **L.P. Dubus** heeft benoemd tot Onderintendant van het arrondissement Kortrijk, in vervanging van de heer **Vander Gracht**. (24 mei 1814)

Op **31 augustus 1814**, schrijft de **Intendant** dat hij bericht gekregen heeft van Brussel. De 'Commissaris-generaal Binnenlandse Zaken' *(Commissaire-Général de l'Intérieur)* heeft *'les Devis et Détail Estimatif'* van de te doene reparaties aan de **Veurnse gevangenis** onder de loep genomen en besloten die werken in twee delen op te splitsen. Enerzijds de zeer dringende werken die vòòr de winter moeten gedaan worden, zoals het herstellen van de dakgoot die de grote regenput (citerne) bevoorraadt; anderzijds de werken die nog wat kunnen uitgesteld worden.
De intendant wil weten welke werken als dringend en als minder dringend kunnen beschouwd worden. Samen met dit rapport, wenst hij ook een dubbel te ontvangen van het bestek der gevraagde werken.

ARCHIEFJES

Intendance
de la Lys

Maison d'Arrêt
de la ville de furnes
3e division
1er bureau

Bruges ce 31 Août 1814

L'Intendant Départemental
de la Lys

A Monsieur Van Caneghem,
Architecte-Voyer

Monsieur le Commissaire-Général de l'Intérieur, Monsieur, après avoir examiné les Devis et Détail Estimatif des réparations à faire à la maison d'arrêt de la ville de furnes, a divisé ces travaux en deux parties distinctes. les uns, tels que la réparation de la corniche qui alimente la citerne de la maison, peuvent être considérès comme d'une exécution urgente avant l'hiver; les autres lui ont paru susceptibles d'être retardés au moins de quelques semaines.

Je vous invite a vérifier quelle partie des travaux demandés pour cette maison d'arrêt, exige une exécution immédiate, & quelle autre est susceptible d'être retardée. Vous me ferez parvenir dans le plus court délai, votre avis motivé à cet égard. Vous me transmettrez en même tems le double Des Devis & détail Estimatifs des travaux reclamés, & dont je vous ai déjà fait la demande

Je vous salue.
VCte De Nieuport

De architect heeft op de brief genoteerd …

Le 3 7bre 1814 adressé a Mr L'Intendant
duplicata du Devis & detail du 6 aout 1814
sous le N° 1021

Tussen de papieren van **1814** stak dit ongedateerd briefje van de hand van **Bernardus Hillegeer** - de horlogemaker van Moerkerke – op wie beroep werd gedaan om het uurwerk van het Damse stadhuis te herstellen. Het lijkt een mini-bestekje, opgetekend door de vakman zelf …

Gevisenteert *door* ***mijn***
bernardus hillegeer *horlogiemaeker*
van styller *d'orlogie van de*
stadt damme

Gevisiteerd door mij
horlogemaker
van stiel (beroep)

ARCHIEFJES

Manquiert *eenen nieuwen reep voor*	mankeert	
het slag van d'ure, benevens eene		
reep voor d'alf ure, oock eenen		
smijnger en eenen nieuwen hasse	slinger (?)	as
en noog meer ander toebehoorten de-		
welcke manquieren, om reden dat die		
gezeijde horlogie geheel is gederanzeert		
en oock gansch beroest en vervuilt		

Het **bestek N° 1036** – gedateerd **16 september 1814** – betreft de **reparatie van het uurwerk**, in het torentje van het **stadhuis te Damme** …

Devis détail estimatif des ouvrages a faire en horlogerie pour la réparation et l'entretien de l'horloge communale de la maison de ville de la ville de Damme arrondissement de Bruges

In het artikel ***Ferrures & horlogerie*** is aangeduid …

Pour la réparation et l'entretien de l'horloge situé à la tourelle de la maison de ville de la ville de Damme, d'après l'inspection faite par le soussigné architecte en présence de Messieurs le Maire et son Sécrétaire et assisté du sieur ***Bernard Hillegeer*** *horloger demeurant à la commune de Moerkerke et d'apres l'observation et la déclaration de ce dernier il faudra les travaux dans le détail et l'instruction est comme suit :*

	frs	*cent*
1° Pour le nettoyement de toutes les pieces qui composent la machine et la répose des dites (pièces) évalué ensemble à	*25*	*00*
2° Pour la construction entièrement en neuf d'un balancier celui qui y existait étant ***enlévé par les prisonniers Espagnols*** *évalué à*	*25*	*00*

……

Het lezen van die passage in het bestek van de architecte-voyer deed me terugdenken aan de fietstrips met de scouts, eind jaren 50, onder leiding van **Broeder Gaëtan** (onze proost, die ook mijn leraar geschiedenis was geweest). Hij wist ons toen te vertellen over de aanleg van dat Napoleonkanaal - in de tijd van de Continentale Blokkade – door Spaanse gevangenen. Me dunkt dat Napoleon heelwat heeft laten uitvoeren met deze goedkope werkkrachten want, wanneer ik later, met scouts en cursisten, naar het Aisnedepartement trok, konden we halt houden aan Le **Souterrain de Riqueval**, even vòòr Saint-Quentin. Ook daar werd de meer dan 5000 m lange tunnel gegraven door o.a. Spaanse krijgsgevangenen.

ARCHIEFJES

In zijn brief van **19 september 1814**, vraagt de burgemeester van **Kortemark** aan de architect tot in Kortemark te willen komen, aangezien hij voornemens is naar Lichtervelde te gaan om er de receptie te doen van de communale werken. De architect zal er welgekomen zijn en zal steeds aan zijn nederige tafel mogen aanschuiven (!).

Cortemarck 19 7bre 1814

De meyer van Cortemarck aen Mynheer van Caneghem
Architecte-Voyer voor t' Departement der Leye
Mynheer

Verneme (dat) uE van voornemen zyt, deze weke tot Lichtervelde
de receptie te doen van de Communale werken.
De reparatien an de Kerke en brugge alhier nu voltrocken
synde, zoude (ik) wenschen (dat) uE met de Gelegentheyt van ligtervelde
tot hier toekomt, om deze werken te Inspecteren.
't is seker (dat) sulkx niet geschien kan sonder de toestemming
van den heer Intendent, maer versekere uE (dat) ik d'autorisatie
de 17 deser versogt hebbe.
Hebbe d'ere van te syn met respect en offer van myne
geringe tafel in alle occasien
Mijnheer
UE oodmoedigsten en ond[e(rdanig)e]
Dienaer
.....

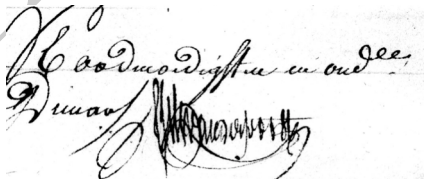

Eveneens de **19de september 1814**, wordt de architecte-voyer aangespoord zo vlug mogelijk een dubbel van het bestek i.v.m. de te doene werken aan het **Hôtel de l'Intendance'** te laten geworden, wat reeds had moeten gebeuren. In geval dit niet mogelijk is, zou hij tenminste het bedrag van deze bijkomende uitgave moeten laten weten. Hij verzoekt de architect die zending niet uit te stellen.

Bruges ce 19 Septembre 1814

a Mr Van Caneghem
Mr
Comme vous n'avez pas remis
le double du détail estimatif des
reparations supplementaires a faire
a l'Hotel de l'Intendance.
J'ai besoin de l'avoir demain
matin, lundi, ou si ce double

ARCHIEFJES

n'est pas fait, au moins le
montant de cette dépence sup-
plementaire. Je vous prie
de ne pas remettre cet envoi.
J'ai l'honneur de vs saluer
Verhulst (functie ?)
Vous me ferez plaisir de
passer demain vous-même
au bureau p(ou)r cet objet

Nòg gedateerd **19 september 1814** : een briefje van de **Intendant** teneinde de architect te verzoeken zich naar **Lichtervelde** te begeven, ter 'aanvaarding' *(réception)* van verscheidene werken.

Monsieur Van Caneghem architecte voyer du
département est invité à se rendre dans la commune
de Lichtervelde afin d'y procèder à la réception
de plusieurs travaux.
Bruges le 19 7bre 1814
VC:te De Nieuport

De architect heeft erbij genoteerd …

Le 5 octobre adressé a Mr L'Intendant
3 Certificats de récep: sous les N°s 531, 532 et 533
et 2 devis N°s 1040 et 1041

Nog een brief van de **Intendant**, gedateerd **19 september 1814**, die de architect uitnodigt zich te begeven naar de gemeente **Varsenare** om een certificaat op te stellen voor de gedane werken aan een boerderij die tot het *'Bureau de Bienfaisance'* (Bureau der Weldaedigheyd) behoort.

Monsieur Van Caneghem architecte voyer est invité à
*se rendre dans la commune de **Varssenaere** pour dresser*
un certificat de réception des travaux faits à une ferme app(ar)t(enant)
au bureau de bienfaisance de la même commune.
Bruges, le 19 Septembre 1814
L'Intendant départemental de la Lys
VCte De Nieuport
Il se rendra également dans la
*commune de **Wynghene** afin de*
recevoir les réparations faites à differens
arqueducs situés sur la route de Thielt.

De architect heeft erbij genoteerd …

ARCHIEFJES

Le 19 novembre 1814
adressé a Monsr l'Intendant
pr Winghene Certif: de récep:
sous le N° 538
id(em) le 19 novembre 1814
1 Certif: p(ou)r varssenaere
sous le N° 539

Op **23 september 1814** wordt de architect verzocht zich naar **Watou** te begeven om de omvang van de werken vast te stellen die nodig zijn aan de brug over de buurtweg, **Callecay** genoemd. *(n.b. In Watou is er een Callestraat)*

L' Architecte Voyer est invité à se transporter dans la commune de Watou à l'effet d'y constater les travaux a faire au pont situé sur le chemin vicinal dit callecay.

Bruges le 23 7bre 1814
L'Intendant Départemental de la Lys
VC:te De Nieuport

Genoteerd op de brief …

Le 12 decembre 1814
adressé à Monsieur l'Intendant Devis detail sous le N° 1059

De brief van de heer **Verhulst**, gedateerd **26 september 1814**, dringt er bij de architect op aan, een dubbel van het bestek der bijkomende herstellingen aan het Hôtel de l'Intendance voor te leggen. Die werken zullen aanbesteed worden en daarom moet dit bestek neergelegd worden, ter inspectie door *'les spéculateurs'*, waarmee moet bedoeld zijn: de kandidaat-opdrachtnemers.

Bruges ce 26 7bre 1814

A Mr Van Caneghem
architecte-voyer

Je vous prie, Monsr,
de vouloir donner demain
ou après-demain, si cela vous
est possible, le double du
devis-détail, des réparations
supplémentaires à faire a l'
hôtel de l'Intendance. Ces
travaux vont être mis en
adjudication & pour cela
cette pièce doit être déposée sur

ARCHIEFJES

mon bureau, a l'Inspection
des spéculateurs.
J'ai l'honneur de vous saluer
Verhulst

De architect heeft erbij genoteerd …

Le 27 7bre adressé a Mr
L'Intendant la copie demandée

Daarop volgen weer een reeks verzoeken van de Intendant om aan de wens van enkele gemeenten tegemoet te komen …
Op **28 september 1814** vraagt de **Intendant** aan de architect zich naar **Oudenburg** te begeven om er de gedane werken te inspecteren, waarvan de aanbesteding op 27 augustus 1814 werd goedgekeurd.

L' architecte voyer est invité à se rendre dans
la commune d'oudenbourg aux fins d'y procèder
s'il y à lieu à la réception des travaux qui y ont
été exécutés et dont l'adjudication a été approuvée
le 27 aout dernier..

Bruges le 28 Septembre 1814
L'Intendant de la Lys
VCte De Nieuport

De architect heeft op de brief genoteerd …

Le 3 xbre adressé à Mr
L'Intendant certif: de récep:
sous le N° 547 et Devis détail sous le N° 1057

In de brief, gedateerd **20 oktober 1814**, wordt de architect verzocht te **Espierres** (Nl. Spiere) de voltooide werken te 'aanvaarden' *(recevoir)* voor het geval ze uitgevoerd werden volgens het goedgekeurd bestek.

L'Intendant départemental de la Lys,
Invite le Sieur Vancaeneghem architecte voyer
a se rendre dans la Commune d'Espierres aux
fins d'y recevoir s'il y a lieu les travaux exécutés
suivant devis approuvé.

Bruges, le 20 Octobre 1814
L'Intendant
VCte De Nieuport

Nota van de architecte-voyer …

Le 28 novembre 1814 adressé
a Monsr L'Intendant Certif:
de recep: sous le N° 542

ARCHIEFJES

Op 21 oktober 1814 vraagt Burgemeester **De Baes** van de gemeente **Emelgem (**nu deelgemeente van **Izegem)**, aan de architect, een duplicata op te sturen van het bestek dat hij gemaakt heeft voor de herstellingen aan de kerk; dit bestek is verloren geraakt en het dubbel ervan moet opgestuurd worden naar de Intendant zodat de voorgestelde som op de begroting kan ingeschreven worden, vooral nu die herstellingen hoogst nodig zijn. De burgemeester maakt van de gelegenheid gebruik om de architect te vragen zo vlug mogelijk naar Emelgem te komen om er het bestek op te maken van de reparaties aan de pastorie.

Emelghem le 21 octobre 1814

Le Maire

A Monsieur VanCaeneghem
Architecte-voyer de L'arrondissement
de Courtray

Mon Sieur

Monsieur L'intendant en m'envoyant mon Budget de cette exercice, me ***mande*** *que le devis Et detail estimatif que vous avez fait pour les Reparations a faire a L'eglise de cette commune dans le courant de cette année* ***est égaré*** *et n'a pu* ***allouer*** *la somme y proposé à cet effet.*

laat weten

toewijzen, toekennen

Je vous supplie en Consequence monsieur a faire qu'il vous plaise Monsieur vouloir m'en delivrer un duplicata au plutot possible, pour l'envoyer à Monsieur L'intendant et lui prier de vouloir allouer la somme proposé à cet effet au Budget vu que les reparations viennent de toute urgence

A la meme occasion Je vous prie Monsieur de vous rendre en cette commune au plutot qu'il vous sera possible pour faire un devis des reparations a faire a la maison presbyterale de cette dite commune Dans cette confiance Monsieur

J'ai L'honneur de vous saluer
avec le plus profond respect

J:G: De Baes

Aan de zijkant heeft de architect genoteerd …

Le 31 decembre 1814
adressé a M l'Intendant
2 devis details sous les N°s
1069 et 1070

ARCHIEFJES

Op **22 oktober 1814** schrijft de heer **Verhaest**, burgemeester van **Ingelmunster**, een brief naar de architect om hem te melden dat de werken aan de kasseiwegen en aan de Lisbrugge voltooid zijn, in overeenstemming met bestek 816 (1812), dat goedgekeurd werden door *monsieur le cidevant préfet*. Hij vraagt dus aan de architect zo vlug mogelijk naar Ingelmunster te komen om die werken te inspecteren, teneinde – in geval van goedkeuring – het certificaat te bekomen.

Ingelmunster le 22 8bre 1814

Le Maire
A Monsieur Vancaeneghem architecte
voyer de l'arrondissement de Courtray

Monsieur

J'ai l'honneur de vous Informer monsieur que les réparations à faire aux Chemins pavés, et au pont dit Lisbrugge en cette Commune, sont exécutés, conformément au Devis et détail estimatif qu'il vous a plu en rédiger Le 24 novembre 1812 N° 816 et approuvé par monsieur le cidevant prefet Le 27 juillet 1813; veuillez Je vous Supplie Monsieur vous rendre en Cette Commune au plutôt qu'il vous sera possible pour examiner Les travaux dont s'agit vous obligerez infiniment Celui qui à

L'honneur de vous saluer
avec le plus profond respect
f verhaest

Nota van de architect …

Le 31 decembre 1814
adressé à Mr l'Intendant
1 certif: de récep: sous le N° 552
et 1 devis sous le N° 1068

Op **11 november 1814** vraagt **de Intendant** aan de architecte-voyer zich naar **Houtem** te begeven om zich ervan te vergewissen of de voorgestelde bouw van een oven geen ongemakken zal opleveren voor de omgeving en of die kan toegelaten worden.

L'Intendant Departemental de la Lys

Invite Monsieur Vancaeneghem architecte voyer à se rendre à houthem aux fins de constater si la construction

ARCHIEFJES

du four qu'on propose d'y faire n'òffre point d'invonvenient
& si elle peut etre autorisee
Bruges le 11 9bre 1814
L'Intendant de la Lys
VC:te De Nieuport

Nota van de architect …

Le 21 9bre 1814 adressé a Mr
L'Intendant Rapport sous le N° 37

Uit deze brief kunnen we niet opmaken of het hier gaat over de gemeente Houtem bij Veurne, of Houtem, tussen Ieper en Komen. **Rapport 37** zou ons daarover meer duidelijkheid gegeven hebben.

In de laatste brief, gedateerd **7 december 1814** gaat het over **Houtave**. De **Intendant** verzoekt de architect zich naar *Houttave* te begeven om er het bestek op te maken van de te bouwen voetgangersbruggen.

L'architecte voïjer se rendra à Houttave pour
constater et dresser un devis detail estimatif des
travaux a exécuter aux ponts de passage a pied sitúés
dans la dite commune
Bruges le 7 xbre 1814
L'Intendant de la Lijs
VCte De Nieuport

Bijkomende nota van de architect …

Le 14 decembre 1814
adressé a Mr L'Intendant le devis détail
demandé sous le N°1060

Bestek 1060 heeft als onderwerp *: **Devis détail estimatif** des ouvrages a faire en charpente en bois de Chine pour la réparation de quinze divers ponceaux de passage a pied de la commune d'houttave, arrondissement de Bruges*

Op het bestek heeft de architect genoteerd …

Exécuté par économie sous la direction du sieur frans Vanden Berghe Régisseur
le cout réel d'après sa déclaration en est de 199 frs 82 centi:
Voyez certif: de récep: du 2 janvier 1816 N° 624

Het jaar **1814** was het laatste jaar van Franse dominantie in onze gewesten, en het eerste van een overgangsperiode naar de 'Hollandse' periode. In de koffer waren de bestekken van de architect enigszins geordend aanwezig. Slechts enkele bestekken ontbraken. De *schrijver* had de taak dat alles te kopiëren en in een officiële vorm te gieten. Een overzichtje van de bestekken voor het jaar 1814 …

1003 19 janv. 1814 BLANKENBERGHE Réparation et entretien d'une rigole (Cert. N° 964)
1004 26 janv. 1814 VLISSEGHEM Réparation de douze divers ponceaux (Cert. N° 585)
1005 26 janv.1814 VLISSEGHEM Horloge de l'église - réparation (Cert. N° 594)

ARCHIEFJES

1006	29 janv.1814	BRUGES	Travaux - Quartier de la Gendarmerie Impériale de la dite ville de Bruges
1007	20 Avril 1814	LEFFINGHE	Pont tournant (Brief van 1813-09-21 SOULT)
1008	23 Avril 1814	WAREGEM	Entretien Église - banc de communion - Entretien presbytère
1009	**2 Mai 1814**	VARSSENAERE	**Au lieu dit Nieuweghe - Réparation du ponton de passage**
1010	3 Mai 1814	INGELMUNSTER	Église et cimetière (-> Brief 1813-09-28)
1011	6 Mai 1814	ST-JOORIS	Rétablissement en bon état de deux aqueducs (Cert. N° 611)
1012	20 Mai 1814	ROULERS	Construction École de Filature (Zie Brief 3 Juin 1813)
1013	27 Mai 1814	ALVERINGHEM	Réparation et entretien de l'École Primaire (Cert. N° 1448)
1014	6 Juin 1814	BRUGES	Palais de Justice à Bruges (Cert. N° 562)
1015	29 Juin 1814	WERVICKE	Entretien d'un aqueduc
1016	ontbreekt	WERVICQ	(Aqueduc ? -> Brief van Intendant 1814-06-06)
1017	ontbreekt	RUMBEKE	Maison communale
1018	19 juill. 1814	BRUGES	Hôtel de l'Intendance (Cert. N° 563)
1019	19 juill.1814	LOPPEM	Trois aqueducs de la Commune (Cert. N° 1042)
1020	geen datum	LOPPEM	Maison presbytérale (Cert. N° 1049)
1021	6 Août 1814	FURNES	Maison d'arrêt de Furnes (Cert. N° 667)
1022	6 Août 1814	GHISTELLES	Deux Maisons affectées au logement de la Maréchaussée (Cert. N° 634)
1023	10 Août 1814	LEKE	Réparation et entretien de trois aqueducs (Cert. N° 622)
1024	11 Août 1814	ESPIERRES	Rétablir en bon état le Pont Maudit (Cert. N° 542)
1025	16 Août 1814	OOSTCAMP	Entretien du pont de Moerbrugge
1026	18 Août1814	EERNEGHEM	Entretien de la Maison curiale
1027	20 Août 1814	VOORMEZEELE	Entretien du chemin pavé (Dickebusch -> Brief 11 aug. 1814)
1028	23 Août 1814	NEUVE EGLISE	Réparation et entretien de l'horloge (Cert. N° 753)
1029	23 Août 1814	NEUVE EGLISE	Entretien des chemins et places publics (Cert. N° 1057)
1030	27 Août 1814	RENINGELST	Réparation Maison communale occupée par l'instituteur
1031	27 Août 1814	MESSINES	Réparation et entretien deux ponceaux et chemins publics (Cert. N° 911)
1032	30 Août 1814	BELLEGHEM	Réparation et entretien de divers chemins pavés
1033	1 Sept. 1814	BRUGES	Hôtel de l'Intendance (Cert. 364 - 607 -> 1815)
1034	16 Sept. 1814	DAMME	Rue pavée (Cert. N° 830)
1035	16 Sept.1814	DAMME	Maison de ville (Cert. N° 749)
1036	-	DAMME	L'horloge commun.(Cert. N° 637)
1037	19 Sept. 1814	SWEVEGHEM	Clocher
1038	19 Sept. 1814	ST-GENOIS	(Court.) Aqueduc
1039	ontbreekt		
1040	ontbreekt		
1041	5 Oct. 1814	LICHTERVELDE	La Maison curiale
1042	5 Oct. 1814	CORTEMARCQ	L'église (REF. N° 2152 - 14 Dec. 1822)
1043	15 Oct. 1814	NIEUPORT	Répar. et entret. de la Maison des Belandriers et de la petite caserne (C.827)
1044	26 Oct. 1814	FURNES	Réparation et entretien (place du Jeu de Pomme (!!)) puits à eau et Maison
1045	4 Nov.1814	MERCKHEM	Répar. et entretien de la Maison de l'instituteur primaire (Cert. N° 846)
1046	4 Nov.1814	MERCKHEM	Réparation et entretien de la Maison curiale (Cert. N° 696)
1047	4 Nov.1814	MERCKHEM	Réparation et entretien de la Maison du vicaire (Cert. 696)
1048	14 Nov.1814	BEVEREN	Réparation et entretien de la Maison curiale (N° 734)
1049	17 Nov.1814	RENINGHE	Entretien de deux ponceaux - KOUTERBRUGGE et KEMMELPIETE (N° 737)
1050	17 Nov.1814	RENINGHE	Entretien du mur de clôture du cimetière (N° 738)
1051	17 Nov.1814	RENINGHE	(Zie Brief 11 aug. 1814) (ontbreekt)
1052	17 Nov.1814	NIEUMUNSTER	Réparation et entretien de 24 ponceaux de passage à pied (603)
1053	22 Nov.1814	GHITS	Réparation de la Maison presbytérale (686)
1054	28 Nov.1814	COURTRAY	Quartier de la Maréchaussée de Courtray
1055	30 Nov.1814	MESSINES	Réparation et entretien de l'école primaire
1056	3 Dec. 1814	HANDSAEME	Réparation du pont tournant (617)
1057	3 Dec. 1814	OUDENBURGH	Réparation et entretien des chemins pavés (689)
1058	6 Dec. 1814	WESTOUTRE	Réparation et entretien de l'école primaire (N° 339)
1059	12 Dec. 1814	WAETOUE	Réparation et entretien de deux ponceaux et curement d'un ruisseau
1060	14 Dec. 1814	HOUTTAVE	Réparation des 15 divers ponceaux (N° 624)
1061	14 Dec. 1814	BRUGES	Devis détail estimatif - Réparations Hôtel de l'Intendance
1062	14 Dec. 1814	PROVEN	Maison presbytérale
1063	20 Dec. 1814	OESTENE	(Ypres) Réparation d'une Maison appartenant au Bureau de Bienfaisance
1064	21 Dec. 1814	MOORSLEDE	Reconstruction d'un aqueduc

ARCHIEFJES

1065	24 Dec.1814	MOORSLEDE	Réparation et entretien de la maison presbytérale
1066	ontbreekt		
1067	24 Dec.1814	WERVICK NORD	Entretien et réparation des chemins et rues pavés
1068	31 Dec. 1814	INGELMUNSTER	Aqueduc
1069	31 Dec. 1814	EMELGHEM	Pavage (-> Brief 21 oktober 1814)
1070	31 Dec. 1814	EMELGHEM	Presbytère - Cert. 657 (1816)

Wanneer op **31 december 1814**, de architecte-voyer zijn bestek betreffende de werken te **Emelgem** ondertekent, bevindt **Napoleon** zich op het eiland **Elba** en beraden zich de vertegenwoordigers van de geallieerde staten over het nieuwe Europa en over het lot van onze gewesten*. H**et Congres van Wenen** zal aanslepen van **september 1814** tot **9 juni 1815.**

****https://nl.wikipedia.org/wiki/Voorlopige_regering_van_België_(1814-1815)***

ARCHIEFJES

Woordje achteraf …

Hier eindigen we de 'kofferperiode' 1807-1814.
Vanaf de eerste kofferdocumenten tot **Houtave, december 1814**, vond ik het een uitdaging de brieven – zowel Franstalige als Vlaamse - uit die bewogen periode volledig uit te schrijven. Het was een challenge, een avontuur, al die verschillende handschriften te ontcijferen. Het verliep niet zonder hinderpalen. Einddoel was het leesbaar maken van de administratieve en persoonlijke correspondentie uit die tijd. Aan vorm en inhoud werd niet geraakt en wat toen en nu, als spellingsfout zou aangerekend worden, werd ongemoeid gelaten. Wanneer de architecte-voyer annoteert : *Rien arepondre*, zal hij wel geweten hebben dat het *Rien à répondre* is. Haast en spoed zal hier de oorzaak geweest zijn dat aan accenten niet te veel tijd kon besteed worden. Als we weten dat de mensen toen nog een 'ganzenveer' gebruikten om te schrijven, kunnen we begrijpen dat die 'pluim' – tijdens het schrijven – met 'spaerzaemheyd' werd opgeheven om onesthetische vlekjes te vermijden. Een reden temeer om niet te veel aandacht te besteden aan accenten, en om woorden aan elkaar te schrijven.
De obstakels in het 'decoderen' waren meestal doodgewone woorden waarvan de slordige schrijfstijl me op een dwaalspoor brachten. Af en toe dacht ik zelfs te doen te hebben met een toenmalig neologisme dat het woordenboek niet had gehaald. Over het algemeen werd het hinderlijk woord eerst in het rood aangeduid, of werd getracht een woord te produceren met de letters die ik meende te herkennen in de krabbeling. Ik dacht toen aan wat ik ooit de Franse president Mitterand heb horen zeggen : *Il faut laisser le temps au temps* (uit Don Quichotte). En inderdaad, de tijd bracht raad. Na herhaaldelijk lezen en inzoomen sloeg uiteindelijk toch eens de nodige genster over, en scheen het licht in de duisternis. Onzeglijk de vreugde die zo'n licht met zich meebrengt …
Dit beperkt en zeer onvolmaakt overzicht van enige briefwisseling uit de Franse periode (1795-1814) heeft niet de pretentie een *historisch werk* te zijn, en nog minder *spannende lectuur*. Mocht het - door geïnteresseerden in geschiedenis – gewoon aangevoeld worden als een zwakke polsslag uit een ver verleden van ons gewest.

M.V. 1816-03-13

ARCHIEFJES